

ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
กิงกาญจน์ กาบเครือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา
เมษายน 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๑๓.๑๕๐๗๑๒

กษ๑๒

ร.๖

ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

กึ่งกาญจน์ กาบเครือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา

เมษายน ๒๕๔๖

กึ่งกาณูจน์ กาบเครือ. (2546). *ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ วท.ม.(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ สพ.ญ.นภาพร มัชฌมากร, อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ.*

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา ต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 3) เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอำนาจร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 600 คน ปีการศึกษา 2545 ที่ได้มาโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที่ (t-test), ค่าสถิติเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนมีพฤติกรรมทางเพศโดยรวมในระดับปานกลาง
2. นักเรียนที่มีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 วิธีชีวิตแบบพุทธ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศไม่แตกต่างกัน
4. การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน วิธีชีวิตแบบพุทธ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนได้ร้อยละ 11.30

BUDDHIST FACTORS RELATING TO SEXUAL BEHAVIOR OF STUDENTS
IN LOWER SECONDARY SCHOOLS, DEPARTMENT OF GENERAL
EDUCATION, BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
KINGKAN KABCHUR

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Science degree in Health Education
at Srinakharinwirot University
April 2003

Kingkan Kabchur. (2003). *Buddhist factors relating to sexual behavior of students in lower secondary schools, department of general education, Bangkok.*
Master thesis, M.S.(Health Education). Bangkok : Graduate School,
Srinakharinvirot University, Mrs. Bubpha Pluemsomran.

The three main objectives of this research were ; firstly, to study sexual behavior of students in lower secondly schools, Bangkok ; secondary, to study predictive variables namely buddhism characteristics, psychological characteristics and buddhism cultivation that influenced sexual behaviors of students ; and finally to determine major variables in predicting sexual behavior of students in lower secondary schools.

The samples in this research consisted of 600 students in academic year 2002. The multistage random sampling technique was applied in the sample selection and data were collected from the constructed questionnaire. For data analysis, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test and multiple regression were utilized to test hypotheses.

The results were summarized as follows :

1. Students had sexual behavior with medium degree.
2. Students who possessed different practices buddhism of the five precepts, buddhist life style, moral reasoning, future orientation – self control and buddshism cultivation from the school had significant different at level .05 in sexual behavior.
3. Student who had different internal health locus of control and buddhism cultivation from the family had no different in sexual behaviors.
4. It was found that practices buddhism of five precepts, future orientation – self control and buddhist life style altogether could predict of sexual behaviors (11.30%).

ปริญญานิพนธ์

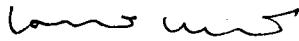
เรื่อง

ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ของ

นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

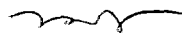

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

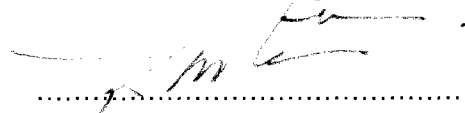
วันที่ ๒๑ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

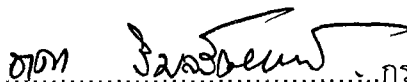
.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ สพ.ญ.นภาพร มัชฌมาภรณ์)

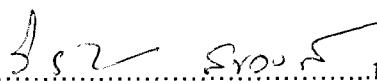
.....กรรมการ

(อาจารย์ บุญผา ปลื้มสำราญ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธาดา วิมลวัตรเวที)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิริยา สุขวงศ์)

ปริญญานิพนธ์นี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย “ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี”

กึ่งกาญจน์ กาบเครือ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ นภาพร มัชฌมางกูร ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้ คำแนะนำ อันมีค่ายิ่ง โดยเฉพาะวิธีคิดอย่างมีระบบ พร้อมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ดวงเดือน พันธุมนาวิน ที่ให้ความรู้ คำแนะนำอันมีค่ายิ่ง และให้ความอนุเคราะห์ใช้แบบวัดที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย ขอกราบขอบพระคุณ เรือโทอาจารย์ไพบูลย์ อ่อนมั่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา ศิริเจริญวงศ์ อาจารย์รัชต์ บุญธิมา อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน และอาจารย์ภัทร ขำวิชา ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณอาจารย์ทรงพล ต่อนี้ ที่ช่วยให้คำปรึกษา แนะนำในเรื่องการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ธาดา วิมลวัตรเวท ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิริยา สุขวงศ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาสุศึกษาและอาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนผู้วิจัยจนมีความรู้ความสามารถและแนวคิดในสาขาวิชาสุศึกษา สามารถนำมาใช้ในการทำปริญญานิพนธ์ ขอขอบคุณผู้เขียนเอกสารและงานวิจัยทุกชิ้นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและอ้างอิง ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิตปริญญโทสุศึกษาภาคปกติและภาคพิเศษ รุ่นที่ 1 ทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ในความช่วยเหลือขณะสอบป้องกันปริญญานิพนธ์ และสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและคณาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร อันได้แก่ โรงเรียนหอวัง โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนราชวินิตมัธยม โรงเรียนวัดราชาธิวาส โรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คุณปาริชาติ ชมสินทรัพย์ คุณสมรรัตน์ มั่นคง และคุณกรกฎ กันทรศิริศรี ตลอดจนพี่ๆ น้องๆ และเพื่อนทุกท่านที่กรุณาช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ ตลอดระยะเวลาในการทำปริญญานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ที่ให้ความรัก ความเข้าใจ ความห่วงใยแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอโน้มรำลึกถึงพระคุณครู อาจารย์ ที่วางรากฐานให้ผู้วิจัยมีความรู้ ความสามารถจนตราบนทุกวันนี้

กิงกาญจน์ กาบเครือ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	7
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	7
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	7
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	7
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	8
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	12
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	13
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
	พฤติกรรมทางเพศ.....	14
	ลักษณะทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางเพศ.....	35
	ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ.....	58
	การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา.....	88
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	110
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม.....	110
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	110
	งานวิจัยในประเทศไทย.....	114
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระ.....	125
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	125
	งานวิจัยในประเทศไทย.....	127
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	139
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	139
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	142
	ลักษณะของเครื่องมือ.....	142
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	144

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)	เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย.....	144
	การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	149
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	151
	การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	151
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	152
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า.....	157
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	157
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	158
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	159
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	183
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	183
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	183
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	183
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	184
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	186
	อภิปรายผล.....	188
	ข้อเสนอแนะ.....	219
	บรรณานุกรม.....	222
	ภาคผนวก.....	236
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	277

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำแนกตามที่ตั้งโรงเรียนของเขตการศึกษาส่วนกลาง และชั้นปี โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545.....	141
ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น อายุ เพศ ลักษณะการพักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพหลักของบิดา อาชีพหลักของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของค่าใช้จ่าย ในแต่ละเดือน เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว กิจกรรมยามว่าง.....	159
3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ตามตามตัวแปร ลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทาง พุทธศาสนา.....	167
4 คะแนนเต็ม ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และระดับคะแนนของตัวแปรปัจจัยลักษณะทางพุทธศาสนา ปัจจัยทาง จิตลักษณะ ปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา และ พฤติกรรมทางเพศ.....	170
5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวิถีชีวิตแบบพุทธ.....	171
6 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	171
7 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ.....	172

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
8	จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการปฏิบัติตนตาม หลักศีล 5.....	172
9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5.....	173
10	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนพฤติกรรม ทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการปฏิบัติตนตาม หลักศีล 5.....	174
11	จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตและ การควบคุมตนของนักเรียน.....	174
12	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบ คุมตนเอง.....	175
13	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนพฤติกรรม ทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตและ การควบคุมตน.....	176
14	จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะ ทางพุทธศาสนา จากครอบครัวของนักเรียน.....	177

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะ ทางพุทธศาสนาจากครอบครัว.....	177
16 จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะ ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนของนักเรียน.....	178
17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศ ของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะ ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน.....	179
18 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนพฤติกรรมทาง เพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝัง ลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน.....	179
19 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนในการเลือกตัวแปรที่สามารถร่วม ทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร.....	180
20 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ การปฏิบัติตนตามหลัก ศีล 5 ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝัง ลักษณะทางพุทธจากครอบครัว และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธ จากโรงเรียน	274

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	12
2 ต้นไม้จริยธรรม.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกปัจจุบันมีวิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากมาย เกิดการสื่อสารได้พร้อมกันทั่วโลกจนเรียกว่า"ยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดน" กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเกิดเป็นเครือข่ายโยงใยไปทั่วซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตในสังคมทุกประเทศ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ถูกเชื่อมโยงจากกระแสการเปลี่ยนแปลงดังที่เกิดขึ้นทำให้ไทยต้องแข่งขันกับนานาประเทศในด้านต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อก้าวสู่ระบบทุนนิยมที่เป็นสังคมเมืองมากขึ้น บนเส้นทางค่านิยมการแข่งขันแย่งชิงเพื่อความเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จ โดยใช้ความก้าวหน้าทางวัตถุเป็นเครื่องวัดความเจริญ ประกอบกับการเปิดรับกระแสลัทธิวัตถุนิยม บริโภคนิยม และความฟุ้งเฟ้อต่างๆ จนละเลยความดีงามด้านจิตใจมนุษย์ เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การควบคุมทางสังคมลดประสิทธิภาพลง ระบบการให้คุณค่าทางสังคมเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และการพัฒนาด้านจิตใจ เชิดชูเงินตรา มากกว่าความดี จริยธรรมซึ่งเป็นแบบแผนความประพฤติที่ดีงามถูกละเลย เมื่อกระแสสังคมเปลี่ยนแปลงลักษณะของการดำเนินชีวิตก็เปลี่ยนแปลงตามและคุณธรรมของผู้คนจึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับสภาพวิถีชีวิตของประชากร ฉะนั้น พฤติกรรมของคนในสังคมก็ได้รับผลกระทบ และเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน รวมทั้งวัฒนธรรมของผู้คน

จากโครงสร้างปัจจุบันสัดส่วนของประชากรวัยรุ่นทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากจำนวนประชากรโลกประมาณ 5.7 พันล้านคน ในปี ค.ศ. 1996 มีอัตราการเพิ่มของประชากรวัยรุ่นประมาณร้อยละ 0.7 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราเพิ่มที่ค่อนข้างสูง (WHO. 1997 : unpagel.) สำหรับประเทศไทยคาดประมาณว่าจะมีจำนวนประมาณวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2548 ประมาณ 5,702,000 คน (กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2538 : 1) ในกลุ่มประชากรที่รับวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและมีจำนวนมากได้แก่ วัยรุ่น วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญที่สุดช่วงหนึ่งของชีวิต เด็กจะเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับชีวิตในช่วงนี้ วัยรุ่นต้องผ่านช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อกับเพราะวัยนี้เป็นวัยแห่งความแรง เป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงของวัยเด็กที่ซุกซนสู่วัยผู้ใหญ่ที่เริ่มมีความคิด

ความอ่านในเชิงเหตุเชิงผลมากขึ้นและระหว่างนั้นวัยรุ่น คือวัยที่อยู่ตรงกลางซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหรือทางโค้งในถนนสายหลักของชีวิต (วิชุดา บุญตา. 2544 : 6) นักจิตวิทยา กล่าวว่า ช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่มีการต่อต้านสูง เป็นวัยที่ต้องการความมีอิสระ เริ่มค้นหาตนเอง สนใจกับตนเอง ตลอดจนแสวงหาค่านิยม ปรัชญาชีวิตของตนเอง และวัยนี้จะเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เพราะมีความรู้สึกเป็นพวกพ้องที่มีความคิดคล้ายกัน ประกอบกับธรรมชาติของวัยรุ่นต้องปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ลักษณะเด่นที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วัยรุ่นอย่างแท้จริง คือการพัฒนาบุคลิกภาพในชั้นวุฒิภาวะทางเพศ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางเพศเป็นวัยที่มีสรีระร่างกายเปลี่ยนแปลงเมื่อต่อมเพศเริ่มทำงาน และผลิตฮอร์โมนทำให้เกิดแรงขับทางเพศ (Sex drive) ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ เริ่มสนใจเพศตรงข้าม อยากรู้ อยากลองเรื่องเพศ เริ่มคบเพื่อนต่างเพศ จิตใจต้องการความเป็นอิสระและเสรีภาพที่จะเที่ยวเตร่กับเพื่อน ต้องการให้สังคมเห็นว่าตนเองมีความสามารถทางเพศ ในช่วงวัยนี้ถ้าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมแล้วจะทำให้เกิดความสับสนในตนเอง สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ไม่แน่ใจกับเป้าหมายในอนาคต ตลอดจนบทบาททางเพศและพฤติกรรมทางเพศของตน (สุพัตรา สุภาพ. 2544 : 17-18)

การเพิ่มขึ้นของประชากรวัยรุ่นทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมสังคมที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการหนีเรียน ปัญหายาเสพติด และปัญหาพฤติกรรมทางเพศของเด็กนักเรียนวัยรุ่น (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2536 : 325) ซึ่งปัญหาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นประเด็นหนึ่งในปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม นักวิชาการหลายฝ่ายมุ่งให้ความสนใจกับสถานการณ์ที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นจากการศึกษา พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้รวบรวมในหลายๆ สถานการณ์ โดย (CDC. 1997 : unpagged) ได้รายงานในปี ค.ศ. 1990-1993 พบว่าวัยรุ่นอายุ 16-19 ปี ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีประสบการณ์ทางเพศ โดยมีคู่นอนมากกว่า 4 คน ภายในระยะเวลา 3 เดือน และ พบว่าร้อยละ 21 ของวัยรุ่นมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนมีเพศสัมพันธ์ ในจำนวนนี้เป็นวัยรุ่นชายมากกว่าวัยรุ่นหญิง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน นิตยสารไทม์ ได้รายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่สะท้อนปัญหาจริยธรรมทางเพศ ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากมาย ที่แสดงถึงแนวโน้มอันเลวร้ายของระดับจริยธรรมในสังคมอเมริกัน เรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นที่เมืองเลควูด มลรัฐแคลิฟลอเนีย สหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษากลุ่มหนึ่งที่เรียกชื่อกลุ่มของพวกเขว่า "กลุ่มสเปอร์ โฟสส์" กิจกรรมของพวกเขาคือ การพยายามแข่งขันกันทำสถิติในการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงที่เป็นเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เพื่อนำมาอวดเพื่อนสมาชิกในชมรม หนึ่งในสมาชิกกลุ่มกล่าวแสดงความภาคภูมิใจว่าเขาสามารถทำสถิติมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงได้โดยไม่ซ้ำกันมาแล้วถึง 63 ครั้ง และได้แสดงความคิดเห็นว่า เพราะการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่อง

ธรรมดาของเด็กวัยรุ่นอเมริกันและเป็นเรื่องของฮอโมนเพศ ("คนรุ่นใหม่กับจริยธรรมทางเพศในสังคมไทย." 2537 : 21-22)

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : unpagged.) ได้รายงานพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น เกาหลีใต้ พบว่า วัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-23 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว โดยพบในเพศชายร้อยละ 23 เพศหญิงร้อยละ 10 ส่วนในประเทศเวียดนาม พบในเพศชาย ร้อยละ 15 เพศหญิงร้อยละ 2 และยังพบว่าในเพศหญิงนั้นมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับเพื่อนผู้ชาย ร้อยละ 73 ส่วนเพศชายมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับหญิงบริการ ร้อยละ 9 สำหรับประเทศไทยพบว่า วัยรุ่นชายมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 16.6 ปี วัยรุ่นหญิงอายุเฉลี่ย 17.6 ปี และยังพบว่าร้อยละ 77 ของวัยรุ่นชายมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศ โดยได้รับการชักชวนจากเพื่อน และร้อยละ 58 มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนการมีเพศสัมพันธ์ สหภาพ พูลเกษร (2544 : 23) กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์ว่าทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดวิญญานในการตัดสินใจโดยมีข้อมูลจากการศึกษาของประภาพร โอภาสสวัสดิ์ (2536 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่ศึกษาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่าการดื่มสุราของวัยรุ่นเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายระดับของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ได้มากกว่าปัจจัยอื่น ๆ เหตุผลหนึ่งคืออาจทำให้วัยรุ่นไม่มีการใช้ ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2541 : 42-55) ได้ทำการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชาย และหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยสำรวจนักเรียนวัยรุ่นชายชั้นปีที่ 5 จำนวน 6,152 คน นักเรียนวัยรุ่นหญิง จำนวน 6,848 คน จาก 24 จังหวัดที่เป็นหน่วยเฝ้าระวัง พบว่า อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง คือ 14.75 ปี และ 15.45 ปี ตามลำดับ นักเรียนวัยรุ่นชาย ร้อยละ 70 นักเรียนวัยรุ่นหญิง ร้อยละ 75 ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดูเร็กซ์ (Durex. 2542 : 10-16) ได้สำรวจเจตคติและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ที่มีอายุระหว่าง 16-24 ปี ใน 14 ประเทศ โดยครอบคลุมทั้งกลุ่มวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์และไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ในเรื่องของการใช้ถุงยางอนามัย วัยรุ่นมีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 23 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกรีซมีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมากที่สุด ร้อยละ 78 การที่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัย เพราะความพึงพอใจของคู่นอน กลัวขาดความเชื่อถือจากคู่นอน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถนำไปสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคเอดส์

เมื่อสังคมปัจจุบันมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เงื่อนไข และบริบทของสังคม ภาพสะท้อนจากมุมมองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนวัยรุ่นได้ถูกนำมาตีแผ่อย่างต่อเนื่องตลอดในช่วง 2-3 ปีนี้ ประเทศชาติกำลังสูญเสียคุณภาพ เสียสมดุลของความหมายชีวิตในหลาย ๆ ด้าน เราได้มาซึ่งความเจริญ อำนาจ แต่ยังไม่ได้มาซึ่งความรู้สึกทางศีลธรรมมากพอ ดังจะเห็นได้จากกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่ อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ หนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน ดังที่มีผลการศึกษาในประเทศไทยของ พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ (“วัยรุ่นไทยท่องโซเชียลเช็กชู้หญิงหนักกว่าชาย.” 2544 : 5) ที่ศึกษาในเรื่องการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นทางเพศของวัยรุ่นไทยที่นำเสนอผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยได้สำรวจวัยรุ่นหญิงชายตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี และวัยรุ่นชายตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี พบว่า วัยรุ่นทั้งสองกลุ่มร้อยละ 68 ใช้อินเทอร์เน็ตดูเรื่องเช็กชู้ในเวลากลางคืนโดยให้เหตุผลว่าเป็นเวลาส่วนตัว ไม่ต้องกลัวว่าผู้ปกครองจะรู้และวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ครึ่งหนึ่งจะใช้อินเทอร์เน็ตหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศสัปดาห์ละครั้ง และร้อยละ 28 ดูเรื่องเช็กชู้ทุกวันจากการศึกษาของ จรรยา ดวงแก้ว (2539 : 122-123) เรื่องความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4,5 และ 6 จำนวน 400 คน พบว่า การรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่เคยอ่านหนังสือกระตุ่นอารมณ์ทางเพศมีระดับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารจากสื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศสอดคล้องกับสมประสงค์ พระสุนทรทิพย์ (นักเรียนเรท R นักศึกษาเรท X. 2544 : 69-70) ที่กล่าวถึงเนื้อหาการตุนญี่ปุ่นที่มีผลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ ซึ่งค่านิยมที่ถูกปลูกฝังคือการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับผู้ชายที่ตนรัก หรือการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายจากการ ออกเดทด้วยกันครั้งแรก กลายเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่นั่น ถือเป็นการสร้างประสบการณ์ความทรงจำอันน่าประทับใจไว้กับชายคนรัก แนวคิดนี้ถูกสะท้อนออกมาอย่างมากในการ์ตูนญี่ปุ่น และตรงกับพฤติกรรมการเสียตัวครั้งแรกของเด็กนักเรียนไทยที่พบว่าเกิดขึ้นในช่วงอายุ 13-15 ปี สอดคล้องกับการศึกษาของ ทวีศักดิ์ นพเกษร และคณะ (2538 : 285) ที่พบว่าเด็กวัยรุ่นไทยเริ่มมีประสบการณ์ทางเพศในช่วงอายุประมาณ 12-17 ปี โดยพบในเด็กวัยรุ่นชายมากกว่าหญิง สำหรับบุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยในครั้งแรกนั้น พบว่า มีทั้งคู่รัก เพื่อนที่เป็นคู่นอนชั่วคราว เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวส่งผลต่อความคิดความรู้สึก ค่านิยมของเด็กที่อยู่ในวัยเรียนที่เรียนรู้ ตระหนักและเข้าสังคมกับผู้อื่นโดยใช้ชีวิตในทางที่สังคมนั้นๆ คาดหวังและเป็นแบบอย่างให้ อาทิเช่น การดำเนินชีวิตที่มีอิสระมากขึ้น ค่านิยมที่ถูกกลุ่มเพื่อนครอบงำในเรื่องความหุนหัน พุ่มเฟิยเพื่อความเท่าเทียมกัน เช่น การแต่งกาย การเที่ยว

กลางคืน การได้รับกล่อมเกลามาจากสื่อที่ยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้เรื่องเพศ พฤติกรรมการเลียนแบบเพื่อนในเรื่องการเปลี่ยนคู่นอนเป็นแฟชั่น ในประเด็นดังกล่าวข้างต้น พรทิพย์ โรจนสุวรรณ์ ได้ให้สัมภาษณ์รายการทางโทรทัศน์ช่อง 11 เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2545 ในหัวข้อ “วัยรุ่นไทยกับเทศกาลวันวาเลนไทน์” ความว่า “... เพราะค่านิยมการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างประเทศ ทำให้ปัจจุบันเด็กวัยรุ่นมีการเลียนแบบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน เช่น การแต่งกายเสื้อผ้ารัดรูป สายเดี่ยว การใช้ยาสูบฝิ่น การมั่วสุมตามสถานบันเทิง เช่น ผับ ดิสโก้เทค ฯลฯ โดยพบว่ากลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ทำให้ปัจจุบันเด็กวัยรุ่นนิยมมีคู่กันและคบกันจนสามารถอยู่ด้วยกันในวัยเรียน แต่อยู่บนเส้นทางที่ต้องศึกษาเล่าเรียนที่ยังไม่ทราบชะตากรรมและอนาคตของตนเอง และที่น่าตกใจ คือ เด็กอายุ 12-13 ปี พูดคุยกันเรื่องการเปลี่ยนคู่นอน มองเรื่องความบริสุทธิ์ทางเพศเป็นเรื่องปกติธรรมดา...” ซึ่งมีข้อมูลยืนยันจากการทำ SEX POLL ของนิตยสาร POP ฉบับเดือนมิถุนายน 2543 เกี่ยวกับประเด็นเรื่อง “ความบริสุทธิ์” สรุปได้ว่า เยาวชนไทยส่วนใหญ่ไม่แคร์เรื่องความบริสุทธิ์ก่อนแต่งงาน โดยมีคะแนนเสียงสูง คือ ร้อยละ 58 ที่บอกว่าไม่จำเป็นที่ผู้หญิงจะต้องรักษาความบริสุทธิ์ไว้จนกว่าจะถึงวันแต่งงานและเหตุผลที่สนับสนุนจากฝ่ายผู้หญิงคือ “ต้องการมีการเรียนรู้บ้าง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรู้” (วิชุดา มาตัญญู. 2544 : 27) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์ (2541 : 1-10) ข้อมูลที่รับจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการมั่วสุมทางเพศ เห็นว่า การมั่วสุมหรือการมีพฤติกรรมทางเพศส่วนใหญ่เกิดขึ้นเมื่อเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12-14 ปี) เพราะไม่ได้คิดอะไรแต่อยากลอง และสนุกสนานความรู้สึกหวงแหนในความบริสุทธิ์ของนักเรียนเปลี่ยนไป ชอบคบเพื่อนต่างเพศ มีค่านิยมในการมีคู่รักหรือแฟน และมักมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนด้วยกันเองเพราะเหตุผลว่าถ้ารักกันจริงต้องยอมที่จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน พบว่า แนวโน้มเด็กนักเรียนวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนระหว่างคู่นั้นสูงมากขึ้นและมีเพศสัมพันธ์ในระดับอายุลดลงเรื่อยๆ จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาสังคมอันเกิดจากปัญหาพฤติกรรมทางเพศของเด็กนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ ปัญหาความล้มเหลวทางการศึกษา ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาเด็กกำพร้าที่ถูกทอดทิ้งโดย พ่อแม่วัยรุ่น และปัญหาการขายบริการทางเพศของนักเรียนวัยรุ่น (กองวางแผนครอบครัวและประชากร. 2540 : 31)

ภาพความล้มเหลวของพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่น่าเสียดังกล่าว พบว่าเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนในสังคมไทยเกิดความสับสนในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ เพราะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม จริยธรรม และศีลธรรมของทั้งสังคมโดยรวมและคนรุ่นใหม่เอง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เราไม่มีมาตรฐานหรือจริยธรรมใดๆ ที่สามารถใช้ตัดสินความถูกต้องในเรื่องดังกล่าว ซึ่งหากปล่อยไว้โดยไม่พยายามแก้ไข วัยรุ่นกำลังอยู่ในวัยเรียน คงเป็นตัวแทนที่สืบทอดค่านิยมทางเพศที่ผิดๆ บางประการไปด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นกำลังสำคัญในอนาคตจะไร้ความหมาย

วัฒนธรรมที่เคยมีเคยเป็นของชาติจะเสื่อมคุณค่าลงไปทุกขณะ ถึงเวลาแล้วที่สังคมจะต้องหันมาทบทวนรับรู้ในคุณค่าของพุทธศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณีของสังคมไทยอย่างจริงจัง เพราะเหตุว่าสิ่งที่ดีมีประโยชน์ควรจะต้องได้รับการปลูกฝังและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งครอบครัว โรงเรียน และศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีผลกระทบต่องานดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันโดยเฉพาะสังคมได้มอบหมายให้ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเป็นเบ้าหลอมอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโต มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์แข็งแรง รวมทั้งมีบทบาทขั้นแรกทางพฤติกรรม แนวคิด การขัดเกลาทางสังคม ตลอดจนการปลูกฝังอบรมให้เด็กมีความรู้และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่บิดามารดายึดถือปฏิบัติ ซึ่งเด็กจะได้รับการเรียนรู้จากบิดามารดาโดยการอบรมสั่งสอน และการได้เห็นการประพฤติปฏิบัติของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตนอยู่ การที่บิดามารดาปลูกฝังคุณลักษณะทางพุทธศาสนาให้กับบุตรเพื่อให้เติบโตมีบุคลิกภาพตามวิถีการดำเนินชีวิตที่พ่อแม่ปลูกฝัง อีกนัยคือวัฒนธรรมที่ครอบครัวยึดถือมีส่วนช่วยในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวได้ ซึ่งรวมถึงทัศนคติในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นหลักการบูรณาการชีวิตสำหรับฆราวาสทั่วไป ถือว่า “ศีล 5” เป็นหลักธรรมเบื้องต้น เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตน โดยปกติถือว่าศีลมีขอบเขตที่ปรากฏทางกาย วาจา เป็นการปฏิบัติที่เน้นการควบคุมตนเองและความตั้งใจรักษาความเป็นปกติของมนุษย์ทางกายและวาจา (พุทธทาสภิกขุ. 2519 : 137-141) ความสามารถของบุคคลด้านหนึ่งแสดงถึงศักยภาพในตนเองคือการควบคุมตนเองให้เกิดความหนักแน่น มีความอดทนต่อสิ่งยั่วยุต่างๆ ได้ และด้วยเหตุที่ผู้วิจัยตระหนักถึงปัจจัยต่างๆ ในการใช้อธิบายพฤติกรรมทางเพศดังกล่าวว่าอาจไม่ครอบคลุมเพียงพอผู้วิจัยจึงมีความสนใจการพัฒนาด้านจิตลักษณะโดยใช้ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ ของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) มาร่วมศึกษาเพื่อกำหนดเป็นปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตใจ ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านสุขภาพโดยให้ความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ง่ายต่อการถูกชักจูงให้หลงใหลกับกระแสบริโภคนิยมสมัยปัจจุบันที่ส่งเสริมให้เด็กมีความเป็นตัวเอามากในบางครั้งความคิดและความต้องการของตนเองอาจไม่เหมาะสมกับวัย โดยผู้วิจัยมุ่งหวังว่าลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาน่าจะมีผลต่อการมีพฤติกรรมทางเพศที่ถูกครองครองธรรมเนียมอันทรงคุณค่าต่อการประพฤติปฏิบัติต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอำนาจร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์ จิตวิทยา ศีลธรรม จริยธรรม โดยการสร้างความตื่นตัว ให้ความสนใจในคุณค่าของการวิจัยศึกษาค้นคว้าประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศต่อไป
2. สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานส่งเสริมเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมทางเพศ ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ว่าควรมีการพัฒนาลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีไทยสืบไป
3. ผลของการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อบ่งชี้ถึงประเภทของกลุ่มเป้าหมายเสี่ยงที่เร่งด่วนซึ่งควรได้รับดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ประกอบกับพิจารณา เพื่อเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผน กำหนดกลยุทธ์ การจัดหลักสูตรการศึกษา กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่เด็กในเรื่องพฤติกรรมทางเพศได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 162,781 คน (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1-7)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 600 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 ลักษณะทางพุทธศาสนา ได้แก่

1.1.1 การปฏิบัติตามหลักศีล 5

1.1.2 วิถีชีวิตแบบพุทธ

1.2 จิตลักษณะ ได้แก่

1.2.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2.2 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

1.2.3 ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

1.3 การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา ได้แก่

1.3.1 การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว

1.3.2 การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางเพศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมทางเพศ

หมายถึง ปฏิบัติการแสดงออกของบุคคลในด้านการรู้ การคิด ความเชื่อ ความรู้สึก อารมณ์ ความมุ่งหวังหรือความโน้มน้าวที่จะกระทำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้การรับรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและความพึงพอใจทางเพศตามแบบแผนพฤติกรรมทางเพศทั้งเฉพาะตัวเอง และพฤติกรรมทางเพศกับคู่สัมพันธ์

2. ลักษณะทางพุทธศาสนา

หมายถึง ลักษณะทางจิตใจที่เกิดจากการสะสมมาจากอดีตโดยมีพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดพัฒนาการในบุคคลตั้งแต่วัยเด็กผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและปฏิสัมพันธ์จากบุคคลต่างๆ ในครอบครัว โรงเรียน การประพฤติปฏิบัติ การดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกระบบศาสนาหล่อหลอมชีวิตจิตใจเกิดเป็นลักษณะนิสัยและจิตใจของบุคคลตามหลัก

คำสอนของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกผู้สืบทอดศาสนา ในการวิจัยครั้งนี้ประเมินจากการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 และวิถีชีวิตแบบพุทธ

3. การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

หมายถึง การประพฤติดหรือการกระทำของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาทั้งที่ปรากฏออกมาและไม่ปรากฏออกมาภายนอก โดยเด็กจะเลือกกระทำหรืองดเว้นกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่แสดงออกถึงการสำรวมทางกาย วาจา และทางใจที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและตนเองต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

ศีล 5 มีองค์ประกอบดังนี้คือ

- 1) เว้นจากการฆ่าเบียดเบียนคนและสัตว์
- 2) เว้นจากการลักขโมย ยักยอกฉ้อโกง
- 3) เว้นจากการประพฤติดผิดประเพณีอันดีงามในเรื่องเพศสัมพันธ์
- 4) เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด หยาดคายไร้สาระ
- 5) เว้นจากการดื่มสุรา และเสพสิ่งเสพติดให้โทษ

4. วิถีชีวิตแบบพุทธ

หมายถึง การเลือกปฏิบัติตามแบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างสอดคล้องตามหลักคำสอนอันเป็นหลักการปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนชาวไทยทั่วไปในเรื่องต่างๆ เช่น การเลือกอาชีพ การใช้เวลาว่าง การคบเพื่อน การพักผ่อนหย่อนใจ การอยู่กินอย่างง่าย

5. จิตลักษณะ

หมายถึง คุณลักษณะทางจิตของบุคคลซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจิตลักษณะตามแนวคิดของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเฉพาะจิตลักษณะ 3 จิตลักษณะ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

6. เหตุผลเชิงจริยธรรม

หมายถึง การที่บุคคลแสดงความมุ่งมั่นหรือเจตนาในการใช้เหตุผลที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเครื่องแสดงมูลเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคลในสถานการณ์ที่ตนเองมองเห็นว่าการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและขณะเดียวกันก็จะเกิดโทษกับฝ่ายอื่นๆ หรือหลีกเลี่ยงโทษที่อาจจะเกิดต่อตนเอง ผู้อื่นหรือส่วนรวมของบุคคล ซึ่งเหตุผลที่บุคคลเลือกใช้ตรงกับขั้นพัฒนาการจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก แบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้ (Kohlberg. 1976 : 347-480) คือ

1. ระดับก่อนเกณฑ์

1.1 ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งสอนและหลบหลีกการถูกลงโทษ

1.2 ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล

2. ระดับตามเกณฑ์

2.1 ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นชอบ

2.2 ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม

3. ระดับเหนือเกณฑ์

3.1 ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา

3.2 ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล

7. ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

7.1 ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถที่จะคิด คาดการณ์ไกล เล็งเห็น ความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และรู้จักคิดเลือกตัดสินใจวางแผนเพื่อรองรับ ผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในอนาคต

7.2 การควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการบังคับตนเองให้รู้จักอดได้รอได้ หรือสามารถที่จะกระทำหรือละเว้นการกระทำที่ต้องใช้ความอดทน ความเสียสละและสามารถ กระทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างเหมาะสมเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ดีกว่า มีคุณค่าสูงกว่าที่จะ เกิดขึ้นในอนาคต

8. ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และคาดหวังถึงผลดีและผลเสียที่เกิดว่าขึ้นอยู่กับความ พยายามและความสามารถของตนเป็นสาเหตุมากกว่าที่จะเป็นเพราะคนอื่นหรือโชคชะตา ความบังเอิญ หรือสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุมและความเข้าใจของตน โดยตนเองเชื่อว่าตนสามารถควบคุมให้เกิด ผลดีและป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นให้เป็นไปตามความต้องการได้

9. การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว

หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน และปริมาณการ ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการปฏิบัติของบิดามารดา (ผู้ปกครอง) ในการทำหน้าที่ตามความรับผิดชอบที่ พึงมีและการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การปลูกฝังความเชื่อ อันเป็นหลักทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสอนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของ พุทธศาสนิกชนไทย เป็นแนวทางในการปลูกฝังแก่บุตร ซึ่งสามารถวัดได้โดยการรายงานเกี่ยวกับการ ปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากจากนักเรียนทั้ง 3 ด้านดังต่อไปนี้คือ

1) การชักนำ กระตุ้นให้เด็กเกิดความตระหนัก ในคุณค่าของการเป็นชาวพุทธที่ นับถือศาสนาพุทธ และใกล้ชิดกับพุทธศาสนา

2) การอธิบาย ชี้แนะให้บุตรมีความรู้ ความเข้าใจ

3) การสนับสนุน ส่งเสริมตลอดจนช่วยให้เด็กเกิดการยอมรับหลักธรรมทางพุทธศาสนาและมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาร่วมกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

10. การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

หมายถึง การรับรู้ถึงประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากประสบการณ์ทางพุทธศาสนาซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้ กิจกรรมทางพุทธศาสนาของโรงเรียน และครูเป็นผู้ถ่ายทอดรวมทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนาแก่เด็ก

11. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่นับถือศาสนาพุทธและกำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

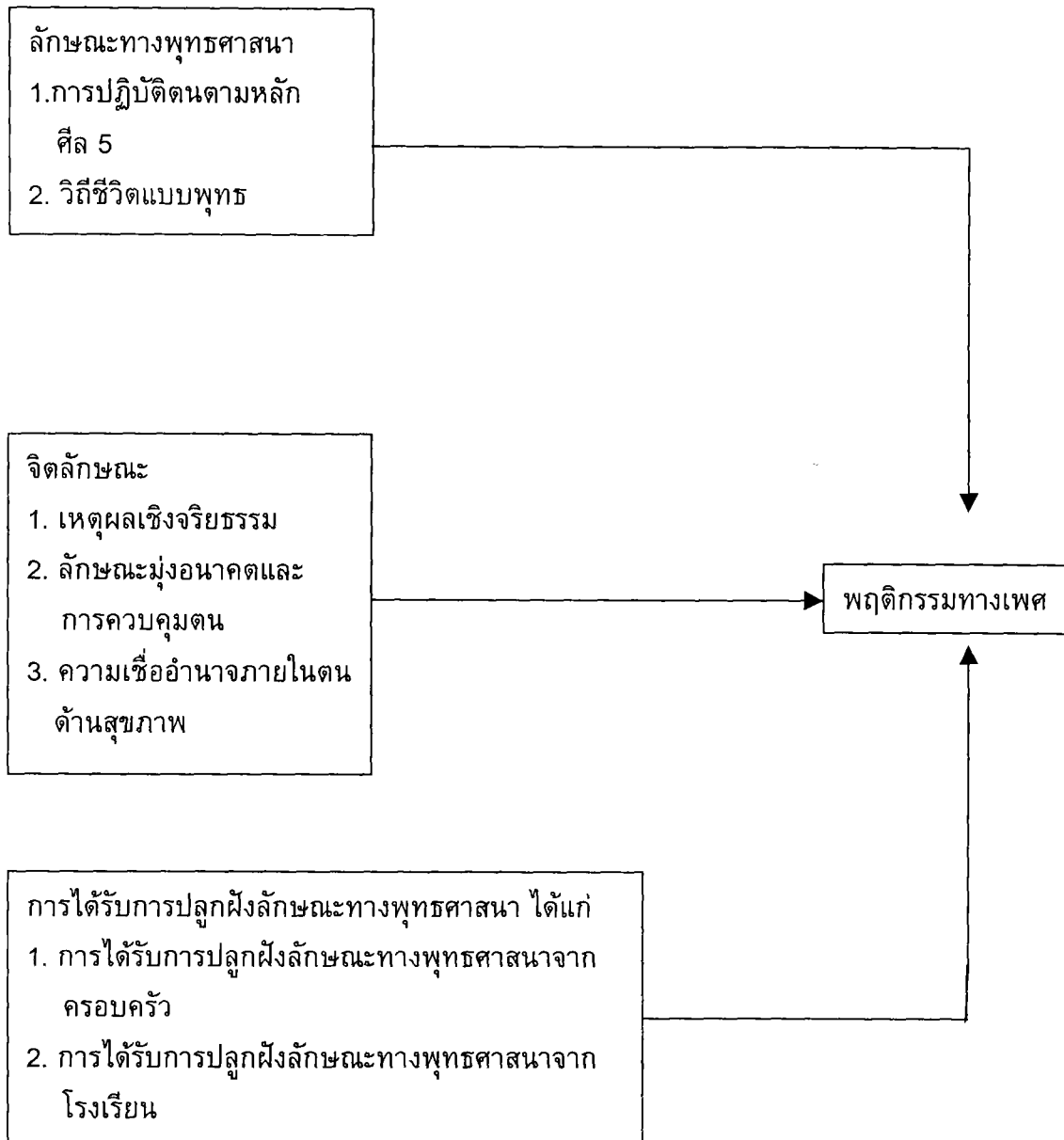
12. โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ขึ้นกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
6. นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
7. นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
8. ลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานครในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับในการเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พฤติกรรมทางเพศ
2. ลักษณะทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางเพศ
3. ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ
4. การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศไทย

พฤติกรรมทางเพศ

แนวคิดพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรม

การที่จะชี้ชัดลงไปว่าพฤติกรรมใดๆ ก็ตามที่มนุษย์ประพฤติปฏิบัติอยู่จะเป็นส่วนของพฤติกรรมที่เห็นได้ วัดได้ สังเกตได้ (Explicit behavior) หรือพฤติกรรมที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน (Implicit behavior) เป็นพฤติกรรมซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัย หรือในทางตรงข้ามเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้ร่างกายมีสุขภาพดีนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ๆ และเพื่อความเข้าใจในความคิดพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรมบางประการจะช่วยให้สามารถใช้วิจารณ์ญาณในการมองความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น มีผู้กำหนดแนวคิดและทฤษฎีของการเกิดพฤติกรรมไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของมนุษย์เป็นเรื่องสลับซับซ้อนมากถ้าจะจำกัดให้แคบลงเฉพาะส่วนของพฤติกรรมสุขภาพพบว่ามีข้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งพฤติกรรมส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม

ความหลากหลายและความซับซ้อนของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรม พอสรุปได้เป็น 2 แนวทางกล่าวคือ (มัลลิกา มัติโก. 2534 : 14)

1. แนวคิดที่อธิบายพัฒนาการของบุคคลโดยเน้นความเป็นตัวของตัวเอง (Identity) โดยนักจิตวิทยากลุ่มโครงสร้าง (Structuralist) ซึ่งเน้นความสนใจไปยังประเด็นที่ว่าทำไม

พฤติกรรมจึงเกิดขึ้นและเชื่อว่าองค์ประกอบภายในของบุคคลจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งหมด องค์ประกอบเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อบุคคลพัฒนาขึ้น การพัฒนาการขึ้นเป็นตัวของตัวเองเป็นผลรวมกันระหว่างวุฒิภาวะ (Maturity) และประสบการณ์

2. กลุ่มนักพฤติกรรมนิยม (Behavioralist) โดยมุ่งความสนใจไปที่ทำอย่างไร พฤติกรรมจึงจะเปลี่ยนแปลง สกินเนอร์ (B.F Skinner.1953) ได้เสนอกลวิธีเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมการปฏิบัติที่สังเกตได้ (Observable behavior) สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรางวัล (Reinforcement) กล่าวคือ บุคคลจะกระทำพฤติกรรมที่นำมาความพอใจมาสู่ตน หรือพฤติกรรมที่ได้รับรางวัลและจะหยุดพฤติกรรมที่เมื่อทำไปแล้วไม่เห็นผลในด้านดี หรือไม่ได้รับรางวัลตอบแทนจากการกระทำนั้น ๆ

คำจำกัดความของพฤติกรรม

คำว่า “พฤติกรรม” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 : 583) หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด ความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า

ไพบูลย์ เทวรักษ์ (2537 : 3) กล่าวถึงพฤติกรรมว่า หมายถึง อากัปกริยาทั้งหมดของบุคคลทั้งที่เราสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสโดยตรงและโดยอ้อม และทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว

✓ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2537 : 262) กล่าวถึงพฤติกรรมว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออกตอบสนอง หรือโต้ตอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์หนึ่งที่บุคคลทั่วไปสามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยินได้ อีกทั้งวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่มีความเที่ยง ไม่ว่าการกระทำ การแสดงออก การตอบสนองหรือการโต้ตอบนั้นจะเกิดขึ้นภายในร่างกายหรือภายนอกร่างกายก็ตาม

✓ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2539 : 97) กล่าวถึงพฤติกรรมว่า หมายถึง ปฏิกริยาต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกมาทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลโดยพฤติกรรมภายในนั้นเป็นนามธรรม ได้แก่ ความคิด เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมภายนอกนั้นเป็นการแสดงออกให้เห็นสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน ได้แก่ การพูด การแสดงกิริยา การกระทำต่าง ๆ เป็นต้น

✓ จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกทั้งภายในและภายนอกที่สามารถวัดได้และสังเกตเห็นได้ตรงกัน ในการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายนั้นต้องมีลักษณะ คือ มีความชัดเจน มีความสมบูรณ์ สามารถแยแยะได้ว่าพฤติกรรมใดบ้างอยู่ในขอบเขตของพฤติกรรมเป้าหมายที่เราสนใจ ซึ่งแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ของสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ

นิยามและแนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

ในการวิจัยใด ๆ กรอบความคิดหรือแนวความคิด (Concept) เป็นตัวกำหนดให้ผู้ทำการวิจัยพิจารณาตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามของการวิจัย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเพศในแนวทางหนึ่งที่เป็นส่วนประกอบของพฤติกรรมสุขภาพ จึงนำเสนอแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ รวมถึงขอบเขตและเป้าหมายของการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ ดังนี้คือ

KAP เป็น model หนึ่งตามแนวคิดของการเกิดพฤติกรรมจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัย 3 ประการ คือ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ (Knowledge, Attitude, Practice; KAP) ซึ่งนำมาใช้วัดพฤติกรรมสุขภาพกันอย่างกว้างขวางในช่วง ค.ศ. 1960-1970 เพื่อหาระดับของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นองค์รวมของความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ (มัลลิกา มัติโก. 2534 : 12-14 ; อ้างอิงจาก A. L. Knuutson. 1965. *The Individual, Society and Health Behavior*, unpagged.) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กู๊ด (Good. 1959 : 55-56) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมทางสุขภาพ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและที่เกิดขึ้นภายนอกที่คาดหวังให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่สังเกตได้ และการเปลี่ยนแปลงภายในที่สังเกตไม่ได้แต่วัดได้

ค็อทแมน (Gochman. 1982 : 169) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง คุณสมบัติส่วนบุคคลต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ความคาดหวัง แรงจูงใจ ค่านิยม การรับรู้ และองค์รวมความรู้อื่น ๆ นอกจากนี้ ยังรวมทั้งลักษณะบุคลิกภาพ ความรู้สึก และอารมณ์ ลักษณะอุปนิสัย และรูปแบบพฤติกรรมที่ปรากฏเด่นชัด การกระทำและนิสัยซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมทั้งการกระทำที่แสดงเจตนาอย่างเปิดเผย คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการกระทำ สามารถมองเห็นได้เป็นรูปธรรม เช่น พฤติกรรมการกิน การสูบบุหรี่ การพักผ่อน เป็นต้น ถึงแม้ว่าพฤติกรรมดังกล่าว บางอย่างอาจสังเกตโดยตรงไม่ได้ เช่น พฤติกรรมทางเพศ ซึ่งต้องอาศัยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการทางอ้อม เช่น แบบสอบถาม และเหตุการณ์ด้านความรู้สึก สภาพทางจิตที่อาจสังเกตหรือวัดได้ทางอ้อม ขณะเดียวกันพฤติกรรมสุขภาพดังกล่าวยังรวมถึงคุณสมบัติส่วนบุคคลต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มต่าง ๆ สถาบันทางสังคมตลอดจนปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนถึงระบบวิธีคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ กัน

ธนวรรณ อัมสมบูรณ์ (2532 : 11-15) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อสุขภาพของบุคคลนั้นหรือบุคคลอื่นๆ แล้วแต่ช่วงเวลา รวมถึงการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำในสิ่งที่เป็นผลดีหรือผลเสียต่อสุขภาพ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2531 : 155) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม สามารถจะชี้ให้เห็นได้ว่า พฤติกรรมสุขภาพบางอย่างเป็นสิ่งที่เกิดภายในบุคคลสังเกตได้โดยตรงไม่ได้ แต่สามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือพิเศษและสามารถบอกได้ว่า “มี” หรือ “ไม่มี” ได้ เช่น ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นกล่าวได้ว่า พฤติกรรมสุขภาพ คือ พฤติกรรมย่อยที่จัดอยู่ในประเภทใหญ่ เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการดื่มสุรา รวมทั้งพฤติกรรมทางเพศจัดเป็นพฤติกรรมในกลุ่มที่เรียกว่า พฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนา หรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหา การนำ KAP model มาใช้วัดพฤติกรรมเหล่านี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะควบคุมสถานการณ์ และป้องกันพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นปัญหาหรือพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนา และการวางแผนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ดังนั้นแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงบางส่วนของแนวความคิดและทฤษฎีที่นำมาอธิบาย การเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ สิ่งหนึ่งที่พึงระลึกถึงคือ พฤติกรรมมนุษย์เป็นพลวัต (Dynamic) โดยมีปัจจัยจำนวนมากเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขและรูปแบบในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอและยาวนานได้ โดยเฉพาะในเรื่องของพฤติกรรมทางเพศของเด็กนักเรียน เช่นงานวิจัยที่ศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ในเรื่องการรณรงค์เพื่อป้องกันการเป็นโรคเอดส์นั้น พบว่าโครงการรณรงค์โดยการให้ความรู้ด้านการป้องกันการเป็นโรคเอดส์มักใช้วิธีการให้ความรู้ทางด้านนี้เพียงไม่กี่ชั่วโมงหรือมีการชุ้ให้ทราบถึงอันตรายร้ายแรงของโรคเอดส์ ซึ่งก็ยังไม่สามารถจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นอเมริกาได้มากนัก (Popham. 1993 : 559-562) ฉะนั้น รูปแบบการให้ความรู้เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนานั้นจึงเป็นรูปแบบทางการสาธารณสุข ในการเลือกใช้(KAP) ยังอาจมีข้อจำกัดในบางสถานการณ์

การวิจัยพฤติกรรมสุขภาพนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาระบบสุขภาพ โดยการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้งของบุคคลและชุมชน ดังนั้นนิยามของการประชุมกลุ่มทำงานวิทยาศาสตร์ ได้บันทึกความเห็นในปี พ.ศ. 2527 ไว้ว่า “การวิจัยพฤติกรรมสุขภาพมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้นหาว่ามีตัวกำหนดอะไรบ้างที่บุคคลเชื่อ คิด และรู้สึกเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งที่เขาเชื่อ คิด และรู้สึกนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเขาอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ การ

วิจัยพฤติกรรมสุขภาพเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแง่มุมของแบบแผนวิถีชีวิตของคนซึ่งมีผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อภาวะสุขภาพของเขา" (มัลลิกา มัติโก. 2534 : 28)

แนวความคิดมิติใหม่ของการพัฒนางานสุขศึกษาและการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนชาวไทยและคนไทย เน้นบทบาทและความสำคัญของวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา โดยเน้นแง่มุมที่เป็นการแสวงหามิติใหม่ในการนำหลักพุทธศาสนามาใช้กับพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการใช้พื้นฐานความเชื่อของประชาชน (กรณีเป็นชาวพุทธ) มาประยุกต์ใช้ในงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสุขศึกษาของคนไทย เพราะวัตถุประสงค์ที่เป็นความคาดหวังของประเทศไทยตามเป้าหมายของ "การสุศึกษาแห่งชาติ" คือทำอะไรจึงจะสามารถรณรงค์ให้คนไทยทุกคนรู้จักรักษาตนเองให้มีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ ปลอดภัยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและดูแลบริหารครอบครัว สิ่งแวดล้อมรอบตนเอง ให้อุดมสมบูรณ์เอื้อต่อการมีชีวิตที่มีสุขภาพร่างกายจิตใจ และสังคมแข็งแรงเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อความมั่นคงของชาติ กลยุทธ์หลักที่สำคัญในการเกิดพฤติกรรมสุขภาพของคนไทย คือการกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดของคนไทย ความปรารถนาและคาดหวังต่ออนาคตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติโดยส่วนรวม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเข้าสู่ระบบความประพฤติที่มีมาตรฐานที่ดีโดยหลักที่เชื่อว่าบุคคลคือมนุษย์แต่ละคน เป็นแหล่งที่มาของนวัตกรรมทั้งหลายและพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเลียนแบบมาจากการถ่ายทอดแบบอย่างที่เป็นปทัฐานทางสังคมส่วนรวม เพื่อให้บรรลุถึงความมีวิถีชีวิตที่สุขสมบูรณ์ตามมาตรฐานชีวิตของสังคมไทยนั้น ๆ ซึ่งตามหลักพฤติกรรมศาสตร์ศาสนา พบว่า ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ประสพการณ์ และวัตรปฏิบัติ มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมอุปนิสัย จิตใจ มโนทัศน์ และเจตคติต่าง ๆ ของมนุษย์แต่ละคนทำให้เกิดวิถีชีวิตที่เป็นปทัฐานทางวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตแห่งการปรับตัวของมนุษย์เพื่อชีวิตที่สมบูรณ์พูนสุขมีชีวิตที่บริบูรณ์ขึ้น (แสง จันทรงาม. 2531 : 36) และในการที่พุทธศาสนาเข้ามามีอิทธิพลในการปลูกฝังอยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดของคนไทยได้นั้น เป็นผลมาจากความต้องการตามธรรมชาติ ทั้งภายในร่างกายและจิตใจที่สลับซับซ้อนต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดความรู้สึกยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าสูงสุดต่อชีวิต เกิดภาวะมีศาสนาขึ้นในใจบุคคล (Religiosity) จนถึงขั้นการปฏิบัติตามความเชื่อ และด้วยเหตุผลหนึ่งคือ ภายในระบบพฤติกรรมของมนุษย์มีภาวะหลายอย่างที่มีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของมนุษย์โดยตรง เมื่อบุคคลได้สัมผัสกับโลกภายนอกปฏิบัติกิจทั้งหลายทั้งปวงจึงเริ่มขึ้น บางอย่างเป็นปฏิกิริยาทางจิต บางอย่างเป็นปฏิกิริยาทางกาย หลาย ๆ อย่างเกิดทั้งสองด้านเป็นการยากที่จะแยกออกได้ จึงเรียกว่าปฏิกิริยาทางจิต ที่ทำให้เกิดศาสนาตามธรรมชาติชีวิตมนุษย์ (แสง จันทรงาม. 2531 : 190)

การที่คนไทยจะยอมรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับ มโนทัศน์สำคัญ 3 ด้าน (วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. 2536 : 25-26) คือ ด้านแรก ได้แก่ มโนทัศน์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการมีสุขภาพดีกับชีวิตที่เป็นอยู่อย่างถูกสุขลักษณะ ด้านที่สอง ได้แก่ มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองว่าจะเป็นผู้ยากพัฒนาดนให้มีชีวิตที่ดีกว่านี้หรือไม่ถ้าได้รับโอกาส และด้านที่สาม ได้แก่ มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับส่วนรวมและประเทศชาติ ถ้ากล่าวอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนก็คือคนไทยจะร่วมใจกันรณรงค์ให้ทุกคนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกสุขลักษณะก็ต่อเมื่อเขามองดูตนเองด้วยจิตใจอยากจะพัฒนาดน ในขณะที่เดียวกันเขาก็ตั้งความมุ่งมั่นให้สูงไว้ว่า การพัฒนาดนก็คือ หัวใจสำคัญของการพัฒนาชาติ เพราะเหตุผลหนึ่งคือการตั้งความมุ่งมั่นพัฒนาดนอยู่บนรากฐานของคุณธรรม 2 ประการ ได้แก่ อัตตจริยมนธรรม (Self-realization ethic) เป็นความระลึกรู้สึกตนว่าเป็นอย่างไร และรู้จักประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรให้อยู่ดีกินดีกับนิเวศจริยมนธรรม (Ecological ethic) เป็นความตระหนักรู้ว่าตนเองจะประพฤติตนต่อผู้อื่นและสภาพแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติที่ตนอาศัยอยู่อาศัยกันนั้น ๆ ให้ดี อนุรักษ์ดูแลอย่างไรด้วยความรู้สึก เข้าใจในความสัมพันธ์กันอย่างเป็นวงจรชีวิตว่าการอยู่รอดของตนเองกับสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อกัน (Hariman. 1976 : 119) ดังนั้นมิติใหม่ของการศึกษาแห่งชาติต้องอาศัยหลักความสัมพันธ์ของระบบจริยธรรม 2 ประการที่กล่าวมา ยึดหลักคู่สัมพันธ์ออกเป็น 2 ลักษณะคือ คือเขาต้องรู้สึกกับตนเองอย่างไร รู้สึกกับบุคคลอื่นอย่างไร และรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขาอย่างไร

ตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาการกระทำพฤติกรรมใด ๆ ของบุคคลจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ความต้องการที่จะกระทำ ความพร้อมที่จะกระทำ ความเพียรพยายามที่จะกระทำให้สำเร็จ เป็นต้น (Mischel and Mischel. 1976 : 85)

เจตคติ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งที่เป็นความรู้สึกที่จะตอบสนองไปในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า เจตคติเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Shaver. 1977 : 168) ในทางจิตวิทยาสังคม เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางการรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive evaluative component) หมายถึง การรู้ การคิด ความเชื่อ ตลอดจนข้อสนเทศทั่วไปเกี่ยวกับวัตถุทางเจตคตินั้น (Cognitive component) องค์ประกอบด้านนี้จะต้องมีลักษณะที่มีทิศทางประกอบด้วย คือ ทางด้านดีหรือเลว ประโยชน์หรือโทษ จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง (Fact) ตามปกติเท่านั้น เนื้อหาที่สำคัญที่สุดขององค์ประกอบนี้คือ ความเชื่อเชิงประเมินค่าว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว มีประโยชน์หรือโทษอย่างไร

2. องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective component) หมายถึง ความชอบ ความไม่ชอบสิ่งนั้น หรือความพอใจ ไม่พอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบนี้ของเจตคติต่อสิ่งหนึ่งของบุคคลจะต้องสอดคล้องกับทิศทางขององค์ประกอบแรกด้วย กล่าวคือ ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจในสิ่งนั้น ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งนั้นเลวหรือมีโทษ บุคคลก็ไม่ชอบ ไม่พอใจสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางความมุ่งกระทำ (Behavioral intention component) ซึ่งหมายถึง ลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่ง คือความโน้มน้าวที่จะกระทำ (Action tendency) หรือเจตนาที่จะกระทำ (Behavioral intention) หรือความมุ่งกระทำ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2532 : 67)

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหวังที่จะศึกษาพฤติกรรมทางเพศ ภายใต้แนวความคิดเกี่ยวกับเจตคติและการปฏิบัติต่อการเกิดพฤติกรรมทางเพศดังกล่าวข้างต้น ฉะนั้นพฤติกรรมทางเพศในการศึกษาวิจัยครั้งนี้หมายถึง การรู้ การคิด ความเชื่อ ความรู้สึก อารมณ์ ความมุ่งหวังหรือความโน้มน้าวที่จะกระทำพฤติกรรมภายใต้การรับรู้ และความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

แนวคิดพฤติกรรมทางเพศ

เรื่องเพศ เป็นเรื่องที่มีบทบาทสำคัญพร้อม ๆ กับการเกิดของมนุษย์ เพราะตลอดระยะเวลาที่โลกได้วิวัฒนาการมาเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เรื่องเพศเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยทั่วไป ดังนั้นควรที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศ พฤติกรรมทางเพศ และสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมทางเพศพอสังเขป ดังนี้

คำว่า “เพศ” หรือ “sex” นั้นเป็นการแสดงคุณลักษณะ เช่น เพศหญิง เพศชาย การมีเพศสัมพันธ์ และความต้องการทางเพศ แต่คำว่า “พฤติกรรมทางเพศ” หรือ “sexuality” นั้นรวมถึงค่านิยม เจตคติ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ และเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศตามแรงขับทางชีววิทยา จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศของเด็กวัยรุ่นสืบเนื่องมาจากความเจริญเติบโตของจิตใจทางเพศโดยเฉพาะ (Psycho-sexual development) อันจะส่งผลให้เด็กวัยรุ่นเริ่มมีความสนใจต่อเพศตรงข้าม และคิดฝันถึงความสัมพันธ์ทางเพศมากขึ้น จนได้แสดงพฤติกรรมแห่งความสัมพันธ์ทางเพศออกมาปรากฏให้เห็น (สุชาติ โสมประยูร และวรรณี โสมประยูร. 2531 : 64)

คำจำกัดความพฤติกรรมทางเพศ

ชัยวัฒน์ ปัจพงษ์ (2524 : 58) กล่าวว่าคำว่าพฤติกรรมทางเพศ (Sexual - behavior) จึงครอบคลุมพฤติกรรมทั้งสองลักษณะ คือพฤติกรรมที่อยู่ภายใน (Inner) และพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก(Outer) เรื่องของความต้องการทางเพศหรือการร่วมเพศในทัศนะของนักจิตวิทยาไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ แต่เป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่พร้อมจะแสดงออกเมื่อร่างกายถึงวุฒิภาวะ เพราะฉะนั้นมนุษย์จึงแสดงออกถึงเรื่องเพศตลอดเวลา ทั้งที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว เพราะความแตกต่างระหว่างเพศมีผลในการควบคุมพฤติกรรม มนุษย์มีแนวโน้มในการตอบสนองอารมณ์ทางเพศได้ง่าย ถ้าสภาพแวดล้อมมีลักษณะเป็นการกระตุ้นความต้องการทางเพศ เช่น บรรยากาศตามชายหาด ในบาร์ หรือสถานเริงรมย์ต่างๆ เป็นต้น เพราะเหตุนี้เองจึงปรากฏว่าหญิงสาวหลายคนต้องสูญเสียความเป็นสาวเพราะทนแรงขับทางเพศอันเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่จูงใจไม่ได้ สภาพแวดล้อมดังกล่าวเรียกว่า "Situation setting" ซึ่งก็คือสถานการณ์ที่กระตุ้นจากสภาวะแวดล้อมในสถานการณ์นั้นๆ

✓ สุชา จันทรธอม (2539 : 72) กล่าวว่าพฤติกรรมทางเพศว่า บุคคลแต่ละคนมีลักษณะพฤติกรรมประจำตัวโดยเฉพาะ กล่าวคือ ลักษณะกิริยา ท่าทางความประพฤติ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง แต่ในเวลาเดียวกันเขาจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับภาวะสังคมที่เขาอยู่ พฤติกรรมของคน แบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ พฤติกรรมอันเป็นส่วนของตนเองและส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมซึ่งพฤติกรรมอันเป็นส่วนของตนเองจะได้รับอิทธิพลจากบุคคลที่พบและคบหาทุกวัน และในสังคมเดียวกัน ตัวเราเองก็มีอิทธิพลครอบงำพฤติกรรมผู้อื่นด้วยเช่นกัน ส่วนพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ของสังคม เช่น การพูด การเดิน การเรียนรู้ การวางตัวซึ่งแต่ละสังคมก็จะมีพฤติกรรมเฉพาะ การปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลจะบอกทางเลือก การแปลความ การคาดคะเนและการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งก็ให้เกิดพฤติกรรมในการแสดงออกของแต่ละบุคคล

✓ เฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1974 : 122) เน้นถึงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นว่าเป็นระยะที่มักมีเรื่องรักใคร่ทั้งเด็กชายและเด็กหญิง มีความสนใจอย่างจริงจังในทุกแง่มุมเรื่องเพศ เกิดความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งทำให้ใฝ่หาความรู้และการอ่านหนังสือ แล้วในที่สุดก็เกิดการทดลอง เพราะวัยรุ่นมีความพร้อมทางร่างกายที่จะสืบพันธุ์หรือให้กำเนิดทารกได้ ส่วนจิตใจก็มีความเจริญทางเพศ เช่น มีความสนใจต่อเพศตรงข้าม อยากรู้จักหรือแฟน มีความรู้สึกทางเพศหรือมีกามารมณ์ทางเพศ

เคอร์เคนดอลล์ (Kirkendall. 1965 : 1-8) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศว่าเป็นสัญชาตญาณ (Sexual Instinct) อย่างหนึ่งตามธรรมชาติของมนุษย์ เพราะมนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยเพศ ความสุข ความสำเร็จของมนุษย์และสมาชิกในครอบครัวพึงจะได้รับขึ้นอยู่กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปรับตัวทางเพศ และการแสดงบทบาททางเพศที่ถูกต้อง รวมทั้งขึ้นอยู่กับความฉลาด ความสามารถในการดำรงชีวิตไปตามความเหมาะสมแห่งลักษณะทางเพศของมนุษย์ได้ดีหรือไม่ของบุคคลนั้นด้วย และยังได้อธิบายขอบเขตในเรื่องเพศไว้ดังนี้ คือ

1. เรื่องเพศเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเรามีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จและสามารถกระทำหรือแสดงพฤติกรรมในรูปต่าง ๆ ได้เพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งใจไว้

2. เรื่องเพศเป็นแรงกระตุ้นหรือเครื่องเร้าใจที่ทรงพลังอย่างยิ่งที่ทำให้เพศชายและเพศหญิงมีความสนใจซึ่งกันและกันเพื่อช่วยให้การประกอบกิจการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น

3. เรื่องเพศเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดบทบาท กริยาท่าทาง ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างเห็นได้ชัด นอกเหนือจากความสามารถที่เพียงแต่จะแบ่งมนุษย์ออกเป็นเพศหญิงและเพศชายให้แตกต่างกันเท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเพศใดจะยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

แบบแผนของพฤติกรรมทางเพศ (Patterns of sexual behavior)

แบบแผนของพฤติกรรมทางเพศเป็นชุดของความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการทางเพศเองที่กระตุ้นเร้าและตอบสนองความสุขความพึงพอใจทางเพศของมนุษย์ โดยมีรูปแบบและความหมายเฉพาะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของพฤติกรรมทางเพศซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายในแต่ละบุคคลจึงเป็นการยากที่จะทำนายหรืออธิบายลักษณะพฤติกรรมทางเพศของบุคคลโดยภาพรวมโดยทั่วๆ ไปได้ แคทซาโดเรียน (Katchadourian. 1991 : unpaged) ได้จำแนกแบบแผนพฤติกรรมทางเพศโดยยึดหลักคู่สัมพันธ์ออกเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะของการไม่มีคู่สัมพันธ์ร่วมด้วยที่เรียกว่า แบบแผนพฤติกรรมเพศเฉพาะตัวเอง (Autoerotic or solitary sexual behavior) และลักษณะที่มีคู่สัมพันธ์ร่วมด้วยหรือแบบแผนพฤติกรรมกับคู่สัมพันธ์ (Sociosexual or Partnered sexual behavior) นอกจากนี้โซเรนสัน (Sorenson. 1973 : unpaged) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นได้แบ่งแยกแบบแผนพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นออกเป็น 2 รูปแบบคือ รูปแบบแรกที่เรียกว่าการมีคู่สัมพันธ์คนเดียว (Serial monogamists) มีลักษณะของการมีความสัมพันธ์กับคู่สัมพันธ์ระยะสั้น ๆ หลังจากนั้นวัยรุ่นชายก็จะไปมีคู่สัมพันธ์คนใหม่ต่อไปเป็นระยะเวลาสั้นๆ เช่นนี้เรื่อยๆ รูปแบบที่สองเรียกว่าผู้แสวงหาความตื่นเต้นทางเพศ (The sexual adventures) ซึ่งส่วน

ใหญ่เป็น วัยรุ่นชายที่ชอบมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่สัมพันธ์ที่หลากหลายตลอดเวลา ซึ่งแบบแผนพฤติกรรมทางเพศจากแนวคิดและข้อเสนอดังกล่าว แบบแผนตามการแบ่งแยกของแคทซาโรเรียน (1991) มีลักษณะครอบคลุมและสอดคล้องกับโซเรนสัน (1973) ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. พฤติกรรมทางเพศเฉพาะตัวเองประกอบด้วยจินตนาการทางเพศ (Eroticfantasy) และการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (Musturbation) นอกจากนี้อาจรวมถึงพฤติกรรมโดยไม่รู้ตัว เช่น การฝันเปียก (Wet dream) ในเด็กผู้ชายพฤติกรรมดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องเพศที่แตกต่างจากโลกของความจริง (Real sex) ทั้งนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ที่ชายและหญิงในสังคมไม่สามารถบรรลุความสุขและความพึงพอใจหรือขัดเซยความสุขทางเพศที่ขาดไปเป็นการลดพฤติกรรมเพศกับตนเอง เป็นการสร้างประสบการณ์ทางเพศครั้งแรกเพื่อทำให้รู้ถึงความต้องการของตนเอง และมีผลต่อการปรับทิศทางด้านเพศ (Sexual orientation) เป็นกระบวนการสร้างความสุขทางเพศจากการกระตุ้นเร้าความรู้สึก และเป็นแบบแผนพฤติกรรมเพศที่มีลักษณะตามใจตนเองมากที่สุด (Moore and Rosenthal. 1993 : unpagged) ส่วนการฝันเปียก (Wet dream) เป็นปฏิกิริยาทางเพศของเด็กผู้ชายที่มีความหมายคล้ายกับการมีรอบเดือนครั้งแรกของหญิงแตกต่างกันที่การฝันเปียกคือการบรรลุจุดสุดยอดครั้งแรกของผู้ชายด้วย

2. พฤติกรรมทางเพศกับคู่สัมพันธ์ ประกอบด้วยลักษณะความสัมพันธ์ จำนวน คู่สัมพันธ์และการมีเพศสัมพันธ์ ลักษณะความสัมพันธ์กับคู่สัมพันธ์ที่เด่นชัดในวัยรุ่น คือ การมีคู่สัมพันธ์แบบชายเดียวหญิงเดียว (Monogamous) ในลักษณะคู่รักหรือเป็นแฟนกัน (Going steady) กับการไม่มีคู่สัมพันธ์ที่แน่นอน (Unregular partners) ลักษณะของความสัมพันธ์มีผลต่อความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น กล่าวคือ วัยรุ่นที่มีคู่สัมพันธ์ที่แน่นอน เช่น แฟนหรือคนรัก จะมีอัตราการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักมากกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีคู่สัมพันธ์ที่แน่นอน เมื่อพิจารณาแยกตามเพศปรากฏว่า การถี่ของการไม่มีคู่สัมพันธ์ที่แน่นอนนั้น ชายจะมีอัตราของการมีเพศสัมพันธ์มากกว่าหญิงในช่วงเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

2.1 ลักษณะของความสัมพันธ์ที่เป็นแบบชายเดียวหญิงเดียวดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงช่วงระยะเวลาจะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ (3-6 เดือน บางคู่ถึง 1 ปี) หลังจากกั้นฝ่ายชายจะไปมีคู่สัมพันธ์คนใหม่ จำนวนคู่สัมพันธ์ทางเพศเมื่อพิจารณาตามเพศชายจะมีจำนวนมากกว่าหญิง ซึ่งสะท้อนโครงสร้างสังคมที่มีลักษณะมาตรฐานเชิงซ้อนด้านเพศที่ยังคงมีอยู่ในเกือบทุกสังคม

2.2 ลักษณะความสัมพันธ์กับคู่สัมพันธ์ บรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างเพศของสังคมส่วนใหญ่เกือบทุกสังคม คือ ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม (Heterosexual) ส่วนความสัมพันธ์ทางเพศกับเพศเดียวกัน (Homosexual) จะถูกดำเนินไม่ยอมรับ (Stigmatized) จากสังคมส่วนใหญ่ (Caplan. 1987 : 2)

ความต้องการและความพึงพอใจทางเพศ (Sexual drive and enjoyment)

ความต้องการและความพึงพอใจทางเพศของเพศชายและหญิงซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ความหมายของความสัมพันธ์ทางด้านบทบาทและลักษณะทางด้านสรีระของชายและหญิง ความต้องการและความพึงพอใจทางเพศของแต่ละเพศมีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนในทางกายภาพ ความต้องการขึ้นอยู่กับความสามารถของการปลุกเร้าตลอดจนความรู้สึกตื่นเต้นทางเพศ เช่น อาการตื่นตัวของอวัยวะเพศ ความพึงพอใจมีความแตกต่างหลากหลายกันมาก แต่โดยทั่วไปถือว่าการบรรลุจุดสูงสุดทางเพศ (Orgasm) เป็นความพึงพอใจทางเพศอยู่ระหว่างการสร้างจินตนาการ (Erotic fantasy) ที่สัมพันธ์กับการปลุกเร้าทางเพศ (Sexual arousal) ทั้งนี้เพราะการปลุกเร้าจะไม่สามารถทำให้เกิดความรู้สึกต้องการและความพึงพอใจได้เลย ถ้าขาดการสร้างจินตนาการทางเพศซึ่งจินตนาการทางเพศเป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ความหมายเรื่องเพศจากสื่อและสิ่งแวดล้อม จินตนาการทางเพศมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อความต้องการทางเพศ แต่จินตนาการทางเพศอาจไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อการบรรลุจุดสุดยอดทางเพศได้ ทั้งนี้เพราะการบรรลุจุดสุดยอดเป็นกลไกทางสรีระวิทยาอย่างหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการควบคุมทางสังคมมากนัก เช่น การฝันเปียกของเด็กวัยรุ่นชายครั้งแรกที่มีความหมายเหมือนการมีระดูครั้งแรกของวัยรุ่นหญิงเช่นเดียวกัน บทบาทของจินตนาการทางเพศที่สำคัญ คือ การเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยทดแทนและสนองตอบความพึงพอใจที่อาจขาดไปจากความต้องการและการตอบสนองทางกายภาพที่ไม่สมบูรณ์เหมาะสมอันเนื่องมาจากบริบทของสังคมและข้อจำกัดอื่น ๆ ในเรื่องเพศของแต่ละคนแต่ละเพศ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพด้านเพศ (Sexual identity) ของความเป็นเพศชายและความเป็นเพศหญิงให้มีความชัดเจนแน่นอนมากขึ้น (Moore and Rosenthal. 1993 : unpagged) ได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้นการที่จะเข้าใจเด็กวัยรุ่นได้ดีสักซึ่งควรต้องเข้าใจถึงความต้องการของเด็กวัยรุ่นด้วย เพราะเด็กวัยรุ่นไม่ได้ยึดความต้องการของกลุ่มครอบครัวเป็นหลักเหมือนในสมัยเด็ก ๆ ที่มีพ่อแม่ซึ่งมีอิทธิพลต่อเขาอย่างมากในการให้เด็กมีเจตคติและความประพฤติต่างๆ ความต้องการของวัยรุ่นนั้นมีหลายประการซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจนำปัญหามาสู่วัยรุ่นได้ถ้าวัยรุ่นยังปรับตัวไม่ได้ในบรรดาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอันเนื่องมาจากการต้องการของวัยรุ่นนั้น ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศเป็นปัญหาหนึ่งที่นักวิชาการและนักการศึกษากำลังให้ความสนใจในปัจจุบันด้วยเหตุผลของเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันมีส่วนสนับสนุนให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างจากวัฒนธรรมที่สังคมดั้งเดิม พบว่าเด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศรวดเร็ว ความมีอิสระในการเลือกคบเพื่อน ซึ่งเงื่อนไขที่สนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากอิทธิพลทางสังคม เป็นสภาวะ

ที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการตอบสนองทางเพศ วุฒิภาวะทางเพศที่เป็นตัวแรงความสนใจในเพศตรงข้าม โอกาสในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ วัยรุ่นที่มีเพื่อนต่างเพศมากย่อมมีโอกาสเรียนรู้มากกว่า นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนและข้อเสนอแนะที่ดีจากผู้ปกครองจะทำให้เด็กวัยรุ่นมีโอกาสในการเรียนรู้และปรับตัวได้มากกว่า

ความสัมพันธ์ทางเพศในวัยรุ่น

เพศสัมพันธ์มีความหมายและรูปแบบแตกต่างกันไปตามความหลากหลายของวัฒนธรรมและกลุ่มคน อุดมคติของเพศสัมพันธ์ดั้งเดิมเป็นความคาดหวังให้เพศสัมพันธ์เป็นการการกระทำระหว่างเพศตรงข้ามหรือหญิงกับชายที่อยู่ในวัยอันสมควรและมีใช้เป็นคนคู่ที่อยู่ในวงเครือญาติเดียวกัน ภายใต้กรอบความสัมพันธ์ทางเพศที่ชายมีอำนาจทางสังคมในเรื่องเพศมากกว่าหญิง สังคมคาดหวังให้ผู้หญิงมีหน้าที่ตอบสนองความสุขทางเพศแก่ผู้ชายผู้เป็นสามี ความสุขทางเพศของหญิงถูกสังคมไม่ให้ความสำคัญและหญิงเองก็ถูกขัดเกลามาให้มองเรื่องเพศของตนมีความสำคัญต่อเมื่อเป็นความต้องการของชายเท่านั้น ผลการศึกษาการเข้าสู่การมีเพศสัมพันธ์ของชายและหญิงพบว่า เหตุผลที่เป็นแรงจูงใจของชายที่ต้องการมีเพศสัมพันธ์กับหญิง คือต้องการความสุขสุดยอดทางเพศ ต้องการการเอาใจคู่สัมพันธ์และได้หญิงนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ ความต้องการการปลดปล่อยความตึงเครียด และตอบสนองความต้องการทางเพศ ในขณะที่แรงจูงใจด้านความผูกพันทางด้านความรักและความใกล้ชิดกับคนรักเป็นแรงจูงใจของผู้หญิง ส่วนเหตุผลที่ไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์ของชายคือ ความกลัวต่อโรคเอดส์และการกลัวถูกปฏิเสธจากหญิง ในขณะที่หญิงจะรู้สึกว่าการตั้งครรภ์ประกอบกับการไม่สนใจเรื่องเพศ และไม่เคยมีความสุขจากเพศสัมพันธ์ (นิมิต มั่งมีทรัพย์, 2541 ; อ้างอิงจาก Leight. 1989. *Journal of Sex Research*. p.199-209.)

เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นทุกระบบรวมทั้งระบบสืบพันธุ์ กล่าวคือวัยรุ่นจะเริ่มมีความสามารถให้กำเนิดบุตรได้ ถ้าหากมีเพศสัมพันธ์เกิดขึ้น และจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์และสังคมต่อไปอีก นั่นคือ วัยรุ่นเริ่มมีความสนใจในเพศตรงข้าม เริ่มคบเพื่อนต่างเพศซึ่งเกิดขึ้นในช่วงอายุ 12-13 ปี ทั้งนี้เพราะความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ เด็กวัยรุ่นชายและหญิงจะค้นหาบุคคลที่ตนพอใจส่วนมากจะเลือกคบเพื่อนด้วยตนเอง แต่ถ้าถูกขัดขวางจากผู้ใหญ่จะยิ่งผลักดันให้มีความสนิทสนมกันมากขึ้นอาจนำไปสู่ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจกลายเป็นคู่รักและในที่สุดอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศเกิดขึ้น การมีความสัมพันธ์ทางเพศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปชายและหญิงมีโอกาที่จะใกล้ชิดกันมากขึ้นจากการศึกษาในหลายประเทศพบว่า เด็กวัยรุ่นชายหญิงมีรูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศเกือบทุกรูปแบบตั้งแต่การกอดจูบจนถึง

การมีเพศสัมพันธ์ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการมีเพศสัมพันธ์กันดั้งเดิม เช่น Oral sex, Anal sex ฯลฯ มีจำนวนมากขึ้นและระดับอายุของเด็กวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกก็ต่ำลงเรื่อย ๆ (ปัจจุบันเฉลี่ยอายุ 15 ปี) มีถึงร้อยละ 45-90 ของเด็กวัยรุ่นหญิงชายทั่วโลก (United Nations. 1989 : 34) เหตุที่มีความสัมพันธ์ทางเพศนั้นบอกไม่ได้ชัดเจนว่ามีสาเหตุมาจากอะไรบ้างแต่มีส่วนประกอบสำคัญหลายอย่างประกอบกัน จากการศึกษาของไดยเออร์ ลีหมิง และโอริเวอร์ (Dwyer, Leeming and Oliver. 1996 : 309-317) ได้ศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) เกิดจากความกดดันในกลุ่มเพื่อน
- 2) ต้องการหาเอกลักษณ์แห่งตนเพื่อให้เหมือนพ่อแม่
- 3) ต้องการความรักจากบุคคลอื่นๆ
- 4) เกิดจากแรงขับทางเพศ (Sex drive) ที่เกี่ยวข้องกับฮอร์โมน (Hormones)
- 5) เกิดจากการเลียนแบบ (Imitating) จากสมาชิกในครอบครัว เช่น พี่ชาย

พี่สาว หรือมารดา

6) ได้รับอิทธิพลจากสื่อ (Media) ได้แก่ ทีวี นิตยสารสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมจากสื่อเหล่านั้น ๆ

- 7) ต้องการผูกมัดหรือรักษาไว้
- 8) ต้องการแสดงให้เห็นยอมรับและเห็นว่าเขาเป็นผู้ใหญ่
- 9) ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศ

ของบิดามารดา

นอกจากนี้ เลปพิงค์ (Mary Ann Leppink. 1979 : 156) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศของวัยรุ่นว่า เกิดจากปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่

- 1) ต้องการมีความสนิทสนมกันทางชู้สาว
- 2) ต้องการแสดงความเด่นเหนือบุคคลอื่น ซึ่งมักจะพบในวัยรุ่นชายเป็นส่วนใหญ่
- 3) ต้องการแสดงความเป็นเจ้าของ
- 4) ต้องการมีประสบการณ์ที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ และต้องการแสดงความ

สามารถให้คนอื่นเห็น

- 5) ต้องการแสดงพฤติกรรมต่อต้านผู้ใหญ่ โดยเฉพาะเมื่อถูกขัดขวาง

จากการศึกษาสาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมีปัจจัยเกี่ยวข้องมากมายได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความต้องการทางเพศ ปัจจัยทางสังคม จากกลุ่มเพื่อน และอิทธิพลต่างๆ จากสื่อ ซึ่งจากปัจจัยเหล่านี้จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดพฤติกรรมทางเพศ ดังนั้น

ในการปลูกฝังค่านิยมในทางที่ดีเกี่ยวกับเรื่องเพศให้กับเด็กวัยรุ่นนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เด็กวัยรุ่นสามารถปรับตัวและปฏิบัติในเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ถ้าเด็กวัยรุ่นตระหนักว่า ความสัมพันธ์ทางเพศควรอยู่ในกรอบของประเพณีและวัฒนธรรม ความประพฤติในเรื่องเพศก็ควรอยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับ แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกว่าความสัมพันธ์ทางเพศสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ คิดว่าการเลือกคู่ครองของชายหญิงส่วนใหญ่จะเลือกด้วยตนเอง โดยถือว่าเอาความรักเป็นสำคัญ นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นยังมีความเห็นต่อการคบเพื่อนต่างเพศว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นความผิดและไม่ใช้เรื่องน่าละอายและหญิงสาวไม่จำเป็นต้องรักษาความบริสุทธิ์ไว้จนถึงวันแต่งงาน ดังนั้นการที่เด็กวัยรุ่นมีความคิด ความเชื่อดังกล่าวจึงอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานได้ แต่เนื่องจากเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียน ยังไม่พร้อมสำหรับชีวิตสมรส จึงพบว่าทำให้เกิดปัญหาตามมา อาทิเช่น การตั้งครรภ์นอกสมรส การทำแท้ง การเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยรุ่นที่มีอายุน้อย ๆ ซึ่งมักปล่อยใจไปกับความปรารถนาของธรรมชาติ

③

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

พฤติกรรมทางเพศเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดเจตคติที่ดี เรื่องเพศมีความหมายและขอบเขตกว้างขวางมากและมีผลต่อการเจริญเติบโต บุคลิกภาพ ความรัก และพัฒนาการของมนุษย์ ไม่ว่าเด็กเล็ก วัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคลในวัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่องทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม แต่เนื่องจากสังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ยังไม่ยินยอมให้มนุษย์มีความสนใจในเรื่องนี้อย่างโจ่งแจ้ง มนุษย์จึงได้แต่พูดเรื่องเพศในกลุ่มคนใกล้ชิด ดังที่ฟรอยด์ (Sigmund Freud) กล่าวว่า มนุษย์เรามีสัญชาตญาณ อยู่ 2 อย่างคือ สัญชาตญาณของความอยู่รอดและสัญชาตญาณของการสืบพันธุ์ ซึ่งสัญชาตญาณของการอยู่รอดนั้น บางครั้งแสดงออกมาในรูปความก้าวร้าวเพื่อปกป้องตนเอง ส่วนสัญชาตญาณของการสืบพันธุ์แสดงออกในรูปของความรัก ถ้าไม่มีสัญชาตญาณดังกล่าว คงไม่มีแรงผลักดันที่จะดำเนินชีวิตและสืบเผ่าพันธุ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุชา จันทรเฒ (2527 : 18) กล่าวว่าพฤติกรรมทางเพศเป็นสิ่งที่ธรรมชาติกำหนดให้มีขึ้นในมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสืบเผ่าพันธุ์ มนุษยชาติไว้มิให้สูญหายไป พฤติกรรมดังกล่าวจะเริ่มขึ้นเมื่อมนุษย์มีการเจริญเติบโตจนถึงวัยหนึ่งซึ่งเรียกว่า “วัยรุ่น” วัยรุ่น หมายถึงวัยที่เข้าสู่สภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ เด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นได้เมื่ออายุประมาณ 13-15 ปี เด็กชายเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ 15 ปี ถือได้ว่าเป็นวัยที่เด็กสามารถมีเพศสัมพันธ์และให้กำเนิดบุตรได้ สำหรับประเทศไทยกลุ่มวัยรุ่น หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 13-19 ปี จนกระทั่งสามารถรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองจนเป็นอิสระจากการปกครองของ

ผู้ใหญ่ ในช่วงอายุ 20-24 ปี และเนื่องจากวัยนี้จัดเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ประกอบกับ ในวัยนี้ร่างกายและจิตใจจะได้รับการกระตุ้นจากฮอร์โมนที่ทำให้มีการเจริญเติบโตทางเพศที่สมบูรณ์ ผลของแรงขับทางเพศ (Sex drive) ทำให้เด็กวัยรุ่นมีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ ต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับชีวิต โดยเฉพาะประสบการณ์ทางเพศเพราะเมื่อร่างกายของเด็กวัยรุ่นเริ่มเจริญเติบโตขึ้นมารวดเร็วจนใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ และเข้าสู่ภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์แล้ว ต่อมาไม่ช้าความรู้สึกทางเพศก็จะเกิดขึ้นโดยแทรกอยู่ในความคิดฝันและพฤติกรรมซึ่งจะทำให้ความจิตตอดตนเอง ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง ความจิตตอดคนอื่น และการมองโลกภายนอกเปลี่ยนแปลงไป

เดคซี (Daccy. 1980 : 71) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นโดยรวบรวมข้อมูลระหว่างปี 1930-1970 ผลจากการศึกษาสามารถสรุปถึงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นได้ 3 ประการคือ

- 1) วัยรุ่นตอนปลายระดับวิทยาลัยในปัจจุบันมีประสบการณ์ทางเพศมากกว่าวัยรุ่นสมัยก่อน
- 2) ผู้หญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าผู้ชาย
- 3) วัยรุ่นตอนต้นทั้งชายและหญิงมีแนวโน้มที่จะมีประสบการณ์ทางเพศเร็วขึ้นกว่าแต่ก่อน

ลักษณะพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

จากแนวความคิดเกี่ยวกับ “สังคมกำหนด” ลักษณะและพฤติกรรมทางเพศของบุคคล ได้มีการอ้างอิงถึงอย่างกว้างขวางในกลุ่มนักวิชาการที่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่นการศึกษาบทบาทและพฤติกรรมเพศของชายและหญิง (Moore and Rosenthal. 1993 : unpagged) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะพฤติกรรม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของชายและหญิงที่เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดแบบแผนของลักษณะความเป็นชายและหญิงตามแนวบรรทัดฐานที่เรียกว่า บทบาทประเพณี (Traditional role) เช่นผู้ชายมีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัว เป็นผู้นำชุมชนซึ่งต้องมีลักษณะของความเป็นผู้กล้าหาญ มีความเป็นอิสระชอบการต่อสู้หรือแข่งขัน ฯลฯ ในขณะที่เพศหญิงถูกคาดหวังให้เป็นแม่ที่ดีที่ต้องคอยดูแลเอาใจใส่ลูก รับผิดชอบงานบ้าน ปรนนิบัติ รับผิดชอบ มีนัยค่านิยม เป็นต้น บทบาทตามประเพณีได้กลายเป็นภาพตายตัวของเพศหญิงและเพศชายตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันลักษณะดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่แม้ว่าเด็กหญิงส่วนใหญ่จะได้รับโอกาสในการศึกษาและฝึกฝนอาชีพมากขึ้น

ในเรื่องของพฤติกรรมทางเพศ (Sexual behavior) นั้นภาพพบบทบาทตามเพศประเพณีของผู้ชายคือ นักล่า (Hunter) และผู้เริ่มต้น (Active) ในเรื่องเพศ เพศชายมีความหมายในลักษณะของเพศที่เต็มไปด้วยพลังทางเพศ (Sex drive) ที่มีความต้องการและความแข็งแรงทางเพศจะแสดงออกในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้หญิงส่วนบทบาทตามประเพณีของผู้หญิงนั้นจะเน้นถึงความสวยงามในเรือนร่าง การยอมตามและสามารถที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้ชายได้ เช่น การแต่งงานบ้าน และเอาใจสามีเป็นต้น นอกจากนี้ อิทธิพลจากสื่อและวัฒนธรรมใหม่ที่ทำให้บทบาทและพฤติกรรมทางเพศตามประเพณีของชายและหญิงมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นที่เน้นในความเป็นปัจเจกชนนิยมทางเพศ (Individualism) มากขึ้น

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยทั่วไปชายหญิงจะเริ่มคบหากันตั้งแต่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มสนใจในเพศตรงกันข้ามกับตน ในวัยนี้ทุกคนต้องการมิตรภาพ ความรัก และต้องการความเป็นอิสระจากบิดามารดา เด็กวัยรุ่นจึงเริ่มมองหาเพศตรงข้ามที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความรักเพศตรงข้าม ซึ่งพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นโดยทั่วไปจะเริ่มจากความต้องใจกันระหว่างเพศตรงข้าม การปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้าม การนัดเที่ยวกับเพศตรงข้าม (Dating) ความต้องใจกันจะมี 3 ลำดับขั้น คือ มิตรภาพ ความรัก และความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งมีข้อแตกต่างกันระหว่างชายและหญิง คือผู้ชายอาจข้ามขั้นที่ 2 ไม่ได้ คือเพศชายแสดงออกทางเพศโดยไม่พยายามสร้างความผูกพันด้านอารมณ์กับหญิงคนใดคนหนึ่ง แต่สำหรับเพศหญิงจะเป็นไปตามลำดับขั้น เช่น การที่วัยรุ่นหญิงชายมีความสัมพันธ์กัน เกี่ยวด้วยกัน จูบกัน และถึงขั้นได้เสียกัน มักเป็นเพราะเหตุที่เด็กวัยรุ่นหญิงมักมองความสำคัญระหว่างเพศเป็นเรื่องของความรักที่เรียกว่า "Romantic" คือมองความรักเป็นสิ่ง สวยงาม เป็นความอบอุ่น ความผูกพัน โดยเฉพาะความรักของตนเป็นความรักที่แท้จริง ควรแก่การให้และการเสียสละ ส่วนวัยรุ่นชายมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศโดยไม่ต้องมีความรัก เป็นเรื่องของความใคร่ ที่เรียกว่า "Erotic" ซึ่งเป็นการแสวงหาสิ่งกระตุ้นทางเพศและความสุขสุดยอดทางเพศ จึงต้องการจะมีเพศสัมพันธ์เมื่อมีโอกาสดังเหตุนี้จึงพบว่าวัยรุ่นอาจมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาอันสมควร ดังจะเห็นได้จากการที่วัยรุ่นหญิงทำแท้งเนื่องจากฝ่ายชายไม่รับผิดชอบมากมาย (สุชา จันทรเฒ. 2539 : 72) ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากอารมณ์มากกว่าที่จะเป็นเรื่องคุณธรรมหรือจริยธรรม ทั้งๆ ที่เด็กวัยรุ่นรู้ว่า สิ่งใดผิดสิ่งใดถูก

พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในประเทศไทยปัจจุบันเริ่มเห็นชัดกว่าแต่ก่อนเพราะการยึดมั่นในวัฒนธรรมของชาติในวัยรุ่นหย่อนยานลง มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากประเทศอื่นๆ เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลบางประการแก่วัยรุ่น เช่น การแต่งกาย ความมีอิสระเสรีทางเพศ โกลัชนิตสนทนกันง่าย ประกอบกับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก สื่อ ภาพยนตร์ ทีวี อินเทอร์เน็ต รวมทั้งแหล่งสถานเริงรมย์มีมาก ทำให้วัยรุ่นรับอิทธิพลต่างๆ ได้อย่างเสรีและขาด

ความความยังคิด เด็กวัยรุ่นให้ความหมายเรื่องเพศเป็นความพอใจส่วนบุคคล รวมทั้งการสร้าง ความหมายและลักษณะความเป็นเพศของเด็กวัยรุ่นผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากที่สุด เพราะวัยรุ่นเป็นช่วงวัยของการเลือกพฤติกรรมและความหมายเพศเพื่อสวมบทบาทนั้น อาจกล่าว ได้ว่าผลจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะการสื่อสารมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการสร้างความ หมายและสัญลักษณ์ของความเป็นเพศชายและเพศหญิงในกลุ่มของเด็กวัยรุ่นที่เน้นความสุขและ ความพอใจทางเพศเฉพาะตนเองมากเพิ่มมากขึ้น (นิมิต มั่งมีทรัพย์. 2542 : 21) ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นของ พนม เกตุมาน (2534 : 115) ซึ่งพบว่า

1. วัยรุ่นสมัยนี้ มีแนวโน้มจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสมากขึ้นและเร็วขึ้น
2. วัยรุ่นชายมีประสบการณ์ทางเพศมากกว่าวัยรุ่นหญิง
3. มีแนวโน้มว่า เพศชายต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงด้วยกันมากขึ้น
4. วัยรุ่นชายส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสว่าเป็นเรื่องไม่เสียหาย
5. วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในวัยนี้ แต่มี แนวโน้มจะยอมรับมากขึ้น

จากการศึกษา จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นมีการแสดงออกมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้รับข้อมูลข่าวสาร การศึกษาและการรับเอาวัฒนธรรมจากชาติต่าง ๆ ประกอบกับวัยรุ่นมีการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ทางด้านร่างกาย จึงทำให้พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นปัจจุบันเห็นเด่นชัด และให้การยอมรับมากขึ้น

ธรรมชาติของวัยรุ่น (4)

ความหมายของวัยรุ่น

คำว่า “วัยรุ่น” ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Adolescence” มาจากคำกริยาในภาษา ลาตินว่า “Adolescere” ซึ่งหมายถึง การก้าวไปสู่ภาวะ (To grow into maturity) หรือเป็นวัยที่ พัฒนามาจากสภาวะความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ (Herlock. 1974 : 391)

ฮอลล์ (Hall. 1964 : 1) ได้กล่าวถึงวัยรุ่นว่า “เป็นวัยพายุบูแคม” เป็นวัยของการ กระทำที่เหมือนเด็กแต่ก็เหมือนผู้ใหญ่ด้วยระยะเวลาของวัยรุ่นเป็นระยะที่เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตอน ปลายจนย่างเข้าสู่ผู้ใหญ่ ในช่วงเวลาดังกล่าวอาจจะมีอาการกระทำที่แสดงออกถึงความเป็นเด็กอยู่ หลายอย่าง แม้ว่าจะเป็นเวลาที่เด็กเจริญเติบโตเรื่อย ๆ ก็ตาม วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่บุคคลไม่ควรได้ รับการปฏิบัติเยี่ยงเด็ก แต่ก็ยังไม่พร้อมที่จะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงผู้ใหญ่ ช่วงเวลาระหว่างวัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่จึงเรียกว่า “วัยรุ่น”

สุวชัย อินทรประเสริฐ (2534 : 513) ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า เป็นวัยของช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก จากวัยเด็กเติบโตไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จากสภาพที่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ทางเศรษฐกิจไปสู่สภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองทางร่างกายก็จะมีภาวะเจริญเติบโตของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ในลักษณะพร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์และตั้งครภได้

สุชา จันทรเอน (2539 : 2-3) ให้ความหมายว่า “วัยรุ่น” คือวัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็กเป็นวัยที่เป็นสะพานไปหาผู้ใหญ่ไม่มีเส้นขีดขั้นที่แน่นอนว่าเริ่มเมื่อใด และสิ้นสุดเมื่อใด แต่เป็นการกำหนดที่ความพร้อมทางร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน วัยนี้มีความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็วรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและความรู้สึกนึกคิดโดยเฉพาะมีความคิดเป็นอิสระ และการเรียนรู้ความผิดพลาดด้วยตนเองมากกว่าจะเรียนรู้จากคำสั่งสอน ถ้าจะยึดถือว่าเริ่มเมื่อใดก็คือวาระที่เพศหญิงเริ่มมีประจำเดือน (Menstruation) และเพศชายเริ่มมีการหลั่งน้ำอสุจิ (Sperm)

กล่าวโดยสรุป “วัยรุ่น” เป็นช่วงวัยที่บุคคลพัฒนาจากวัยเด็กที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยยึดถือเกณฑ์การเข้าสู่วัยรุ่นจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย รูปร่างและการเจริญทางวุฒิทางเพศอย่างสมบูรณ์โดยในเพศหญิงก็คือระยะที่เริ่มมีประจำเดือน (Menstruation) และเพศชายเริ่มเมื่อการหลั่งน้ำอสุจิ (Sperm) ซึ่งโดยปกติเด็กผู้หญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กผู้ชาย ประมาณ 1-2 ปี

การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น

การพิจารณาว่าเป็นวัยรุ่นมิได้ถือหลักเกณฑ์ในการแบ่งตายตัวเสมอไป เพราะพัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป มิได้หยุดเป็นช่วง ๆ เด็กแต่ละคนจึงย่างเข้าสู่วัยรุ่นไม่พร้อมกัน การแบ่งช่วงอายุเพื่อความสะดวกในการศึกษาดังนี้ คือ

สไตน์เบิร์ก (Steinberg. 1993 : 5) ได้แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) ช่วงอายุระหว่าง 11-14 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) ช่วงอายุระหว่าง 15-18 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) ช่วงอายุระหว่าง 18-21 ปี

เฮิร์ลล็อก (Hurlock. 1974 : 27) และลูเอล (Luella. 1967 : 4) ได้แบ่งระยะของวัยรุ่นตามเกณฑ์เข้าสู่วัยรุ่น ดังนี้

1. ระยะก่อนวัยรุ่น อายุ 10-12 ปี
2. ระยะวัยรุ่นตอนต้น อายุ 13-16 ปี
3. ระยะวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17-21 ปี

นักจิตวิทยาพัฒนาการ แบ่งช่วงชีวิตมนุษย์ออกเป็นวัยต่าง ๆ ที่น่าสนใจมี 2 ท่าน คือ อาร์โนลด์ เกเซล (Arnold Gesell) และลูเอลลา โคลว์ (Luella Coles) ชาวอเมริกัน (ปราณี รามสูตร. 2536 : 10) โดยเกเซลได้จัดวัยรุ่นอยู่ในช่วงอายุ 12-20 ปี ส่วนโคลว์ได้แบ่งละเอียดออกไปดังนี้คือ

วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) หญิง อายุ 13 -15 ปี ชาย อายุ ระหว่าง 15 -17 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) หญิง อายุ 15 -18 ปี ชาย อายุ ระหว่าง 17 -19 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) หญิง อายุ 18 - 20 ปี ชาย อายุ ระหว่าง 19 -21 ปี

สุชา จันทรโธม (2539 : 47) ได้แบ่งวัยรุ่นไว้ 3 ระยะ คือ

- วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) อายุ 13-15 ปี
- วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) อายุ 15-18 ปี
- วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) อายุ 18-21 ปี

ศรีเรือน แก้วกังวาน (2540 : 331) ได้แบ่งช่วงอายุวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ โดยใช้เกณฑ์ความเป็นเด็กผู้ใหญ่ตัดสิน คือ

1. ช่วงวัยแรกรุ่น ช่วงอายุประมาณ 12-15 ปี
2. ช่วงวัยรุ่นตอนกลาง ช่วงอายุประมาณ 16-17 ปี
3. ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ช่วงอายุประมาณ 18-25 ปี

จากช่วงอายุของวัยรุ่นข้างต้น สามารถแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นได้ 3 ระยะ คือ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย การแบ่งระยะของวัยรุ่นระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายจะมีความแตกต่างกัน ตามปกติเด็กหญิงจะย่างเข้าสู่วัยรุ่นก่อนเด็กชายประมาณ 1-2 ปี แต่ก็ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน บางคนอาจเริ่มเร็ว บางคนอาจเริ่มช้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน การอบรมเลี้ยงดู ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เด็กได้รับ

พัฒนาการที่สำคัญ

“พัฒนาการ” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างและแบบแผนของร่างกาย ทุก ๆ ส่วนการเปลี่ยนแปลงนี้จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จากระยะหนึ่งไปสู่อีกระยะหนึ่งอันทำให้มีลักษณะและความสามารถใหม่ ๆ เกิดขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตตามลำดับ (โสภา ชปิลมันน์. 2543 : 112) และเนื่องจากเด็กวัยรุ่นเป็นช่วงระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างมากการศึกษาพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นจะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กวัยรุ่นได้ดีขึ้นในที่นี้ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กวัยรุ่นเป็น 4 ด้านตามลักษณะการแบ่งทางจิตวิทยา คือ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางบุคลิกภาพและสังคม พัฒนาการทางสติปัญญา (ปราณี งามสูตร. 2528 : 17-43)

1. พัฒนาการทางร่างกาย (Physical development)

เด็กวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางร่างกายรวดเร็วมาก อัตราการเจริญเติบโตทางร่างกายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในร่างกายของเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่เกิดจากการทำงานของต่อมไร้ท่อ (Ductless gland) ซึ่งจะเริ่มทำหน้าที่ผลิตฮอร์โมนอันจะมีผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กมากโดยต่อมพิทูอิทารี (Pituitary gland) ที่อยู่ใต้สมองส่วนที่เรียกว่า ไฮโปทาลามัส ได้สร้างฮอร์โมนสองชนิดเกี่ยวกับการพัฒนาร่างกายคือ ฮอร์โมนสำหรับการเจริญเติบโต (Growth hormone) และฮอร์โมนสำหรับการกระตุ้นการทำงานของต่อมโกนาเด (Gonade or Sex gland) คือ โกลโนโดโทรปิกฮอร์โมน (Gonadotropic hormone) ฮอร์โมนทั้งสองชนิดนี้มีส่วนผูกพันกับพัฒนาการของวัยรุ่นมาก โดยฮอร์โมนสำหรับการเจริญเติบโต (Growth hormone) จะไปกระตุ้นการเจริญเติบโตของร่างกายทำให้ร่างกายของวัยรุ่นมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเจริญเติบโตของร่างกายจะสมบูรณ์เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น โดยปกติเด็กวัยรุ่นชายจะมีวุฒิภาวะทางร่างกายช้ากว่าเด็กผู้หญิงทำให้พัฒนาการทางเพศขั้นที่สองจะเกิดช้ากว่าเด็กวัยรุ่นหญิง ส่วนฮอร์โมนกระตุ้นการทำงานของต่อมเพศ (Gonadotropic hormone) ฮอร์โมนชนิดนี้จะเสริมสร้างลักษณะทางเพศเบื้องต้น (Primary characteristics) คือ ไปกระตุ้นการทำงานของต่อมเพศ (Sex gland) นั่นคือ กระตุ้นให้รังไข่ ผลิตไข่ หรือกระตุ้นให้อัณฑะผลิตอสุจิและยังทำให้ขนาดของอวัยวะเพศเจริญขึ้น นอกจากนี้ยังเสริมสร้างลักษณะเพศภายนอกหรือลักษณะเพศขั้นที่สอง (Secondary sex characteristics) ของเด็กวัยรุ่นชายและหญิงให้มีการเจริญเติบโตไปได้ตามเพศของตนเอง ลักษณะเพศขั้นที่สอง (Secondary sex characteristics) โดยเด็กวัยรุ่นหญิง มีเสียงแหลมเล็ก เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก หน้า และสะโพกเริ่มขยาย เอวคอดเล็ก เด็กวัยรุ่นชาย มีหนวดเครา มีเสียงแตกพรั่ว มีการหลั่งน้ำอสุจิ ไหล่กว้าง กล้ามเนื้อเป็นมัด ๆ มีขนขึ้นบริเวณที่ลับและรักแร้ กล่าวได้ว่าลักษณะทางเพศขั้นที่สอง ถือเป็นเกณฑ์ที่แสดงว่า เด็กเข้าสู่วัยรุ่นแล้ว ในระยะนี้การที่เด็กวัยรุ่นชายหญิงมี

เพศสัมพันธ์กันจะสามารถให้กำเนิดบุตรได้ (แต่ยังขาดความพร้อมด้านอื่นๆ) ถือได้ว่าเด็กนั้นมีวุฒิภาวะทางเพศ (Sex maturity) แล้ว เมื่อนั้นความเป็นเด็กจะสิ้นสุดลง และเข้าสู่ “วัยรุ่น” อย่างแท้จริง (ปราณี รามสูตร. 2828 : 18)

2. พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional development)

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง การแสดงออกของอารมณ์จะเป็นไปอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา บางครั้งมีความรู้สึกว่าตนมีความสุข เต็มไปด้วยความเชื่อมั่น บางครั้งเต็มไปด้วยความไม่แน่ใจ ไม่สามารถเปิดเผยความรู้สึกชอบไม่ชอบได้ มีความเคลือบแคลงสงสัยตนเองในเรื่องต่าง ๆ และสงสัยในกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนทางสังคม ในบางสถานการณ์จะมีพฤติกรรมแสดงความเป็นคนมีเหตุผลแต่บางครั้งก็มีพฤติกรรมทำตามใจตัวเองเป็นเหตุให้เกิดความสับสนและขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง

โรเจอร์ (Roger. 1976 : 111) กล่าวถึงวัยรุ่นว่า เป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง จึงได้ชื่อว่าเป็น “พายุบุแคม” ชอบแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกตรงไปตรงมาเปิดเผย วัยรุ่นมักจะทำกิจกรรมแทบทุกอย่างด้วยการใช้อารมณ์รุนแรงการปรับตัวในชีวิตของวัยรุ่นจึงค่อนข้างสับสน ในระยะนี้ความต้องการทางเพศจะมีอิทธิพลสูงมาก วัยรุ่นเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรลอง โดยเฉพาะในเรื่องเพศ ซึ่งเป็นเรื่องแปลกใหม่ในชีวิตในช่วงนี้วัยรุ่นมักเกิดปัญหาการติดต่อสัมพันธ์หรือปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เพราะวัยรุ่นเกิดความไม่แน่ใจ จึงเป็นเรื่องง่ายต่อการชักนำเด็กให้เกิดความรู้สึกอยากรลองดีทั้งในด้านที่ดีและเลวความคิดชั่ววูบของอารมณ์วัยรุ่นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมผิดๆ ออกมาซึ่งหมายถึง ชีวิตและอนาคตตนเอง นอกจากนี้โสภา ชีปลมันธ์ (2543 : 113) ได้กล่าวว่าเด็กวัยรุ่นมักจะตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ยั่วเย้าอารมณ์ได้ง่ายเพราะวัยรุ่นมีอารมณ์อ่อนไหว เชื่อง่าย หลงง่าย มีอารมณ์ไม่มั่นคงจึงมักเกิดอารมณ์ยุ่งยากเสมอ ผู้ใหญ่ควรยอมรับว่าเมื่อถึงวัยรุ่นเด็กจะประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต และอาจมีปัญหามากบ้างน้อยบ้างต่างกัน

3. พัฒนาการทางบุคลิกภาพและสังคม (Personality & Social development)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเด็กวัยรุ่นถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับเจตคติและพฤติกรรมทางสังคมทุกอย่าง ในช่วงที่พัฒนาการทางร่างกายของวัยรุ่นกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะเป็นช่วงที่เขาเริ่มแยกตัวเองออกจากครอบครัว วัยรุ่นต้องการอิสระเสรีภาพในการคบเพื่อน การเที่ยวเตร่ โดยออกนอกบ้านไปรวมกลุ่มกับเพื่อนวัยรุ่นนอกราวเดียวกันและเพศเดียวกัน สร้างเอกลักษณ์และค่านิยมเฉพาะของกลุ่มเพื่อน บางครั้งจะติดกลุ่มเพื่อนมากไปจะเชื่อถือและรับฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่

เด็กวัยรุ่นจะมีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อนๆ และบุคคลในสังคม

4. พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual development)

พัฒนาการทางสติปัญญาของแต่ละบุคคลแต่ละวัยจะมีลักษณะที่คาบเกี่ยวกันและค่อยเป็นค่อยไปมากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ในเด็กวัยรุ่นการเปลี่ยนแปลงทางกายและทางอารมณ์สังเกตได้ชัดเจนมากในขณะที่พัฒนาการทางสติปัญญาอาจค่อยๆ พัฒนาไปเรื่อยๆ ต่อเนื่องกันไปจากวัยก่อนหน้านี้

เพียเจท์ (Piaget. 1979 : 206-217) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาเด็กวัยรุ่นไว้ว่าเป็นช่วงหลังจากที่เด็กได้ผ่านขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญาในระดับพื้นฐานมาแล้ว ซึ่งสติปัญญาของเด็กวัยรุ่นทั่วไปที่ต่อจากระดับพื้นฐานและจะเปลี่ยนไปจากขั้นการคิดแบบมีเหตุผลเชิงรูปธรรม เพียเจท์เชื่อว่าความสามารถทางสติปัญญาจะเริ่มพัฒนามาเรื่อยๆ ตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป และเป็นขั้นพัฒนาการทางความคิดที่อยู่ในขั้น “Formal operation” ที่เห็นได้ชัดว่าสติปัญญาต่างจากวัยเด็กคือมีความสามารถในการวิเคราะห์แก้ปัญหาได้หลายแง่หลายมุมลักษณะการใช้สติปัญญาสามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นามธรรม สามารถคิดได้อย่างมีระบบ จำแนก วิเคราะห์ และสามารถเปรียบเทียบกฎเกณฑ์ต่างๆ แก่ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนได้ มีความอยากรู้อยากทดลองและหาคำตอบ มีความสนใจและมีเจตคติต่อสิ่งต่างๆ มากขึ้น สามารถร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น มีความกระตือรือร้นสูงจากการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ในสังคม ทำให้เด็กวัยรุ่นนี้มีความพยายามที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตัวเองเพื่อสร้างความเชื่อถือกับผู้อื่น

จากการศึกษาพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น จะพบว่าเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน และถ้าหากได้รับการส่งเสริมหรือการปลูกฝัง ขัดเกลาพฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์ควบคู่ไปกับการมีพัฒนาการด้านต่างๆ แล้วก็จะทำให้เด็กวัยรุ่นเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

ลักษณะทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางเพศ

ลักษณะทางพุทธศาสนา

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดกันมาในหมู่มนุษย์ชาติ และเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมาจนในปัจจุบันมีพลเมืองที่เป็นพุทธศาสนิกชนประมาณ ร้อยละ 96.02 (กรมศาสนา. 2529 : 3) การนับถือพุทธศาสนาซึ่งเป็นสมบัติทางจิตใจและการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ของบุคคลจนอาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นดวงประทีปส่องทางการดำเนินชีวิต และได้มีการสนับสนุนทำนุบำรุงรักษามาทุทุกยุคสมัย หลักธรรมของพุทธศาสนาจึงกลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย การที่ศาสนาได้ยืนหยัดอยู่ในความนับถือของมนุษยชาตินับเป็นเวลาพันๆ ปี ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะยึดถือพระพุทธศาสนาไว้เป็นหลักของจิตใจและความประพฤติ (สมเด็จพระญาณสังวร. 2516 : 44) พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญ และเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ และมีความสัมพันธ์แนบแน่นทั้งในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม จนกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา

การปลูกฝังให้ประชาชนมีลักษณะของการเป็นพลเมืองดีนั้น ลักษณะทางพุทธศาสนาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาจิตใจและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ประชาชน เพราะพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่มุ่งแสดงแนวทางสำหรับการประพฤติปฏิบัติในชีวิตจริงแก่บุคคล มุ่งชี้ให้บุคคลเห็นแนวทางปฏิบัติเพื่อขจัดทุกข์ สร้างความสุขให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตตน ครอบครัว ตลอดจนประเทศชาติโดยมีความเชื่อว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของแต่ละบุคคลมีรากฐานที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากจิตใจ ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตระหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างดี โดยในหลักธรรมคำสอนของพระองค์ได้ตรัสไว้พอสรุปได้ว่าให้บุคคลละเว้นจากความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้สะอาด มีเมตตาและเห็นใจเพื่อนมนุษย์ (เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2526 : 13-14) หากบุคคลมีจิตใจที่ดีงามมีคุณธรรมแล้วจะทำให้บุคคลนั้นจะพูดหรือแสดงพฤติกรรมการกระทำใดๆ ออกมาก็จะดีตามที่จิตคิดด้วย ฉะนั้นการนับถือพุทธศาสนาอย่างถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนา จึงเป็นผลดีต่อจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ถูกหล่อหลอมเข้าเป็นอันเดียวกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งในทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากันและสนองความต้องการของกันและกันกับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติด้านอื่นๆ ที่มีในหมู่ชนชาวไทยถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อ และความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบอย่างของคนไทยโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเองที่เน้นเด่นบางแง่บางด้านเป็นพิเศษแยกออกได้จากพระพุทธศาสนาอย่างทั่วไป ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นพระพุทธศาสนาแบบไทยหรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย (อนิสรา จรัสศรี. 2541 : 16) ซึ่งสอดคล้องดังที่พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) กล่าวว่า “ศาสนาเป็นปัจจัยแวดล้อมชีวิตและสังคมที่ช่วยหล่อเลี้ยงรักษาชีวิตและสังคมของมนุษย์ไว้เป็นส่วนหนึ่งที่แผ่ซ่านผ่านทั่วไปหมดปกคลุมการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทุกด้านของมนุษย์ทุกด้าน” (พระเทพเวที. 2533 : 4) โดยหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามุ่งแสดงแนวทางสำหรับการประพฤติปฏิบัติในชีวิตจริงแก่บุคคล มุ่งชี้ให้บุคคลเห็น

แนวทางเพื่อจัดความทุกข์ สร้างความสุขให้เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองและผู้อื่น ด้วยเหตุนี้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีส่วนให้เกิดการพัฒนาในบุคคลนั้นตั้งแต่วัยเด็กผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างทั้งจากครอบครัว โรงเรียน การประพฤติปฏิบัติ และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและเนื่องด้วยพุทธศาสนาจึงหล่อหลอมชีวิตคนไทยกลายเป็นลักษณะนิสัย ผั่งลึกในจิตใจ และวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะที่เรียกว่า เอกลักษณ์ของสังคมไทย (พระธรรมปิฎก. 2537 :1) ดังนั้นการเป็นพุทธศาสนิกชนในพุทธศาสนาระดับเยาวชน และผู้ครองเรือนนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญทั้งด้านความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาไปพร้อมกัน

ลักษณะทางพุทธศาสนาของบุคคล

ลักษณะทางศาสนาของมนุษย์มีหลายแง่หลายมุมแล้วแต่ความหมายที่เหมาะสมในการใช้จำแนกมนุษย์ อาจจะเป็นผลจากการปลูกฝังและอาจจะเป็นสาเหตุที่เกิดกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของบุคคล ดังนั้นในการศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาของบุคคลในเรื่องการยอมรับศาสนาที่เกิดจากวัฒนธรรมประเพณีของสังคมหนึ่ง ๆ แตกต่างกัน เช่น การยอมรับความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาเป็นลักษณะของตน และอิทธิพลของลักษณะทางศาสนาที่มีผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นในการศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาที่ได้มีการศึกษาวิจัยมาตามลำดับที่สำคัญแนวทางแรก คือ การศึกษาลักษณะทางศาสนาของบุคคลทางด้านจิตใจในหลายด้าน เช่น เจตคติ ค่านิยม และแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับศาสนาทั่วไป หรือการศึกษาลักษณะเฉพาะของแต่ละศาสนาทางด้านความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ดังที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ ได้กล่าวว่า ศาสนามีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลด้วยเหตุผลหนึ่งคือ คำสั่งสอนและหลักการปฏิบัติของพุทธศาสนา คือการให้ผู้นับถือศาสนาทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว เช่น ควรวรรค เพื่อบำบัดทุกข์และช่วยเหลือนั่น การงดเว้นการดื่มสุรา การรักษาศีล เป็นต้น นอกจากนี้ การนับถือพุทธศาสนาของบุคคล จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านต่าง ๆ 4 ประการคือ ก) ศาสนาทำให้บุคคลรู้สึกว่ามีชีวิตมีความหมาย บุคคลมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนและมีการมองโลกในแง่ดี ข) ศาสนาทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่สามารถควบคุมผลที่จะเกิดกับตนได้มากขึ้น สามารถจัดการกับความเครียดและแก้ปัญหาได้ดี ค) ผู้ที่นับถือศาสนาอย่างเคร่งครัดทำให้คนอื่นยอมรับ และทำให้บุคคลมีเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง และ ง) ศาสนาทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ดีงามในชีวิตประจำวัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2540 :127 ; อ้างอิงจาก Worthington, et al. 1996. *Psychological Bulletin* : unpagged) จากบทบาทและประโยชน์ของศาสนาจะพบว่า การนับถือศาสนามีความสัมพันธ์กับการแสดงออกหรือพฤติกรรมของบุคคล โดยจะทำหน้าที่ควบคุมให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกรอบหรือกฎเกณฑ์ของศาสนานั้นๆ นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงศาสนาว่า

มีอิทธิพลต่อความคิด กล่าวคือ ผู้ที่มีความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอย่างถูกต้อง และมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของศาสนา จะสามารถนำหลักคำสอนมาใช้เป็นสื่อทางความคิด (Cognitive mediation) ทำให้มีความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในชีวิต ทั้งด้านดี และไม่ดี ของศาสนา (จินตนา ยูนิพันธ์. 2534 : 55 ; อ้างอิงจาก Schafer and King. 1990. *Advances in Experimental Social Psychology* : 336) เพราะฉะนั้นการนับถือศาสนาของบุคคล จึงเป็นลักษณะภายในตัวบุคคล ที่เป็นสื่อทางความคิดที่ช่วยให้บุคคลทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลนั้น จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประเมินลักษณะทางพุทธศาสนา จากการปฏิบัติตนตามหลัก ศีล 5 และวิถีชีวิตแบบพุทธ โดยมีรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปดังนี้

ศีล

ในพุทธธรรม ศีลเป็นหลักความประพฤติที่กำหนดขึ้นตามหลักเหตุผลของกฎธรรมชาติ เป็นหลักการฝึกอบรมตนในการงดเว้นจากความชั่ว จึงเรียกศีลที่กำหนดเป็นข้อ ๆ ว่า "สิกขาบท" (ข้อฝึกหัด - Rule of training) ซึ่งแรงจูงใจที่ต้องการในการปฏิบัติตามศีลแบบพุทธธรรม ได้แก่ อาการวดีศรัทธา คือ ความมั่นใจ (Confidence) โดยมีความเข้าใจพื้นฐานมองเห็นเหตุผลว่า พฤติกรรมและผลของการกระทำจะเป็นไปตามแนวทางแห่งเหตุปัจจัย ส่วนแรงจูงใจที่ต้องการในการปฏิบัติตาม การรักษาศีลในพุทธธรรมตามความหมายที่ถูกต้อง ก็คือ การฝึกอบรมตนในทางความประพฤติ เริ่มแต่เจตนาที่จะละเว้นความชั่วอย่างนั้นๆ จนถึงประพฤติกุศลต่างๆ ที่ตรงข้ามกับความชั่วนั้นๆ กล่าวคือ การประพฤติปฏิบัติขั้นศีล มีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ เพื่อเป็นบาทฐานของสมาธิ เป็นระบบการฝึกอบรมบุคคลให้มีความพร้อมและความสามารถที่จะใช้กำลังงานของจิตให้เป็นประโยชน์อย่างมากที่สุดในทางที่จะก่อให้เกิดปัญญาและนำไปสู่ความหลุดพ้น หรืออิสรภาพที่สมบูรณ์แบบในที่สุด ผลดีหรือผลร้ายของการประพฤติหรือไม่ประพฤติปฏิบัติศีล เป็นสิ่งที่เป็นอย่างไปเองโดยธรรมชาติ คือ เป็นเรื่องของกฎธรรมชาติที่เรียกว่า กฎแห่งกรรม การให้ผลนี้แสดงออกตั้งแต่จิตใจกว้างออกไปจนถึงบุคลิกภาพและวิถีชีวิตทั่วไปของบุคคลผู้นั้น และในแง่ความเข้าใจเกี่ยวกับความดีความชั่ว ทางฝ่ายพุทธธรรมสอนว่า ความดีเป็นคุณค่าที่รักษาและส่งเสริมคุณภาพของจิต ทำให้จิตใจสะอาดผ่องใสบริสุทธิ์ หรือยกระดับให้สูงขึ้น จึงเรียกว่าบุญ (Good, Moral or Meritorious) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญอกงามแก่ชีวิตจิตใจ เป็นไปเพื่อความหลุดพ้นหรืออิสรภาพทั้งทางจิตและทางปัญญา เป็นการกระทำที่ฉลาด ดำเนินตามวิถีแห่งปัญญาเอื้อแก่สุขภาพจิต จึงเรียกว่า กุศล (Skillful or wholesome) ส่วนความชั่ว เป็นสภาพที่ทำให้คุณภาพของจิตเสื่อมเสีย หรือทำให้จิตตกต่ำลง จึงเรียกว่าบาป (Evil) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่ชีวิตจิตใจ

ไม่เป็นไปเพื่อความหลุดพ้น เป็นการกระทำที่ไม่ฉลาด ไม่เอื้อแก่สุขภาพจิต จึงเรียกว่า อกุศล (Unskillful or Unwholesome)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ศีลเป็นหลักในทางพุทธธรรม จึงต้องเป็นคำสอนที่ต่อเนื่องกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรม เพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องต่อเมื่อมีความเข้าใจในระบบเหตุผลที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน ศีลในระบบจริยธรรมจึงเป็นหลักกลางๆ และเป็นสากล กำหนดโดยข้อเท็จจริงตามกฎธรรมชาติ (หมายถึงสารัตถะของศีลในฝ่ายธรรมอันเกี่ยวเนื่องด้วยบุญบาป ไม่ใช่ในความหมายฝ่ายวินัย อันเกี่ยวกับการลงโทษ) และเนื่องจากศีลเป็นหลักกลางๆ กำหนดด้วยข้อเท็จจริงตามกฎธรรมชาติเช่นนี้ ผู้ปฏิบัติตามแนวพุทธธรรม จึงต้องเป็นผู้กล้ายอมรับและกล้าเผชิญหน้ากับความจริง ความดี ความชั่ว ถูก ผิด มีอยู่ เป็นข้อเท็จจริงอย่างไรก็ต้องกล้ายอมรับความจริงตามที่เป็นเช่นนั้น ส่วนตนจะปฏิบัติหรือไม่แค่นั้นเพียงไรก็เป็นเรื่องหนึ่ง และต้องกล้ายอมรับการที่ตนปฏิบัติไม่ดีตามข้อเท็จจริงนั้น มิใช่ถือว่าไม่ชั่ว เพราะตัวอยากรทำสิ่งนั้น ข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ มิได้ขึ้นต่อการวัดด้วยการอยากทำหรือไม่ทำของตน การยอมรับกับตนเองในสิ่งที่ไม่ดี ยังดีกว่าหลอกตนเองว่ากรรมนั้นไม่เป็นกรรมชั่ว ข้อพึงระลึกถึงคือ ศีลมิใช่หมายถึงเพียงความประพฤติดีงามสุจริตทางกายและวาจาเท่านั้น แต่หมายถึงอาชีวะสุจริตด้วย พระธรรมปิฎก (2542 : 767-920) ท่านได้กล่าวว่า สารสำคัญของศีลอยู่ที่เจตนา ได้แก่การไม่คิดล่วงละเมิด คำว่าละเมิดแห่งหนึ่งคือ ละเมิดระเบียบ ละเมิดกฎเกณฑ์ บทบัญญัติ ละเมิดวินัยที่วางกันไว้ อีกแห่งหนึ่งคือ ละเมิดต่อผู้อื่น หมายถึงเจตนาที่จะเบียดเบียนผู้อื่นนั่นเอง ศีลจึงหมายถึงการไม่เจตนาละเมิดระเบียบวินัย หรือการไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการหรือการกระทำ ศีลก็คือความไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน มองอีกด้านหนึ่งศีลอยู่ที่ความสำรวมระวัง กล่าวคือการสำรวมระวังคอยปิดกั้นหลีกเลี่ยงไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นนั่นเอง เป็นศีล และถ้ามองให้ลึกที่สุด สภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิด ไม่คิดเบียดเบียนใครนั่นคือ ตัวศีล ศีลอาจมองในแง่ของระเบียบวินัยเพื่อสร้างสังคมที่เรียบร้อยอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เป็นสภาพเกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิตและปฏิบัติของสมาชิกทั้งหลาย อาจมองในแง่เครื่องมือควบคุมความประพฤติทำให้กายวาจาเรียบร้อยงดงามอยู่ในระเบียบก็ได้ มองในแง่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับกำจัดกิเลสชั้นหยาบที่แสดงออกทางกายวาจา ชัดเกลาคอนให้ประณีตขึ้นก็ได้ มองในแง่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมกาย วาจาและอาชีวะให้อยู่ใสภาพพร้อมที่จะเป็นพื้นฐานของการฝึกหรือควบคุมจิตและใช้สมรรถภาพของจิตอย่างผ่องใส

สำหรับบุคคลทั่วไป สารของศีลพื้นฐานนี้มาแสดงเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำที่สุดในทางความประพฤติของมนุษย์ เท่าที่จำเป็นพอที่จะให้สังคมมนุษย์อยู่กันโดยปกติสุขและแต่ละคนมีชีวิตที่ไม่เป็นโทษภัย เรียกข้อกำหนดนี้ว่า "สิกขาบท" (ข้อฝึกความประพฤติ) 5 หรือที่ต่อมานิยมเรียกเป็นสามัญว่า "ศีล 5" ศีล 5 นั้นเป็นหลักปฏิบัติซึ่งถือว่ามีความสำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข

ของสังคม ดังนั้นพุทธธรรมนิยมให้บุคคลอยู่ด้วยฝึกหรือคุณภาพจิตและการใช้สมรรถภาพของจิตอย่างได้ผลบาปทุจริต สันโดษ ความยินดีพอใจในสิ่งที่ตนมี และการรู้จักสำรวมระวังตนเองในทวารทั้งหลาย เป็นต้น

ศีลมีความสำคัญที่ปรากฏในหลักฐานที่ต่าง ๆ สรุปได้เป็น 2 ส่วน คือ

- สำคัญกับตัวผู้รักษา ศีลรักษาตัวผู้ปฏิบัติเพื่อให้ถึงพร้อมในการทำความดีอื่น ๆ และช่วยสกัดกั้นความเดือดร้อนต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นจากการละเมิดศีล
- สำคัญกับสังคม ศีลเป็นแนวทางควบคุมความประพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้โดยไม่กระทบกระเทือนกัน และเป็นหลักประกันความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในสังคม

ความหมายของศีล

คำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนามีปรากฏในหลักคำสอนหลายแห่ง และนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้ในหลักฐานชั้นอรรถกถา ฎีกา และชั้นต่อมาโดยนัยต่าง ๆ ดังจะขอนำมาเสนอเพื่อประกอบการพิจารณา โดยจัดแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

1. ความหมายตามหลักฐานคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
2. ความหมายตามทัศนะของนักวิชาการในสมัยปัจจุบัน

1. ความหมายของศีลตามหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา หรือฎีกามีผู้ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ในมหานามสูตร อังคุตรนิกาย อัฏฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสศีล โดยเฉพาะศีล 5 คือ การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยเป็นคุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกาว่า อุบาสกงดเว้นจากปาณาติบาต งดเว้นอทินนาทาน งดเว้นจากกาเมสุมิจจาร งดเว้นจากมุสาวาท งดเว้นจากการดื่มเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อุบาสกชื่อว่าเป็นผู้มีศีลด้วยเหตุมีประมาณนี้

ในกฎทนต์สูตร ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค พระพุทธเจ้าตรัสศีลโดยทรงเรียกว่า “สิกขาบท” โดยเป็นข้อฝึกหัดและควบคุมกาย วาจา ของชาวพุทธให้ตั้งอยู่ในความดีงาม

ศีล คือ การไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกายหรือด้วยวาจาของผู้สมาทานศีลแล้ว (พระพุทธโฆษาจารย์. 2533 : 9)

ศีล หมายถึง ความสงบ เมื่ออธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีล เขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น (พระอุปติสสเถระ. 2542 : 9-10)

2. ความหมายของศีลตามทัศนะของนักวิชาการในสมัยปัจจุบัน ปัจจุบันมีผู้ให้ความหมายของศีลไว้หลายท่าน อาทิเช่น

ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติความหมายของศีลไว้อย่างรัดกุมและชัดเจนลงไปว่า “ศีลคือ ข้อบัญญัติที่กำหนดทางปฏิบัติกายและวาจาทางพระพุทธศาสนา” (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 771)

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้อธิบายความปกติไว้ว่า ศีล หมายถึง ความเป็นปกติหรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่าทำทุกอย่างตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใดๆ เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติดำเนินปฏิบัติกันเพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา (พุทธทาสภิกขุ. 2540 : 56-58)

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช ได้ทรงแสดงความหมายของศีลที่แปลว่า ปกติ ไว้ ศีล แปลตามศัพท์ว่า ปกติ หมายความว่า ความเป็นปกติเรียบร้อย (อย่างหนึ่ง) ความเคยชินลงรูปลงตัวติดอยู่ประจำอยู่เป็นปกติ (อย่างหนึ่ง) ความเป็นปกติเรียบร้อยของความประพฤติเพราะเว้นการที่ควรเว้นประพฤติการณ์ที่ควรประพฤติ (สมเด็จพระญาณสังวร. 2538 : 65)

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ขณะดำรงสมณศักดิ์พระราชวรมุนีได้ให้ความหมาย ศีลไว้ว่า ศีล หมายถึง การไม่เจตนาละเมิดระเบียบวินัย หรือการไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการหรือการกระทำ ศีลก็คือความไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน อีกอย่างหนึ่งศีลอยู่ที่ความสำรวมระวัง คอยปิดกั้นหลีกเลี่ยงไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นและถ้ามองให้ลึกที่สุดสภาพของผู้ที่ไม่คิดจะละเมิดไม่คิดจะเบียดเบียนนั้น คือ ศีล (พระราชวรมุนี. 2529 : 767)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ศีล หมายถึง หลักความประพฤติที่ดีงามที่เป็นไปโดยปกติกับธรรมชาติ เป็นข้อปฏิบัติที่จะทำให้การกระทำทางกายและทางวาจา มีความปกติ เป็นการกำหนดวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างถูกต้องที่สำเร็จรูปในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเคยชินกับความปกติและตัดโอกาสไม่ให้เกิดสร้างรูปแบบวิธีคิดที่ผิดพลาดเพิ่มขึ้น จึงขยายกว้างออกไปถึงขั้นเป็นการธำรงรักษา และส่งเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าแห่งคุณธรรมของตนด้วยการขวยขวายทำความดี บำเพ็ญประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น คือมีความรับผิดชอบต่อนตนเองในการที่จะละเว้นความชั่ว และรับผิดชอบต่อผู้อื่นในการทำทำความดีแก่เขา

ศีลแบ่งเป็น 2 ระดับคือ (พุทธทาสภิกขุ. 2535 : 3-6)

1. ธรรมชั้นศีลหรือศีลในแง่ที่เป็นธรรม ได้แก่ หลักความประพฤติระดับกาย วาจาและอาชีวะที่นำมาแนะนำสั่งสอนโดยถือภาวะที่ควรจะมีควรจะเป็นตามธรรมชาติเป็นหลัก และ ผู้ปฏิบัติตามฝ่าฝืนย่อมได้รับผลหรือชั่วโดยรับผิดชอบต่อกฎธรรมชาติของธรรมชาติเองโดยตรง อีกอย่างหมายถึง การปฏิบัติตามธรรมชั้นศีลก็ดี ตามวินัยก็ดีที่กลายมาเป็นความประพฤติประจำ ตัวของบุคคลแล้ว ซึ่งธรรมชั้นศีลหรือศีลในแง่ที่เป็นธรรม ศีลของพระภิกษุและสามเณร ซึ่งเรียกว่า อนาคาริยวินัยได้แก่ ศีล 10 ศีล 227 และศีลของนางภิกษุณีซึ่งเป็นวินัยสำหรับผู้ออกบวชโดยเฉพาะ

2. วินัยเป็นศีลหรือศีลในแง่ที่เป็นวินัย ได้แก่ กฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนด วางกันขึ้นเป็นบทบัญญัติทางสังคม เพื่อกำกับความประพฤติของบุคคลตามความมุ่งหมายจำเพาะ ของหมู่ชนหรือชุมชนนั้น โดยมากมุ่งสนับสนุนการปฏิบัติตามธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นและผู้ฝ่าฝืน (มักจะ) ต้องได้รับโทษตามความรับผิดชอบต่อชุมชนหรือสังคมนั้นอีกชั้นหนึ่ง ต่างหากจากผลทาง จิตใจตามกฎธรรมชาติ อีกอย่างหนึ่งหมายถึงวิธีฝึกคนให้มีศีล วินัยศีลหรือศีลระดับคฤหัสถ์หรือ ฆราวาส ซึ่งเรียกว่า อานาจาริยวินัย ได้แก่ ศีล 5 ศีล 8 หรือวินัยสำหรับผู้ครองเรือนนั่นเอง

ธรรมทั้งที่เป็นศีล เป็นสมาธิ และเป็นปัญญา แต่วินัยเป็นศีลอย่างเดียว แต่เวลาเดียวกัน สมาธิ และปัญญา เป็นธรรมอย่างเดียว ส่วนศีลเป็นธรรมก็มี เป็นวินัยก็มี วิธีกำหนดคือธรรมเป็นเรื่องของธรรมชาติ วินัยเป็นเรื่องของสังคมหรือเกิดจากฝีมือมนุษย์ ต่อไปนี้ จะขอกล่าวถึงศีลพื้นฐานสำหรับบุคคลทั่วไปหรือประชาชนหรือผู้เป็นคฤหัสถ์เพื่อให้เห็นความหมาย ขอบเขตและเนื้อหาของศีลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 กับพฤติกรรมทางเพศ

ในการดำเนินชีวิตของบุคคลล้วนต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ล้วนบั่นทอนสภาพความสุขของบุคคลไปด้วย การแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดน้อยลง หรือมิให้ เกิดขึ้นนั้นทางพระพุทธศาสนาถือว่า ต้องมีศีล เพราะศีลเป็นเรื่องที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคน กับคน คนกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีความสมดุลในทุกระบบของธรรมชาติ ทำให้คนแตกต่างจาก สัตว์ คนจึงต้องมีคุณธรรม ซึ่งได้แก่ศีล 5 แต่ถ้าทุกคนถือเอาแต่ประโยชน์ของตนเองเป็นใหญ่ก็จะ เบียดเบียน แย่งชิงข่มเหงกัน การที่คนเราได้รับการยกย่องว่าสูงกว่าสัตว์ ก็เพราะมีคุณธรรมและ ระเบียบแบบแผนอันดีงามมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เรารู้จักยับยั้งชั่งใจ ปฏิบัติ ในแนวทางที่เหมาะสมพอเหมาะพอควรแก่ฐานะ พระพุทธเจ้าเองก็ได้ทรงสอนในแง่เดียวเฉพาะที่ จะเป็นฝ่ายได้เท่านั้น แต่ทรงสอนให้มองถึงความรู้สึกของผู้อื่นด้วย คือทรงสอนให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น

ไม่คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว ความจริงถ้าคนเรายังเป็นฝ่ายได้เปรียบอยู่ ก็จะไม่รู้สึกถึงคุณค่าของศีล แต่เมื่อตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ถูกเบียดเบียน ถูกข่มเหงรังแก ถูกล่อลวงเป็นต้น ก็เรียกร้องหาศีลธรรมและความยุติธรรม การที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติศีลธรรมขึ้น ก็เพื่อให้ทุกฝ่ายอยู่ด้วยกันอย่างผาสุก ไม่ข่มเหงเบียดเบียนกัน และให้มีเมตตากรุณาต่อกันนับว่าเป็นการสอนเรื่องมนุษยธรรมแก่บุคคลโดยเฉพาะอย่างแท้จริง

ความหมายของศีล 5

ศีล 5 หมายถึงศีลขั้นพื้นฐานที่จะสร้างสภาพเกื้อกูลให้เกิดขึ้นสำหรับสังคมมนุษย์ คือ ข้อปฏิบัติ 5 ประการ ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ได้แก่ การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์รวมถึงการไม่เบียดเบียนสัตว์ การงดเว้นจากการลักทรัพย์หรือฉ้อโกงทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ และคำสอนอื่นที่อนุโลมเข้าใน 5 ข้อนี้ได้ พระธรรมปิฎก (ประยุตโต ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระราชวรมุนี, 2529 : 419) ซึ่งท่านได้กล่าวรายละเอียดซึ่งสอดคล้องกับในสังคิยสูตร ได้กล่าวถึงศีล 5 ไว้ว่า เป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา ซึ่งมี 5 ลิกขาบท ดังต่อไปนี้

1. เว้นจากการปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

ก. เพื่อให้คนมีเมตตากรุณา ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ข. เพื่อความปลอดภัยในชีวิต เอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจการงาน และการปฏิบัติธรรม

ค. เพื่อสร้างพื้นฐานทางจิตใจให้น้อมไปในทางที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ง. เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. เว้นจากอกุศลนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขาไม่ได้ให้หรือไม่ลักขโมย จับเอาสาระว่าความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

ก. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพในทางสุจริต

ข. เพื่อให้เกิดความมั่นใจในกรรมสิทธิ์ของตน แล้วตั้งหน้าประกอบอาชีพการงานด้วยความขยันหมั่นเพียร

ค. เพื่อให้เคารพในสิทธิของคนอื่น

ง. เพื่อให้เกียติแก่ตนเอง ป้องกันมิให้เป็นคนอยากได้แต่ไม่ยอมทำ

จ. เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3. เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร คือ ไม่ประพฤติดนในกามทั้งหลาย จับเอาสาระว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

- ก. เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ ไว้วางใจกัน และไม่แตกร้างกัน
- ข. เพื่อเคารพในสิทธิของกันและกัน
- ค. เพื่อสร้างความอบอุ่นและมั่นคงให้กับครอบครัว
- ง. เพื่อป้องกันความสับสนในทางประเพณี
- จ. เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

4. เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตบตรอนประโยชน์หรือแกล้งทำลาย

- ก. เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ ไว้วางใจกันได้
- ข. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
- ค. เพื่อให้เกิดความกล้าหาญเชื่อมั่นในตนเอง
- ง. เพื่อป้องกันการใช้คำพูดตบตรอนผลประโยชน์กัน
- จ. เพื่อป้องกันการยุยง ส่อเสียด และการนินทาวาร้ายกัน
- ฉ. เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

5. เว้นจากของเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ไม่เสพของมีนเมา จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาท พลังพลาดมัวเมามาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

- ก. เพื่อสนับสนุนการรักษาศีล 4 ข้อข้างต้น
- ข. เพื่อให้มีสติรอบคอบ ไม่ประมาทมัวเมา และป้องกันอุบัติเหตุ
- ค. เพื่อป้องกันการสิ้นเปลืองเวลาและทรัพย์สินโดยไม่จำเป็น
- ง. เพื่อป้องกันมิฉกฉวย อาชญากรรม และการชักจูงในทางผิด
- จ. เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ
- ฉ. เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

การรักษาศีล 5

วิธีรักษาศีล 5 ผู้ปฏิบัติสามารถกระทำได้ 3 วิธี คือ (พระมหาพิชิตชัย ยมบาลไฟ.

1. สมาทานวิริติ ได้แก่ ความตั้งใจงดเว้นด้วยการสมาทานศีลไว้ประพฤติ เพื่อฝึกหัดตนด้วยมุ้งที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสัตว์อื่น

2. สัมปัตตวิริติ ได้แก่ ความตั้งใจงดเว้นในเรื่องที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของตน เมื่อเห็นความเดือดร้อนของผู้อื่นจึงควรงดเว้น

3. สมุจเฉทวิริติ ได้แก่ ความตั้งใจงดเว้นโดยเด็ดขาด คือ การงดเว้นจนเคยและเป็นปกติของตน

โดยทั่วไปจะปฏิบัติตามวิธีที่ 1 และ 2 ส่วนวิธีที่ 3 ท่านแสดงว่าเป็นปกติของพระอริยบุคคลทั้งเจ็ดได้เป็นปกติ

ประโยชน์ในการรักษาศีล 5

ศีล 5 มีประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติ และมีผลต่อสังคม คือ การมีศีล

- เป็นเหตุให้แสวงหาโภคทรัพย์ได้
- เป็นเหตุให้ได้รับการยกย่องส่งเสริมจากคนทั่วไป
- เป็นเหตุให้ได้รับการยกย่องจากชุมชนต่าง ๆ
- เป็นผู้ไม่หวาดหวั่นต่อความตายต่าง ๆ
- เมื่อตายก็ไม่ต้องเดือดร้อน

อนึ่งชีวิตคนจะเสียหายไม่เป็นที่ต้องการของสังคม เพราะเหตุ 5 ประการ คือ

- ความโหดร้ายในสันดาน
- ความอยากได้ทรัพย์ของคนอื่นในทางผิด ๆ
- ความร่านในทางกามเกี่ยวกับเพศตรงข้าม
- ความไม่มีสัจจะประจำใจ
- และความประมาทขาดสติสัมปชัญญะ

เมื่อมีศีลโดยเฉพาะศีล 5 จะช่วยป้องกันการเป็นผู้มีนิสัยเช่นนั้นด้วย ช่วยรักษาบุคลิกของผู้นั้นไว้ได้ ดังนี้

ศีล 5 สิกขาบทที่ 1 ป้องกันทางที่จะเสียหายเพราะความโหดร้าย

ศีล 5 สิกขาบทที่ 2 ป้องกันที่จะเสียหายเพราะความมือไว

ศีล 5 สิกขาบทที่ 3 ป้องกันทางที่จะเสียหายเพราะความใจเร็ว

ศีล 5 สิกขาบทที่ 4 ป้องกันทางที่จะเสียหายเพราะความขี้ปด

ศีล 5 สิกขาบทที่ 5 ป้องกันทางที่จะเสียหายเพราะความหมดสติ

ผลของการรักษาศีลอีกอย่างหนึ่งที่ปรากฏตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ อานิสงส์ ที่สรุปไว้สั้น ๆ ว่า

ศีเลน สุขตี ยนติ บุคคลเข้าถึงคติที่ดี (ไม่ตกสู่คติอันชั่ว)

ศีเลน โภคสมปทา บุคคลได้โภคสมบัติ (ไม่ตกไปสู่ความวิบัติ) ด้วยศีล

ศีเลน นิพพุตี ยนติ บุคคลถึงความดับทุกข์ (ไม่จมดิ่งลงสู่ความทุกข์)

การฝึกปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

ศีลเป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะศีลเป็นจุดเริ่มต้นขั้นพื้นฐาน ในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์เพื่อการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เหมาะสมกับการพัฒนา และเอื้อต่อการพัฒนา (สุชีพ ปุญญานุภาพ. 2537 : 73) สอดคล้องกับคำกล่าวของพระธรรมปิฎก (2538ก : 768-769) ที่ได้กล่าวว่าการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องดีงามทางกายและวาจา นั้น บุคคลต้องปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่า ศีลขั้นพื้นฐาน นั่นคือ การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. การฝึกการปฏิบัติตามหลักศีลขั้นพื้นฐานที่อาศัยความศรัทธาโดยให้ผู้ที่เป็น กัลยาณมิตรแนะนำชักจูงให้เห็นว่าการประพฤติดีนั้นมีประโยชน์หรือมีคุณค่าอย่างไร การฝึกปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ขั้นพื้นฐานโดยอาศัยความศรัทธาเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองได้ เป็นการพัฒนาที่อาศัยความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ ดังนั้น ถ้าเรามีการส่งเสริมปลุกฝัง นำเสนอ พฤติกรรมที่ดีตั้งแต่เริ่มแรกของการเริ่มต้นชีวิตการเข้าสู่สังคม การเข้าสู่ชีวิตใหม่ บุคคลก็จะเกิดการปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่ดีวาทขึ้น เมื่อเกิดเป็นพฤติกรรมที่ดีวาทก็ยากแก่การเปลี่ยนแปลงไปเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีได้ พฤติกรรมที่ไม่ดีจึงยากที่จะเข้ามาแทนที่พฤติกรรมที่ดี ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมในนักเรียนโดยให้เกิดผลดีกับเด็ก โดยเฉพาะเมื่อเด็กยังไม่มีพฤติกรรมหรือประสบการณ์อะไรมาก่อน ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้องเหมาะสมเด็กจะเรียนรู้ที่จะทำตามจนเกิดเป็นพฤติกรรมโดยไม่รู้ตัว บิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงควรทำตัวเป็นต้นแบบที่สำคัญ ที่จะเป็นต้นแบบพฤติกรรมให้แก่เด็ก กล่าวคือถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองประพฤติปฏิบัติอย่างไรเด็กก็จะปฏิบัติอย่างนั้น ดังนั้นการเป็นแบบอย่างพฤติกรรมทางเพศที่สอดคล้องตามหลักศีล 5 ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองล้วนส่งผลสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์แก่เด็กต่อไป

ผู้ที่เป็นแบบอย่างหรือตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีงามก็คือ กัลยาณมิตร ซึ่งกัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะอบรมสั่งสอน แนะนำ ชักจูง ชี้แจงแนวทางและ

เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้องดีงาม (พระธรรมปิฎก. 2538ก : 623) การใช้กัลยาณมิตรช่วยส่งเสริมในการสร้างพฤติกรรมทางเพศตามแนวพุทธศาสนเป็นการสร้างพฤติกรรมที่ดี ทำให้เด็กนักเรียนมีความอบอุ่น สบายใจ เด็กจะอยากเชื่อฟังบุคคลที่เขารักและศรัทธา ซึ่งในการใช้ความสามารถของกัลยาณมิตรเป็นผู้เสริมสร้างพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมโดยเน้นการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 โดยการสนับสนุนองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของศีล คือ

1) กัลยาณมิตร ทำหน้าที่เป็นต้นแบบที่ดี โดยการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางเพศของเด็กให้เกิดความเหมาะสม

2) กัลยาณมิตร ทำให้เกิดความรัก ความอบอุ่น ความเป็นกันเองพร้อมทั้งศรัทธาและความสุข (จิตใจ)

3) กัลยาณมิตร เป็นผู้รู้เหตุผล สามารถบอกได้ว่าทำอย่างนั้นแล้วมีผลอย่างไร ทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ

2. การฝึกปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการสร้างความเข้าใจ ความหมายของการกระทำหรือการปฏิบัติ ผู้กระทำจะมีความมั่นใจในการกระทำของตน เป็นการปฏิบัติอย่างมั่นใจด้วยปัญญา ทำให้เกิดความเข้าใจ พร้อมกับการฝึกปฏิบัติตามหลักศีลขั้นพื้นฐาน และเปิดช่องทางแห่งความประพฤติเพื่อการละเว้นความชั่วเน้นการทำความดี ซึ่งในระบบการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนา การฝึกควบคุมตนเองให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลขั้นพื้นฐาน คือ ศีล 5 ยังอาจไม่ใช่ข้อปฏิบัติเพื่อถึงจุดหมายสูงสุดโดยตัวบทของหลักไตรสิกขา แต่เป็นวิธีการเพื่อก้าวหน้าไปสู่ ความเจริญขั้นต่อไป คือ สมานี หรืออาจกล่าวได้ว่า การประพฤติปฏิบัติในขั้นศีลเป็นบาทฐานของการฝึกจิตใจให้เกิดความสงบ เข้มแข็ง รู้จักควบคุมกาย วาจา ใจ เพื่อพัฒนาเป็นสมานีและการใช้ปัญญาคิดหาเหตุผล และหนทางการดำเนินชีวิตที่สร้างสรรค์ความดีต่างๆ ให้ได้ผลในขั้นต่อไป (พระธรรมปิฎก. 2538 ก : 762-764) การนำองค์ประกอบของการปฏิบัติตามหลักศีล 5 มาเป็นแนวทางควบคุมพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นเป็นการนำมาใช้ในลักษณะของมิติด้านพฤติกรรม โดยเน้นการสร้างส่งเสริมพฤติกรรมทางเพศให้เกิดความเหมาะสมดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าจะมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษากับศีล 5 เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคนไทยว่า “จะพัฒนาศักยภาพด้านจิตใจของคนทุกกลุ่มให้สามารถปรับเอาหลักศาสนามาประพฤติและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน” (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8. 2540 : 13)

ผลของการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาโดยวิธีการรักษาจิตใจให้ใสบริสุทธิ์นั้นก็คือสอนให้หยุดการตอบสนองหรือหยุดแสดงออกทางกายและทางวาจาที่ผิดพลาดทั้งปวงก่อนเพราะ

พุทธศาสนาได้วิเคราะห์พบบทบาทของชีวิตว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” จึงต้องให้ร่างกายซึ่งเป็นบ่าวหยุดการกระทำผิดเพิ่มขึ้นเสียก่อน ผู้ที่มีศีลจึงต้องฝึกสติไปด้วย เพราะสติจะไม่ทำให้ผลอตัวไปรับคำสั่งของจิตอีก หรือที่เรียกว่า “ศีลขาด” การศึกษาพระพุทธศาสนา ถ้าจะทำให้เข้าใจถูกต้องแล้ว ต้องมีทั้งปริยัติ คือ การศึกษาและปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับมานั้นให้ถูกต้อง โดยเฉพาะการปฏิบัติอันจะให้เกิดความรู้ในสัจธรรมได้เลย เพราะเป็นหลักความประพฤติที่มีอยู่โดยทั่วไปและที่น่าสังเกตว่าเกือบทุกศาสนาจะมีหลักคำสอนในเรื่องทำนองเดียวกันกับศีล 5 อยู่ด้วย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ศีล 5 เป็นพื้นฐานความต้องการแรกสุดทางด้านจิตใจของคน เพราะคนมีความรักชีวิตและกลัวความตาย มีความห่วงหาในสิ่งที่ตนเป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ บุตร ภรรยา หรือสามี นอกจากนี้ คนยังมีความต้องการให้คนอื่นเชื่อถือตรงต่อตนเอง และมองเห็นโทษของเครื่องมีนเมาต่างๆ ที่ทำให้คนขาดสติสัมปชัญญะจนก่อมูลเหตุให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นในสังคม ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ชาวพุทธคนไทยนิยมสมาทานศีลก่อนการถวายทาน เพราะมีความเชื่อว่าเมื่อสมาทานศีลแล้วตนเองก็เป็นบริสุทธ์ การถวายทานจึงจะมีอานิสงส์มากตามหลักการให้ทานสำหรับบุคคลทั่วไป สารของศีลพื้นฐานนี้มาแสดงเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำที่สุดในทางความประพฤติ

การวัดการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

การวัดตัวแปรหนึ่งๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความน่าเชื่อถือและความสำเร็จของการวิจัย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าจากการวิจัย และการประมวลผลการวิจัยต่างๆ ที่ทำมาก่อนเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้การวัดตัวแปรในการวิจัยมีความเหมาะสมตามหลักวิชาการที่เจริญอย่างตลอดเวลาและเหมาะสมกับความทันสมัยในยุคปัจจุบัน ซึ่งการวัดและการวิจัยลักษณะทางพุทธศาสนาของมนุษย์นั้น การเปลี่ยนแปลงโดยให้ความสนใจศึกษาสถาบันทางศาสนา กลุ่มทางศาสนา และการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาที่เกิดจากวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของสังคมหนึ่งๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล เช่น การยอมรับความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนามาเป็นลักษณะของตนและอิทธิพลของลักษณะทางศาสนาต่อจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน และเมื่อนำอิทธิพลของสังคมศาสนาที่ส่งผลต่อจิตใจด้านอื่นๆ และโดยเฉพาะต่อพฤติกรรมถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในขอบเขตของพฤติกรรมศาสตร์

ในสหรัฐอเมริกาได้มีการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติต่อศาสนาที่เป็นมาตรฐานแบบคล้ายช่วงเท่า ตามวิธีของเทอร์สโตนมาตั้งแต่ ค.ศ. 1929 และศึกษาในหลายแง่มุมไปพร้อมกัน (Thurstone & Chave. 1929 : 190-193) เกี่ยวกับความคิดในเรื่องค่านิยมทางศาสนา อัลพอร์ตและรอส (Allport & Ross. 1967 : 178-200) ได้เสนอแนะมาก่อนแล้วว่ามนุษย์เราอาจตระหนักถึงคุณค่าของการนับถือศาสนาได้เป็น 2 ด้าน ด้านแรกคือ การใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือให้ตนได้รับประโยชน์

เชิงรูปธรรมและสังคม (Extrinsic values) เช่น สวดมนต์เพื่อให้หายกลุ่มใจและเพื่อป้องกันภัยไปโบสถ์เพื่อไปคบหามิตรสหาย เป็นต้น ด้านที่สองคือการใช้ชีวิตตามแนวศาสนา (Intrinsic values) เช่น เห็นความสำคัญของการคิดไตร่ตรองอย่างสงบและการสวดมนต์ ความชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับศาสนาของคน และการดำเนินชีวิตตามแนวความเชื่อทางศาสนาของตน เป็นต้นลักษณะทางศาสนา 2 มิติวัดโดยแบบวัด Religious Orientation Scale ซึ่งจะออกมาเป็นคะแนนแล้วใช้มีฐานของกลุ่ม แบ่งผู้ตอบออกเป็นฝ่ายผู้มีคะแนนสูงหรือต่ำใน 2 มิติดังกล่าว จะได้ผู้ตอบ 4 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง ผู้ใช้ชีวิตตามแนวทางของศาสนา (Intrinsics) คือผู้ที่มีคะแนนด้านนี้สูง และคะแนนด้านการใช้ศาสนาแสวงหาประโยชน์ใส่ตนทางวัตถุและทางสังคม คือ (Extrinsic values) ต่ำ ประเภทที่สอง ผู้มีคะแนนด้านการใช้ชีวิตตามแนวทางศาสนาต่ำแต่มีคะแนนการใช้ศาสนาหาประโยชน์สูง ประเภทที่สาม คือ ผู้นิยมศาสนาโดยไม่จำแนก (Indiscriminately proreligious) คือผู้มีคะแนนทั้งสองด้าน ที่กล่าวมาแล้วสูงมากพร้อมๆ กันไป ส่วนประเภทสุดท้าย คือผู้ปฏิเสธการนับถือศาสนา (Nonreligious) คือ ผู้ที่มีคะแนนทั้ง 2 ด้านข้างบนนี้ต่ำมากพร้อมๆ กันไปแล้วนำคะแนนในแบบวัดนี้หรือการแบ่งประเภทดังกล่าวนี้ไปหาความสัมพันธ์กับคะแนนการวัดลักษณะทางศาสนาแบบอื่นๆ หรือคะแนนจากการวัดจิตลักษณะบางด้านของบุคคลจำนวนหนึ่ง

ในประเทศไทยนักวิชาการทางการศึกษาไทยได้ให้ความสนใจศึกษาการปฏิบัติทางพุทธศาสนาเนื่องจากหลักธรรมปฏิบัติในพุทธศาสนานั้นมีเนื้อหาหลากหลายและกว้างขวางมาก ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวมีการวิจัยเรื่องหนึ่งที่มีการวัดและการวิจัยที่เข้ามามาตรฐาน โดยมีกลุ่มเปรียบเทียบและมีการวิเคราะห์ทางสถิติที่น่าเชื่อถือได้ (วันทนี วิชัยคำ. 2515 : 22) โดยได้ทำการศึกษานิสิตในคณะต่างๆ ในสองมหาวิทยาลัย อายุ 16-25 ปี จำนวน 300 คน ทางด้านเจตคติต่อพุทธศาสนา แล้วทำการเปรียบเทียบตามคณะ ชั้นเรียน เพศ และฐานะ ผลปรากฏว่านิสิตคณะศึกษาศาสตร์ที่อยู่ชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนามากกว่านิสิตคณะเดียวกัน แต่อยู่ชั้นปีที่ 1 ส่วนนิสิตในคณะอื่นๆ คือ คณะรัฐศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ มีเจตคติดังกล่าวไม่แตกต่างกันตามคณะ และไม่แตกต่างกันตามระดับชั้นภายในคณะเดียวกัน ส่วนนิสิตหญิงมักมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนตามธรรมในพุทธศาสนามากกว่านิสิตเพศชาย แต่ในการวิจัยดังกล่าวไม่พบว่านิสิตที่ครอบครัวมีฐานะต่างกันมีเจตคติต่อพุทธศาสนาแตกต่างกัน นอกจากนี้เพ็ญแข ประจณปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี. 2529 : 198-202) ได้ศึกษาวิจัยประชาชนในจังหวัดระยองอายุตั้งแต่ 9 ปี จนถึงมากกว่า 61 ปี จำนวนรวม 260 คน ผู้วิจัยรายงานว่าเด็กและวัยรุ่นมีความเชื่อทางศาสนามากแต่ผู้ใหญ่ตอนต้นมีความเชื่อทางพุทธศาสนาน้อยที่สุด ในขณะที่ผู้ใหญ่ตอนกลางกลับมีความเชื่อทางศาสนามาก ผลเช่นนี้สอดคล้องกับที่พบในการวิจัยประชาชนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดจำนวนรวมสองพันกว่าคน ทางด้านการมีค่านิยมทางศาสนาของชาวพุทธ (สุนทร โคมิน และสนธิ สมักรการ.

2522 : 239) ที่วิจัยไว้ก่อนหน้านี้ว่านักเรียนและนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ 16- 19 ปี วิทยาลัยเหล่านี้ไม่เชื่อเรื่องกรรมให้คุณให้โทษ และไม่มีการศึกษาหาความรู้ทางพุทธศาสนาด้วย

การวัดการปฏิบัติทางศาสนาของชาวไทยพุทธในการวิจัยเรื่องแรกๆ นั้น ได้มีการวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เฉพาะเจาะจง และนิยมวัดกันคือ พฤติกรรมการบริจาคทาน (ได้แก่ การทำบุญการตักบาตร บริจาคเงิน หรือวัตถุสิ่งของ) การเข้าร่วมพิธีทางศาสนาและการฟังเทศน์ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของสุนทรী โคมิน และสนธิ สมครการ (2522 : 30-36) ได้สำรวจจำนวนครั้งของการทำบุญใส่บาตร การเข้าร่วมพิธีทางศาสนาตามประเพณี ได้แก่ การทอดกฐินและการไปฟังเทศน์ที่วัดในรอบปี วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติทางศาสนาของกลุ่มที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังต่างกัน สำหรับแบบวัดการปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหาร 4 มีผู้ศึกษาไว้ ตัวอย่างเช่น ในงานวิจัยของอนิสรา จรัสศรี (2541 : 65) ได้วัดการปฏิบัติอย่างมีพรหมวิหาร 4 ของพยาบาลวิชาชีพเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า 6 อันดับ ตั้งแต่ จริ่งที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 12-72 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .81 และในการวัดการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติขั้นพื้นฐานในพุทธศาสนามีผู้วิจัยอยู่บ้าง ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของบุญกอบ วิสมิตะนันท์ (2527 :10-17) ได้ทำการศึกษาครูที่สอนระดับประถมศึกษา (ป.1-ป.6) จากโรงเรียนต่างๆ ในภาคกลางรวมทั้งในกรุงเทพมหานคร จำนวนครูทั้งหมด 593 คน และนักเรียนที่เรียนกับครูเหล่านี้ด้วยอีกประมาณ 2,500 คน แบบวัดมีเนื้อหาวัดลักษณะทางพุทธศาสนา 3 ด้านคือ ศีล 5 สติสัมปชัญญะ และหิริโอตตัปปะ ในส่วนของศีล 5 ผู้วิจัยได้วัดปริมาณการตระหนักในการกระทำผิดศีล 5 โดยการถามประกอบภาพ มี 5 คำตอบ 5 ตัวเลือกแต่ละตัวเลือกจะบ่งบอกถึงความขึ้นชมต้องกระทำในภาพ จากมากที่สุด จนถึงไม่เห็นด้วยหรือขัดแย้งกับภาพที่เห็น วัดผลแต่ละข้อด้วยภาพประกอบคำถาม 5 ข้อ รวมคำถามที่ใช้วัดทั้งหมด 25 ข้อ จากการนำไปใช้ให้ผลเป็นที่น่าพอใจ ส่วน วันชัย มีกลาง (2530 : 59-71) ได้สร้างแบบวัดตามหลักการปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนาโดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ การปฏิบัติตามความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตามหลักธรรม และการปฏิบัติตามประเพณีบางอย่าง ลักษณะของแบบวัดเป็นประโยคคำถามประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 6 อันดับ จาก “บ่อยครั้งที่สุด” ถึง “น้อยครั้งที่สุด” แต่พบว่าข้อคำถามบางข้อยังมีค่าอำนาจจำแนกต่ำอยู่ คือมีค่าน้อยกว่า 1.75 ต่อมาดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2533: 72-74) ทำการวิจัยเรื่องความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตการทำงานของบุคคลในชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวก ภายใต้กรอบของการให้ทาน การรักษาศีล 5 และการฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนา ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ประโยค แต่ละประโยคมีมาตราส่วน 6 อันดับ ตั้งแต่ จริ่งที่สุด (6) ถึงไม่จริงเลย (1) พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ประโยคทั้ง 10 ประโยคนี้เป็นประโยคที่คัดเลือกได้จาก

การนำประโยคจำนวน 27 ประโยคไปทดลองใช้กับกลุ่มฆราวาสจำนวน 159 คน แต่ละประโยคมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 4.55-11.06 ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .77 เมื่อนำคะแนนจากการตอบของกลุ่มฆราวาสเปรียบเทียบกับคะแนนที่ได้ในกลุ่มพระสงฆ์เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงสังกรณ์ (Construct Validity) ด้วยวิธีการแบบรู้กลุ่ม (Know-group Technique) ได้ค่าที่เท่ากับ 6.02 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนานี้ได้ถูกนำไปใช้ในการวิจัยหลายเรื่อง ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ อ้อมเดือน สดมณี (2536 : 56-57) ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู โดยนำแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาไปใช้กับกลุ่มครู จำนวน 76 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .75 จีรวัฒน์ มั่นยืน (2536 : 67-72) ศึกษาประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนากับลักษณะทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร ได้นำแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาไปใช้กับกลุ่มนิสิตนักศึกษา จำนวน 260 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาในระดับสูงเท่ากับ .82 ต่อมา อภิญา โพธิ์ศรีทอง (2536 : 62-63) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุของพยาบาลในสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้นำแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาไปใช้กับกลุ่มพยาบาลเทคนิคและพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 293 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .67 และงามตา วณิชานนท์ (2536) ศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้นำแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาไปใช้กับผู้เป็นบิดามารดาจำนวน 545 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .79 นอกจากนี้ วรรณะ บรรจง (2537 : 53-57) ศึกษาลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทยจากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองภาคใต้ ได้นำแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาไปใช้กับกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 401 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาในระดับสูงเท่ากับ .87 ต่อมายังมีผู้นำแบบวัดนี้ไปใช้ในการวิจัยอีกคือ ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536 : 52-54) สุริยะ พันธุ์ดี (2536 : 56-59)

โดยสรุปแล้วการวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่ผ่านมานิยมวัดการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาในด้านศีล สมาธิ ภาวนา การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร การฟังเทศน์ การทำนุบำรุงศาสนา ดังนั้นในการวิจัยสำหรับการวัดการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักศีล 5 มาเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งทุกชาติทุกประเทศให้ความสนใจเรื่องของเยาวชนให้ห่างจากปลุกใจเด็กให้ตื่นตัว มีความก้าวหน้าในทางที่ถูกที่ชอบตามแนวทางที่ถูกที่ชอบของประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะประเทศไทยเราก็ต้องนำหลักธรรมในทางพุทธศาสนาไปเป็นเครื่องมือที่จะปลูกจิตปลอบใจของเด็กให้หันหน้าเข้าหาธรรมะ แล้วก็นำ

ธรรมะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อช่วยให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ โดยการที่บุคคลมีความรู้ ทำตนให้อยู่ในกฎระเบียบแบบแผนชีวิตก็จะเป็นชีวิตที่ปลอดภัย ดังที่พระธรรมโกศาจารย์ (2542 :15 -16) ได้ให้แง่คิดว่า “การถือศีล ถือธรรม” นั้นมันผิดกับ “ถือกฎหมาย” กฎหมายถือความกลัว แต่ศีลที่เราถือปฏิบัติด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง ถือด้วยความเชื่อที่ถูกต้องแล้วก็เป็นการป้องกันได้หมดในสิ่ง ที่เข้ามาในชีวิต พระพุทธเจ้าจึงสอนว่า การอยู่ให้ปลอดภัยด้วยประการทั้งปวง พระพุทธเจ้าจึงสอนว่าให้อยู่ในศีล ถือศีลแล้วจะมีความสุข เพราะมีศีลเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประจำจิตใจ

วิถีชีวิตแบบพุทธกับพฤติกรรมของบุคคล

ความหมายของชีวิตตามทัศนะของพุทธศาสนา คือการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามทัศนะของพระพุทธเจ้า คือการพยายามสร้างความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตนเอง เป็นการเอาชนะโดยไม่เบียดเบียน ไม่ขัดแย้งไม่ใช้กำลังทำร้าย ไม่ก่อศัตรู แต่ใช้ศิลปะในการอยู่ร่วมกันเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา ซึ่งการศึกษาพุทธศาสนาก็คือการศึกษาความเป็นจริงเกี่ยวกับชีวิตโดยมีกฎของธรรมชาติ ข้อที่1) ที่ว่า“ทุกชีวิตต้องพยายามที่จะอยู่รอดในโลกนี้ให้ได้” การศึกษาพุทธศาสนาจึงเป็นการหาหนทางที่จะทำชีวิตศาสนาจึงเป็นการศึกษาวิธีที่จะปฏิบัติตนให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้เรารู้กฎของธรรมชาติข้ออื่นที่จำเป็นต่อการทำชีวิตให้อยู่รอดอีกมากมาย พุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่สอน ให้รู้แจ้งในกฎของธรรมชาติเท่าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การศึกษาธรรมะในความหมายของพุทธศาสนา จึงเป็นการศึกษากฎธรรมชาตินั่นเอง (พุทธศาสนาสำหรับคนรุ่นใหม่. 2544 : 67)

วิถีชีวิต

หมายถึง การที่บุคคลเลือกดำเนินชีวิตประจำวันตามความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมหรือแบบแผนพฤติกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ (งามตา วานิชานนท์. 2536 : 27) วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันอยู่อย่างแนบแน่นกับพระพุทธศาสนา ความเชื่อและหลักการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาซึมแทรกผสมผสานอยู่ในแนวความคิด จิตใจ และตัวกรรมแทบทุกด้านของชีวิตโดยตลอดเวลายาวนาน โดยยังคงเนื้อหาสาระเดิมที่บริสุทธิ์ไว้ได้ก็มี ถูกดัดแปลงเสริมแต่งตลอดจนปนเปื้อนกับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่นหรือผันแปรไปด้วยเหตุผลอื่นๆ จนผิดเพี้ยนไปจากเดิมก็มาก ประเพณีและพิธีการต่าง ๆ ในวงจรชีวิตของแต่ละบุคคล หรือวงจรเวลา หรือฤดูกาลของสังคม หรือชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตลอด ถ้าไม่เป็นเรื่องของศาสนาโดยตรงก็ต้องมีกิจกรรมตามคติความเชื่อหรือแนวทางปฏิบัติในพระพุทธศาสนาแทรกอยู่ด้วย สำหรับวงจรชีวิตของบุคคลจะพบได้จากการตั้งชื่อ การแต่งงาน การทำบุญอายุ พิธี

ศพ เป็นต้น สำหรับในวงจรเวลาหรือฤดูกาลของสังคมหรือชุมชน ก็มีงานประเพณีและเทศกาลประจำปีทั้งที่เป็นเรื่องทางพระพุทธศาสนาโดยตรงเช่น มาฆบูชา วิสาขบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน เป็นต้น และที่จัดให้เข้าในคติของพระพุทธศาสนา เช่น ตรุษ สงกรานต์ สารท ลอยกระทง เป็นต้น ตลอดจนงานนมัสการบูชาวันวิสาขบูชาประจำปีของวัดต่างๆ ดังนั้นวิถีชีวิตของคนไทยและสังคมไทยจึงผูกพันแนบสนิทเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก. 2537 : 18-20) ด้วยเหตุที่พุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชนตั้งแต่เกิดจนตาย ความเข้าใจที่ว่าวิถีชีวิตแบบพุทธเป็นพฤติกรรมของบุคคล ที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อทางพุทธศาสนาและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา จึงคาดได้ว่าพุทธศาสนิกชนที่มีความเชื่อถือศรัทธาในหลักธรรมทางพุทธ และมีปริมาณการปฏิบัติตามหลักธรรมต่างกันจะมีวิถีชีวิตแบบพุทธที่ต่างกัน หลักความเชื่อทางพุทธที่สำคัญได้แก่ ความเชื่อในพระรัตนตรัย กฎแห่งกรรม อเนกชาติ นรกสวรรค์ ความสำคัญของชีวิตปัจจุบันและความเชื่อเรื่องนิพพานซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนิกชน นอกจากนี้จะมีความเชื่อตามหลักธรรมดังกล่าวแล้วยังมีแนวการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตแบบพุทธตามหลักบุญ กิริยาวัตถุ 3 คือ ทาน ศีล ภาวนา สำหรับชาวบ้านหรือคฤหัสถ์ที่จะยึดถือไว้เป็นแนวทางเพื่อให้ชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างเหมาะสม (งามดา วินิตานนท์. 2536 : 28-29)

จากการที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า วิถีชีวิตแบบพุทธ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีความสอดคล้องตามหลักความเชื่อและการปฏิบัติของพระพุทธศาสนา เช่น นำหลักความเชื่อและการปฏิบัติมาประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การเลือกอาชีพ การคบเพื่อน การใช้เวลาวาง วิธีการพักผ่อนหย่อนใจ และการกินอยู่อย่างง่าย เป็นต้น ดังที่ชนิษฐา ศรีไพบูลย์ และ กิติ ยิงยงในสุข (ดวงเดือน พันธุมนาวัน และคณะ. 2540 : 322-323 ; อ้างอิงจาก ที่ชนิษฐา ศรีไพบูลย์ และ กิติ ยิงยงในสุข “วารสารพุทธศาสนศึกษา.” ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม. 2539 : 22-26) ได้ทำการสำรวจว่านิสิตจะเลือกอาชีพตามคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาเพียงไรนั้น ได้รายงานสรุปว่านิสิตที่ศึกษา 1,024 คน นั้น 15.9% ตอบว่า คำสอนทางพุทธศาสนามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของตนมาก ส่วนอีก 49.5% ตอบว่ามีความเกี่ยวข้อง ปานกลาง ที่เหลือประมาณ 34% ตอบว่ามีผลเกี่ยวข้องน้อย การสำรวจจากรายงานดังกล่าวนี้ได้พิสูจน์ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติทางพุทธศาสนา และวิถีชีวิตแบบพุทธนี้ อาจมีลักษณะที่เป็นทั้งสาเหตุและผลซึ่งกันและกันและส่งเสริมกันให้งอกงามยิ่งขึ้นไปในชีวิตของบุคคล ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของนิสิต จำนวน 1,024 คน ได้รับรายงานว่าแหล่งที่มาของความรู้ทางพุทธศาสนาของนิสิตคือ ได้มาจากการอ่านหนังสือธรรมะ มีผู้ตอบ 43% ของนิสิตที่ตอบทั้งหมดได้มาจากการสนทนากับผู้ใกล้ชิด มีผู้รายงานว่า 31.3% ไปฟังเทศน์ที่วัดหรือสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ 16.0% และได้มาจากการเปิดรับรายการธรรมะจากทาง

วิทยุ และโทรทัศน์ มีผู้ตอบเช่นนี้ 11.2% ของนิสิตทั้งหมด ซึ่งพบว่าคำตอบที่พบนี้สะท้อนให้เห็นว่าความรู้และความเชื่อทางพุทธศาสนา อาจมีเพิ่มมากขึ้นในบุคคลจากการมีวิถีชีวิตแบบพุทธมากขึ้น

การวัดวิถีชีวิตแบบพุทธ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2533 : 97-100) ทำการวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต การทำงานและจริยธรรมของคนไทย ได้สร้างแบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธ เป็นแบบวัดการเลือกประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่มีความสอดคล้องกับคำสอนและหลักธรรมทางพุทธศาสนา (ได้แก่ การให้ทาน การรักษาศีลห้า และการปฏิบัติสมาธิภาวนา) ในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การเลือกอาชีพ การคบเพื่อน การใช้เวลาว่าง และวิธีพักผ่อนหย่อนใจของผู้ตอบชาวพุทธ ประกอบด้วยประโยคคำถาม 10 ข้อ เป็นมาตรฐานประเมินค่า 6 อันดับ ตั้งแต่จริงที่สุด (6) ถึงไม่จริงเลย (1) พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ประโยคคำถามทั้ง 10 ข้อ เป็นประโยคที่คัดเลือกได้จากการนำประโยคจำนวน 30 ประโยคไปทดลองใช้กับกลุ่มฆราวาสจำนวน 159 คน แต่ละประโยคที่ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 6.41-10.87 ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .85 แบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธนี้ได้ถูกนำไปใช้ในการวิจัยต่าง ๆ ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ อ้อมเดือน สดมณี (2536) ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู โดยนำแบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธไปใช้กับกลุ่มครูจำนวน 76 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาสูงเท่ากับ .82 และงามตา วรินทร์านนท์ (2536) ศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิณฑบาตที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้นำแบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธไปใช้กับผู้เป็นบิณฑบาตจำนวน 545 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .83 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดที่สร้างขึ้นเองเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับลักษณะตัวแปรที่ต้องการศึกษาโดยดัดแปลงมาจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2533) เพื่อใช้วัดวิถีชีวิตแบบพุทธของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในการดำเนินชีวิตประจำวันตามความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรมในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนอย่างสอดคล้องตามหลักคำสอนขั้นพื้นฐานทางพุทธศาสนาในเรื่องทั่วไปและเกี่ยวกับเรื่องเพศโดยหลีกเลี่ยงการใช้ชีวิตอย่างผิดศีล

ลักษณะทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางเพศ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับลักษณะทางพุทธ ได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 และ วิถีชีวิตแบบพุทธนั้น ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว พบว่าพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยและกระบวนการพัฒนาชีวิตมนุษย์ไปสู่ความสูงสุดในด้านต่าง ๆ เป้าหมายของศาสนา คือ การนำคำสั่งสอนของศาสนาไปบอกกล่าวอบรมสั่งสอนให้แก่พุทธศาสนิกชนให้ฉลาดขึ้น ไม่เดินหลงทางโดยนำตนลงสู่ที่ต่ำ ด้วยความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ (ไตรรงค์ สุวรรณคีรี. 2540 : 14) สิ่งสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยหรือที่มีต่อมนุษยโลก ได้แก่ ศาสนธรรม คือ หลักธรรมคำสอนเพื่อเป็นแนวทางให้มนุษย์รู้จักผิดชอบชั่วดี อะไรควร อะไรไม่ควร และสอนให้รู้ว่สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยงแท้แน่นอน เป็นทุกข์ ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น การได้พบเห็นพระพุทธศาสนาเท่ากับว่าได้พบตัวเอง (พุทธทาสภิกขุ. 2535 : 3-6) ซึ่งสอดคล้องกับสมเด็จพระญาณสังวร (2539 : 15) กล่าวว่าไว้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นต้นกำเนิดแห่งศีลธรรม จริยธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดถึงวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมไทย ฉะนั้นคนไทยผู้นับถือพระพุทธศาสนาย่อมมีความรู้สึกในพระพุทธศาสนาเหมือนอย่างเป็นบิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา พุทธศาสนาสอนให้รู้จักคิด บังคับจิต ควบคุมจิต แล้วให้จิตประกอบอยู่ด้วยธรรมะที่ควรประกอบ ก็เลยเกิดไม่ได้ จนหมดกิเลสไป การปฏิบัติตนตามคำสอนของศาสนาจะช่วยพัฒนาบุคคลนั้นให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและมีพฤติกรรมที่ดีสามารถบำเพ็ญประโยชน์เพื่อตนเองและสังคมได้ เพราะศาสนาจะสอนให้คนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยสันติ มีความเมตตา รักใคร่ปรองดอง แม้พุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย แต่สังคมไทยก็มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ปรากฏข่าวสะเทือนขวัญและจิตใจคนไทยมีการเบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินน้อยโง่งกันและกัน ซึ่งสุพัตรา สุภาพ (2536 : 130) ได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าวไว้ว่า “เพราะในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้นต้องเผชิญสภาพการณ์ใหม่ๆ และค่านิยมต่าง ๆ เช่น ความก้าวหน้า เสรีภาพ วัตถุนิยม การแข่งขัน ฯลฯ มนุษย์จึงต้องพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่แต่ละคนจะปรับตัวหรือแก้ไขปัญหามาของตนเอง บางคนก็ออกไปในทางฝืนระเบียบและศีลธรรมอันดีงาม สภาพสังคมที่ทำให้คนต้องดิ้นรนเพื่อการอยู่รอด ขาดความสนใจในด้านจิตใจ ขาดการยับยั้งใจไม่ให้เกิดอยู่ภายใต้อำนาจความต้องการ ยอมกระทำความผิดที่ร้ายแรงต่างๆ โดยไม่หวั่นเกรงต่อกฎหมาย ปัญหาการขาดศีลธรรมจึงมีความสำคัญในสังคมไทย เพราะการขาดศีลธรรมของคนในสังคมนอกจากจะมีผลเสียหายแก่ตัวผู้ละเมิดเองแล้ว ยังมีผลต่อการพัฒนาสังคมส่วนรวมกล่าวไว้ว่า ในสังคมที่มากด้วยการสังหารผลาญชีวิต การปองร้าย การทำร้ายกัน การลักขโมย ปล้นแย่งชิง การทำความผิดทางเพศ มีคดีฆาตกรรม โจรกรรม การข่มขืน หลอกลวง การเสพของมีเมาและสิ่งเสพติด ตลอดจนการก่อปัญหาและอุบัติเหตุต่างๆ เนืองมา

จากของมีนเมา และสิ่งเสพติดเหล่านั้นระบอบแพร่หลายทั่วไป ชีวิตและทรัพย์สินไม่ปลอดภัย จะอยู่ที่ไหนก็ไม่มี ความมั่นใจเต็มไปด้วยความห่วงใย วิตกกังวล จิตใจหวาดผวาลบๆ ผู้คนพบเห็นกัน แทนที่จะอบอุ่นใจก็หวาดระแวงกันอยู่ไม่เป็นปกติสุข สุขภาพจิตของประชาชนย่อมเสื่อมโทรมยากที่พัฒนาคุณภาพและสมรรถภาพจิตและสังคมเช่นนั้นก็ไม่เป็นสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลสำหรับการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามที่สูงขึ้นไป เพราะมีความเดือดร้อนระส่ำระสายยุ่งแต่การแก้ปัญหาและมีแต่กิจกรรมที่บ่อนทำลายสังคมเสื่อมโทรมลงไปทุกที การขาดศีล 5 จะเนื่องมาจากสาเหตุใดก็ตามย่อมเป็นมาตรฐานวัดความเสื่อมโทรมของสังคมเพราะปัจจุบันเราทุกคนอยู่ในสภาพสังคมใหม่ที่แตกต่างจากสังคมไทยในอดีตอย่างมาก เป็นสังคมรุ่นใหม่ที่ได้เติบโตด้วยปัญหายุ่งยากที่สลับซับซ้อนกว่าในทุกชีวิตต้องพยายามขวนขวายพัฒนาตนเองเพื่อความอยู่รอด พุทธศาสนาจึงสอนหลักการและวิธีการพัฒนาชีวิตให้แก่เราเนื่องจากเห็นว่า “ชีวิตเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ และจะต้องพัฒนา” โดยในทางพุทธศาสนาได้วิเคราะห์และแยกแยะชีวิตเป็น 2 ส่วน คือ จิตใจกับร่างกาย และเห็นว่าจิตใจเป็นผู้สั่งและควบคุมการแสดงออกต่างๆ ของร่างกาย จึงเห็นว่าการพัฒนาชีวิตต้องเริ่มจากการพัฒนาที่จิตใจ เพื่อให้จิตสั่งการให้ร่างกายตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องตามกฎธรรมชาติ “การปฏิบัติธรรมตามความหมายของพุทธศาสนาจึงเป็นการปฏิบัติตามกฎธรรมชาติ” ความสุขที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมตามธรรมตามความหมายของพุทธศาสนาจึงเป็นความสุขที่ได้รับจากการปฏิบัติตามกฎธรรมชาตินั่นเอง ศิลปะในการดำเนินชีวิตตามทัศนะของพุทธศาสนา เรียกว่า “รู้จักปล่อยวาง” โดยไม่ยึดมั่นกับสิ่งทั้งหลายทั้งปวง (แก้ว-ขวัญ. 2545 : 67-69) การปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของศาสนาจะช่วยพัฒนาบุคคลนั้นให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและมีพฤติกรรมที่ดีสามารถบำเพ็ญประโยชน์เพื่อตนเองและสังคมได้ เพราะศาสนาสอนให้คนมีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมส่วนรวมโดยสันติ มีความเมตตา รักใคร่ปรองดอง พระพุทธศาสนาสอนเรื่องธรรมชาติของแต่ละชีวิตซึ่งมีธรรมชาติเหมือนกันหมด คือ ความรัก สุข เกลียด ทุกข์ มีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อต่อสู้กับภัยธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยอย่างมีความสุข ตามสัญชาตญาณแห่งความรักชีวิต ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาเสนอแนวคิดของพุทธศาสนาที่ว่า การที่จะเกิดมาเป็นมนุษย์ได้นั้นจะต้องเคยรักษาศีล 5 คือไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มสุราและสิ่งเสพติดให้โทษต่าง ๆ มีความเห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและทางแห่งการเกิดมาเป็นมนุษย์นั้นจะอยู่กึ่งกลางระหว่างชั้นภูมิชั้นต่ำกับชั้นสูง ถ้าผู้ใดขาดศีลห้าแม้จะเกิดเป็นคนก็จัดไม่เต็มคน ซึ่งเป็นผู้ไร้ศีลธรรมไม่รู้จักบำเพ็ญคุณโทษ ประโยชน์และมีประโยชน์ เพราะอำนาจความหลงครอบงำ และการที่มนุษย์ก็ยังมีการละเมิดอยู่เสมอเช่นนั้นเอง อันเนื่องมาจากปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมหลาย ๆ ด้าน จึงเป็นเหตุให้มนุษย์เองต้องดิ้นรนแสวงหาสิ่งเหล่านั้นมาไว้เพื่อความอยู่รอดและปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินสมาธิ โดยทั่วไปแล้วมนุษย์มีความต้องการหลายด้าน กล่าวคือ

ความต้องการทางกาย (Physical needs) ความต้องการทางอารมณ์ (Emotional needs) ความต้องการทางสติปัญญา (Spiritual and intellectual needs) และความต้องการทางสังคม (Social needs) เพราะเนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน ทั้งมีวัฒนธรรมและความเชื่อ สภาพแวดล้อม ทั้งร่างกายและจิตใจที่แตกต่างกัน จึงทำให้มนุษย์ไม่เสมอภาคกัน มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต่างกัน เมื่อชีวิตมนุษย์ขาดดุลยภาพหรือสมรรถภาพในการดำรงชีพทั้งเพื่อตนเอง และส่วนรวม สืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายๆ อย่างนี้เองจึงมาเป็นหลักตัดสินว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรควร อะไรไม่ควร โดยทั่วไปมนุษย์มีสัญชาตญาณรักที่จะเป็นคนดี ต้องการความเป็นอยู่ที่ดี สุขสบาย หลีกเลียงหลบหลีกจากภัยอันตรายและความทุกข์ทรมานเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ในเมื่อมีความกระหายก็ต้องดิ้นรนแสวงหาสิ่งที่จะขจัดความกระหายนั้น ๆ เมื่อชีวิตทุกชีวิตมีธรรมชาติเป็น อย่างที่กล่าวนี้ การที่ชีวิตจะถูกทำลายด้วยสาเหตุหนึ่งที่ตนเองไม่พึงประสงค์ ย่อมเป็นการผิดธรรมชาติของมนุษย์และประเด็นปัญหาที่สังคมไทยในยุคปัจจุบันเผชิญอยู่ในกลุ่มเด็กนักเรียนวัยรุ่น คือ ปัญหาพฤติกรรมทางเพศอย่างที่เราคุ้นเคยว่าวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาก รวมถึงระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเน้นวัตถุเป็นหลัก อีกทั้งกระแสการโฆษณาชวนเชื่อ และค่านิยมฟุ้งเฟ้อ ทำให้เด็กในวัยศึกษาเล่าเรียนประพฤติผิดพฤติกรรมในทางมิชอบนักเรียนจำนวนหนึ่ง ออกนอกกลุ่มศีลธรรม อยากมีเงินเที่ยวเตร่ อยากใช้ของราคาแพง ขณะที่เด็กบางคนใจแตก บางคนมี ปัญหาครอบครัว กระทั่งคำสั่งสอนโบราณที่ว่าสาวไทยต้องรักษาวงศ์วงศ์วานตัวนั้นไม่มีความหมายแต่อย่างใด ประเวศ วะสี (2537 : ไม่ปรากฏเลขหน้า.) ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวไว้ว่า ขณะนี้ สังคมมีปัญหาโดยเฉพาะปัญหาค่านิยม เจตคติและพฤติกรรมที่ผิดจนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาหลายๆ เช่น ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหายาเสพติด และปัญหาพฤติกรรมทางเพศในเด็กวัยรุ่นไทยซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ศาสนาเป็นตัวด้านทานที่สำคัญของมรดกและทรัพยากรทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งในอดีตกาลศาสนาเป็นบทบาทสำคัญต่อรากฐานของสังคมและพื้นฐานของมนุษย์ด้วยการปลูกฝัง ความเชื่อ ให้การศึกษาเล่าเรียนและอบรมจริยธรรมความประพฤติจนกลายเป็นพฤติกรรมของ บุคคลและสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมบางอย่างมีผลกระทบถึงสุขภาพอนามัยของสังคมในระดับกว้าง ดังเช่นปัญหาพฤติกรรมทางเพศในเด็กวัยรุ่นไทยปัจจุบัน ศาสนาควรจะถูกดึงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม เป็นการทดสอบความก้าวเข้าสู่การประสมประสาน ของวิทยาศาสตร์กับศาสนา ซึ่งเป็นปัญหาสังคมสมัยใหม่ที่ยุ่งยาก ซับซ้อนมากที่สุดปัญหาหนึ่ง ศาสนาก็จะเป็นเครื่องนำร่องที่ดี หรือการศึกษาถึงความเป็นไปได้ของการรื้อฟื้นศาสนาขึ้นมาให้มี บทบาทที่สำคัญในโลกปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นวิถีทางการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมเป็นสาเหตุ การที่จะเข้าใจพฤติกรรมของคนไทยและสังคมไทยนั้นจะต้อง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตามความหมายของคนไทยด้วย จึงสามารถวิเคราะห์และ

เข้าใจพฤติกรรมของคนไทยถูก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำลักษณะทางพุทธศาสนาของบุคคลมาศึกษาเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชนตั้งแต่เกิดจนตาย ความเข้าใจที่ว่าวิถีชีวิตแบบพุทธเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนา จึงคาดว่าพุทธศาสนิกชนที่มีการปฏิบัติในหลักธรรมคำสั่งสอนขั้นพื้นฐาน คือศีล 5 และวิถีชีวิตทางพุทธที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมทางเพศในเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

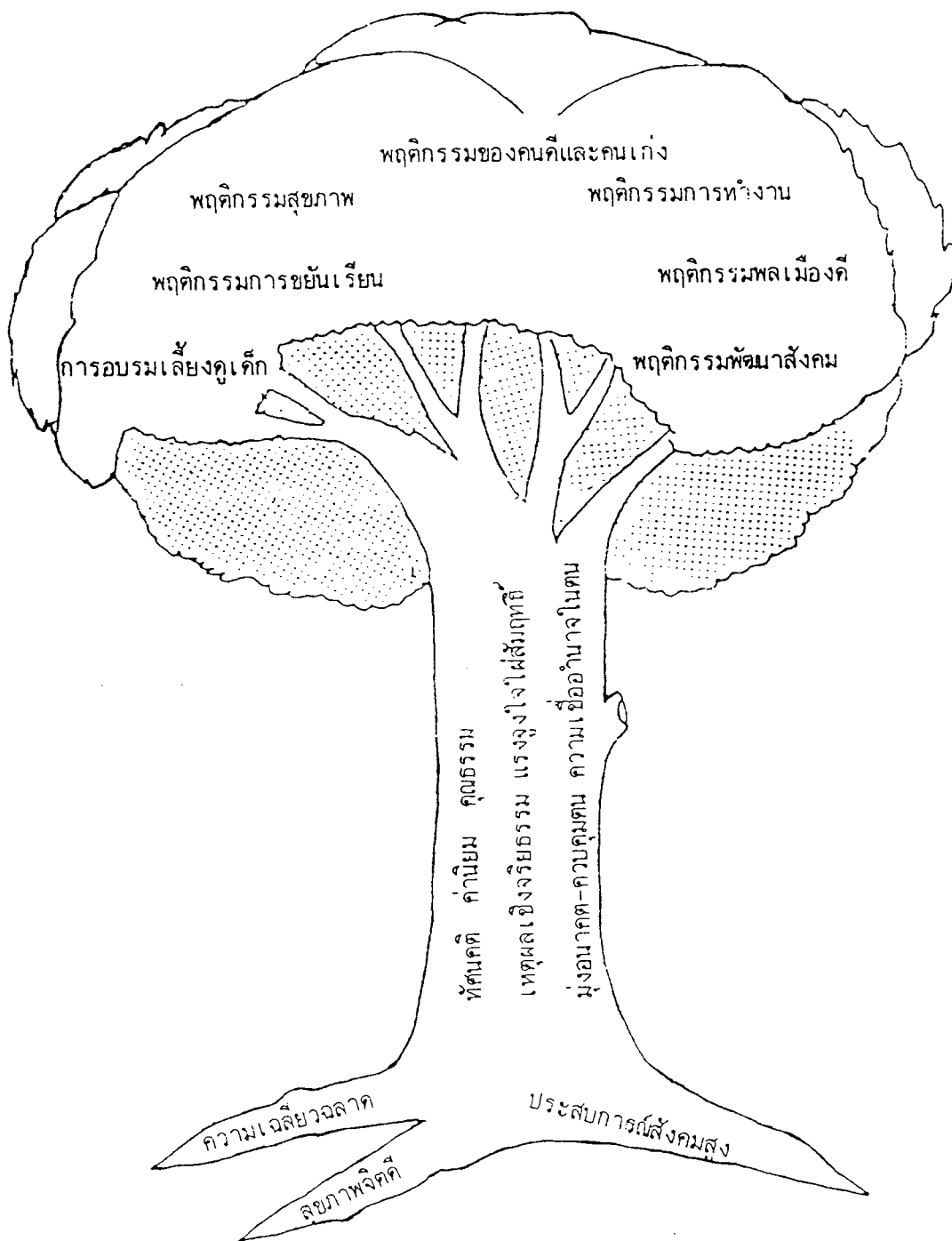
ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2526 : 15 ; 2531 : 33 ; 2538 : 2-4) ได้สร้างทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรกของประเทศไทยที่ถือกำเนิดจากการประมวลสรุปผลการวิจัยคนไทยจนถึงปัจจุบัน ประมาณ 50-60 เรื่อง ที่ศึกษาวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตั้งแต่อายุ 6 ถึง 60 ปี เป็นคนไทยที่ถูกศึกษารวมหลายพันคนทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยผู้ที่มีพฤติกรรมในปริมาณที่ต่างกันอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกันนี้ จะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันหรือคล้ายคลึงกันด้วยเพื่อศึกษาอิทธิพลทางจิตใจต่อพฤติกรรมเป็นสำคัญ ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องในการวิจัยเหล่านั้นจนสรุปได้ว่าพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง อันหมายถึง การกระทำที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในบทบาทต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้อื่นและสังคมด้วย

ลักษณะของทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ได้วิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะของคนไทยอย่างน้อย 8 ประการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ลักษณะที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอีก 5 ประการ เมื่อนำไปประกอบเป็นภาพต้นไม้อจริยธรรม ดังภาพประกอบ 2 (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2531 : 2) ลักษณะทางจิต 3 ประการที่เป็นรากแก้วของต้นไม้อจริยธรรมประกอบด้วย (1) สติปัญญาดี มีความเฉลียวฉลาดรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ รู้จักคิดแบบนามธรรมนอกเหนือจากการคิดแบบรูปธรรมสามารถคิดแบบเอกนัยและอนนัยด้วย (2) มีสุขภาพจิตดี มีความวิตกกังวลแต่น้อยหรือมีอยู่ในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ (3) ประสบการณ์ทางสังคมสูง ได้รู้ได้เห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอุปสรรคและปัญหา ความอยาก ความต้องการของคนประเภทต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อม

ทั้งทางกายภาพและทางสังคมของคนเหล่านี้ เพื่อให้ทราบว่าผลการกระทำของตนจะส่งผลกระทบทั้งทางดีและทางไม่ดีแก่ผู้อื่นได้อย่างไรบ้าง ส่วนจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอีก 5 ประการเป็นลำดับของต้นไม้ ประกอบด้วย (1) ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นลักษณะไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่พวกพ้องหรือเห็นแก่ส่วนรวมของประเทศชาติ มนุษยชาติและหลักการ (2) การควบคุมตนเอง มุ่งอนาคตมากกว่ามุ่งปัจจุบัน รู้จักคาดการณ์ไกล สามารถอดได้ รอได้ มีจิตแกร่ง (3) ความเชื่ออำนาจภายในตน คือมีความเชื่อว่าผลที่เกิดกับตนส่วนใหญ่ เป็นเพราะการกระทำของตนเองมากกว่าที่จะเกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาล (4) เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่สังคมปรารถนาและคุณธรรม ค่านิยมต่างๆ ต่อการทำงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพสูง การมองเห็นคุณประโยชน์ของพฤติกรรม หรือฝึกคุณธรรมนั้นๆ เกิดความพอใจและความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรม หรือฝึกคุณธรรมนั้นเป็นหลัก และ (5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ยอมรับที่จะแก้ปัญหา มุมานะบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคทำงานหรือแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของตน จิตลักษณะทั้ง 8 ประการที่หลอมรวมเป็นลำดับและรากแก้วของต้นไม้จริยธรรมจะผลิดอกออกผล หมายถึงพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งอย่างมีประสิทธิภาพสูงเปรียบเสมือน ดอกไม้ หรือผลไม้บนต้น ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้มาก การเสนอทฤษฎีนี้ในรูปของต้นไม้แสดงว่า จิตลักษณะทั้ง 8 ประการ และพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนี้ พัฒนาให้เกิดและเพิ่มให้มากขึ้นได้เปรียบเสมือนเป็นต้นไม้ที่ต้องเติบโตจากต้นเล็กเป็นต้นใหญ่ ด้วยการเอาใจใส่ดูแลให้น้ำให้ปุ๋ยเป็นลำดับ นั่นก็คือการปลูกฝังอบรมและการถ่ายทอดทางสังคมวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมให้บุคคลเป็นคนดีและคนเก่งได้

ภาพประกอบ 2 ต้นไม้จริยธรรม

จากจิตลักษณะทั้ง 8 จิตลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่าสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีหลายด้านซึ่งทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นทฤษฎีของคนไทยและเป็นรูปแบบที่เข้ามาตรฐานสากล คือมีการกำหนดสาเหตุของพฤติกรรมกว้างขวางทั้งด้านจิตใจ และทางด้านจิต-ลักษณะที่เกิดตามสถานการณ์ กล่าวคือครอบคลุมทั้งสาเหตุทางด้านจิตและสาเหตุทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและกายภาพ อย่างไรก็ตามในการพัฒนาจิตลักษณะนั้นไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 8 ไปพร้อมกันทีเดียวทั้งหมด เพราะจิตลักษณะส่วนใหญ่จะพัฒนาไปเองตามธรรมชาติ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2527 : 23-27) และเพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและขอบเขตของการศึกษาพฤติกรรมทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่ากลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในวัยที่สามารถชักจูงให้เปลี่ยนแปลง ปลุกฝังจิตลักษณะต่างๆ ได้ ผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษาลักษณะบางประการจาก 8 จิตลักษณะว่าเด็กนักเรียนมีความแตกต่างของจิตลักษณะด้านใดแตกต่างกัน และควรจะได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดขึ้นในด้านใดบ้าง รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางจิตแต่ละด้านที่ศึกษา ได้แก่เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตนตามลำดับ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม

บทความสับสนเกี่ยวกับคำว่า “คุณธรรม” “ค่านิยม” และ “จริยธรรม” อยู่มาก การสื่อความหมายที่แสดงให้ผู้รับทราบว่าคุณลักษณะและการกระทำเช่นใดเป็นสิ่งที่ดีงามและน่าปรารถนาในสังคม ลักษณะเหล่านี้เรียกว่า “คุณธรรม” ส่วนการย่ำหรือการให้น้ำหนักมากกว่าลักษณะ หรือการมีพฤติกรรมบางประการ แสดงว่าสิ่งนั้นสำคัญสื่อมวลชนกำลังปลุกฝัง “ค่านิยม” ส่วน “จริยธรรม” คือการเลือกหรือตัดสินใจกระทำโดยยึดหลักอย่างใดอย่างหนึ่งโดยในขณะนั้นเกิดเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างคุณธรรม 2 ด้าน และบุคคลต้องเลือกกระทำ เช่น เลือกที่จะกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือผู้อื่น เลือกที่จะเห็นแก่พวกพ้องหรือเห็นแก่ส่วนรวม เป็นต้น “จริยธรรม” จึงมีระดับจากต่ำไปสูงได้แล้วแต่ว่าเหตุผลที่บุคคลเลือกกระทำนั้นเป็นเหตุผลที่เห็นแก่ตัวน้อยและเห็นแก่ผู้อื่น หรือส่วนรวมมากเพียงใด อนึ่งในการกระทำเพื่อผู้อื่นเพื่อส่วนรวมแทบทุกครั้ง ผู้กระทำจะเสียประโยชน์ส่วนตัวไปไม่มากนักน้อย ฉะนั้นการช่วยเหลือผู้อื่นก็ดี การมีความเมตตากรุณา อ้อเพื่อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นก็ดี ผู้กระทำได้เลือกแล้วว่าจะยอมเสียประโยชน์ส่วนตัว คือแทนที่จะได้อยู่เฉย ๆ หรือพักผ่อน ไม่ต้องลงทุนลงแรงกลับเลือกที่จะเหนื่อยเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม หรือเพื่อหลักการ (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542 :18) และเพื่อสร้างความเข้าใจต่อความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยอธิบายคำต่าง ๆ ที่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องในงานวิจัยนี้คือ

ความหมาย

จริยธรรม “Morality” คำว่า “จริยธรรม” แม้จะเป็นคำที่คนส่วนใหญ่ได้รู้จัก ได้สัมผัส กันเคย แต่ความหมายที่แต่ละคนเข้าใจหรืออธิบายก็มีความหมายแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดของแต่ละบุคคลและศาสตร์อันเป็นพื้นฐานความคิดของบุคคลนั้น ซึ่งนักวิจัยและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้ต่างๆ ดังนี้

คำว่า “จริยธรรม” (Morality) ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 :135) ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ว่าเป็น ธรรมที่ข้อควรประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม ดังนั้น จริยธรรม หมายถึง สภาพธรรมที่ทรงไว้และดำเนินอยู่ เปลี่ยนแปลงไปตามกฎ ตามกระบวนการของธรรมชาติหรือกิริยาอาการที่ควรประพฤติของมนุษย์ที่จะทำให้เกิดสันติสุข ซึ่งประกอบด้วยคำสองคำนี้ คือ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์ (2520 : 3-5) ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” คือ ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ส่วนอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นการกระทำที่ต้องได้รับการลงโทษจากสังคมหรือพยายามกำจัดให้หมดไป และผู้ที่กระทำพฤติกรรมดังกล่าวนี้ ส่วนมากรู้สึกเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1965 : 5) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นเป็นพฤติกรรมของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือผิด

เบอร์โกวิทซ์ (Berkowitz. 1976 : 3) กล่าวว่า จริยธรรม คือ การประเมินการกระทำอันเป็นความเชื่อของคนในสังคม ที่กำหนดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

จากความหมายของคำว่า จริยธรรม ดังกล่าวสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การกระทำหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์ มาตรฐานการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นเป็นพฤติกรรมของตนเอง จะต้องประกอบด้วยกันทั้งความรู้สึกทางจิตใจและการปฏิบัติทางกายนั้นสอดคล้องกับความรู้สึกทางจิต เป็นพฤติกรรมที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุข

องค์ประกอบของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 1-3) แบ่งองค์ประกอบของจริยธรรมแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำ และการกระทำชนิดใดไม่ควรกระทำ ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย

2) เจตคติเชิงจริยธรรม คือ ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ซึ่งรวมถึงการมีทั้งความรู้ และความรู้สึกในเรื่องจริยธรรมเข้าด้วยกัน เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสภาพการณ์ในปกติอาจมีเจตคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งบุคคลจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่ตัดสินการกระทำต่าง ๆ ดังนั้นจึงถือว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นต้นเหตุของพฤติกรรมของบุคคล

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความผาสุก และความทุกข์ของสังคม

นอกจากนี้ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 36-36) ได้แบ่งลักษณะของจริยธรรมออกเป็น 2 ส่วนคือ

1) เนื้อหาของจริยธรรม คือ สิ่งที่สังคมสั่งสอนลูกหลานว่าทำสิ่งนี้ดีสิ่งนั้นไม่ดี จะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ทำแล้ว จะได้รับการสรรเสริญจากสังคม หรือสังคมลงโทษ เป็นเนื้อหาความรู้ทางศาสนา ทางกฎหมาย ระเบียบประเพณีของหมู่เหล่า อาจอยู่ในรูปของค่านิยมของสังคม หรือเจตคติของบุคคล และในรูปของบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ความเอื้อเฟื้อ ความก้าวร้าว สันโดษ เนื้อหาของจริยธรรมนั้น แต่ละสังคมอาจจะแตกต่างกันได้มาก สิ่งที่สังคมหนึ่งว่าดี อีกสังคมหนึ่งอาจว่าไม่ดี จะเปรียบเทียบกันว่าใครมีจริยธรรมสูงต่ำกันได้อย่างไร

2) โครงสร้างของจริยธรรม จะแบ่งเป็นจริยธรรมตั้งแต่ต่ำไปจนถึงจริยธรรมสูง ออกเป็นชั้น ๆ การพิจารณาด้านนี้เกิดจากการพิจารณาการรู้การคิดของมนุษย์ ว่าโครงสร้างเช่น

กัน เช่น ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของเพียเจต์และโคลเบอร์ก ได้ขยายความคิดออกจาก 3 ชั้น เป็น 6 ชั้น เรียกว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจริยธรรมด้านโครงสร้างนี้อาจเปรียบเทียบคนในสังคมต่าง ๆ ว่าอยู่ในชั้นเดียวกันหรือต่างกันได้

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโครงสร้างของจริยธรรมในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อต้องการทราบเหตุผลที่บุคคลใช้ตอบซึ่งสะท้อนให้ทราบถึงค่านิยม และหลักประจำใจของบุคคลนั้น ดังที่โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976 : 31-53) กล่าวว่า การบรรลุวุฒิภาวะทางจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด ซึ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะจุดสำคัญในการประเมินวุฒิภาวะทางด้านจริยธรรมคือ คุณภาพของการตัดสินใจในการที่บุคคลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

นักทฤษฎีทางจริยธรรมมีความเชื่อเกี่ยวกับจริยธรรมที่แตกต่างกัน นักทฤษฎีบางท่าน เชื่อว่าสังคมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของบุคคล และเชื่อว่าคนต่างกลุ่มต่างสังคมย่อมมีจริยธรรมแตกต่างกัน แต่นักทฤษฎีเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่งเชื่อว่า ความเจริญทางจิตใจแฝงอยู่ในจิตใจของบุคคลตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเจริญเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลเริ่มแสดงออกเด่นชัดและเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางสังคมกำหนด สภาพแวดล้อมของบุคคลมีอิทธิพลในการจะเร่งรัดพัฒนาการทางด้านจริยธรรม (ทิพวรรณ ลิ้มสุชนิรันดร์, 2535 : 21) และในเรื่องเดียวกัน ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 5) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า จริยธรรมของบุคคลมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม กล่าวคือ บุคคลที่เกิดมาในสังคมจะเรียนรู้และยอมรับประเพณีในสังคมของตน ซึ่งแตกต่างจากจารีตประเพณีของสังคมอื่น ๆ ไม่มากนักน้อยฉะนั้นจึงเห็นว่า แหล่งกำเนิดที่สำคัญของจริยธรรมของบุคคล คือสังคมและผู้ที่อยู่แวดล้อมตนนั่นเอง โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อยตามที่พัฒนาการทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ จะอำนวยให้ แม้ว่าจะมีการพัฒนาด้านจริยธรรมในช่วงที่แตกต่างกัน

นักทฤษฎีทางจริยธรรมที่รู้จักกันแพร่หลายที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมและมีอิทธิพลในการอธิบายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976 : 31-53) งานการศึกษาของโคลเบอร์ก เริ่มต้นหลังเพียเจต์ประมาณ 30 ปี แต่ทว่า ความคิดและทฤษฎีของเขามีอิทธิพลอย่างมาก เขาได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการของการตัดสินใจทางจริยธรรมซึ่งขยายมาจากของเพียเจต์ งานของโคลเบอร์กตั้งอยู่บนพื้นฐานการวิเคราะห์คำสัมภาษณ์กับเด็กผู้ชายที่มีอายุระหว่าง 10 ถึง 16 ปี ในการสัมภาษณ์เขาได้เสนอเหตุการณ์

ทางจริยธรรมประมาณ 6-10 เรื่องเกี่ยวกับการกระทำที่ต้องเชื่อฟังผู้มีอำนาจ หรือทำตามกฎหมาย ซึ่งขัดแย้งกับความต้องการ หรือสวัสดิการของตัวละครหรือผู้ใกล้ชิด โดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่า ตัวละครในเรื่องควรทำความต้องการของตนเอง โดยฝ่าฝืนคำสั่งหรือกฎหมายหรือไม่ โคลเบอร์กไม่ได้ให้ความสำคัญกับคำตอบแรกนี้ แต่สนใจเหตุผลที่บุคคลใช้ตอบ ซึ่งสะท้อนค่านิยมและหลักประจำใจของบุคคลนั้น โคลเบอร์กยังเชื่อว่า การบรรลุนิติภาวะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นแสดงออกทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะไม่ใช่การประเมินค่าการกระทำในทำนองว่า ดี หรือ เลว จุดสำคัญหลักในการประเมินวุฒิภาวะทางด้านจริยธรรม คือคุณภาพของการตัดสินใจ การเข้าใจถึงสถานการณ์ขัดแย้ง หลักการทางจริยธรรม และการใช้สติปัญญาของพวกเขา ในการลำดับประเภทของปัญหาที่แตกต่างกัน ความยุติธรรมในการลงโทษ ความรับผิดชอบของคน ประเด็นของอำนาจและประชาธิปไตย มากกว่าที่จะบุคคลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลอะไร หรือมีสิ่งจูงใจให้ทำอย่างไร อะไรที่จะสามารถจูงใจบุคคลให้กระทำได้มากที่สุด โคลเบอร์กพบว่า เหตุผลหรือสิ่งจูงใจนี้จะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ เมื่อบุคคลเปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ โคลเบอร์ก แบ่งขั้นตอนของการพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็น 6 ขั้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก กล่าวว่า ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ที่สำคัญคือ ความรู้และความรู้สึกทางจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม มีผู้พบว่าความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่เด็กจะมีอยู่แล้วภายในปีแรกที่เข้าโรงเรียน และการพัฒนาการทางด้านนี้ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายในช่วงอายุต่อมา ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นส่วนมากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งทำให้การศึกษาพัฒนาการทางด้านนี้เป็นไปอย่างลำบาก โคลเบอร์กจึงเห็นว่าการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน นอกจากนี้ยังอาจทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้ โคลเบอร์กเชื่อว่าการบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนี้ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองว่า “ดี” หรือ “เลว” แต่จะเป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นเป็นลำดับไป เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดคือ ขั้นที่หกของโคลเบอร์กตรงกับสิ่งที่นักปราชญ์ยอมรับว่าเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์มิได้เจือปนเหตุผลประเภทอื่น ๆ เลย ฉะนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดซึ่งมีลักษณะเป็นเหตุผลสากลกว้างขวางไม่ขัดแย้งกันและมีรากฐานจากความมีหลักการไม่เข้าข้างตนเองหรือเป็นอคติ (Kohlberg, 1976 : 31-53) เหตุผลเชิง

จริยธรรมทั้งหกขั้นนี้ โคลเบอร์กได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะคำตอบของเยาวชนอเมริกันอายุ 10 ปี ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคล และกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม โคลเบอร์กได้แบ่งประเภทของเหตุผลเชิงจริยธรรมเหล่านี้ออกเป็น 6 ประเภท แล้วเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้นๆ โดยเรียงเหตุผลประเภทที่ตอบอายุ 10 ปี ใช้ตอบมากที่สุดไปจนถึงประเภทที่ 6 ซึ่งผู้ตอบอายุ 16 ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ตอบอายุต่ำกว่าทั้งหมด ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้งหกของโคลเบอร์ก ได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับ แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ดังนี้ (Kohlberg.1964 : 83-432 ; 1976 : 31-53)

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ในการตัดสินใจกระทำ การกระทำสิ่งใดมักคำนึงถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งสอนและหลบหลีกการถูกลงโทษ บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้จะตัดสินใจกระทำว่า ดี-เลว ถูก-ไม่ถูก โดยพิจารณาจากผลจากการกระทำว่าจะมีผลต่อตนอย่างไร การหลบหลีกการถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามคำสั่งของผู้อื่นที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้เป็นผู้ที่ถือว่าการกระทำที่ถูกต้องคือ การกระทำที่สนองความต้องการของตน และทำให้ตนเกิดความพอใจ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำแบบตีมาตีตอบ ร้ายมาร้ายตอบ เข้าทำนอง “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ผู้ใช้หลักการตัดสินใจในขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 7-10 ปี

2. ระดับตามเกณฑ์ (Conventional) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน การกระทำตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามบรรทัดฐานของผู้ใช้ หลักการตัดสินใจในขั้นนี้ คือ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ ลักษณะที่เด่นก็คือการคล้อยตามและพยายามทำตนให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารัก ผู้ใช้ขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 10-13 ปี

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม) บุคคลเริ่มเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำหน้าที่ของตน แสดงการยอมรับและเคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้ที่มีการตัดสินใจในขั้นนี้มักเป็นเด็กช่วงอายุ 13-16 ปี และผู้ใหญ่โดยทั่วไป

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional) ในระดับนี้การกระทำพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดเห็นและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้นเช่นกัน คือ

ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ชั้นนี้ยึดประโยชน์และความถูกต้องเฉพาะเรื่อง เฉพาะกาลเทศะ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและการยอมรับกันของผู้ที่มีจิตใจสูงโดยจะต้องนำกฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลาง แล้วตัดสินใจโดยยึดความถูกต้องที่ตนเองวินิจฉัยอีกทีหนึ่งโดยยึดหลักความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดีและละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว ผู้ที่มีการตัดสินใจโดยใช้หลักการนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไป

ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล มีลักษณะแสดงถึงความเป็นสากลโดยอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ มีหลักธรรมประจำใจของตน มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงาม ผู้ที่มีการตัดสินใจในชั้นนี้ส่วนมากเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

โคลเบอร์กได้ทำการวัดลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลอายุต่าง ๆ กัน ใน 22 วัฒนธรรม พบว่าแม้จะมีอายุมากจนถึงวัยผู้ใหญ่แล้วแต่บุคคลก็อาจจะมีจริยธรรมที่หยุดชะงักอยู่ในขั้นต่ำ ๆ ได้ในบางวัฒนธรรมที่ศึกษา ไม่พบว่ามีผู้ใหญ่คนใดที่มีจริยธรรมในขั้นที่ห้า และขั้นที่หก (Kohlberg, 1969 : 31-53) ส่วนในการวิจัยไทยนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2519 เป็นต้นมาก็ได้มีการศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทย โดยยึดหลักทฤษฎีของโคลเบอร์กเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าพัฒนาการของการตัดสินใจและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทยจะมีรูปแบบใด และโครงสร้างเป็นไปตามทฤษฎีหรือไม่ ซึ่งจากผลการวิจัยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าวที่พบว่า เยาวชนไทยสามารถพัฒนาเข้าสู่ข้อที่สาม คือทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ เห็นความสำคัญของผู้แวดล้อมรอบตัว แต่เมื่ออายุย่างเข้าวัยผู้ใหญ่ตอนต้นก็ยังมีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สาม และขั้นที่สี่เป็นส่วนใหญ่ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม, 2520 : 178) แสดงว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมในผู้ใหญ่ไทยหยุดชะงักอยู่ในขั้นกลาง ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทางด้านนี้ โดยพบว่าถ้าจะทำการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอายุ 10-15 ปี จะเห็นผลได้ดีที่สุด ซึ่งผลการวิจัยนี้พบทั้งในการวิจัยเยาวชนไทยและเยาวชนอเมริกัน (โกศล มีคุณ, 2524 : 15) ซึ่งแสดงว่าการช่วยปูพื้นฐานทางจิตใจให้เด็กวัยรุ่นตอนต้นจะช่วยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กเหล่านี้อยู่ในขั้นที่สองและขั้นที่สามอย่างมั่นคงพร้อมที่จะพัฒนาต่อไป แต่ถ้าขั้นที่สองและสามไม่มั่นคงในชั่วอายุนี้ และขั้นที่สี่และห้า ไม่ได้ผ่านเข้ามาในการรับรู้ของเด็กมากเท่าที่ควร

ก็อาจจะทำให้พัฒนาการทางด้านนี้ของบุคคลหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่สามและขั้นที่สี่ตอนต้นได้(สურพงษ์ ชูเดช. 2542 : 19)

สังคมจะเจริญได้ถ้ามีประชาชนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สี่ ขั้นที่ห้าและขั้นที่หกเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะจากการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม พบว่า ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในสามขั้นสุดท้ายจะเป็นผู้ที่พฤติกรรมการทำดีละเว้นความชั่วอย่างสม่ำเสมอมากกว่า และไม่จำเป็นต้องใช้การควบคุมจากภายนอกมากเท่าผู้ที่จริยธรรมอยู่ในขั้นที่ต่ำกว่า (Kohlberg. 1976) แม้ในการวิจัยของไทยก็พบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่ศึกษาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงกว่าผู้ที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกันจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วยเท่านั้นจึงจะมีพฤติกรรมซื่อสัตย์ในการเล่นเกมส์มาก ซึ่งแสดงว่าวัยรุ่นเหล่านี้ยังมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าหรือเท่ากับขั้นที่สี่เท่านั้นในระดับนี้คนที่มีความจริงจังด้วยเท่านั้นจึงจะบังคับตนเองไม่ให้โกงได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2520)

จากการประมวลเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral resonning) หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 1-3 ; บุญรับ ศักดิ์มณี.2532 : 35)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงความมุ่งหวังหรือเจตนาในการใช้เหตุผลเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องแสดงมูลเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคลในสถานการณ์ที่ตนเองมองเห็นว่าการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและขณะเดียวกันก็จะเกิดโทษกับฝ่ายอื่น ๆ หรือหลีกเลี่ยงโทษที่อาจจะเกิดต่อตนเอง ผู้อื่น หรือส่วนรวม

เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมทางเพศ

เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับพัฒนาการบุคคลตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่โดยมีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นตามขั้น จากขั้นที่ต่ำที่สุด สู่ขั้นที่สูงขึ้นไปเป็นตามลำดับ แต่เมื่อเป็นผู้ใหญ่พัฒนาการของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์แต่ละบุคคล แต่ละประเภทอาจจะหยุดอยู่ในขั้นที่แตกต่างกันได้ (Kohlberg. 1969 : 347-480 ; 1976 : 31-53) นอกจากนั้นได้กล่าวว่ามีหลักฐานที่แสดงว่า พัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการของความสามารถทางการรู้การคิด (Cognitive ability) ตามทฤษฎีของเพียเจท์กล่าวว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับการนับถือศาสนาของบุคคล โดยเหตุผลเชิง

จริยธรรมอาจจะเป็นได้ทั้งสาเหตุและผลของการนับถือศาสนา หรือ ในขณะเดียวกันทั้งเหตุผลเชิงจริยธรรมและการนับถือศาสนาอาจมีสาเหตุร่วมกันในการพัฒนาทางการรู้การคิดของบุคคลและประสบการณ์ทางศาสนาที่เขาได้รับ ดังนั้นเพื่อต้องการศึกษาว่าจิตลักษณะใดบ้างที่จะส่งผลร่วมกันกับการปฏิบัติทางศาสนาตามหลักศีล 5 วิธีชีวิตแบบพุทธ และการได้รับปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยคาดว่าจิตลักษณะตามทฤษฎีต้นไมจริยธรรมเมื่อใช้ร่วมกับลักษณะทางพุทธศาสนา และการได้รับปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมทางเพศใน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังที่ถาก ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน (2533 : 22-23) กล่าวถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมในแง่ที่ว่า เป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการทำดีและเว้นชั่วและการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมของบุคคลเป็นอย่างมาก ในชีวิตของมนุษย์บุคคลมักจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของหลายฝ่าย เช่น ความขัดแย้งระหว่างการเห็นแก่ตัวกับการเห็นผู้อื่น ความขัดแย้งระหว่างการช่วยเหลือเพื่อนฝูงกับการเคารพกฎเกณฑ์ ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างการทำตามระเบียบกับการยึดหลักคุณธรรมหรืออุดมคติบางประการ สถานการณ์ที่มีการขัดแย้งเช่นนี้จึงเป็นสถานการณ์ทางจริยธรรม ในสถานการณ์ทางจริยธรรมบุคคลจะต้องเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำบางอย่าง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อบางฝ่ายและผลเสียต่อฝ่ายอื่น ๆ ได้ ดังนั้นการที่บุคคลยึดหลักการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แสดงว่าบุคคลนั้นมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าผู้ที่เห็นแก่พวกพ้องอย่างเดียวและสูงกว่าผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนโดยไม่สนใจประโยชน์ของผู้อื่นส่วนรวม

การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม

การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการวัดลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์วิธีหนึ่งเนื่องจากความเจริญอย่างรวดเร็วทางด้านทฤษฎีและการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม จึงมีความก้าวหน้ามากขึ้น ได้มีผู้คิดวิธีการใหม่ ๆ เพื่อจัดปัญหาที่มีอยู่ในวิธีการเดิม ได้วิธีการที่นิยมใช้เพื่อวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจัดเป็น 3 แบบดังนี้คือ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2528 61-64)

1. แบบให้เลือกตอบโดยอิสระหรือแบบอัตนัย (Open - ended - question) ใช้วิธีการเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดฟังทีละเรื่อง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ทางสังคมหรือหมู่คณะ ตัวอย่างเช่น การให้ยาทำลายชีวิตแก่ผู้ป่วยที่อยากตาย ผู้ขัดสนทรัพย์สินโมยยารักษาแม่เร้งมาให้ภรรยา เป็นต้น จำนวนเรื่องทั้งหมด 6 ถึง 9 เรื่อง โดยให้ผู้ถูกวัดเขียนบรรยายเหตุการณ์ในการตัดสินใจให้ตัวเองเป็นตัวเอกของเรื่องกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เหตุผลที่ผู้ตอบให้ในแต่ละเรื่องจะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดย

ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจอย่างน้อย 2 ท่าน เพื่อดูว่ามีความแปรปรวนต่างกันเท่าไร มีความสัมพันธ์กันเพียงใด เพื่อจัดเข้าชั้นจริยธรรมชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก การพิจารณาไม่เน้นที่คำตอบแต่สนใจถึงเหตุผลในการที่จะทำพฤติกรรมนั้น ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญทุกข้อ คือ เหตุผลที่ผู้ตอบแต่ละคนให้ในแต่ละเรื่อง การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนอย่างอิสระนี้ มีประโยชน์ในการศึกษาความคิดเห็นและธรรมชาติของจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนอย่างละเอียด เหมาะสำหรับการเริ่มต้นวางรูปแบบของทฤษฎีและกำหนดขั้นพัฒนาการของมนุษย์ในเรื่องนี้ แต่วิธีการตอบโดยอิสระนี้มีข้อจำกัดอยู่หลายประการทำให้วิธีการวัดแบบนี้ไม่ค่อยคล่องตัวที่จะใช้อย่างแพร่หลาย และไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการวิจัยที่ต้องการวัดตัวแปรอื่น ๆ อีกด้วย

2. แบบให้เลือกตอบ (Multiple choice question) วิธีนี้ใช้การกระตุ้นด้วยเรื่องที่ขัดแย้งทางจริยธรรม แล้วจัดหาคำตอบไว้ให้ผู้ตอบเลือกข้อที่ใกล้เคียงกับความคิดของตนเองมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก (2520) ได้สร้างแบบสอบถามวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยวิธีนี้ เพื่อความคล่องตัวในการใช้ในการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมของเยาวชนไทย” โดยใช้เรื่องที่เป็นสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คุ้นเคยของเยาวชนไทย 10 เรื่อง เป็นเรื่องที่บุคคลถูกกำหนดให้ทำความดี 5 เหตุการณ์ และทำความเลว 5 เหตุการณ์ แต่ละเรื่องจะมีตัวเลือกเหตุผล 6 ตัวเลือก ซึ่งเป็นตัวเลือกประจำในแต่ละขั้นตอนตามทฤษฎีของโคลเบิร์ก วิธีการวัดแบบปรนัยนี้สามารถสร้างและใช้ได้อย่างมีมาตรฐานสูง ในประเทศไทยพบในงานวิจัยของโกศล มีคุณ(2524), บุญรบ ศักดิ์มณี (2532), อนิสรา จรัสศรี(2541) เป็นต้น

3. แบบประเมินผลและแบบเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา (Defining Issue's test) เป็นวิธีที่ปรับปรุงมาจากวิธีการวัดแบบจัดหาคำตอบให้เลือก โดยเรสต์ และคนอื่น ๆ (Rest and others. 1974 : unpagged) ได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นให้มีความเป็นปรนัยมากขึ้น คือ The Defining Issues Test หรือ D.I.T. ซึ่งสามารถวัดประเด็นทางจริยธรรมประเด็นใดที่สำคัญในเรื่องหนึ่ง ๆ โดยลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วยด้วยปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งในแต่ละสถานการณ์ที่สร้างขึ้นจะประกอบด้วยข้อคำถามที่จำนวนแตกต่างกันตามความเหมาะสมของสถานการณ์ ในแต่ละข้อคำถามจะมีคำตอบให้เลือกตอบ ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบต่อข้อคำถามที่กำหนดนั้นตามเหตุผลของพฤติกรรมที่มีความเหมาะสมและที่ดีที่ตามสถานการณ์ ข้อความที่ตอบจะเป็นตัวแทนของขั้นพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

โอเบอร์รัล (Oberle. 1994 : 3382-A) ได้ประเมินเหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาล โดยมีจุดมุ่งหมายส่วนแรก เพื่อพิสูจน์เกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมทั่วไปที่เป็นประสบการณ์

ของพยาบาลในขณะปฏิบัติหน้าที่ ทำการสัมภาษณ์การทำงานของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยอาการหนักในโรงพยาบาลและสอบถามปัญหาทางจริยธรรมที่ประสบในส่วนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับบทสนทนาการเรียนพยาบาลและการฝึกปฏิบัติทางการพยาบาล จำนวน 37 คน ส่วนที่ 3 ศึกษาผู้เชี่ยวชาญ และครูผู้สอนจำนวน 12 คน จากคณะและวิทยาลัยพยาบาลโดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตอบสนองที่ดีที่สุดต่อปัญหาจริยธรรมตามบทสนทนา ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกจำนวนน้อยยอมรับคุณภาพของการตอบสนองในระดับคำตอบที่ว่าดีที่สุดมีบางคน ขณะที่ส่วนใหญ่ตอบว่าแย่ที่สุด ขณะที่การกระทำที่ถูกต้องตามจริยธรรมสำหรับพยาบาล การตอบสนองและการให้น้ำหนักของผู้เชี่ยวชาญต่อต้านข้อความที่ว่าผู้ป่วยเป็นคน มุมมองสถานการณ์แตกต่างกันตามบทสนทนา ถูกกำหนดขึ้นตามความรู้ เจตคติและคุณค่าของตัวเอง ดังคำกล่าวที่ว่า พยาบาลคือมนุษย์เช่นกัน ขอบเขตการยอมรับเกิดการพัฒนาอย่างเป็นไปไม่ได้ต่อการตอบสนองที่ดีที่สุดตามเหตุการณ์หรือบทสนทนา

ซาง (Chang, 1994 : 3702-A) ศึกษาการพัฒนาแบบทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรมของครู โดยทำการศึกษาในประเทศไต้หวัน เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ Teacher's Test of Moral Reasoning (TTMR) ซึ่งพัฒนาและใช้ในการทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรมเฉพาะครูผู้สอน กลุ่มที่ศึกษาถูกถามถึงระดับที่สำคัญของ 12 ข้อความที่เกี่ยวข้องเป็นผลให้เลือกข้อความสำคัญที่สุด 3 ข้อจากเรื่องที่กำหนดให้ ครู จำนวน 43 คน ที่สอนระดับวิทยาลัยเป็นกลุ่มฝึกหัดและครู 26 คน เป็นกลุ่มรอบรู้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ t-test ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์รายข้อไม่ได้แสดงความแตกต่างทั้ง 2 กลุ่ม แต่คะแนนกลุ่มรอบรู้ สูงกว่ากลุ่มฝึกหัดเมื่อใช้แบบทดสอบ TTMR การวิจัยยังได้ปรับปรุงแบบทดสอบ TTMR และแบบทดสอบ Defining Issues Test (DIT) ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 223 คน ที่เป็นครูสอนระดับประถมศึกษาและครูสอนระดับวิทยาลัยจำนวน 108 คน ครูสอนระดับประถมศึกษาแบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญทางจริยธรรมกับผู้ไม่เชี่ยวชาญทางจริยธรรม โดยใช้แบบทดสอบ TTMR จำนวน 32 แบบ การทดสอบความเที่ยงตรงพบว่า คะแนน TTMR ในด้านการเสนอข้อด้วยหลักศีลธรรมมากกว่าการเสนอข้อด้วยความนิยม คะแนน TTMR ของครูสอนระดับประถมศึกษาสูงกว่าครูสอนระดับวิทยาลัยและแบบทดสอบ TTMR มีสหสัมพันธ์กับแบบทดสอบ DIT

ในประเทศไทยได้มีการสร้างแบบวัดดังต่อไปนี้คือ

วุฒินรินทร์ เพิ่มกว่าเก่า (2530: 54-56) ได้สร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมค่านิยมด้านปัญญา ในรูปแบบสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมย่อยทั้งสองด้าน คือ สัมมาทิฐิและด้านสัมมาสังกัปปะ ด้านละ 36 สถานการณ์ การให้คะแนนแบบ 2,1,0 คะแนน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 952 คน ผลการศึกษาพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ หาโดยใช้ t-test มีพิสัยตั้งแต่ 3.734 ถึง 13.779 ค่าความ

เชื่อมั่นโดยวิธี Alpha Coefficient มีพิสัยตั้งแต่ 0.878 ถึง 0.884 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชัดแล้วพบว่ามีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพโดยวิธีของเพียร์สันมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ .667 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแต่ละด้านกับแบบทดสอบทั้งฉบับอยู่ระหว่าง .867 ถึง .918 อย่างมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิญา โพธิ์ศรีทอง (2536 : 43) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับพฤติกรรมของการพยาบาลในผู้ป่วยสูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นพยาบาลในสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 293 คน ศึกษาความสัมพันธ์ของเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้เครื่องมือ DIT (Define Issue Test) กับพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลโดยใช้เครื่องมือ JAND (Judgment About Nursing Decision) ซึ่งสร้างขึ้นเองมีลักษณะเป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางการพยาบาลจำนวน 7 เรื่อง และประกอบกันด้วยคำถามที่เป็นพฤติกรรม 48 ข้อ ศึกษาในพยาบาลปฏิบัติการจำนวน 79 คน เป็นพยาบาลวิชาชีพ 43 คน และพยาบาลระดับต้นหรือระดับประกาศนียบัตร 36 คน พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีความสำคัญทางสถิติ และพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 คือ การใช้หลักการตัดสินใจสถานการณ์โดยใช้หลักการมีเหตุผลและเคารพตนเอง และพยาบาลบางคนมีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 6 คือการใช้จริยธรรมขั้นสูงสุด ซึ่งพัฒนาการจริยธรรมในขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 จัดว่ามีความตระหนักถึงจริยธรรมของวิชาชีพพยาบาลในระดับสูง และพบว่าตัวแปรทำนายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมของการพยาบาล คือ การปฏิบัติทางพุทธศาสนา การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม เหตุผลเชิงจริยธรรม เจตคติต่ออาชีพพยาบาล และความเชื่อทางพุทธศาสนาตามลำดับ

อนิสรา จรัสศรี (2541 : 175) ได้ทำการศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของการพยาบาลผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กรุงเทพมหานครและสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพยาบาล จำนวน 400 คน ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบให้เลือกตอบ (Multiple choice question) เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม 8 เรื่อง ในแต่ละเรื่องมีคำตอบให้เลือกตอบ 6 ตัวเลือก คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือกจะเลือกถึงจริยธรรมในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 6 ตามทฤษฎีของโคลีกเบอร์ก ในการตอบผู้ถูกทดสอบจะเลือกตอบได้เพียงเรื่องละ 1 คำตอบ พบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของอภิญา โพธิ์ศรีทอง (2536 : 43) และจากการวิจัยพบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นตัวแปรทำนายที่สำคัญ รองลงมาจากปฏิบัติทางพุทธศาสนา และการรับรู้ทางสังคมในพฤติกรรมของการพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ ตามลำดับ

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2520) เป็นแบบให้เลือกตอบ(Multiple choice question) เพื่อใช้วัดเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทาง จำนวน 10 สถานการณ์ ซึ่งในแต่ละสถานการณ์จะมีคำตอบให้ 6 ตัวเลือก คำตอบทั้ง 6 ตัวเลือก จะแสดงถึงจริยธรรมในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 6 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก โดยกำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกในแต่ละสถานการณ์

2. ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

การเสริมสร้างลักษณะความสามารถของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน โดยการพัฒนาจิตลักษณะที่สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ “ลักษณะมุ่งอนาคต” (Future orientation) ส่วนหนึ่ง และความสามารถในการควบคุมตน (self-control) อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งการพัฒนาจิตลักษณะทั้งสองพบว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตามแนวทางการศึกษาและทฤษฎีที่ได้จากข้อสรุป ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนตามทฤษฎีและหลักการที่ได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่ค้นพบ โดยจะกล่าวถึงจิตลักษณะนี้ที่ละส่วนดังกล่าวต่อไปนี้คือ

ความหมายลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต (Future orientation)

มิสเชล (Mischel, 1974 : 287) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 24) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายความว่า ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคต สามารถตัดสินใจเลือกกระทำและหาทางแก้ปัญหา วางแผนดำเนินการเพื่อผลในอนาคต

เพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2526 : 15) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดใจรอได้ รู้จักห้ามใจตนเองเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่ามากกว่า

บุญรับ ตักดีมณี (2532 : 16) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การที่รู้จักคิดถึงอนาคตที่ยาวไกลออกไปทุกทีและเล็งเห็นความสำคัญของอนาคต รู้จักคิดและวางแผนหรือคาดการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับผลที่จะเกิดกับตนและสังคมในอนาคต

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 46) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและบังคับตนเองให้อดได้รอได้หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าที่ตามมาในภายหลัง

จากความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึงความสามารถทางของบุคคลที่จะคิด การคาดการณ์ไกล และสามารถเลือกตัดสินใจโดยเล็งเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการกระทำในปัจจุบัน สามารถวางแผนเพื่อรอรับผลดีและป้องกันผลเสียที่จะเกิดในอนาคตได้

ความหมายการควบคุมตน (Self-control)

มิสเชล (Mischel. 1974 : 287) กล่าวว่า การควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะละเว้นการกระทำพฤติกรรมบางชนิด หรือความสามารถที่จะเริ่มทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทนหรือ เสียสละ และทำพฤติกรรมนั้นอย่างมีปริมาณและคุณภาพเหมาะสม เป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการควบคุมตน เป็นความสามารถของบุคคลที่จะบังคับให้ตนเองทำพฤติกรรมใหม่เปลี่ยนจากพฤติกรรมเดิมเพิ่มหรือลดพฤติกรรมบางชนิดของตนโดยไม่ต้องใช้การบังคับขู่เข็ญจากอำนาจภายนอก

เดอร์เซ็น และ มาฮอนนี่ (จรรยา สุวรรณทัต และคณะ. 2533 : 7 ; อ้างอิงจาก Theresen and Mahoney. 1974. "Behavioral self-control." p. unpaged) กล่าวว่า การควบคุมตน หมายถึง พลังความตั้งใจในตัวบุคคลที่มีต่อการควบคุมตนเอง กล่าวคือ ให้ความสำคัญต่อความสามารถของบุคคลในการควบคุมการกระทำของตนเองภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนแนวคิดทางพฤติกรรมเชิงสัมพันธ์ พิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการควบคุมตนของบุคคลกับปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความสามารถของบุคคลในการควบคุมการกระทำของตนเองขึ้นอยู่กับความรู้และการควบคุมองค์ประกอบด้านสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นั่นคือ ทักษะในการควบคุมตนจะสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความสามารถของบุคคลในการแยกแยะแบบแผนและสาเหตุในพฤติกรรมที่บุคคลนั้นต้องดูแลจัดการ หนึ่งบุคคลต้องเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของตนและเขาสามารถเปลี่ยนปัจจัยเหล่านี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เขาต้องการ

แชมเบอร์ก (จรรยา สุวรรณทัต และคณะ. 2533 : 8 ; อ้างอิงจาก Schiamberg. 1988. "Child and adolescent development" p. unpaged) กล่าวว่า การควบคุมตน ประกอบด้วยด้านสำคัญสองด้านคือ การควบคุมพฤติกรรมตนเอง (Self-control) กับแหล่งของการควบคุม (Locus of control) ซึ่งหมายถึงการควบคุมโลกภายนอก บุคคลที่เชื่อว่าการกระทำของตน

เป็นตัวกำหนดสำคัญต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีแหล่งควบคุมภายใน (Internal locus of control) ในขณะที่บุคคลที่รู้สึกว่าจะตนไร้อำนาจโดยสิ้นเชิงต่อการควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตน ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีแหล่งควบคุมภายนอก (External locus of control) อย่างไรก็ตามการควบคุมทั้งสองแบบ มีความเกี่ยวข้องกัน และทั้งสองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเด็กทางด้านสังคมส่วนบุคคล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2530 : 35) กล่าวว่า การควบคุมตนเองเป็นวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิธีหนึ่งของบุคคลในอันที่จะเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมพฤติกรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมด้วยตนเอง

บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532 : 16) กล่าวว่า การควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำหรืองดเว้นการกระทำบางชนิดที่ต้องใช้ความอดทน เสียสละ และสามารถกระทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างมีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้

จากความหมายการควบคุมตนที่รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การควบคุมตน หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะบังคับตนเองโดยใช้ความอดทน เสียสละ และสามารถกระทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างเหมาะสมเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคต ซึ่งเป็นการกระทำพฤติกรรมใหม่เปลี่ยนจากพฤติกรรมเดิม เพิ่มหรือลดพฤติกรรมบางชนิดของตนเองโดยพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองและสภาพสิ่งแวดล้อมของบุคคลโดยไม่ต้องการให้ผู้อื่นหรือสิ่งอื่นมาควบคุม ซึ่งเป็นการแสดงถึงความมีศักดิ์ศรีของตนเอง

การมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปรากฏการณ์เดียวกันคือบุคคลจะต้องมีความต้องการผลในอนาคตมากกว่าผลในปัจจุบัน แล้วจึงดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายในอนาคตนั้น เช่น การอดได้รอได้ มีกระบวนการสองขั้นตอนคือ ตอนแรกคือสาเหตุที่จะทำให้บุคคลเลือกที่จะรับผลที่ดีกว่ามากที่จะมีมาในอนาคตแทนการรับผลในปัจจุบันนั้นเป็นลักษณะมุ่งอนาคต ตอนที่สองของการอดได้รอได้ คือการกระทำที่เปื้อนขั้นตอนเพื่อนำไปสู่ผลที่ปรารถนาที่จะมาในอนาคต ซึ่งอาจจะต้องปฏิบัติเป็นระยะเวลานาน หรือต้องรอคอยผลนาน ความสามารถส่วนนี้จึงเป็นการควบคุมตน ดังนั้นผู้ที่เน้นด้านส่วนของปรากฏการณ์เช่นนี้จะเรียกชื่อปรากฏการณ์เดียวกันนี้แตกต่างกันออกไป ผู้ที่เน้นสาเหตุของการตัดสินใจเลือกกระทำและการเล็งเห็นผลที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติเพื่อรอรับผลที่ต้องการจะเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “การควบคุมตน”

ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

เนื่องจากลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปรากฏการณ์เดียวกัน ในเรื่องความสำคัญของการมุ่งอนาคตและการควบคุมตนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ จึงแยกกล่าวเป็นสองส่วน

ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ลักษณะมุ่งอนาคต (Future orientation) เป็นความสามารถคาดการณ์ไกล โดยเล็งเห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีและผลเสีย เพื่อป้องกันผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบัน อันหมายถึง ความไม่สามารถทำนายหรือคิดไปไม่ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อเกิดความต้องการขึ้นมาขณะใดก็อยากจะบำบัดความต้องการทันที โดยไม่ดูกาลเทศะว่าเหมาะสมหรือไม่และไม่สนใจว่าจะเกิดผลเช่นไรในอนาคต นักจิตวิทยาหลายท่านได้ค้นพบหลักฐานที่แสดงว่าลักษณะมุ่งอนาคตเกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตั้งแต่อดีตของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อม ดังนั้นถ้าสังคมมีความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมสูงไม่ต้องพึ่งพาธรรมชาติบุคคลในสังคมสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำพอสมควร คนในสังคมนั้นจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วย ยิ่งในปัจจุบันสังคมมีความก้าวหน้ามากขึ้นบุคคลก็ต้องรอคอยผลที่เกิดจากการกระทำของตนนานยิ่งขึ้น เช่น ทำตามกฎหมายเพื่อความสงบสุขของสังคม (Skinner, 1986 : 568-574) ฉะนั้นสังคมไทยซึ่งนับวันจะเจริญขึ้นบุคคลก็ต้องรอคอยผลแห่งการกระทำของตนมากขึ้น

การมุ่งอนาคตเป็นการคำนึงถึงอนาคตและการควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางนั้น ทำให้บุคคลสามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน การมุ่งอนาคตจึงเป็นการวางโครงสร้างของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมในอนาคตของบุคคล นอกจากนี้ การมุ่งอนาคตยังเป็นลักษณะที่สำคัญที่แสดงถึงการที่บุคคลมีความเข้าใจเรื่องเวลา สามารถคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น บุคคลจึงอาศัยความสามารถของตนและเวลาในปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคตได้ จะเห็นว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะของการเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายาม ต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและประเทศชาติ ฉะนั้นการมุ่งอนาคตจึงเป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ความสำคัญของการควบคุมตน

การควบคุมตนเอง (Self-control) เป็นความสามารถที่จะปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติเพื่อผลที่ดีกว่า และมีคุณค่าสูงกว่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การควบคุมตนจึงเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมวิธีหนึ่งของบุคคลในอันที่จะเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมพฤติกรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมด้วยตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมสิ่งแวดล้อมว่ามีตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนและทราบวิธีการควบคุมสิ่งแวดล้อมหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมนั้นใหม่ให้เหมาะสมเพื่อที่จะได้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนตามความต้องการ และหากบุคคลไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตนเองได้ บุคคลจะยังมีโอกาสที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุดที่บุคคลอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมนั้น ดังนั้นการควบคุมตนเองบุคคลจึงมีโอกาเลือกเป้าหมายและการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมของตน แม้ว่าการควบคุมตนเองของบุคคลจะมีบทบาทในการควบคุมสิ่งแวดล้อม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพฤติกรรมของบุคคลจะปราศจากการควบคุมจากตัวแปรภายนอกโดยสิ้นเชิง การที่บุคคลมีโอกากำหนดเงื่อนไขควบคุมพฤติกรรมของตนเองเป็นเพียงการลดบทบาทของบุคคลภายนอกเองการควบคุมตนเองยังมีอิทธิพลของตัวแปรภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เป็นบางส่วน เช่น บุคคลที่เป็นนักปรับพฤติกรรมอาจมีบทบาทในการฝึกฝนชี้แนะให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการควบคุมตนเองของบุคคล แต่บทบาทของบุคคลภายนอกจะค่อย ๆ ลดลงกว่าบุคคลจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และสามารถแผ่ขยายพฤติกรรมที่เหมาะสมไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ แกสดิน (Kasdin, 1984 : 245-247) ในปัจจุบันนักจิตวิทยาได้นำเอาหลักการควบคุมตนเองมาใช้เพื่อปรับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้เพราะการใช้วิธีการให้มีการควบคุมตนเองนั้นเป็นวิธีการที่ทำให้มีความรู้สึว่าเขาเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นเพียงบุคคลที่ต้องตกเป็นฝ่ายที่ต้องรับผลของการกระทำแต่เพียงอย่างเดียว และยังแสดงถึงความมีศักดิ์ศรีของบุคคลในการควบคุมบังคับตนเองด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2530 : 35)

ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

จิตลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปรากฏการณ์เดียวกัน กล่าวคือบุคคลจะต้องมีความต้องการผลในอนาคตมากกว่าปัจจุบันแล้วต่อมาจึงดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายในอนาคตนั้น ทรรศนะความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนจากท่านต่อไปนี้คือ

ไรท์ (Wright. 1975 : 298) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนไว้ว่าผู้ที่มีลักษณะนี้สูงจะเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของศาสนาและกฎหมายและเป็นผู้มีจริยธรรมสูง

มิชเชล (Mischel. 1975 : 249-293) กล่าวว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนสูงสามารถระงับหรือชลอบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนได้ ฉะนั้นผู้ที่มีลักษณะดังกล่าวนี้สูง คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะและไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนา และกฎหมาย จึงเห็นว่าบุคคลดังกล่าวจัดเป็นผู้มีจริยธรรมสูงด้วย

จรรยา สุวรรณทัต (2531 : 50) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองว่าเป็นลักษณะทางจิตใจที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลในตัวบุคคลและสังคม ซึ่งลักษณะนี้ยังสัมพันธ์กับจิตลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลด้วย

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 7-8) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนว่าเป็นการคำนึงถึงอนาคตและควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางนั้น ๆ ทำให้บุคคลสามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน

จะเห็นได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนมีความสำคัญต่อพฤติกรรมต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่นพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก่อวินาศกรรมในชั้นเรียน พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมยาเสพติด เป็นต้น ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนจึงสามารถจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศได้ด้วย

พัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

เนอร์มี (Nurmi. 1991 : 8) ได้กล่าวถึง หลักพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนไว้ ดังนี้คือ

1. ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน มีพัฒนาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ความคาดหวังต่าง ๆ ที่เป็นบรรทัดฐานและความรู้ที่เกี่ยวกับอนาคตซึ่งเป็นพื้นฐานของความสนใจต่อการมุ่งอนาคตและการวางแผน
2. ความสนใจการวางแผนและความเชื่อเกี่ยวกับอนาคต เกิดจากการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่เฉพาะพ่อแม่ แต่กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องการวางแผนสำหรับอนาคต
3. ลักษณะมุ่งอนาคตจะดีโดยมีอิทธิพลจิตวิทยาอื่น ๆ ประกอบ เช่น พัฒนาการ ด้านสติปัญญาและสังคม

นอกจากนี้เนอร์มี (Nurmi. 1991 :1-59) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตนประกอบด้วยกระบวนการทางจิตวิทยา 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นแรงจูงใจ บุคคลจะตั้งเป้าหมายขั้นต้นโดยเปรียบเทียบจากแรงจูงใจ ค่านิยม และความคาดหวังในอนาคตของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับเป้าหมายในอนาคต
2. ขั้นการวางแผน บุคคลจะกระทำเพื่อให้เป้าหมายเป็นจริง โดยการวางแผนการทำงาน และวิธีการแก้ปัญหาจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตนเอง
3. ขั้นประเมินผล บุคคลจะประเมินผลถึงความเป็นไปได้ของความสำเร็จของเป้าหมายและความสมบูรณ์ของแผนงานที่บุคคลวางไว้ และตัดสินใจเลือกแนวทางเพื่อความสำเร็จในอนาคตตน

มิสเชส (1974 : 287) ได้กล่าวถึงผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนว่าจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และสามารถคาดการณ์ถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
2. สามารถอดได้รอได้ “สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวาน”
3. มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่า ทำดีย่อมได้ผลตอบแทน
4. เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล
5. สามารถถ่วงน้ำหนักจากการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับ หรือเป็นผลเสียต่อสุขภาพได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2529 : 100) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. สามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของอนาคต และสามารถตัดสินใจเลือกกระทำ
2. หาทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อผลในอนาคต
3. รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้อย่างเหมาะสม
4. สามารถให้รางวัลตนเองเมื่อทำความดี และลงโทษตนเองเมื่อกระทำไม่

ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนกับพฤติกรรมทางเพศ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว แนวคิดสำคัญทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญ คือการพิจารณาข้อค้นพบจากการค้นคว้าว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเป็นลักษณะที่แสดงถึงความรู้สึกมีคุณค่าและคุณภาพของประชากร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายประการ เช่น พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมการรักษาสุขภาพอนามัย พฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ และพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ ฯลฯ โดยเฉพาะในระยะของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในปัจจุบัน สังคมจึงมุ่งหวังให้ประชากรวัยเด็กผู้ที่จะเจริญเติบโตเป็นอนาคตของชาติรู้จักและรับผิดชอบต่อความต้องการในสิ่งที่ถูกที่ควร ต้องการให้เห็นความสำคัญของการวางแผน และการดำเนินการในสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยมีความสามารถในการมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ มีการคิดไตร่ตรองทางเลือกและผลที่จะเกิดขึ้น เป็นการช่วยให้มีสติและรู้อยู่ทุกขณะว่าตนเองกำลังกระทำการสิ่งใดอยู่ ซึ่งการที่บุคคลมีความสามารถคิด ไตร่ตรอง พิจารณาถึงผลดีและผลเสียก่อนที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างเป็นลักษณะทางจิตประการหนึ่ง แสดงถึงการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญในการประยุกต์หลักการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันโดย เด็กจะเป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้โดยวิธีการที่บุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน จะต้องรู้จักจัดการกับสาเหตุของพฤติกรรม ตัวพฤติกรรม และผลของพฤติกรรม จากผลของการฝึกทดลองฝึกการควบคุมตนเอง พบว่าสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ และยังสามารถต่อต้านพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ (Watson and Tharp. 1972 : 15) นอกจากนี้ยังพบว่า การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองมีความสำคัญยิ่งต่อบุคคลในลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ (1) ลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้น้อยลงหรือไม่ต้องการให้หมดไป และ (2) สร้างพฤติกรรมหรือเสริมจิตลักษณะหรือบุคลิกภาพที่ดีงามซึ่งยังขาดอยู่ให้มีมากขึ้น จะเห็นว่าจิตลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปรากฏการณ์เดียวกัน กล่าวคือบุคคลจะต้องมีความต้องการผลในอนาคตมากกว่าปัจจุบันแล้วต่อมาจึงดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายในอนาคตนั้น เช่น การอดใจรอได้ มีกระบวนการสองขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือ สาเหตุที่ทำให้บุคคลเลือกที่จะรับผลที่ดีกว่าที่จะมาถึงในอนาคตมากกว่ารับผลเล็กน้อยในปัจจุบัน ความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและความรู้สึกว่าระยะเวลาที่ต้องรอคอยไม่บั่นทอนคุณค่าของผลที่จะได้รับ จึงเป็นลักษณะมุ่งอนาคต ส่วนขั้นตอนที่สองของการอดใจรอได้ คือการกระทำการเป็นขั้นตอนเพื่อนำไปสู่ผลที่ปรารถนาที่จะมีมาในอนาคต ซึ่งจะต้องมีการปฏิบัติเป็นระยะเวลานาน

นักจิตวิทยาที่ศึกษาปรากฏการณ์นี้ ผู้ที่เน้นต่อส่วนของปรากฏการณ์นี้จะเรียกชื่อปรากฏการณ์เดียวกันที่แตกต่างกันไป ผู้ที่เน้นสาเหตุของการตัดสินใจเลือกกระทำและเล็งเห็นผลที่

จะเกิดขึ้นจากผลการกระทำในอนาคตจะเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “การมุ่งอนาคต” ส่วนผู้ที่เน้นความสามารถในการปฏิบัติ หรือการละเว้นการปฏิบัติเพื่อรอรับผลที่ต้องการจะเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “การควบคุมตน” ในการวัดจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นี้อาจวัดส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้งสองส่วนไปพร้อมกัน เครื่องมือวัดอาจเน้นเรื่องอนาคตหรือเน้นการเลือกปฏิบัติซึ่งแสดงถึงปริมาณการอดได้รอได้อย่างเหมาะสมต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา เช่น งานวิจัยของบุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 109-109) ที่พบว่าข้าราชการที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมจนสูงมีพฤติกรรมการทำงานราชการอย่างเต็มความสามารถในบางด้านสูงกว่ากลุ่มข้าราชการที่มีลักษณะทั้งสองหรือด้านใดด้านหนึ่งต่ำ ส่วนผ่องพรรณ แววิเศษ (2534 : 84) พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีความสามารถส่วนหลังนี้เกี่ยวกับการควบคุมตน ให้กระทำการหรือเว้นที่จะกระทำการบางอย่างในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จนกว่าจะได้ผลตามต้องการ ลักษณะมุ่งอนาคตต่ำและมีเจตคติต่อการทะเลาะวิวาทมากมักมีพฤติกรรมทะเลาะวิวาทสูงกว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงและมีเจตคติต่อการทะเลาะวิวาทต่ำ

เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น งานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2520) ผลการวิจัยลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะที่สำคัญมากทางจริยธรรม และความเป็นประชาธิปไตย ในการทดลองในห้องปฏิบัติการ ได้ศึกษาพฤติกรรมการโกงของผู้ที่มีระดับจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน โดยพิจารณาเปรียบเทียบว่า ลักษณะของสถานการณ์ยั่วยุจะมีอิทธิพลทำให้ผู้มีจริยธรรมสูงและมุ่งอนาคตสูง โกงแตกต่างกันจากผู้ที่มีลักษณะทั้งสองนี้ต่ำมากน้อยเพียงไร ผลปรากฏว่า ลักษณะต่างๆ ของสถานการณ์ เช่น การดกรางวัล และการมีหรือไม่มีตัวแบบที่กระทำความดีนั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นมากกว่าลักษณะทางจริยธรรมในตัวของเขาอย่างมาก กล่าวคือในสภาวะดกรางวัลทันที และในสภาวะที่ไม่มีตัวแบบวัยรุ่นได้โกงคะแนนมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ที่ถูกศึกษาทั้งหมด โดยโกงคะแนนในสภาพยั่วยุสูงนี้มีลักษณะทางจริยธรรมไม่สามารถหักห้ามใจวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะยั่วยุสูงให้งดการโกงได้ แต่วัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะชลอรางวัลถ้ามีจริยธรรมสูงจะโกงน้อยอย่างเห็นได้ชัด แต่ผู้ที่มีตัวแบบซึ่งการทำความดีนั้น วัยรุ่นที่มีจริยธรรมสูงจะโกงน้อยอย่างเห็นได้ชัด แต่ผู้ที่มีจริยธรรมต่ำไม่สู้จะยอมรับอิทธิพลของตัวแบบมากนัก ในการวิจัยเชิงทดลองนี้ได้พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเจตคติเชิงจริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคตด้วย ซึ่งแสดงว่าผู้ที่มุ่งอนาคตสูงนั้นมีความพอใจในการกระทำที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่มุ่งอนาคตต่ำ และผู้ที่พอใจในคุณธรรมต่างๆนี้เป็นผู้ที่แสดงความซื่อสัตย์ในการเล่นเกมด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับจริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคตให้ผลสอดคล้องกันคือ จริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์กับทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกกลุ่มอายุ ไม่ว่าจะแบ่งตามเพศ

ระดับการศึกษา หรือฐานะทางสังคม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง มุ่งอนาคตสูง และมีเจตคติเชิงจริยธรรมต่อคุณธรรมต่าง ๆ ในสังคมอย่างเหมาะสมจะเป็น เครื่องช่วยให้บุคคลมีการกระทำซึ่งไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสังคมได้อย่างดี

การวัดลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ในการวัดลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน อาจวัดได้ส่วนหนึ่งหรือทั้งสองส่วนไปพร้อมกัน เครื่องมือวัดอาจเน้นเรื่องอนาคต หรือเน้นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งแสดงถึง ปริมาณการอดได้รอได้อย่างเหมาะสม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2530 : 100) สำหรับการวัดลักษณะ มุ่งอนาคตและการควบคุมตน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดทั้งสองส่วนไปพร้อมกัน โดยใช้แบบวัด ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากการประมวลความหมาย และลักษณะของผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตของจินตนา บิลมัท และคนอื่น ๆ (2529 : 57) อุบล เลี้ยววาริณ (2534 : 56-57) ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534 : 52-53) ประพจน์ บุญมี (2544 : 55) แล้วผู้วิจัยนำ มาสร้างและปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย ขอบเขตที่ศึกษาวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสม กับการนำไปวัดลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศในเด็กมัธยม ศึกษาตอนต้น

3. ความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพ

ความเชื่ออำนาจภายในตน-นอกตน (Internal – external locus of control) เป็น จิตลักษณะที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ซึ่ง รอตเตอร์ (Rotter. 1966 : 1-28) ได้อธิบายลักษณะทั่วไปของความเชื่ออำนาจใน-นอกตน ดังกล่าวว่าผลการ ตอบแทนอันหนึ่งที่ได้มาจากพฤติกรรมของบุคคลย่อมก่อให้เกิดความคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนเช่น เดียวกันจากพฤติกรรมอันใหม่ในสภาพที่คล้ายกับสภาพเดิม ถ้าเหตุการณ์เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวัง ก็จะทำให้ความคาดหวังของบุคคลค่อย ๆ ลดลง การลดหรือเพิ่มความคาดหวังนี้จะก่อตัวขึ้น จากพฤติกรรมอย่างหนึ่งก่อนแล้วจึงขยายครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงหรือ เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์เดิมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล ถ้าประสบการณ์ที่ผ่านมาได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้ง เมื่อแสดงพฤติกรรมเดิมจะทำให้บุคคลนั้นเชื่อ ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีผลจากทักษะหรือความสามารถของตน ซึ่งเรียกว่าความเชื่ออำนาจในตน (Internal locus of control) ในทางตรงข้ามถ้าหากการกระทำมิได้รับการเสริมแรงจะทำให้บุคคลรับรู้ว่ามีสิ่งที่ได้ รับนั้นไม่ใช่ผลจากการกระทำของตน แต่เป็นเพราะโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือสิ่งแวดล้อม บันดาลให้เป็นไป ซึ่งเรียกว่าความเชื่ออำนาจนอกตน (External locus of control) ความเชื่อหรือ

การรับรู้ดังกล่าวนี้เองจะมีผลย้อนกลับไปสู่ความคาดหวังในผลพฤติกรรมอันใหม่ ๆ อีก ซึ่ง รอตเตอร์ (Rotter. 1966 : 1-28) ได้สรุปผลพฤติกรรมความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนของบุคคลได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน (External locus of control) เป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลของอำนาจนอกตนที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น โชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรืออิทธิพลของผู้อื่นบันดาลให้เป็น

2) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน (Internal locus of control) เป็นบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตน เป็นต้นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วตอบแทน หรือถ้าตนพยายามมากจะได้ผลมาก พยายามน้อยจะได้ผลน้อยด้วย

ลักษณะความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนนี้ ส่วนใหญ่เกิดจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา แล้วยังเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่ส่งผลให้การกระทำและผลที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กันและมีปริมาณไม่สมดุลกัน (Rotter.1966 ; Strickland. 1977) นอกจากนี้ความเชื่ออำนาจภายใน-นอกตน ยังมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ และสามารถทำนายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลได้ เช่น จากการศึกษาของมัวร์สันด์ (Moursund. 1976 : unpagged) พบว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะเป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตของตนสนุกสนานได้เสมอ มีความสุขใจในสภาพที่ตนเป็น มีความวิตกกังวลน้อย เพราะเขารู้จักประเมินจุดเด่นจุดด้อยของตนได้อย่างแม่นยำ สามารถที่จะต่อสู้ให้กับสังคมและปัญหาส่วนตัวได้ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ นอกจากนี้ยังชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

รอตเตอร์ (Rotter. 1966 : 2) ศึกษาพบว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนมักมีแนวโน้มที่จะมีบุคลิกภาพเฉื่อยชา ขาดความพยายาม ไม่มีความกระตือรือร้น ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ตรงข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งจะเป็นผู้ที่กระตือรือร้น ว่องไว เห็นคุณค่าของกาลเวลา สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์และมีความวิตกกังวลน้อย จากงานวิจัยของฮอลแลนด์เดอร์ (1981 : 123) พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลกระทำการที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผลและความพยายามมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

ความเชื่ออำนาจภายในตน (Belief in internal locus of control of reinforcement) หมายถึง ความเชื่อและการคาดหวังของบุคคลว่า ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนนั้น มีตนเองเป็นสาเหตุมากกว่าที่จะเป็นเพราะคนอื่น โชคเคราะห์ ความบังเอิญ คนที่เชื่ออำนาจในตนมาก จึงเป็น

ผู้ที่มีความหวังในชีวิต และมีความกระตือรือร้นที่จะทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดผลดี และป้องกันผลเสียตามที่ตนต้องการ

ความเชื่ออำนาจในตน จึงเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผลและความพยายามกระทำมากกว่า เพราะคนที่เชื่ออำนาจในตนนั้นเชื่อว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลตามต้องการ ความเชื่ออำนาจในตนจึงส่งผลกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532 : 51-52 ; อ้างอิงจาก บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532 : 41) กล่าวถึงพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจภายในตนว่า ในส่วนเกี่ยวกับการทำงานราชการนั้นเชื่อว่าความเชื่ออำนาจในตนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ข้าราชการมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพราะตราบใดที่ข้าราชการยังเชื่อว่าสิ่งภายนอกอื่นๆ มิใช่ตนเองมีอิทธิพลต่อผลการทำงานและความเจริญก้าวหน้าหรือความสำเร็จในการทำงานของตนแล้ว พฤติกรรมการทำงานก็เป็นไปอย่างเฉื่อยชา ท้อแท้ หดหู่หวัง กล่าวได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนเป็นกระบวนการรับรู้อำนาจในการควบคุมผลของการกระทำและความสอดคล้องของผลการกระทำ โดยเห็นว่าอำนาจในการบันดาลให้เกิดผลกับตนเองมี 2 ลักษณะคือ ปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมของตนเองกับปัจจัยความสามารถของตนเอง หลังจากนั้นจึงใช้การรับรู้ที่นั่นคาดการณ์การกระทำในอนาคต

ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ (Health Locus of Control) ได้ประยุกต์มาจากความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนของรอตเตอร์ เพื่อให้เหมาะสมและสามารถนำมาใช้ทำนายพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องยิ่งขึ้น (Seeman and Evans. 1962 : 772- 783 ; Wallston and others. 1976 : 580-585) ฉะนั้นความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพ (Internal health locus of control) หมายถึง ความคาดหวังหรือความเชื่อที่ว่าคนที่ตนจะมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงหรือไม่ เป็นเพราะความสามารถและการกระทำของตน และเชื่อว่าตนสามารถหลีกเลี่ยงโรคร้ายไข้เจ็บได้จากการดูแลสุขภาพของตนเองให้ถูกสุขลักษณะ ส่วนความเชื่ออำนาจภายนอกตนเกี่ยวกับสุขภาพ (External health locus of control) หมายถึง ความเชื่อหรือความคาดหวังของบุคคลว่าการที่ตนจะมีสุขภาพดีหรือไม่เป็นเพราะผู้อื่น โชคเคราะห์ หรือผลจากความบังเอิญ ฉะนั้นบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพจะมีพฤติกรรมการรักษาสุขภาพและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บมากกว่าบุคคลที่เชื่อว่าสุขภาพของตนเป็นผลของโชคเคราะห์ผู้อื่นหรือความบังเอิญ

ได้มีงานวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนเกี่ยวกับสุขภาพกับพฤติกรรมแสวงหาความรู้ด้านสุขภาพ การใช้ยา การปฏิบัติตนตามการรักษาของแพทย์ การควบคุมอาหาร และการวางแผนครอบครัว ผลการวิจัยปรากฏว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพจะมีพฤติกรรมต่างๆ ดังกล่าวในทางบวกโดยมีการกระทำ

พฤติกรรมดังกล่าวมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกเกี่ยวกับสุขภาพ (Wallston and Wallston. 1976 : 112) นอกจากนี้ อราเคเลียน (Arakelian. 1980 : 30) ยังพบว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพจะมีพฤติกรรมป้องกันสุขภาพตนเองให้ปลอดภัยจากโรครมากกว่า

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพเฉพาะด้าน ได้แก่ งานวิจัยของเฮย์และรอส (Hay and Ross. 1987 : 126-128) ได้ศึกษาพฤติกรรมการกินของคนในสหรัฐอเมริกา พบว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเองเกี่ยวกับสุขภาพจะมีพฤติกรรมการกินที่ถูกลักษณะมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ส่วนความสนใจเกี่ยวกับสุขภาพมีผลเล็กน้อยต่อพฤติกรรมการกิน แต่ถ้าความสนใจเกี่ยวกับสุขภาพรวมกับความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพจะทำนายพฤติกรรมการกินได้ดีที่สุด และในงานวิจัยของบาชและรอส (Balch and Ross. 1975 : 110) ได้สร้างโปรแกรมควบคุมน้ำหนักโดยการควบคุมอาหารที่ต้องรับประทานด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่สามารถควบคุมน้ำหนักตนเองได้สำเร็จจะเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง การศึกษาความสัมพันธ์ของความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพกับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับสุขภาพจะประสบความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่ได้มากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนเกี่ยวกับสุขภาพ (Strickland. 1978 : 1193)

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนสรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตนเป็นจิตลักษณะที่ส่งผลให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ความคิดเห็นหรือความตั้งใจของบุคคลนั้น รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากทักษะและความสามารถของตน และตนสามารถทำนายและควบคุมให้ผลเป็นไปตามที่ต้องการได้ ความเชื่ออำนาจในตนจึงเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สำเร็จ เพราะคนที่เชื่ออำนาจภายในตนเชื่อว่าการกระทำของตนก่อให้เกิดผลตามต้องการ ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าบุคคลที่มีความเชื่อภายในตนด้านสุขภาพน่าจะมีพฤติกรรมทางเพศในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมถูกต้องมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนด้านสุขภาพ

การวัดความเชื่ออำนาจในตน

การวัดความเชื่ออำนาจในตน รอตเตอร์ (สัทดีชัย บุญทวี. 2532 ; อ้างอิงจาก Rotter. 1966 : 11-12) ได้สร้างเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยเครื่องมือวัดจะประกอบด้วยข้อความที่ประกอบกันเป็นคู่ๆ ทั้งคู่มีความหมายที่ตรงกันข้าม มีเนื้อความครอบคลุมถึงบริบทต่างๆ ของชีวิต คำตอบจะมี 2 คำ คือ การเลือกข้อใดข้อหนึ่ง ต่อมาจากการรวบรวมของ

สตรีกลแลนด์ แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่แบบวัดของรอตเตอร์แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางก็มีนักวิจัยหลายท่านได้สร้างเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตนลักษณะที่วัดเจาะลงไปถึงความเชื่ออำนาจในตน เช่นของ ลีเวนสัน ที่ปรับเครื่องมือวัดของรอตเตอร์ (Rotter) จนสามารถใช้การประเมินค่าในลักษณะมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert scale) และใช้ความรู้สึกถูกควบคุมโดยอำนาจของผู้อื่น (Powerfull others) กับการเกิดขึ้นโดยบังเอิญ (Change or unorders) เป็นองค์ประกอบแสดงความเชื่ออำนาจนอกตน เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบเป็นผู้รายงานทัศนคติของตนเอง ซึ่งแบบสอบถามแบบนี้มีความเชื่อมั่น .87 (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532 : 28 ; อ้างอิงจาก Strickland. 1977 ; Levenson. 1972 ; Levenson and Miller. 1976)

ในประเทศไทย จินตนา บิลมาศ และคณะ (2529) ได้สร้างเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ในสภาพการทำงานข้าราชการเป็นแบบสอบถาม “เหตุการณ์ในชีวิตการทำงาน” ในรูปประเมินค่าแบบลิเคิร์ต แต่ละข้อมีมาตรวัด 6 อันดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 20 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20-120 คะแนน แต่ละข้อมีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 4.17 ถึง 7.31 ($p < .01$) และต่อมา ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) ศึกษาความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้นำเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ของจินตนา บิลมาศและคณะ และเครื่องมือวัด I-E Control ของ รอตเตอร์ (Rotter. 1966 : 11-12) มาสร้างเป็นเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตนของครู เป็นแบบสอบถามในรูปมาตราส่วนประเมินค่า 6 อันดับตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงที่สุด” จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 4.17 ถึง 7.31 และมีความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .90 ซึ่งต่อมามีการนำไปใช้หรือดัดแปลงในงานวิจัยหลายเล่ม ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ พนาลัย อยู่สำรา (2535) ศึกษาตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนของกลุ่มครูมัธยมศึกษาจำนวน 200 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .96 ส่วนอ้อมเดือน สดมณี (2536) ศึกษาผลการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรม-ศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครูจำนวน 76 คน ได้นำแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนนำไปใช้ ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .88 ต่อมา รุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวสังคมและจิตวิทยากับความพึงพอใจในการทำงานของครูประถมศึกษานาน 374 คน ได้นำแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนไปใช้ ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .85 สำหรับนุชนารถ ธาตุทอง (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ ความคลุมเครือในบทบาท ลักษณะทางจิตบางประการกับพฤติกรรม การทำงานของนักวิชาการในส่วนภูมิภาคจำนวน 256 คน ได้นำแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนไปใช้ ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .84 สำหรับ อนิสรา จรัสศรี (2541) ศึกษาลักษณะทางพุทธและ

พฤติกรรมสำนักการแพทย์กรุงเทพมหานคร และสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 400 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .86 เป็นต้น

จากหลักการการของทฤษฎีดังกล่าว ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ในทางวิชาการสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ ได้พบลักษณะทางจิตใจที่สำคัญ 8 ประการคนดีและคนเก่ง ซึ่งทฤษฎีจิตลักษณะ เป็นแนวทางที่ใช้พิจารณาการเกิดพฤติกรรมของเด็กนักเรียน โดยพิจารณาสาเหตุภายในจิตใจของบุคคลในการเลือกกระทำหรือเลือกไม่กระทำพฤติกรรมดังกล่าว ด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ ซึ่งอาจเกิดความอยากแสดงพลังอำนาจ ความกล้าหาญเพื่อให้เกิดการยอมรับ นอกจากนี้การที่บุคคล จะมีพฤติกรรมทางเพศแบบใดขึ้นอยู่กับมุมมองเห็นประโยชน์เป็นต้น ส่วนพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งปลูกฝังคนให้เป็นคนดีในระดับต่าง ๆ จนถึงหลุดพ้น ดังนั้นในระดับต้นทางพุทธศาสนา บุคคลควรจะมีลักษณะทางจิตใจของคนดีและคนเก่งที่ระบุไว้ในทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นสำคัญ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนากับจิตลักษณะในทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม โดยพิจารณาเลือกจิตลักษณะ 3 ประการ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายใน ดนด้านสุขภาพ มาเป็นตัวแปรที่ใช้ทำนายพฤติกรรมเพื่อหาข้อสรุปที่อาจสะท้อนของทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมในเชิงศาสนาและพบความเป็นอิสระจากกันของลักษณะทางศาสนากับจิตลักษณะบางด้าน ในการศึกษาครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการวิจัยต่อไปว่าควรจะนำลักษณะทางพุทธศาสนามาใช้ร่วมกับจิตลักษณะทางทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ช่วยให้สามารถเข้าใจ ทำนาย และพัฒนาคนให้มีพฤติกรรมต่างๆ ของคนดีและคนเก่งได้มากยิ่งขึ้น สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมและทำนายพฤติกรรม การมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนที่เหมาะสมได้ เนื่องจาก พฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่มีผลต่ออนาคตของตนเอง ดังนั้นจิตลักษณะของนักเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดหรือจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงกำหนดปัจจัยทางจิตลักษณะดังที่กล่าวมา กับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร

การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา

เพื่อให้มีความพร้อมเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาประเทศตามเป้าหมายที่วางไว้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคคลให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ ตามหลักความคิดทางด้านจิตวิทยา ดวงเดือน พันธมนาวิน (2531 : 3-48) กล่าวว่ามีความสำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก จะต้องพัฒนาบุคคลให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดีสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

ประการที่สอง จะต้องเป็นผู้มีสติปัญญาดีเฉลียวฉลาดจนทำให้เป็นผู้ได้รับการศึกษาดีประกอบอาชีพด้วยทักษะที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างมีประสิทธิภาพ และประการสุดท้ายจะต้องเป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรมสูง ยึดมั่นในหลักศาสนาของตน ซึ่งการพัฒนาทางด้านจิตใจนั้น เด็กและเยาวชนถือเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นได้ มีเมตตากรุณา รู้จักตนเองและผู้อื่น ตามความเป็นจริงจิตอยู่ในสภาพพร้อมต่อการรับรู้การปลูกฝังลักษณะทางพุทธและส่งเสริมให้มีนิสัยที่ดี รู้จักทำให้สงบ สามารถยับยั้งความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ช่วยให้มีสติรู้เท่าทันพฤติกรรมทางวาจา ความรู้สึกนึกคิด และภาวะจิตที่เกิดขึ้นด้วย (พระราชวรมนี. 2529 : 834) ดังนั้นจะต้องมุ่งพัฒนาและเตรียมบุคคลมาตั้งแต่วัยเด็กและวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่ต้องรับภาระในการพัฒนาชาติบ้านเมือง จึงสมควรที่จะได้รับการเพ่งเล็งเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้น หากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างให้มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ นับตั้งแต่บิดามารดาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการหล่อหลอมบุคคลโดยการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการดำเนินชีวิต

ความหมายของการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา

การปลูกฝังทางพุทธศาสนา หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง ทั่วทั้งสถาบันทางสังคมต่าง ๆ กระทำพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาต่ออีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมนั้นอาจจะเป็นการอบรมเลี้ยงดู การสั่งสอน การแสดงเป็นแบบอย่าง ทั้งนี้อาจจะเป็นการจงใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการได้รับการปลูกฝังทางพุทธศาสนาจากครอบครัวและการได้รับการปลูกฝังทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน ในส่วนนี้ขอกล่าวถึงการได้รับการปลูกฝังทางพุทธศาสนาจากครอบครัว ดังนี้คือ

กระบวนการการปลูกฝังทางพุทธศาสนาในครอบครัว

เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ ความพอใจที่จะนับถือศาสนาและการปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนานั้นมิได้เป็นสิ่งที่มิตัดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. 2520 : 180) แต่เกิดจากการถ่ายทอดทางสังคมโดยมีสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการทำหน้าที่ขัดเกลาทางพฤติกรรมของสมาชิกให้อยู่ในบรรทัดฐานทางศีลธรรม ซึ่งบรรทัดฐานจะเป็นสิ่งที่บอกว่าอะไรดีงามหรือพฤติกรรมใดไม่ควรปฏิบัติในสังคมส่วนรวม จึงจำเป็นต้องมีการปลูกฝังไปจนตลอดชีวิตของบุคคล โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางศาสนาซึ่งการถ่ายทอดทางศาสนานั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) และเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม

ซึ่งเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมไทย โดยเฉพาะการปฏิบัติในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนตามหลักของพระพุทธเจ้า สำหรับการถ่ายทอดทางสังคมหรือการถ่ายทอดทางศาสนานั้น มักจะเป็นการสั่งสอนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยผ่านสถาบันการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา สื่อสารมวลชน เป็นต้น ซึ่งในการถ่ายทอดของสถาบันทางสังคมเหล่านี้มีบทบาทมากต่อการปลูกฝังความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาให้เกิดขึ้นในบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังทางพุทธศาสนาให้แก่เด็กมากที่สุดดังจะได้กล่าวต่อไป วิธีการทางสังคมในการปลูกฝังทางพุทธศาสนานั้นโดยทั่วไปก็มักจะเป็นการอบรม เลี้ยงดู การสั่งสอนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การบอกให้ทราบว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อีกกรณีคือ การอบรมสั่งสอนโดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างก็ตาม

ลักษณะของครอบครัวกับการปลูกฝังทางพุทธศาสนาของบุคคล

สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม เป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญต่อชีวิตของบุคคลและมีส่วนสำคัญที่จะปลูกฝังลักษณะพื้นฐานทางจิตใจให้แก่เด็กเพื่อวางรากฐานให้แก่สถาบันอื่นในสังคมมนุษย์ต้องเกิดและได้รับการอบรมเลี้ยงดู การเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา การเสริมสร้างบุคลิกภาพทุกอย่างในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเลื่อมใส ศรัทธา และการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ที่บุคคลยึดถือรวมไปถึงลักษณะทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 15-20 ปีแรกต่อการวางรากฐานทางจิตใจ ถ้าหากครอบครัวมีคุณภาพสูงก็จะทำให้เด็กมีจิตใจและพฤติกรรมที่น่าปรารถนามาก และคุณภาพของครอบครัวอยู่ที่คุณภาพของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าลักษณะเหล่านี้ล้วนแต่ได้รับมาจากครอบครัวแทบทั้งสิ้นดังนั้นบิดามารดาและผู้ปกครองควรปฏิบัติตัวต่อเด็กในลักษณะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเขาได้รับความรัก ความอบอุ่น และความไว้วางใจ ให้มีอิสระพอสมควร ไม่ใช้การบังคับมากเกินไป โดยการชี้แจงแสดงเหตุผลให้เกิดความคิดที่ถูกต้อง การไม่บังคับแต่ใช้การควบคุมแทนด้วยการทำให้เด็กเกิดความคิด เกิดสติปัญญาแสดงเหตุผลให้เด็กเห็นและทำความเข้าใจให้เกิดขึ้น อีกทั้งการแสดงออกซึ่งความรักความเอาใจใส่ต่อเด็กเป็นไปโดยเปิดเผยเมื่อเด็กกระทำดีหรือแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ก็ควรแสดงความชื่นชมยินดีให้ปรากฏต่อเด็ก หาโอกาสสอนให้เด็กรู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก สิ่งที่ถูกนั้นเป็นธรรม สิ่งผิดนั้นไม่เป็นธรรม เราต้องการสิ่งที่เป็นธรรมก็ต้องทำตัวให้เป็นธรรม ดังนั้นครอบครัวจึงมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพของบุคคลในสังคมเพราะถ้าหากเด็กต้องอาศัยการเลี้ยงดูและอบรมจากครอบครัวหรือบิดามารดาหรือผู้ปกครองใกล้ชิดนานมากเท่าใด โอกาสที่เด็กจะยอมรับจากคนที่อยู่ใกล้ชิดกับตนก็

เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น และที่สำคัญก็คือ การกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎเกณฑ์ของศาสนาหรือกฎของกฎหมายจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ภายในบ้าน จากผลการศึกษาวิจัยในประเทศไทยมีนักวิชาการได้สนใจศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาในครอบครัว อาทิ เช่น เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี (2529) ได้ทำการศึกษาการถ่ายทอดลักษณะทางพุทธศาสนาในครอบครัว โดยการศึกษาประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดระยอง จำนวน 260 คน ผลการวิจัยพบว่า ในหมู่บ้านที่เด็กมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากเป็นเด็กที่มีความใกล้ชิดกับวัดและบิดามารดามีอิทธิพลในการถ่ายทอดแก่บุตรของตนมากกว่าในหมู่บ้านที่เด็กมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของวันชัย มีกลาง (2530) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยในนิสิตปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 507 คน ซึ่งได้ทำการศึกษาว่าบิดามารดาถ่ายทอดลักษณะทางพุทธศาสนาให้แก่ตนมาก เป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามากตามไปด้วย ส่วนในการวิจัยที่ศึกษาในกลุ่มพระสงฆ์และฆราวาสจำนวน 712 รูป สามเณร 175 องค์และเพื่อนของพระสงฆ์ในภาคใต้และสามเณรจำนวน 514 คน รวมทั้งสิ้น 1,428 ราย (ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธมนาวิน. 2533) ผลการวิจัยปรากฏว่าในกลุ่มพระสงฆ์และฆราวาสที่รายงานว่าได้ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัวมากหรือบิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธมาก เป็นผู้ที่มีความเชื่อและค่านิยมทางพุทธรวมทั้งความตั้งใจปฏิบัติทางสงฆ์สูงกว่าพระสงฆ์ที่รายงานว่าได้ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัวน้อยหรือมีบิดามารดาเป็นแบบอย่างทางพุทธศาสนาน้อย ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ถ้าครอบครัว (บิดามารดาหรือผู้ปกครอง) มีการปลูกฝังทางพุทธศาสนาแก่เด็กมาจะส่งผลให้เด็กมีลักษณะทางพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

หน้าที่ของครอบครัว (วันชัย มีกลาง. 2530 : 28-30)

1. หน้าที่ที่เป็นหลักสากล (Basic and Universal function)

1.1 หน้าที่ทางชีววิทยา (Biological function) ได้แก่ การสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม และการบริการด้านปัจจัยที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อการดำรงชีวิต

1.2 หน้าที่ทางจิตวิทยา (Psychological function) ได้แก่ การสามารถสร้างความพอใจด้านความต้องการทางเพศได้ การปกป้องและคุ้มครองเด็ก

2. หน้าที่ตามประเพณี (Traditional function) แบ่งได้เป็น

2.1 หน้าที่ทางเศรษฐกิจ (Economic function) ได้แก่ การแบ่งงานกันทำการแสวงหารายได้เพื่อการดำรงอยู่ของครอบครัว การจัดการดูแลทรัพย์สิน

2.2 หน้าที่ทางสังคม (Social function) ได้แก่ การก่อตั้งฐานะ การเลี้ยงดูเด็ก การเพิ่มพูนและการถ่ายทอดมรดกทางสังคม

2.3 หน้าที่ทางศาสนา (Religious function) ได้แก่ การถ่ายทอดความเชื่อและหลักศาสนา การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาให้ถูกต้อง

2.4 หน้าที่ทางวัฒนธรรม (Cultural function) ได้แก่ การถ่ายทอดแนวทางดำเนินชีวิต การปฏิบัติตัวตามประเพณี การเรียนรู้เอกลักษณ์และค่านิยมของสังคม

2.5 หน้าที่ทางสันทนาการ (Recreational function) ได้แก่ การจัดให้สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดความสุขสนทนารสเลิศเพลิน การร่วมกิจกรรมที่เป็นการพักผ่อนหย่อนใจของสมาชิกในครอบครัว

สมน อมรวิวัฒน์ และทัศนา แชนมณี (2524 : 35-39) ได้กล่าวถึงบทบาทของครอบครัวซึ่งมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนและหน้าที่ขัดเกลาจิตใจเด็กไว้ดังนี้

1. บทบาทในฐานะที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้เลียนแบบ
2. บทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวสาร ความรู้ และข้อเท็จจริงทางด้านจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก
3. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี
4. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้แก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่มีแนวโน้มไปในทางเสื่อมแล้วให้กลับตัวได้และประพฤติดี
5. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์และมีการปรับตัว

ดังนั้น หน้าที่สำคัญของครอบครัวก็คือ หน้าที่ในการถ่ายทอดทางศาสนา ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ ทั้งนี้แล้วผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดทางศาสนาคือ “บิดามารดา” นั่นเอง

บทบาทของบิดามารดาในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา

บทบาทของบุคคล หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพของบุคคล (สุพัตรา สุภาพ. 2525 : 34) และการที่บุคคลมีสถานภาพเป็นบิดามารดาที่แท้จริงนั้น บุคคลต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะบิดามารดาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตร ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของบิดามารดา และจะเป็นเครื่องประกันได้ว่าบิดามารดาจะได้รับการปฏิบัติที่ดีจากบุตรเช่นเดียวกัน

ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดู การเป็นแบบอย่างที่ดีในทางพุทธศาสนาจึงไม่ได้หมายความว่าให้การให้กำเนิด การเลี้ยงดูจนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ตลอดจนให้การศึกษาทางโลกเท่านั้น แต่

หมายถึงการทำให้บุตรเป็นคนดีตามแนวทางพุทธศาสนาด้วย ซึ่งการนับถือศาสนาของคนไทยมีความหลากหลายในด้านความเชื่อและการปฏิบัติ เนื่องจากพุทธศาสนามีเนื้อหาที่สลับซับซ้อนมากในด้านความเข้าใจใน โลก ชีวิต และตัวของมนุษย์เองทั้งในอดีตและปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งด้านที่เกี่ยวกับกาย วาจา และจิตใจของมนุษย์ คำสอนของพระพุทธเจ้าในศาสนาพุทธปรากฏชัดถึงการยอมรับ ถึงคุณค่าทางสังคมของมนุษย์ พระราชวรมณี (ประยูรธ ปยุตโต) ได้ยืนยันความจริงข้อนี้ว่า “พระพุทธธรรมมองเห็นชีวิตด้านในของบุคคลโดยสัมพันธ์กับคุณค่าด้านนอก คือทางสังคมด้วย และถือว่าคุณค่าทั้งสองด้านนี้เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ไม่แยกจากกันและสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” สรุปได้ว่ามนุษย์จะต้องรู้จักตนเอง รู้จักโลกภายนอกจึงจะเข้าใจวิถีทางดำเนินชีวิตที่ประเสริฐที่ได้ และในการหาทางออกของการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ควรย้อนมาที่ภูมิปัญญาไทย โดยการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตตามครรลองคลองธรรมที่เหมาะสม

ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยอยู่จำนวนหนึ่งของไทยที่ศึกษาปรากฏการณ์ของการนับถือพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันไปในสังคมไทย พบผลงานที่น่าสนใจ คือนิสิตนักศึกษาและผู้ใหญ่ที่อายุมากกว่า 45 ปีซึ่งมีความเชื่อหรือความศรัทธาในพระพุทธศาสนาจะมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนามาก และผู้ที่ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากจะมีสุขภาพจิตดี มีพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ส่วนผู้ที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธหรือผู้ที่มีการดำเนินตนในประจำวันสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยหลีกเลี่ยงการใช้ชีวิตที่ผิดศีลจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ถ้ามีสถานภาพการเป็นบิดามารดาจะเป็นบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูบุตรให้บุตรเป็นคนดี มีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2540 : บทคัดย่อ) กล่าวโดยสรุปคือการมีบุคคลที่มีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาจะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัว และต่อสังคมส่วนรวม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญและเพื่อที่จะได้ทราบว่าเด็กนักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังทางพุทธศาสนาแตกต่างกันจะมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งในทางพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่สำคัญ เพื่อให้บุตรเป็นชาวพุทธที่ดี บิดามารดาควรนำหลักธรรมทางศาสนามาปลูกฝังอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้คือ

ความเชื่อตามหลักทางพุทธศาสนา

ความหมายและประเภทของความเชื่อ

คำว่า “ความเชื่อ” ถ้าแปลตามรูปศัพท์ คำว่า “ความ” หมายถึง เรื่อง เช่น เนื้อเรื่อง ใช้ประกอบหน้าคำอื่นให้เป็นคำนาม ส่วนคำว่า “เชื่อ” หมายถึง เห็นจริงด้วย หรือไว้ใจ ดังนั้น “ความเชื่อ” จึงหมายถึง เรื่องที่เห็นจริงด้วย (วันชัย มีกลาง. 2532 : 14 ; อ้างอิงจาก มานิต มานิตเจริญ. พจนานุกรมไทย. 2519 : 200,310) นอกจากนี้ แฟร์ไชล (วันชัย มีกลาง. 2532 : 14 ; อ้างอิงจาก Fairchild. 1961 : *Dictionary of Sociology*. 23-24) ได้ให้ความหมายของความเชื่อ ไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก การยอมรับข้อเสนอใดข้อเสนอหนึ่งว่าเป็นจริง การยอมรับเช่นนี้โดยสาระสำคัญแล้วเป็นการยอมรับเชิงพุทธปัญญา อาจมีอารมณ์สะท้อนใจเข้ามาประกอบร่วมด้วย ความเชื่ออาจมีพื้นฐานจากหลักฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ หรือมีพื้นฐานมาจากความรังเกียจ จากการไม่รู้เอาเอง หรือเกิดจากการเข้าใจผิดไขว้เขวก็ได้ ดังนั้น ความเชื่อจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในเนื้อหาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ความเชื่ออาจจะเป็นความเชื่อเชิงวิทยาศาสตร์ ความเชื่อเชิงมโน หรือความเชื่อในสิ่งแปลกก็ได้ การกระทำของบุคคลอาจจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งจริงจังหรืออย่างมโน ด้วยความเชื่อผิด ๆ ได้เท่ากับความเชื่อที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การกระทำที่ใช้สติปัญญานั้นย่อมต้องอาศัยความเชื่อเป็นพื้นฐานอยู่ด้วย โดยใช้สติปัญญามาทดสอบความเชื่อและตรวจสอบดูความถูกต้องอยู่ด้วยเสมอ ประการที่สอง คือ การยอมรับข้อเสนอใดข้อเสนอหนึ่งว่าเป็นจริง โดยที่ยังมิได้มีการพิสูจน์หรือมีอาจพิสูจน์ได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ฟิชไบน์ และไอเซน (Fishbein and Ajzen. 1975 : 131) ได้ให้ความหมายของ “ความเชื่อ” ไว้ว่า หมายถึง การลงความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลซึ่งแตกต่างกันไปตามความรู้ความเข้าใจและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่มีต่อเรื่องนั้น

เสถียร โกเศศ (2515 : 20,35) ได้แบ่งความเชื่อออกเป็นสองนัย นัยหนึ่งเป็นความเชื่อด้วยอารมณ์ศรัทธา และอีกนัยหนึ่งเป็นความเชื่อด้วยปัญญาทางเหตุผล และทัศนะของเสถียร โกเศศ ความเชื่อเรื่องของจิตใจเป็นสิ่งที่อยู่ภายในโดยกล่าวว่า ความเชื่อในเรื่องศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจ ถ้าใจไม่แสดงออกมาภายนอกก็ไม่มีใครทราบว่าจะเชื่ออะไร ทุกศาสนามีพิธีรีตอง ศิลปะและประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ก็เป็นการแสดงออกแห่งความเชื่อ เพื่อเร้าให้เกิดศรัทธาปสาทะ ผู้ที่มีความเชื่อ เมื่อได้กระทำอะไรไปก็เชื่อว่าเป็นกุศลได้บุญแรงก็เกิดปีติยินดี เบิกบานผ่องแผ้วใจที่มนุษย์สามารถทำสิ่งใหญ่โตได้สำเร็จ ดังนั้นแล้วศาสนาจึงจำเป็นแก่ผู้ที่มีความเชื่อ ถ้าปราศจากศาสนาชีวิตก็ไม่มีจุดหมายใด ในทางพุทธศาสนาถือว่า ความเชื่อต้องเป็นไปตามหลักแห่งการใช้สติปัญญาและการใช้เหตุผล พุทธศาสนาสอนเรื่องศรัทธาคือความเชื่อ และพุทธศาสนาก็สอนให้มี

ปัญญากำกับในที่นั้นด้วย ผู้ที่นับถือพุทธศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีเสรีภาพในการใช้ความเชื่ออย่างเต็มที่โดยไม่เชื่ออย่างมกมาย

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การลงความเห็นหรือการยอมรับในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคล ที่เกิดขึ้นในจิตใจแต่ละบุคคล โดยส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากประสบการณ์ด้านความรู้ความเข้าใจ และสิ่งแวดล้อมของบุคคล โดยความเชื่อนั้นอาจจะเป็นเรื่องที่มีพื้นฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้หรือเป็นเรื่องที่มกมาย หรืออาจเป็นเรื่องที่ก่อประโยชน์หรือโทษต่อบุคคล สังคม อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ซึ่งการยอมรับดังกล่าวอาศัยสติเป็นตัวทดสอบความถูกต้องด้วยเสมอ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความเชื่อพื้นฐานของพุทธศาสนิกชนไทยยึดถือตามหลักพระพุทธศาสนาที่สำคัญได้แก่ การยึดพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อในนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนา

พระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถือเป็นหลักยึดเหนี่ยวเบื้องต้นของชาวพุทธ ความดีศรัทธาหรือความยึดมั่นในพระรัตนตรัยเป็นเครื่องแสดงถึงคุณธรรมที่เด่นชัดสำหรับพุทธศาสนิกชน ความเชื่อในพระพุทธเจ้า เป็นความมั่นใจในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลต้นแบบเป็นผู้มีสติปัญญา ความสามารถที่อาจฝึกหรือพัฒนาให้บริบูรณ์ได้สามารถหยั่งรู้หลักธรรม บรรลุความหลุดพ้นเป็นอิสระไร้ทุกข์ลอยเหนือโลกธรรม และมีความดีงามสูงสุด ความเชื่อในพระธรรมได้แก่ ความมั่นใจ ในความจริงและความดีงามที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ว่าเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ค้นพบปฏิบัติเห็นผลประจักษ์กับตนเองแล้ว จึงนำมาประกาศเผยแผ่ไว้ ธรรม คือ กฎแห่งธรรมชาติเป็นกลางและเที่ยงธรรมต่อทุกคน ผู้ใดรู้จักพัฒนาตนให้มีปัญญานำความรู้ทางธรรมหรือความจริงนี้มาใช้ประโยชน์ ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายด้วยความรู้เท่าทันตามสภาวะความเป็นจริง ก็จะแก้ไขปัญหาก็ได้ดีที่สุด และมีชีวิตที่ดีที่สุด ความเชื่อในพระสงฆ์ พระสงฆ์ คือ บุคคลที่สละบ้านเรือนเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ได้ศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ความเชื่อในพระสงฆ์คือ ความมั่นใจในชุมชนหรือสังคม ว่าเป็นสังคมที่ดีงาม มีธรรมเป็นรากฐาน ประกอบด้วยสมาชิกผู้มีจิตใจห่างไกลจากทุกข์ ฉะนั้นบุคคลที่มีความเชื่อถือศรัทธาในพระรัตนตรัยน่าจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี

หลักกฎแห่งกรรมหรือหลักกรรม

หลักกฎแห่งกรรมหรือหลักกรรม นับว่าเป็นหลักคำสอนที่สำคัญยิ่งในพุทธศาสนา เนื่องจากพุทธศาสนาสอนหลักความจริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของ

เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เป็นวัตถุหรือเป็นเรื่องของจิตใจ ไม่ว่าจะมียุติหรือไม่มีชีวิต ล้วนเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กฎธรรมชาติ และกฎธรรมชาติที่ถือว่ามีความสำคัญสำหรับมนุษย์คือหลักกฎแห่งกรรม เพราะมนุษย์เป็นผู้เสกสรรปรุงแต่งกรรม และกรรมก็เป็นเครื่องปรุงแต่งวิถีชีวิตโชคชะตาของมนุษย์ (พระราชวรมณี. 2525 :154-155) ดังนั้น “กรรม” จึงเป็นคำสอนที่สำคัญยิ่งในพุทธศาสนา กฎแห่งกรรมจึงเป็นกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติที่เป็นนามธรรม เกี่ยวข้องกับการกระทำของบุคคล กรรมในทางธรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือเป็นไปด้วยความตั้งใจ ทำ พูด คิด ผู้นับถือพุทธศาสนาจำต้องประกอบด้วยความเชื่อในเรื่องกรรม ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ (พระเทพเวที. 2532 : 157)

1. กัมมสัทธา เชื่อความมียุติของกรรม
2. วิปากศรัทธา เชื่อในผลที่เกิดขึ้นตามสมควรแก่กรรมที่บุคคลได้กระทำลงไป
3. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อในความที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีกรรมเป็นของตนเอง

หลักกรรม หรือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นหลักธรรมสำคัญทางพุทธศาสนา ที่สอนให้คนละเว้นจากความชั่ว ประพฤติแต่ความดี ให้รู้จักควบคุมความประพฤติของตน แต่สิ่งที่ก่อให้เกิดความเกิดความเข้าใจสับสนเรื่องกรรมประการหนึ่ง คือ พฤติกรรมที่ปรากฏของคนเป็นประการหนึ่งแต่เขากลับได้รับผลอีกอย่างหนึ่ง และเกิดความไม่แน่ใจในการให้ผลของกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับหลัก “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ว่าเป็นจริงนั้นมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งความเข้าใจสับสนในเรื่องนี้เกิดจากบุคคลเข้าใจว่า ความดีคือ เงินทอง ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม หรือลาภยศ ต่าง ๆ แทนที่จะเข้าใจว่า ทำความดีแล้วได้ความดี กลับเข้าใจว่า ทำความดีแล้วได้เงิน หรือตำแหน่งเหล่านี้ เป็นต้น ดังนั้นหลักของกรรมจึงต้องอาศัย ความเชื่อในความมียุติของกรรม ผลของกรรม และการที่แต่ละชีวิตมีกรรมเป็นของตนเอง โดยบุคคลต้องเชื่อในธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ว่าเป็นหลักคำจูนจิตใจ และจะช่วยให้ชีวิตของเขาปลอดภัย ทั้งในชาติปัจจุบันและภายภาคหน้า จากหลักฐานดังกล่าว แสดงว่าพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อในกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของบุคคล

ความเชื่อเรื่องบุญ-บาป

คำว่า “บุญ” “บาป” เป็นคำที่ผู้นับถือพุทธศาสนาได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอ และเป็นคำที่มีความสัมพันธ์กับนรก สวรรค์ เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพุทธศาสนิกชนส่วนมากเชื่อว่า ทำบุญจะได้ไปสวรรค์ ทำบาปจะตกนรก เหล่านี้เป็นต้น

“บุญ” มีความหมายตามรูปศัพท์ที่นิยมกัน หมายถึง กรรมดีที่ปฏิบัติแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ หรือหมายถึง เครื่องชำระสัณดาน ความดี กุศล ความสุข ส่วน “บาป” หมายถึง สิ่งที่ทำแล้วจะต้องตกนรก หรือหมายถึง ความชั่วร้าย กรรมชั่ว บุญและบาป เป็นคำที่แพร่หลายอยู่ก่อนแล้วในพุทธกาล และมีความหมายในทางโชคและความศักดิ์สิทธิ์ปนอยู่ด้วย (พระราชมุนี. 2525 : 171) พุทธศาสนานำเอาบาปบุญดีใช้สำหรับความหมายที่ต้องการโดยเฉพาะ โดยเน้นในแง่ความเข้าใจเกี่ยวกับความดี ความชั่ว ซึ่งพุทธศาสนาสอนว่า ความดีเป็นคุณค่าที่รักษาและส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ ทำให้จิตใจสะอาดผ่องใสบริสุทธิ์ หรือยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น เรียกว่า “บุญ” ส่วนความชั่วนั้นเป็นสภาพที่ทำให้คุณภาพของจิตเสื่อมเสีย หรือทำให้ตกต่ำลง เรียกว่า “บาป”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในความหมายที่แท้จริงของบุญ-บาป ในทางพุทธศาสนาจะไม่เกี่ยวข้องกับโชคหรือความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งนอกเหนือการควบคุมของบุคคล แต่ในความเข้าใจของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปมักเข้าใจว่า บุญ บาป เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับนรกสวรรค์ หรือประสบในสิ่งที่ตีสาม ความสุขในโลกหน้า ดังนั้น หลักแห่งบุญ บาป จึงฝังอยู่ในจิตใจของผู้ที่นับถือพุทธศาสนาจนถึงปัจจุบัน

หลักนิพพาน

นิพพาน หมายถึง สภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์แล้ว (พระราชมุนี. 2518 : 38) นิพพานในพุทธศาสนามีสองลักษณะคือ ลักษณะแรก เป็นนิพพานของพระอรหันต์ หรือบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่ภาวะจิตของบุคคลนั้นปลอดโปร่งเป็นอิสระ ลึนราคะ โทสะ และโมหะ ไม่ถูกกิเลสครอบงำหรือชักจูง จึงทำให้มีชีวิตอยู่อย่างไม่มีสิ่งกังวลใจ หรือเจือปนใด ๆ มารบกวน ลักษณะที่สอง เป็นภาวะของนิพพานเองล้วน ๆ แท้ ๆ ซึ่งประจักษ์แก่พระอรหันต์ในเมื่อประสบการณ์ในกระบวนการทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ลึนสุดลง หรือในเมื่อไม่มีการรับรู้ หรือในเมื่อไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ อารมณ์ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 เหล่านั้น คือนิพพานในแง่ของความสิ้นกิเลส ซึ่งมีผลต่อการติดต่อเกี่ยวข้องกับโลกภายนอก หรือต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านที่สอง คือนิพพานในแง่ที่เป็นภาวะจำเพาะล้วน ๆ แท้ ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์เฉพาะของผู้บรรลุ ไม่อาจหยั่งถึงด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตามหลักคำสอนในพุทธศาสนานั้น สภาวะแห่งนิพพานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ อวิชชา (ความไม่รู้เท่าทัน) ตัณหา (ความทะยานอยาก) อุปาทาน (ความยึดมั่นถือมั่น) ดับไปตามปกติของปฏิจจสมุปบาท อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ย่อมครอบงำเคลือบแฝงจิตใจและเป็นตัวนำเอากิเลสต่าง ๆ ให้ไหลเข้ามาสู่จิตใจ ทำให้จิตใจขุ่นมัว เศร้าหมอง รับรู้บิดเบือนไปจากความเป็นจริงต่อเมื่ออวิชชา ตัณหา อุปาทาน หายไปแล้วก็เกิดปัญญา มองเห็นสิ่งทั้งหลายคือ โลกและชีวิตถูกต้องชัดเจนตามที่เป็นจริง เมื่อเป็นเช่นนี้ ภาวะแห่งความแจ่มใส สะอาด สว่าง สงบก็เกิดขึ้นในบุคคล

พระเทพเวที (2532 : 371-374) ได้สรุปถึงคุณค่าและลักษณะที่พึงสังเกตเกี่ยวกับนิพพานไว้ 3 ประการคือ

1. นิพพาน เป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตในพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่อาจบรรลุได้ในชาตินี้ เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถประจักษ์แจ้งได้ในปัจจุบันไม่ต้องรอให้กับชาติหน้า
2. นิพพาน เป็นจุดมุ่งหมายที่ทุกคนเข้าถึงได้ไม่จำกัด ชาติ ชั้น วรรณะ หญิงหรือชายคฤหัสถ์ หรือบรรพชิต บุคคลทุกคนเมื่อมีความชอบ ความต้องการเพียรพยายาม มีความพร้อมแล้วก็สามารถบรรลุนิพพานได้
3. นิพพาน อำนวยผลยิ่งกว่าล้าพั้งความสำเร็จทางจิตจะให้ได้การบรรลุนิพพานเป็นความหลุดพ้นแม้จากความสำเร็จทางจิตใจ เป็นสิ่งที่ประจักษ์แจ้งก็ต่อเมื่อสามารถก้าวล่วงความสำเร็จทางจิตไปได้ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่สมบูรณ์ ย่อมต้องรับรู้และยอมรับในเรื่องนิพพาน (งามตา วรินทร์านนท์. 2536 : 17)

พระพุทธศาสนามองมนุษย์ทุกคนว่า “เวไนยสัตว์” ที่มีศักยภาพในตัวเองที่จะพัฒนาให้รู้จักใช้สติปัญญาเพื่อยกระดับจิตใจของตนในการละกิเลส คือความยึดถือแห่งตัวตน และนำพาตนให้พ้นจากความเสื่อม รวมทั้งการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้สูงขึ้น ตามลำดับจนบรรลุเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตได้ แนวทางในการปลูกฝังพระพุทธศาสนายอมรับทั้งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเท่านั้น องค์ประกอบทั้งสองนี้ต้องส่งเสริมหรือเกื้อหนุนกันประสานกันด้วยดี การพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมจึงจะเป็นไปด้วยดี ในทางปฏิบัติ การสร้างคุณธรรม จริยธรรมจะต้องขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่ง และสร้างสำนักภายในโดยเฉพาะการรู้จักคิดของเด็กอีกส่วนหนึ่ง ตามหลักธรรมในทางพุทธศาสนาถือว่าในการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น ความขัดข้องแปรปรวน ความเดือดร้อนลำบาก ความสูญเสีย และปัญหาชีวิตต่าง ๆ ซึ่งทางพุทธศาสนาเรียกรวมว่า ความทุกข์นั้น เป็นสิ่งที่มิอยู่จริงมนุษย์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง เมื่อเป็นเช่นนี้ต้องรับรู้และพร้อมที่จะจัดการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ดีที่สุด ฉะนั้นชีวิตที่เป็นอยู่อย่างดีและมีความสุขคือ ชีวิตที่กล้ารับรู้ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ตั้งเจตคติที่ถูกต้องต่อปัญหาเหล่านั้นและจัดการแก้ไขด้วยวิธีที่ถูกต้อง และภารกิจที่สำคัญของพระพุทธศาสนา คือการช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหของตนเองได้ (พระธรรมปิฎก. 2540 : 4-5) การที่จะแก้ปัญหหรือแก้ความทุกข์จึงต้องกำจัดที่ต้นเหตุซึ่งเกิดจากความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ ไม่มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามที่เป็น โดยนัยนี้พัฒนาบุคคลให้เกิดปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของสภาวะทั้งหลาย มีทัศนคติถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลาย และปฏิบัติหรือจัดการกับสิ่งทั้งหลายตามที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน คือ ความมีชีวิตอยู่อย่างสำเร็จด้วย

เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันไม่ซ้ำกัน มีหลายเรื่องหลายแบบที่จะเกิดขึ้นที่เป็นปัญหาให้เราแก้ไข เราต้องรู้จักปัญหาว่าคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร และเราควรจะแก้ไขด้วยวิธีใด ปัญหานั้นจึงจะดับลงไม่ลุกฮือขึ้นอีกต่อไปซึ่งในสังคมไทยพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกแ่งมุม ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ยึดถือคำสอน และหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาโดยเชื่อว่าตามคำสั่งสอนพุทธศาสนาจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่อยู่ในระเบียบของสังคม เพราะการเป็นพุทธบริษัทไม่ใช่คนยอมแพ้ปัญหา แต่เป็นคนสู้กับปัญหาต้องมีความอดทนในการต่อสู้ มีการบังคับตนเอง เพื่อให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้ และมีความเฉียบแหลม รู้จักใช้ปัญญาเป็นอาวุธในการต่อสู้กับปัญหาด้วยเหตุนี้ที่พระพุทธศาสนาจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ศาสนาจึงอยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไปและรวมถึงกระบวนการปลูกฝังทางพุทธศาสนาด้วย ดังนั้นในการหาทางปลูกฝังให้เด็กมีความดีมีตัว ให้ก้าวหน้าในทางที่ถูกที่ชอบ ตามแนวทางที่ถูกต้องของประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะเมืองไทยสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปเป็นเครื่องมือที่จะปลูกจิตปลอบใจของเด็กให้หันหน้าเข้าหาธรรมะเพื่อจะได้นำธรรมะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ศาสนาทำให้มนุษย์รู้จักใช้สติปัญญาระดับจิตใจของตนเพื่อการละกิเลส คือความยึดถือแห่งตนและนำพาตนให้พ้นจากความเสื่อม ดังคำกล่าวที่ว่า “ธรรมะย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม”

หลักธรรมที่สำคัญทางพุทธศาสนา

ความหมายและประเภทของหลักธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของ"ธรรม"ไว้ว่า หมายถึง คำสั่งสอนในศาสนา เช่น ธรรมะของพระพุทธเจ้า หรือหลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา เช่น การปฏิบัติธรรม ประพฤติธรรม หรือหมายถึง ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 414) ดังนั้นธรรมในพุทธศาสนาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความยุติธรรม ความถูกต้องที่พระองค์ทรงค้นพบและนำมาเผยแพร่เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำไปประพฤติปฏิบัติ

ประเภทของหลักธรรม

ธรรมในพุทธศาสนาโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหรือ สองระดับคือ ระดับโลกุตระธรรม ซึ่งเป็นธรรมขั้นสูงสำหรับบุคคลที่ต้องการการหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง โลกุตระธรรมตั้งอยู่บนอริยสัจ พิจารณาได้ด้วยเหตุผล รู้ได้ด้วยการบำเพ็ญเพียรภาวนา ปฏิบัติเพื่อละกิเลสตัณหาทั้งปวงเพื่อเข้าสู่กระแสพระนิพพานในที่สุด ส่วนระดับโลกียธรรม เป็นธรรมสำหรับบุคคลที่ยังต้องอยู่ในโลกและยอมรับในความสุขความทุกข์แห่งโลก ธรรมในระดับโลกียะในพุทธศาสนาจะสอนให้

อยู่ในสังคมด้วยความสงบสุข ทั้ง ๆ ที่มีทุกข์ หรืออีกกรณีหนึ่ง ธรรมในพุทธศาสนา หรือพุทธธรรม อาจแยกเป็นสองส่วน คือ สัจธรรมกับจริยธรรม (พระราชวรมณี. 2525 : 10) โดยสัจธรรมใน พุทธศาสนา หมายถึง คำสอนเกี่ยวกับสภาวะของสิ่งทั้งหลาย หรือธรรมชาติและความเป็นไปได้โดย ธรรมชาติของสิ่งทั้งหลาย หรือกฎธรรมชาตินั่นเอง ส่วนจริยธรรม หมายถึง การถือเอาประโยชน์จาก ความรู้ ความเข้าใจในสภาพความเป็นไปโดยธรรมชาติของสิ่งทั้งหลาย หรือจริยธรรมก็คือความรู้ใน การประยุกต์สัจธรรมนั่นเอง

หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่คนไทยยึดถือในการดำรงชีวิตประจำวัน

พุทธศาสนามีหลักคำสอนอยู่มาก หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่คนไทยนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดำรงตนได้อย่างเป็นสุขได้แก่

1. หลักอริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้และนำมาสั่งสอน จำแนกเป็น 4 ประการคือ

1.1 ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ

1.2 สมุทัย คือ เหตุให้เกิดทุกข์

1.3 นิโรธ คือ ความดับทุกข์

1.4 มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ มีองค์ 8 ประการคือ ความ เห็นชอบ ความดำริชอบ เจรจาชอบ ทำงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ ทำความเพียรชอบ ตั้งสติชอบ และ ตั้งใจชอบ

2. ขรवासธรรม สมเด็จพระธีรญาณมุนี (2525: 9-10) ได้ให้ความหมายของ ขรवासธรรมไว้ หมายถึง ธรรมของขรवास ธรรมของการครองเรือน หลักการครองชีวิตของ คฤหัสถ์มี 4 ประการคือ

2.1 สัจจะ คือ การสัตย์ซื่อแก่กัน (ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริงทำจริง ไม่ปิดบัง ความจริงใจ)

2.2 ทมะ การรู้จักข่มจิตของตน (ฝึกฝน ข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุม จิตใจ ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติ ปัญญา ข่มความโลภ ความโกรธ ความหลง)

2.3 ขันติ หมายถึง การอดทน (อดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความ ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นใจในจุดหมาย ไม่ท้อถอย)

2.4 จาคะ หมายถึง การสละให้ปันสิ่งของตนแก่คนที่ควรปันให้ (เสียสละ มีจิตใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูล สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่คับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว)

3. หลักโอวาทปาติโมกข์ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนา มีหลัก 3 ประการคือ

3.1 การละเว้นจากการประพฤติดีชั่วด้วยกาย วาจา ใจ

3.2 การประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

3.3 การทำใจของตนให้หมดจากเครื่องเศร้าหมอง

4. สัมปยุตธรรม ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติต่างๆ 7 ประการ ดังที่กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 39-41) ได้กล่าวไว้ ดังนี้คือ

4.1 ัมมัญญตา รู้หลักและรู้จักเหตุ คือ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติกิจหน้าที่และดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น รู้ว่าตำแหน่ง ฐานะ อาชีพ การงานของตน มีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร มีอะไรเป็นหลักการ จะต้องทำอะไรอย่างไร จึงจะเป็นเหตุให้บรรลุถึงความสำเร็จที่เป็นไปตามหน้าที่และความรับผิดชอบนั้น ๆ ดังนั้นเป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุด คือ รู้ทันกฎธรรมชาติหรือหลักความจริงของธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง มีจิตใจเป็นอิสระไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิตนั้น

4.2 อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือรู้ความหมายและความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ เข้าใจว่าวัตถุประสงค์ของกิจการที่ตนกระทำ รู้ว่าหลักการนั้นมีความมุ่งหมายอย่างไร รู้ว่าที่ตนทำอยู่อย่างนั้น ๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุถึงผลอะไรที่ทำหน้าที่ ตำแหน่ง ฐานะการงานอย่างนั้น ๆ เขากำหนดวางไว้กันเพื่อความมุ่งหมายอะไร กิจการที่ตนทำอยู่ขณะนี้เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร ดังนั้น ตลอดจนจนถึงขั้นสูงสุดหรือรู้ความหมายของคตินิยมและประโยชน์ที่เป็นสาระของชีวิต

4.3 อัตตัญญตา รู้จักตน คือ รู้ตามความเป็นจริงว่าตัวเรานั้นโดยฐานะภาวะ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ เป็นต้น แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม และรู้จักแก้ไขปรับปรุงส่งเสริม ทำการต่าง ๆ ให้สอดคล้องถูกต้องตรงทางให้เจริญงอกงามบังเกิดผล

4.4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ คือรู้จักพอดี เช่น รู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณในการใช้จ่าย รู้จักความพอเหมาะพอดีในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่าง ๆ ตลอดจนการพักผ่อนหลับนอนและการสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ

4.5 กาลัญญตา รู้จักกาล คือรู้เวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่พึงใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่น รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา ให้ถูกเวลา เป็นต้น

4.6 ปรีชาญาณ รู้จักชุมชน คือรู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชน รู้การอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชนและต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรต้องทำกิจอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัย มีวัฒนธรรมอย่างนี้ มีความต้องการ ควรเกี่ยวข้อง ควรบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4.7 บุคคลปรีชาญาณ รู้จักบุคคล คือ รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอรรถาธิบายความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น และรู้จักที่จะต้องปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ อย่างไรว่าควรจะทำ ดี ดังนี้ เป็นต้น

จากหลักคำสอนที่เป็นหลักพุทธศาสนาที่กล่าวมา เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนเพื่อให้มนุษย์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ซึ่งสิ่งที่ควรทำ ห้ามปรามสิ่งที่ควรละเว้น ฯลฯ ซึ่งลักษณะพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความมีคุณธรรม มีศีลธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา มองมนุษย์ทุกคนว่า “เวไนยสัตว์” ที่มีศักยภาพในตัวเองที่จะพัฒนาให้สูงขึ้นตามลำดับจนบรรลุเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตได้ แนวทางการปลูกฝังนั้น พระพุทธศาสนายอมรับอิทธิพลของความเกื้อหนุนกันระหว่างการพัฒนาตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา หลักการปฏิบัติคุณงามความดี

หลักการปลูกฝังพุทธศาสนาแก่นุตร

วิธีการที่บิดามารดาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปลูกฝังทางพุทธศาสนาแก่นุตร มีดังนี้ (แสงระวี เทพรอด. 2542 :48-50)

1. แบบสากัจฉาหรือสนทนา เป็นวิธีที่ทำให้บุคคลที่สนทนาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาด้วยการแสดงธรรมตามลำดับขั้นตอน คือตั้งแต่ขั้นต่ำจนถึงขั้นสูงสุด บิดามารดาควรสอนบุตรด้วยการสนทนากันอย่างธรรมดา เพื่อให้บุตรเกิดความรู้สึกไว้วางใจเป็นกันเองเสียก่อน แล้วค่อย ๆ สอนบุตรโดยชี้ให้เห็นในสิ่งที่เป็นสัจธรรม ทั้งในด้านดีและด้านชั่วด้วยการโน้มน้าวจิตใจ ให้จิตใจของบุตรเกิดความปีติปราโมทย์เห็นประโยชน์ของสิ่งที่ดีและเห็นโทษของสิ่งที่ชั่ว เพราะในทางพุทธศาสนาถือว่าการปฏิบัติธรรมต้องทำด้วยความปีติปราโมทย์เห็นผลด้วยตนเอง มิใช่การขู่เข็ญ ถ้าไม่เกิดปีติปราโมทย์การสอนจะไม่ได้ผล การสอนด้วยการสนทนาระหว่างบิดามารดาและบุตรจึงเป็นการทำให้บุตรเห็นสิ่งที่ดีชั่วด้วยตนเอง โดยบิดามารดาต้องดูว่าบุตรเป็นคนมีความคิดหรือปฏิบัติอย่างไร จากนั้นชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่คิดกับการปฏิบัตินั้นให้ผลอย่างไร จนบุตรยอมรับพร้อมที่จะปฏิบัติตนในสิ่งที่ดียิ่งเสมอ

2. แบบวางกฎข้อบังคับ เป็นการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นควบคุมความประพฤติทางกาย (กาย วาจา) ให้เป็นปกติ เพื่อความดีงามของบุคคล ตลอดจนเพื่อ

ความสงบสุขในสังคม พระพุทธองค์ได้บัญญัติสิกขาบท (วินัย) ขึ้น โดยเฉพาะของภิกษุและภิกษุณี โดยมีขั้นตอนการบัญญัติดังนี้ เมื่อภิกษุกระทำการไม่ดีไม่งามขึ้นจนเป็นที่กล่าวติเตียน ทรงเรียกประชุมสงฆ์สอบสวนผู้กระทำการได้สมจริง ทรงชี้โทษของการกระทำนั้น ทรงแจ้งวัตถุประสงค์และคุณประโยชน์ในการบัญญัติ จนสงฆ์ยอมรับว่าดีและถูกต้องแล้ว จึงทรงบัญญัติสิกขาบท ดังนั้นการสอนของพระพุทธองค์แม้จะเป็นการวางกฎข้อบังคับก็ไม่ทรงบังคับโดยผลการ แต่เป็นการวางแผนเงื่อนไขร่วมกัน ด้วยเหตุนี้การอบรมสั่งสอนบุตรของบิดามารดาด้วยการวางกฎข้อบังคับนี้ ควรจะได้ร่วมตกลงเงื่อนไขก่อน เช่น ในเรื่องการไปเที่ยวนอกบ้าน บิดามารดาควรชี้ให้เห็นว่าทั้งดีและไม่ดี ควรระมัดระวัง และให้บุตรยอมรับว่าถ้าจะออกไปนอกบ้าน จะต้องบอกและขออนุญาตก่อนทุกครั้ง เมื่อบิดามารดาอนุญาตจึงไป การวางเงื่อนไขโดยให้บุตรยอมรับในกฎเกณฑ์ เป็นการสอนให้บุตรรู้จักรับผิดชอบ รู้ผิดรู้ถูกอีกวิธีหนึ่งด้วย ในทางตรงกันข้าม บิดามารดาไม่ควรใช้การบังคับบุตรหรือวางกฎเกณฑ์โดยขึ้นอยู่กับอารมณ์ของตนเป็นสำคัญ เพราะบุตรจะเกิดความรู้สึกต่อต้าน ไม่ยอมรับ และไม่ยอมปฏิบัติตาม เป็นเหตุให้การอบรมสั่งสอนไม่เกิดผลดี

3. การเป็นแบบอย่างที่ดี ในทางจริยธรรมถือว่าเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง คือ ไม่ต้องพูดแต่ปฏิบัติให้ดู กระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง โดยเฉพาะแสดงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ให้เห็น เช่น การพูดด้วยวาจาสุภาพอ่อนโยน การไม่เสพยาของมึนเมา การประกอบอาชีพการงานด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนมีใจเมตตากรุณา รู้จักการให้ทาน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนรู้จักแก้ปัญหาด้วยการใช้สติปัญญาไตร่ตรองคิดอย่างถูกต้อง ฯลฯ จากการปฏิบัติของบิดามารดาเช่นนี้ ย่อมทำให้บุตรซึมซับการกระทำของบิดามารดาโดยไม่รู้ตัว และเมื่อเห็นว่าการกระทำของบิดามารดามีผลดีอย่างไร บุตรย่อมมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามเพราะเกิดศรัทธาต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้น (เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2533 : 187)

การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

โรงเรียนกับการปลูกฝังทางพุทธศาสนา โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมอีกสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทและความสำคัญใกล้ชิดกับเด็กทรงลงมาจากสถาบันครอบครัว เพราะเมื่อเด็กเติบโตจนถึงวัยเรียนต้องเข้ารับการศึกษาน้อยก็การศึกษาภาคบังคับที่รัฐบาลจัดให้เด็กส่วนใหญ่จึงใช้เวลาส่วนมากอยู่ในโรงเรียนเกือบเท่าหรือเท่ากับที่เด็กใช้ที่บ้านโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กเพิ่มเติมจากที่เด็กได้รับจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทำให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่หล่อหลอม ถ่ายทอดหรืออบรมสั่งสอนทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมแก่เด็กแล้ว ยังต้องทำ

หน้าที่ถ่ายทอด ปลุกฝังในด้านความประพฤติรวมถึงกฎ ระเบียบ มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ในสังคมและให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทในการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม สังคมในโรงเรียนเปรียบเสมือนเป็นสังคมจำลองจากสังคมขนาดใหญ่ภายนอก ดังนั้นประสบการณ์ ที่เด็กได้รับจากโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อเด็กในอันที่นำเอาไปใช้ในชีวิตจริงภายนอกโรงเรียน กล่าวได้ว่าโรงเรียนจึงเป็นสถาบันทางสังคมหนึ่งที่มีบทบาทมากขึ้นทุกขณะพิจารณาได้จาก การศึกษาของคนไทยในสมัยก่อน มีวัดเป็นศูนย์กลางในการศึกษา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ให้การอบรม สอนทั้งในด้านวิชาการและด้านศีลธรรม แต่ในสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยยึดแบบการจัดการศึกษาแบบสังคมตะวันตกมากขึ้น มีการตั้งโรงเรียนทั้งในวัด และนอกวัดขึ้น ทำหน้าที่ให้การศึกษาดูเฉพาะและมีครูซึ่งเป็นฆราวาสอบรมสั่งสอนทั้งทางด้าน วิชาการและทางศาสนา ทำให้บทบาทของพระสงฆ์และวัดในการอบรมสั่งสอนทางวิชาการและ ศาสนาให้กับเด็กลดลง ในบางโรงเรียนพระสงฆ์ยังมีบทบาทในการเทศนาสั่งสอนนักเรียนบ้างเป็น ครั้งคราว จึงเป็นภาระของสถาบันการศึกษาโดยตรงที่ต้องทำหน้าที่สืบแทนองค์กรทางศาสนาแม้ว่า จะพบว่ามีความบกพร่องอยู่บ้างในด้านความรู้พื้นฐานทางพุทธศาสนา ดังที่พระราชวรมุนี (2527 : 10-19) ได้กล่าวว่าเมื่อเข้าสู่การศึกษาระบบโรงเรียน การปลุกฝังหรือถ่ายทอดให้ความรู้ทางศาสนา ถูกจัดอยู่ในรูปของวิชาจริยาหรือธรรมจริยาบ้าง ต่อมาภายหลังก็เปลี่ยนเป็นวิชาศีลธรรม ซึ่งถือว่าเป็น วิชาที่มีความสำคัญมาตลอด ปัจจุบันแผนการศึกษาชาติก็ได้ให้ความสำคัญในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ได้จัด เป็นวิชาพระพุทธศาสนาในหมวดสังคมศึกษา และต้องเรียนเป็นวิชาบังคับทั้งในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย อย่างไรก็ตาม การปลุกฝังทางพุทธศาสนาในโรงเรียนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะ ในการเรียนการสอนรายวิชาเท่านั้น โรงเรียนยังต้องมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นด้วย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ทั้งในด้านหลักธรรมของศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งที่เกี่ยวกับวัตถุหรือสถานที่ สำคัญต่าง ๆ ทางศาสนาซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น การปลุกฝังหรือถ่ายทอดทางพุทธศาสนาให้กับนักเรียน โรงเรียนจึงสามารถ จัดได้หลายรูปแบบ ทั้งในทางตรงคือเรียนในรายวิชาแล้วก็อาจได้แก่การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีกิจกรรม ทางพุทธศาสนาร่วมกับครู อาจารย์และเพื่อน ๆ เช่น การทำบุญตักบาตรเนื่องในโอกาสวันสำคัญ ทางพุทธศาสนา การให้นักเรียนไปวัด ฟังธรรมและปฏิบัติศาสนกิจ หรือจัดกิจกรรมพิเศษ ทางศาสนาร่วมกัน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมตามประเพณี เช่น การฝึกสมาธิ การจัดอบรมธรรมะ การจัดโครงการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม การจัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับศาสนาในโรงเรียน เช่น มีห้องพระ หรือห้องจริยธรรมตามอาคารเรียน มีรูปภาพ คำขวัญทางพระพุทธศาสนาติดตามสถานที่ที่มีความ

เหมาะสมในโรงเรียน หรือการจัดตั้งชมรมทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น อีกด้านหนึ่ง ก็คือการเป็นแบบอย่างที่ดีทางพระพุทธศาสนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางพุทธศาสนาได้มากขึ้น อันจะส่งผลต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

ในปัจจุบันการปลูกฝัง อบรม สั่งสอนทางจริยธรรมหรือศีลธรรม และการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู มีอิทธิพลโดยตรงต่อเด็กในด้านการปฏิบัติ เพราะธรรมชาติของเด็กโดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการคำนิยม อุดมคติเฉพาะตัว และแสวงหาบุคลิกภาพที่เขาประทับใจ เพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างต่อไป ครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและเป็นผู้หนึ่งที่ใกล้ชิดเด็กและเป็นผู้หนึ่งที่สามารถให้ความอบอุ่นทางใจ คอยแก้ปัญหา คอยช่วยเหลือเมื่อเด็กพบอุปสรรคในการเรียนการสอนและอุปสรรคส่วนตัว เพราะฉะนั้นความประพฤติดของครูย่อมอยู่ในสายตาของเด็กเสมอ หลักการพัฒนาจริยธรรมได้ชี้ว่า จริยธรรมของเด็กนั้นพัฒนามาจากการตั้งใจไม่ได้ตั้งใจสอนของผู้ใหญ่ส่วนหนึ่งด้วยส่วนหนึ่งในส่วนของการเป็นแบบอย่างของครูในการส่งเสริมจริยธรรมและศีลธรรมของนักเรียนนั้น พระธรรมญาณมุนี (2523 : 119) ได้กล่าวถึงว่าความมีศีลธรรมในตัวครูถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการกระทำของครู บทบาทในชีวิตครูอยู่ในความสนใจของนักเรียนตลอดเวลา ศีลธรรมประจำตัวครูจึงถูกถ่ายทอดเป็นศีลธรรมประจำใจของนักเรียนได้โดยง่าย ดังนั้น ครูจึงผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดคำนิยมทางพุทธศาสนา และการปลูกฝังความรู้และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาให้แก่นักเรียนจากการวิจัยครูประถมศึกษเกี่ยวกับคำนิยมทางศาสนาของครูและการถ่ายทอดคำนิยมทางศาสนาให้แก่เด็กโดย อ้อมเดือน สดมณี และนงเล็ก สุขถิ่นไทย (2528) ได้ศึกษาครูจำนวน 200 คนจากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร 10 โรงเรียน ผลปรากฏว่า ครู อาจารย์ที่รายงานว่าได้ถ่ายทอดคำนิยมทางศาสนาให้แก่เด็กนักเรียนมากที่สุด คือ ครูที่ทำงานมานาน 16-30 ปี ส่วนครูที่ทำงานมากกว่าหรือน้อยกว่าครูกลุ่มนี้ รายงานว่ามีการปฏิบัติดังกล่าวน้อยกว่า ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคำนิยมของครูและการถ่ายทอดศาสนาสู่เด็ก พบในปริมาณสลับกับครูในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ครูในโรงเรียนประถมนี้ถ้าเป็นผู้ที่มีคำนิยมทางศาสนาในระดับสูงจะถ่ายทอดคำนิยมทางศาสนาไปสู่เด็กน้อยกว่าครูที่มีคำนิยมทางพุทธศาสนาในระดับกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า ครูในสังกัดกรุงเทพมหานครนี้ ถ้าเป็นผู้ที่มีความขัดแย้งในสิทธิและหน้าที่ของตนมากจะเป็นผู้ถ่ายทอดทางศาสนาไปสู่เด็กน้อยด้วย

ส่วนในงานวิจัยของบุญกอบ วิสมิตะนันท์ (2527 : 83-87) ได้ทำการศึกษาวิจัยธรรมจริยาของครูไทยในภาคกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูประถมศึกษา จำนวน 593 คน และนักเรียนที่เรียนกับครูเหล่านี้มากกว่า 2,500 คน จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ทั้งในและนอกเขตวัด โดยมีการวัดลักษณะ 3 ประการในครูและนักเรียน คือความตระหนักในศีลห้า สติสัมปชัญญะและหิริโอตตัปปะ ส่วนครูได้ตอบแบบวัดวิธีการอบรมเด็กทางด้านรัก

สนับสนุนและให้เหตุผลด้วย ส่วนในเด็กจะได้ตอบแบบวัดทัศนคติต่อครู ผลการวิจัยปรากฏว่า ครูที่สอนจริยศึกษาเป็นผู้ที่มีลักษณะทางพุทธศาสนาทั้ง 3 ประการสูงกว่าครูประเภทอื่น ส่วนครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนเขตวัดนั้นสอนจริยธรรมได้ถูกหลักมากกว่าครูจากโรงเรียนนอกเขตวัด ส่วนครูที่มีประสิทธิผลสูงในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา 3 ด้าน แก่ศิษย์คือ ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อศิษย์มาก ครูที่รู้จักวิธีการที่เหมาะสมในการปลูกฝังอบรมศิษย์และครูที่มีจริยธรรมสูงด้วย

ส่วนในระดับมัธยมศึกษา พบว่าเนื่องจากในปัจจุบันการจัดหลักสูตรในการศึกษาระดับนี้ได้บรรจุเอาวิชาพุทธศาสนาเข้าไว้ในการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยได้บรรจุไว้ในหลักสูตรให้เป็นวิชาเลือกเสรี แต่ก็มีข้อบ่งชี้ว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธทุกคนจะต้องเลือกเรียนวิชานี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ดังนั้นครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา สุรพงษ์ ชูเดช (2533 : 65-66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย 5 ด้าน ได้แก่ ประสบการณ์ด้านวิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ทางสังคมจากวิชาการ ประสบการณ์ด้านการทำกิจกรรมและประสบการณ์ด้านกลุ่มเพื่อนที่มีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะที่ควรพัฒนาให้มีขึ้นในนิสิต นักศึกษาไทย 3 ด้าน ได้แก่ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ในนิสิตในกรุงเทพมหานคร จำนวน 273 คน พบผลปรากฏว่าจิตลักษณะ 3 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย 5 ด้าน ดังนี้ ในด้านที่เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมพบว่า นิสิตที่ได้รับประสบการณ์จากการทำกิจกรรมสูงสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านิสิตที่ทำกิจกรรมตกต่ำ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านิสิตที่มีผลการเรียนต่ำกว่า ในด้านที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตพบว่า นิสิตที่คบเพื่อนเหมาะสมมากมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่านิสิตที่คบเพื่อนเหมาะสมน้อยกว่า นิสิตที่มีประสบการณ์ด้านการรับรู้ทางสังคมจากวิชาการสูงจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่านิสิตที่มีประสบการณ์ด้านการรับรู้ทางสังคมจากวิชาการต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตที่ได้รับประสบการณ์ด้านวิชาการและด้านกลุ่มเพื่อนสูงจะมีเอกลักษณ์แห่งอีโก้และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านิสิตที่ได้รับประสบการณ์ทั้งสองด้านนี้ต่ำหรือประสบการณ์ด้านหนึ่งต่ำอย่างเด่นชัด

ผลการวิจัยการปลูกฝังและถ่ายทอดลักษณะทางพุทธศาสนาในสถาบันการศึกษาสรุปได้ว่าถ้าครูมีลักษณะของการเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนาสูง รู้จักวิธีการสอน ฝึกอบรมจิตและพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบและหวังดีต่อศิษย์ มีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ หรือสถาบันการศึกษามีการส่งเสริมให้มีการจัดวิชาการทางพุทธศาสนา กิจกรรมทางพุทธศาสนาที่มีประโยชน์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมแล้ว จะมีผลดีต่อการปลูกฝังทางพุทธศาสนาไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาอย่างถูกต้องเหมาะสมมากด้วย

จากที่กล่าวมา การที่บุคคลจะมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนากับพฤติกรรมใด ๆ นั้น บุคคลจะต้องได้รับการปลูกฝังลักษณะดังกล่าวจากสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมมาตั้งแต่ยังเยาว์วัย โดยสถาบันแรกที่มีบทบาทในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา คือครอบครัวซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กมากและอิทธิพลของพุทธศาสนาต่อครอบครัวจะส่งผลต่อการมีความเชื่อและการปฏิบัติของบุตรไปจนเติบโตด้วย นอกจากสถาบันครอบครัวแล้ว สถาบันทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ โรงเรียน นับว่าเป็นสถาบันทางสังคมแห่งที่สองที่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้และยอมรับเอาลักษณะทางพุทธศาสนามาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติอย่างเป็นเหตุเป็นผลเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขต่อไป การรวบรวมและแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้วิธีการประเมินข้อมูล รู้จักเลือกและตัดสินใจ ได้ฝึกปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องใช้วิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาของบทเรียนที่กำหนดไว้ตามโครงสร้างหลักสูตร

จากหลักการและจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาพุทธศาสนา แนวทางปฏิบัติของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จะเห็นว่าหลักสูตรได้เริ่มให้ความสำคัญในการพัฒนาศีลธรรมและคุณธรรมมากขึ้นด้วยการให้นักเรียนที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาแล้วสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น ลักษณะของครูผู้สอนที่จะทำให้เด็กนักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสจึงควรมีลักษณะที่จำเป็นดังนี้คือเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์และตอบสนองหลักการของหลักสูตรพระพุทธศาสนาดังกล่าว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของหลักสูตรวิชาพุทธศาสนา จึงกำหนดแนวทางให้ครูผู้สอนปฏิบัติดังนี้

1. จัดบรรยากาศการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมที่มีความสะอาด สงบ เรียบง่าย และน่าสนใจ น่าค้นคว้าชวนติดตามทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน

2. สร้างศรัทธาให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลื่อมใสและเชื่อมั่นในหลักพระพุทธศาสนา โดยซึมซับบุคลิกภาพที่ดีของครู ความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน รวมทั้งการเลือกสรรสิ่งเร้า และการนำเสนอที่จูงใจให้เกิดความประทับใจ และเห็นความสำคัญของการเรียนวิชาพุทธศาสนา

3. มีบุคลิกภาพดี ในที่นี้หมายรวมถึงบุคลิกภาพที่อาจจะเห็นได้จากภายนอก เช่น การแต่งกายที่เหมาะสมแก่การเป็นครู ไม่แต่งตัวตามใจชอบ หรือตามสมัยนิยมโดยไม่คำนึงถึงระเบียบการแต่งกายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ การแต่งกายนั้นเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเชื่อถือแก่นักเรียนและผู้ที่ได้

4. การทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนนั้นย่อมจะยึดถือผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างอยู่เสมอ โดยคุณสมบัติประจำตัวครู เฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นครุั้นนอกจากจะเป็นผู้ใหญ่ที่นักเรียนจะยึดถือเป็นแบบอย่างแล้ว ยังเป็นผู้มีหน้าที่ที่จะแนะนำสั่งสอนให้นักเรียนมีแนวคิดและความประพฤติไปในแนวทางที่ถูกต้องด้วย ดังนั้น จึงเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของนักเรียนหากว่าตัวแม่พิมพ์ปราศจากคุณธรรมและค่านิยมอันดีงามแล้วจะหวังให้นักเรียนเป็นคนดีก็เห็นจะพ้นวิสัย หากครูหรือผู้ที่เรียกตัวเองว่าครู ไม่สามารถปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ของตัวเองได้ก็ตาม หรือปฏิเสธที่จะทำตัวให้เป็นคนดีตามที่ไ้พร้าสอนลูกศิษย์ก็ตาม ก็น่าจะถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องพิจารณาบทบาท หน้าที่ ความรวมทั้งการเลือกสรรสิ่งเร้า และการนำเสนอที่จูงใจให้เกิดความประทับใจ และเห็นความสำคัญของการเรียนวิชาพุทธศาสนาต่อไปในการดำเนินชีวิตการแก้ปัญหาทางสังคมสถาบันการศึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยรัฐบาลจะต้องเร่งรัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศีลธรรมและจริยธรรมของเด็กนักเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาทางวัตถุ โดยเริ่มจากโรงเรียนกระทำโดยนำหลักธรรมวิชาพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาจิตใจของเด็กนักเรียน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาพระพุทธศาสนาที่เข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาสังคม จึงได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาทุกระดับชั้นเรียน (กรมวิชาการ.2539 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ไว้ในหนังสือคู่มือหลักสูตรวิชาพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1. นักเรียนในสถานศึกษาทุกระดับ เรียนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมให้เจริญก้าวหน้า และสงบสุข

2. การเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาจะต้องให้ครบทั้ง 3 องค์ประกอบคือ สาระ ความรู้ (ปริยัติ) การฝึกอบรมกาย วาจา ใจ (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง (ปฏิเวธ)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงวัยของผู้เรียน ความเหมาะสมของเวลาเรียน การลำดับความยากง่าย การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และป้องกันความเข้าใจผิดต่อหลักพระพุทธศาสนา

4. การจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งบูรณาการทั้ง 4 ด้านคือ ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สนองความต้องการและปัญหาของบุคคลและสังคมมีระบบการฝึกอบรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย

หลักสูตรวิชาพุทธศาสนา

หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง มีเจตคติและค่านิยมที่ดีต่อพระพุทธศาสนา มีทักษะในการคิด และสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ดังนั้นจึงได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ดังนี้

1. เกิดศรัทธา ซาบซึ้ง และสำนึกในความสำคัญของพระพุทธศาสนาและคุณของพระรัตนตรัย
2. มีความรู้ความเข้าใจ สามารถ คิด วิเคราะห์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และหลักพุทธธรรมอย่างถูกต้อง
3. สามารถพิจารณาแนวคิดที่หลากหลาย และวินิจฉัยอย่างถูกต้อง โดยยึดหลักเหตุผลทางพระพุทธศาสนา
4. มีทักษะในการคิดและปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนาตนเองและสังคม
5. เพื่อเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

เนื้อหาในหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

- ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา
- พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา และชาวพุทธตัวอย่าง
- หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระรัตนตรัยและไตรสรณคมน์ โอวาท 3 เบญจศีล-เบญจธรรม หิริโอตตัปปะ สติสัมปชัญญะ บุพการีและกตัญญูกตเวที ขันติ โสรัจจะ อิทธิบาท 4
- พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์
- ภาษาบาลี พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา
- หน้าที่ชาวพุทธ
- การบริหารจัดการและเจริญปัญญา (การฝึกสมาธิ)
- มารยาทชาวพุทธ ศาสนพิธี วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

- ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา
- พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา และชาวพุทธตัวอย่าง

- หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ อริยสัจ 4 ทุจจิต 3 สุจจิต 3 บุญกิริยาวัตถุ 3 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ฌราวาสธรรม 4 อบายมุข 4
- พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์
- ภาษาบาลี พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา
- หน้าที่ชาวพุทธ
- การบริหารจัดการและเจริญปัญญา (การฝึกสมาธิ)
- มรณาทชาวพุทธ ศาสนพิธี วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา
- พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา และชาวพุทธตัวอย่าง
- หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ มิตรแท้ 4 มิตรเทียม 4 คารวะ 6 อกุศลมูล 3 กุศลมูล 3 จักร 4 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 สัมปรัสนธรรม 7 มรรคมืองค์ 8
- พระสงฆ์และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์
- ภาษาบาลี พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา
- หน้าที่ชาวพุทธ
- การบริหารจัดการและเจริญปัญญา (การฝึกสมาธิ)
- มรณาทชาวพุทธ ศาสนพิธี วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

การได้รับประสบการณ์ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนของเด็กนักเรียนในที่นี้ ผู้วิจัย หมายถึง การที่นักเรียนรายงานว่าตนเองรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ หรือได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา ในโรงเรียนอย่างน้อยเพียงใด ซึ่งการจัดประสบการณ์ทางพุทธศาสนานั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และความสำคัญประโยชน์ของพุทธศาสนาซึ่งมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังทางพุทธศาสนาในโรงเรียนในงานวิจัยฉบับนี้ คือการที่เด็กนักเรียนได้รับการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาของครู อาจารย์ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีและโน้มน้าวให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนรับเอาลักษณะทางพุทธศาสนาเป็นหลักความเชื่อและเป็นหลักในการปฏิบัติตน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

สำหรับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับตัวแปรที่ศึกษาดังนี้คือ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม

งานวิจัยในต่างประเทศ

แยงกี้โลวิช (Yankelovich. 1974 : 102) ได้กล่าวถึงเรื่องจริยธรรมของวัยรุ่น ไว้ว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มีเจตคติเกี่ยวกับการทำแท้ง (Abortion) ความเบี่ยงเบนทางเพศ (Sexual deviation) และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส (Premarital sexuality) ในทางบวก กล่าวคือเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่ผิดศีลธรรม

โคลแมน (Coleman. 1980 : 59) ได้กล่าวถึงเจตคติของวัยรุ่นที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศ ไว้ว่าวัยรุ่นในปัจจุบันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศและพฤติกรรมทางเพศว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ใช่เรื่องของสังคม ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่แสดงถึงทัศนอิสระ (Liberal attitude) ต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับได้

✓ ฟิชเชอร์ (Fisher. 1986 : 517-2527) ได้ศึกษาว่าวัยรุ่นที่มีพ่อแม่พูดคุยกับพวกเขาเกี่ยวกับเรื่องเพศ มีแนวโน้มที่มีกิจกรรมทางเพศน้อยลง และมีประสิทธิภาพในการคุมกำเนิดมากขึ้น การศึกษานี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารของพ่อแม่กับลูกเกี่ยวกับเรื่องเพศและความรู้เกี่ยวกับการสืบพันธุ์และการคุมกำเนิดและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 22 คน มีอายุ 12-14 ปี และพ่อแม่ของพวกเขาตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องเพศ ทัศนคติเกี่ยวกับเพศ และวิธีคุมกำเนิด ครอบครัวถูกแบ่งเป็นกลุ่มการสื่อสารและกลุ่มการสื่อสารต่ำ พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความรู้ เรื่องเพศ ทัศนคติเรื่องเพศ หรือการเลือกวิธีการคุมกำเนิดของเด็กทั้งสองกลุ่ม แต่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเรื่องเพศ ของพ่อแม่กับลูกในกลุ่มระดับการสื่อสารสูง ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่มีการสื่อสารต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

✓ ไม (Mei. 1991 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยของการยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของวัยรุ่นโคลัมเบีย จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรม การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด การมีประสบการณ์การเกี่ยวข้องกับเพื่อนต่างเพศ และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของวัยรุ่น

ชาฟเฟอร์และบอยเออร์ (Shafer & Boyer. 1991 : 826-833) ได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เจตคติ และปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยากับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ รวมทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศึกษาในเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับ 9 จำนวน 544 คน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการดื่มสุราและการใช้ยาเสพติดสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการติดโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ดีที่สุดสำหรับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการรับรู้บรรทัดฐานพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน (Perceived peer norms) สามารถทำนายการไม่ใช้ถุงยางอนามัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ราโวอีรา และเชอร์รี่ (Ravoira and Cherry. 1992 : 49-52) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมและการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีผลจากปัจจัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียน เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ ช่วงอายุที่เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน และสิ่งที่สำคัญคือความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อแม่และบุคคลในครอบครัว ซึ่งพ่อแม่และความสัมพันธ์ในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตั้งครรภ์และการมีเพศสัมพันธ์ อีกทั้งการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องการออกเี่ยวกับเพื่อนต่างเพศในวัยรุ่นเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และนอกเหนือจากนั้นยังพบว่าอัตราการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นลดลงเมื่อพ่อแม่มีการสื่อสารให้คำแนะนำในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศกับบุตร

✓ ซิคาร์ด และคณะ (Sicard, et al. 1992 : 63-72) ได้ศึกษา ความรู้ เจตคติ ความเชื่อเรื่องโรคเอดส์ และการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมเป็นผู้มีอายุระหว่าง 14 ถึง 25 ปี ในเมืองแบนพรอรา จำนวน 474 คน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่กลัวโรคเอดส์ พฤติกรรมทางเพศมีบางส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้มีประสบการณ์ทางเพศแล้ว และไม่ใช่วิธีคุมกำเนิดรวมถึงพบว่า สถานที่อยู่อาศัย ศาสนา ลักษณะงานและรายได้ของผู้ปกครอง หรือญาติที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ด้วย ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้

✓ มัวร์ และโรเซนเทล (Moore and Rosenthal. 1993 : 11) ได้กล่าวถึงเรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นพบว่า การที่สัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่ขาดความใกล้ชิดกัน ขาดการสนับสนุนแนะนำจากพ่อแม่ จะทำให้ลูกมีกิจกรรมทางเพศโดยเฉพาะในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งสอดคล้องกับที่สมพงษ์ อินทรสุวรรณ (2537 : 18-19) ได้กล่าวว่าพ่อแม่ที่เอาใจใส่บุตรในเรื่องการเรียนให้เวลากับลูก ให้ความรัก ความอบอุ่นส่งเสริมให้คบเพื่อนที่ดี จะทำให้บุตรมีความประพฤติที่ดีและมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสม และในเรื่องเดียวกัน ปัทมา ศิริเวช และคณะ (2541 : 217-

224) ได้ศึกษาเรื่องสภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ทำผิดกฎหมาย จำนวน 80 คน ในจังหวัดสุราษธานี ผลการศึกษาพบว่า การที่บิดมารดาไม่เอาใจใส่ในเรื่องการคบเพื่อนจะมีอิทธิพลให้บุตรมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร สรุปว่าปัจจัยด้านครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านบรรยากาศในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น และมีอิทธิพลต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส ทั้งนี้ในครอบครัวที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความเอาใจใส่ใกล้ชิด ให้ความรักความอบอุ่น มีการส่งเสริมในการคบเพื่อนที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้ คำแนะนำในเรื่องเพศแก่บุตรจะช่วยลดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของเด็กวัยรุ่น

แคลงเกอร์, ไทเด็นและรูซุวารา (Klanger, Tyden & Ruunsuvaara. 1993 : 468-474) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นในเมืองอับซารา ประเทศสวีเดน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นชาวสวีเดนในปลายปี ค.ศ. 1970 ถึงปลายปี ค.ศ. 1980 เป็นการศึกษาในเมืองเดียวกัน ผลปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 383 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ความรู้ และเจตคติของเด็กเอง เกือบครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมดเคยมีเพศสัมพันธ์มาแล้วและส่วนใหญ่กล่าวว่าโรคเอดส์มีผลกระทบต่อการใช้เพศสัมพันธ์ของตน ร้อยละ 2 คิดว่าพวกตนได้รับความรู้เรื่องเพศศึกษามาเพียงพอแล้วจากโรงเรียน และร้อยละ 41 คิดว่าพวกตนไม่ควรพูดคุยเรื่องเพศกับพ่อแม่ การวิจัยได้เสนอแนะว่าควรพยายามส่งเสริมให้มีการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนและปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนาและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหนุ่มสาว

เลวี และคณะ (Levy, et al. 1995 : 28-32) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ของวัยรุ่นตอนต้นในเมืองหลวง ภาคตะวันตกตอนกลางของอเมริกา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 ถึงเกรด 9 จำนวน 294 คน 286 คน และ 327 คน ตามลำดับ พบว่า นักเรียนมีประสบการณ์ทางเพศ ร้อยละ 54.2 โดยมีเพศสัมพันธ์ก่อนอายุ 15 ปี เป็นชาย ร้อยละ 33.5 นักเรียนหญิง ร้อยละ 20 ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนและคู่นอนมีการใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 44.9 และยังพบว่า นักเรียนมีการดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติดด้วย

ไดยอร์ ลีหมิง และโอลิเวอร์ (Dwyer, Leeming and Oliver. 1996 : 309-317) ได้ศึกษาประเด็นปัญหาในพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น จากการศึกษาถึงสาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมนั้น เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากสื่อ (Media) ได้แก่ โทรทัศน์ นิตยสารสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในประเทศไทยที่นำเสนอของ พรทิพย์ พัฒนาสุวรรณ (2544 : 5) ในเรื่อง "วัยรุ่นไทยท่องไซเบอร์เช็กชู้หญิงหนักกว่าชาย" ประเด็นที่ศึกษาในเรื่องการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นทางเพศของวัยรุ่นไทยที่นำเสนอผ่านอินเทอร์เน็ต โดยการสำรวจวัยรุ่น

หญิงชายตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี และวัยรุ่นหญิงชายตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี จากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นทั้งสองกลุ่มร้อยละ 68 ใช้อินเทอร์เน็ตดูเรื่องเช็กซีในเวลาว่างคืน โดยให้เหตุผลว่า เป็นเวลาส่วนตัว ไม่มีใครมารบกวน ไม่ต้องกลัวพ่อแม่ผู้ปกครองจะรู้ และวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ครึ่งหนึ่ง จะใช้อินเทอร์เน็ตหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศสัปดาห์ละครั้ง และร้อยละ 28 ดูเรื่องเช็กซีทุกวัน นอกจากนั้นในกลุ่มวัยรุ่นหญิงมีพฤติกรรมในการหาข้อมูลเรื่องเพศบ่อยกว่าวัยรุ่นชาย

✓ ฟอร์ด และกิตติ สุขสาธิต (Ford and Kittisusathit. 1996 : 65) ได้ศึกษาเรื่องเพศของวัยรุ่น : การตระหนักรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ วิธีชีวิตและที่เกี่ยวข้อง ความต้องการ สถานภาพโสดของพนักงานวัยรุ่นในโรงงานในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นวัยรุ่นหญิงชายโสดที่ทำงานในโรงงานอายุ 15-24 ปี ผลจากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นร้อยละ 9 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 16 อาศัยอยู่กับญาติ ร้อยละ 29 อาศัยอยู่หอพักโรงงาน และร้อยละ 31 อยู่กับเพื่อนนอกโรงงาน และการพักอาศัยมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางเพศของวัยรุ่น

วาลีย์ และคณะ (Wiley, et al, 1997 : 45-49) ได้ใช้แบบสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาในวิทยาลัยของรัฐเท็กซัส โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6,015 คน และนักศึกษาในวิทยาลัย จำนวน 1,408 คน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมดเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 55.4 โดยที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 59.0 และ 43.0 ตามลำดับ โดยนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 14 ปี หรือน้อยกว่า ร้อยละ 59.0 และ 43.0 และนักเรียนหญิงมีคู่นอน 4 คน หรือมากกว่า ใน 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 2.5 ไม่เคยใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 54.0 ในนักเรียนหญิง และร้อยละ 38.4 กลุ่มตัวอย่างเคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 5.4 มีการตั้งครรภ์ ร้อยละ 16.0 และยังพบว่านักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงในวิทยาลัยเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 85.2 และ 79.3 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 14 ปีหรือน้อยกว่า มีการใช้ถุงยางอนามัยขณะร่วมเพศ ร้อยละ 55.0 และเคยเป็นโรคติดต่อทางเพศ ร้อยละ 5.0 และร้อยละ 23.0 เคยตั้งครรภ์ มีการใช้แอลกอฮอล์และยาเกินมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 12.1

✓ กาเลมบอส (Galambos. 1998 : Abstract) ได้ศึกษาในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นและวัยรุ่นตอนต้น ผลจากการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่มีอายุ 18-19 ปี ที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่มีพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การมีเพศสัมพันธ์โดยเปลี่ยนคู่นอนหลายคู่ และการมีเพศสัมพันธ์โดยเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นที่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่

แอร์รี และคนอื่น ๆ (Ary and others. 1999 : 217-230) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น : อิทธิพลของพ่อแม่และกลุ่มเพื่อน จากวัยรุ่น จำนวน 204 คน ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีความขัดแย้งภายในครอบครัวมากมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าบิดามารดาไม่ค่อยให้ความสนใจและเอาใจใส่บุตรธิดา และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นโดยเฉพาะพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ อิทธิพลของพ่อแม่โดยเฉพาะในเรื่องบรรยากาศในครอบครัว และการให้ความสนใจและเอาใจใส่บุตรธิดาตลอดทั้งอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นโดยเฉพาะพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

โรเซนทอล และ เฟรดแมน (Rosenthal & Feldman. 1999 : 835-851) ได้ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้ของวัยรุ่นในเรื่องการสื่อสารของพ่อแม่เกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 298 คน เป็นเด็กมัธยมปลาย โดยทำการสำรวจความสม่ำเสมอและความสำคัญในเรื่องการสื่อสารของพ่อแม่เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องเพศสัมพันธ์ที่มีความแตกต่างกัน 20 หัวข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ความกังวลทางพัฒนาการและสังคม การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ประสบการณ์ทางเพศและกิจกรรมทางเพศเพียงลำพัง วัยรุ่นรายงานว่า การสื่อสารเกิดขึ้นน้อยครั้งซึ่งแตกต่างกันตามการควบคุมและเพศของพ่อแม่และวัยรุ่น เมื่อการสื่อสารเกิดขึ้น พบความถี่สูงสุดใน 2 ด้านแรก แม่ได้รับการระบุว่า การสื่อสารสม่ำเสมอเกี่ยวกับเรื่องเพศมากกว่าพ่อ และเด็กหญิงได้รับการสื่อสารมากกว่าเด็กชายวัยรุ่นไม่ให้ความสำคัญในการสื่อสารกับพ่อแม่เรื่องเพศสัมพันธ์ การแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่และการให้ความสำคัญของการสื่อสารของพ่อแม่มีความเข้ากันมากกว่าความไม่เข้ากัน ความเข้ากันส่งผลต่อการรับรู้ของการสื่อสารเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของพ่อแม่ที่ไม่เพียงพอมากกว่าการที่มีมากเกินไป

ในประเทศไทย

จุลีพร อินทรไพบูลย์ (2536 :269-270) ศึกษาเรื่องค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมในเรื่องเพศของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาในนักเรียนอายุ 16-19 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5,6 สายสามัญ 209 คน นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สายอาชีพแผนกพาณิชยการ 398 คน และสายอาชีพ แผนกอุตสาหกรรม 299 คน รวมทั้งสิ้น 906 คน เป็นเพศชาย 450 คน เพศหญิง 456 คน จาก 17 โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 69.4 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่านิยมเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางเพศ และร้อยละ 30.6 มีค่านิยมเชิงลบ และเพศหญิงมีค่านิยมเชิงบวกมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นนักเรียนจากโรงเรียนชายล้วนจะมีค่านิยมเชิงบวกในสัดส่วนที่สูงกว่า นักเรียนจากโรงเรียนหญิงล้วน และนักเรียนจากโรงเรียน

รัฐบาลจะมีค่านิยมเชิงบวกมากกว่านักเรียนจากโรงเรียนเอกชน สำหรับกลุ่มอาชีวศึกษาโดยเฉพาะพบว่า กลุ่มนักเรียนช่างอุตสาหกรรมมีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมในเรื่องเพศเชิงบวกต่ำที่สุด

จุฬารัตน์ ห้าวหาญ (2539 : 173-175) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นชายในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาในนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – ม.6) จำนวน 150 คน และนักศึกษาชายประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 284 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.1 มีความรู้เรื่องเพศศึกษาในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.2 มีความรู้เรื่องการคุมกำเนิดในระดับปานกลาง และร้อยละ 71.0 มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.8 ได้รับความรู้เรื่องเพศจากเพื่อน ร้อยละ 25.8 เคยมีเพศสัมพันธ์โดยร้อยละ 59.8 มีเพศสัมพันธ์กับคู่อายุเฉลี่ยที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 16.9 ปี ร้อยละ 55.5 เคยใช้ถุงยางอนามัย (แต่ส่วนใหญ่ใช้เป็นครั้งคราว) ร้อยละ 3.6 เคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ศรีสุดา โภคา (2539 : 180 -182) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่กำหนดความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัย เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอดส์ ของเด็กวัยรุ่นชาย โดยศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,108 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 พบว่าร้อยละ 13.4 เคยมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.1) เริ่มเมื่ออายุ 15 อายุน้อยที่สุดคือ 11 ปี ในจำนวนนี้ ร้อยละ 98 มีเพศสัมพันธ์กับคนรักและเพื่อหญิง มีเพียงร้อยละ 9.6 ที่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง

✓ ณัฐดี วิจิตรธรรม (2539 : 172-174) ได้ศึกษาทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 395 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 400 คน ปีการศึกษา 2537 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 ห้องเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติและความเชื่อในผลของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าเพศชายมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสดีกว่าเพศหญิง 2) นักเรียนที่มีวัยแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสแตกต่างกัน โดยนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายจะมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสแตกต่างกันในด้านเสียการเรียนหมดอนาคต ศึกษานิยัดใจกัน มีประสบการณ์ทางเพศ และหมดคุณค่าของความ เป็นกุลสตรี ส่วนการประเมินผลของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสก็แตกต่างกัน ในข้อที่ว่าเสียการเรียน หมดอนาคต และเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 3) นักเรียนที่ประเภทโรงเรียนแตกต่างกัน มีทัศนคติ ความเชื่อ ในผลของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 และมีการประเมินผลแตกต่างกัน ในข้อความเชื่อว่าให้ความสุข สนุกสนาน เสียการเรียน หมดอนาคด ศึกษานิสัยจิตใจกัน เกิดการตั้งครรภ์ สังคมมีปัญหา มีประสบการณ์ทางเพศ เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หมดคุณค่าของความเป็นกุลสตรีและสมหวังได้แตกต่างกัน โดยนักเรียนชายล้วนมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสดีกว่านักเรียนชายในโรงเรียนสหศึกษา ส่วนนักเรียนหญิงในโรงเรียนหญิงล้วนกับนักเรียนในโรงเรียนสหศึกษามีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสไม่แตกต่างกัน

อัญชลี คติอนุรักษ์ (2539 : 193-195) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการเกิดเชื้อโรคเอดส์ของนักศึกษาชายวิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15-24 ปี และมีสถานภาพโสด จำนวน 1,094 คน เก็บข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน 2533 พบว่ากว่าครึ่งเคยมีเพศสัมพันธ์โดยอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุต่ำสุดคือ 12 ปี อายุที่พบบ่อยคือ 15-17 ปี ส่วนใหญ่จะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่ไม่ใช่โสเภณี ส่วนใหญ่ใช้ถุงยางอนามัยบางครั้งหรือไม่ใช้เลย คือร้อยละ 41.0 และ 44.8 ตามลำดับ และเหตุผลที่ไม่ใช้คือ ไม่ได้เตรียมไว้ (ร้อยละ 71.1) และความสุทางเพศลดลง (ร้อยละ 47.0) และพบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และปริญญาตรี จะมีเพศสัมพันธ์สัดส่วนที่มากกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักศึกษาที่พ่อแม่แยกกันอยู่จะมีเพศสัมพันธ์ในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน และนักศึกษาที่ปรึกษาเพื่อนจะมีเพศสัมพันธ์ในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มที่ปรึกษากับพ่อแม่ และพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.3 จะปรึกษาปัญหาเรื่องเพศกับเพื่อน มีเพียงร้อยละ 11.2 ที่ปรึกษากับบิดามารดา และร้อยละ 15.2 กล่าวว่า ไม่ปรึกษาใคร นอกจากนั้นในระยะ 1 ปี ที่ผ่านมามี ร้อยละ 19.60 เคยเป็นกามโรค

กาญจนา รัตนจักรม และคณะ (2540 : 111-118) ศึกษาเรื่องสัมพันธ์ภาพในครอบครัวกับยาเสพติด และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1-3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1-2 ทั้งหญิงและชาย ในสถานศึกษาของรัฐบาล เขตการศึกษาที่ 12 (ได้แก่ จังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา ระยอง ตราด จันทบุรี ปราจีนบุรี และชลบุรี) ที่ลงทะเบียนในภาคปลายปีการศึกษา 2538 จำนวน 2,677 คน พบว่าร้อยละ 6.3 ของกลุ่มตัวอย่างระบุว่า รักเพศเดียวกันกับคู่รัก นักศึกษาหญิง ร้อยละ 85.6 เห็นด้วยที่พ่อแม่กำชับให้นักนวลสงวนตัว

สุรศักดิ์ เอื้อมเก็บ (2541 : 92-99) ศึกษาทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยของนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน 400 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ 400 คน พบว่า 1) นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยในทางที่เห็นด้วยมากกว่า นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐบาล 2) นักศึกษาไม่ใช่สาขาทางด้านวิทยาศาสตร์มี

ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยในทางเห็นด้วยมากกว่านักศึกษาศาสาวิชาศาตร์ 3) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยในทางเห็นด้วยมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3, 2 และ 1 ตามลำดับ 4) นักศึกษาชายมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยในทางที่เห็นด้วยมากกว่านักศึกษาหญิง 5) นักศึกษาที่รับรู้ฐานะในระดับเหลือใช้ที่มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยในทางเห็นด้วยมากกว่านักศึกษาที่รับรู้ฐานะทางเศรษฐกิจระดับพอใช้ และขาดแคลนตามลำดับ 6) ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยในเชิงลบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมพฤติกรรมทางเพศของลูก

นิมิต มั่งมีทรัพย์ (2541 : 135-140) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานในวัยรุ่น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นชายหญิง จำนวน 20 คน (ชาย 8 คน หญิง 12 คน) ลักษณะของผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยวัยรุ่นที่ยังไม่เคยมีคู่ 4 คน กำลังมีคู่รัก 16 คน ในจำนวนนี้เป็นคู่รักธรรมดา 3 คน และมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน 13 คน โดยเป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและทำงานอยู่ในโรงงาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านค่านิยมและบรรทัดฐานสังคมที่ดำรงความไม่เสมอภาคในความสัมพันธ์ชายหญิง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยทำให้วัยรุ่นชายและหญิงดำรงชีวิตอย่างมีอิสระมากขึ้น เป็นเงื่อนไขไปสู่การสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม โดยเฉพาะบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดผู้หญิงมีความสัมพันธ์ด้วยความรักความจริงใจและการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้ผู้ชายมีอิสระในเรื่องเพศส่งผลให้วัยรุ่นชายหญิงขาดความรู้ความเข้าใจโดยสมบูรณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ทำให้วัยรุ่นผู้หญิงมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์กับคู่อีกก่อนแต่งงานด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และนำไปสู่การเอา راحتเอาเปรียบทางเพศโดยไม่รับผิดชอบ กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานล้วนเป็นผลมาจากสภาพความกดดันหลายปัจจัยทั้งด้านความคิดความรู้ สึกทางเพศ เศรษฐกิจสังคม การศึกษา ประสบการณ์ส่วนตัวที่หล่อหลอมขัดเกลาและกดดันให้เกิดการเลือกคู่สัมพันธ์ การติดต่อสัมพันธ์และการสร้างสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม โดยเฉพาะบรรทัดฐานทางเพศที่เงื่อนไขของความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงทำให้ผู้หญิงมักตกเป็นฝ่ายต้องตัดสินใจเลือกที่จะยินยอมหรือไม่ยินยอมมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานกับคู่อีกเพื่อดำรงรักษาความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามเอาไว้ อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของผู้หญิงในการเลือกทางหนึ่งทางใดขึ้นอยู่กับว่าเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานจะส่งผลกระทบต่ออนาคตและความคาดหวังในชีวิตของตนเองและครอบครัวมากน้อยเพียงใด ประการสำคัญคือ การตัดสินใจเลือกทางหนึ่งทางใดเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้หญิงเพียงคนเดียว รวมทั้งการที่สังคมกำหนดบทบาททางเพศให้กับผู้ชายเป็นผู้เริ่มต้นลงมือกระทำทางเพศ ทำให้การ

มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมาย อันส่งผลให้เกิดการเอาตัวเอาเปรียบและความไม่รับผิดชอบทางเพศ แนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างเพศและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่น ที่มีประสิทธิภาพทางหนึ่ง คือ การสร้างเสริมจิตสำนึกรับผิดชอบและความเสมอภาคทางเพศด้วยการปฏิรูประบบการให้ความรู้เรื่องเพศกับเด็กเยาวชนชายหญิงทุกกลุ่ม

กาญจนา ปฏิยุทธ์ (2541 : 43-55) ศึกษาเรื่องค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและอำนาจแห่งตนในการควบคุมทางสุขภาพ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาในนักเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน 163 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่เป็นเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ คือ ร้อยละ 66.8 เห็นด้วยว่า เป็นเรื่องผู้ชายจะไปหาความสุขทางเพศนอกบ้าน ร้อยละ 37.0 นักเรียนชายเคยมีเพศสัมพันธ์ โดยมีเหตุผลคือต้องการหาประสบการณ์ (ร้อยละ 43.6) และมีความต้องการทางเพศ (ร้อยละ 38.0) ในกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์ (163 คน จากทั้งหมด 441 คน) ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 80.4 จะมีเพศสัมพันธ์กับคู่อีก โดยใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 13.0 ร้อยละ 57.1 เคยมีเพศสัมพันธ์กับหญิงนอกใจ และใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเพียงร้อยละ 15.6 ในกลุ่มนี้ร้อยละ 8.0 เคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ บุคคลที่นักศึกษาในกลุ่มนี้ปรึกษาหารือด้วยเป็นคนแรกเมื่อมีปัญหาคือ เพื่อน (ร้อยละ 46.6) พ่อแม่ (ร้อยละ 23.9) ไม่ปรึกษาใครเลย (ร้อยละ 14.7) ส่วนร้อยละ 70.6 ไม่เห็นด้วยว่า คุณค่าของหญิงที่รักษาความบริสุทธิ์ และร้อยละ 62.6 ไม่เห็นด้วยว่า ผู้ชายที่ไม่เคยเที่ยวผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชายแท้ ร้อยละ 44 ไม่เห็นด้วยว่า การขึ้นครูเป็นสิ่งที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามพบว่า ร้อยละ 38.7 เห็นด้วยว่า การที่หญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ไม่ใช่เรื่องเสียหาย แต่ประการใด

ขวัญชนก ศิริวัฒนกาญจน์ (2541 : 93-95) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่สามารถทำนายการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนหญิงโสด ในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนหญิงอายุ 15-24 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาต้นสายสามัญ และเรียนแบบทางไกล ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 433 คน เก็บข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ พบว่า มีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสคือ ร้อยละ 15.7 ไม่ใช่เรื่องเสียหาย ร้อยละ 12.0 เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ส่วนอีกร้อยละ 72.3 มีความเห็นเป็นกลาง นักศึกษาที่เห็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.4 เคยมีเพศสัมพันธ์อายุน้อยที่สุดที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกคือ 12 ปี และส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับคนรัก โดยมีความถี่ของการร่วมเพศ 1-2 ครั้งต่อเดือน ผู้ที่เคยร่วมเพศ ร้อยละ 29.1 เคยตั้งครรภ์ และในกลุ่มที่เคยตั้งครรภ์ ร้อยละ 65.5 เคยทำแท้ง ร้อยละ 25.5 ของกลุ่มที่เคยร่วมเพศ เคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

พรรณิ ภาณุวัฒน์สุข และรัตนา สำโรงทอง (2542 : 205-216) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางเพศและความคิดเห็นในเรื่องเพศของวัยรุ่นในชุมชนคลองเตย จำนวน 377 คน ทั้งอยู่ในระบบและนอกระบบการศึกษา ผลจากการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานพบว่าวัยรุ่น 1 ใน 3 หรือร้อยละ 29.4 เห็นว่า เป็นเรื่องไม่เสียหาย และให้เหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานว่าเป็นการทดสอบบรรณนิยมทางเพศก่อนแต่งงานและการมีเพศสัมพันธ์กับคูรักเป็นเรื่องธรรมดา และจากการศึกษาของนิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2542 : 135) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นชายหญิงอายุ 13-21 ปี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มวัยรุ่นชายหญิงที่ศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียนมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และกลุ่มวัยรุ่นที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่นยังคงยึดมั่นและอยู่บนรากฐานของคตินิยม ความเชื่อตามแนวบรรทัดฐานของสังคมส่วนใหญ่ โดยส่วนใหญ่มีคตินิยมเชื่อในระบบมาตรฐานเชิงซ้อนเรื่องเพศ (Double Standard) ในสังคมไทย คือยอมรับและให้อิสระเสรีทางเพศแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง โดยยอมรับได้หากเพศชายมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสแต่เป็นเรื่องที่ผิดหากเพศหญิงมีพฤติกรรมเช่นนั้น

สุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์ และคณะ (2542 : 25-29) ศึกษาทัศนคติต่อบริการทางเพศ ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 245 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ส่วนใหญ่เป็นการมีคูรักและแสดงความรักในระหว่างคูรัก มีผู้เคยมีเพศสัมพันธ์ทั้งสิ้น 20 คน (ร้อยละ 8.2) ในจำนวนนี้เป็นเพศสัมพันธ์ระหว่างคูรัก ร้อยละ 80 และการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก พบว่า ร้อยละ 75 เป็นเพศสัมพันธ์กับคูรัก ในการมีเพศสัมพันธ์กับคูรักมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง ร้อยละ 15.8 แต่การมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการและอื่นๆ ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง ร้อยละ 52.6 2) ทัศนคติต่อบริการทางเพศอยู่ในระดับกลางถึงต่ำ โดยพบว่า ทัศนคติที่ต่อต้านการซื้อ-ขายบริการทางเพศและสถานเริงรมย์สูงที่สุด (ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย = 77.51) รองลงมา คือ ด้านการติดเชื้อเอชไอวี (73.0) และด้านพฤติกรรมทางเพศ (67.60) ต่ำที่สุด คือ ด้านผู้ให้บริการทางเพศ (58.2) 3) ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคนด้านสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง (ร้อยละ 66.53) และมีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 33.47) ที่เป็นผู้ที่เชื่อในอำนาจของความบังเอิญและอำนาจของผู้อื่น 4) ทัศนคติต่อบริการทางเพศมีความสัมพันธ์ในทางลบกับพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ($r = .73$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยพบว่า ทัศนคติด้านการซื้อขายบริการทางเพศและสถานเริงรมย์ มีความสัมพันธ์ในทางลบสูงที่สุด ($r = .93$) รองลงไปคือ ทัศนคติด้านพฤติกรรมทางเพศ ($r = .34$) และด้านผู้ให้บริการทางเพศ ($r = .21$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

0.001 ส่วนทัศนคติด้านการติดเชื่อเอชไอวีมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด ($r = .15$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 5) ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื่อเอชไอวี ($r = .695$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 การเชื่ออำนาจความบังเอิญมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับต่ำ ($r = .19$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.005 แต่การเชื่ออำนาจผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื่อเอชไอวีในทางบวกน้อยมาก และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 6) ทัศนคติต่อการซื้อขายบริการทางเพศ และสถานเริงรมย์ และความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ สามารถทำนายถึงการมีพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื่อเอชไอวีได้ถึงร้อยละ 88.66 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.000

สุรัชย์ อินทรประเสริฐ และคณะ (2543 : 361-362) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 419 คน ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับชั้นการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กัณฑ์เทศ เทศแก้ว (2543 : 105-106) ศึกษาพุทธธรรมกับพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน : กรณีศึกษาทัศนคติของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ในการศึกษาข้อมูลจากนักศึกษาเพศชาย จำนวน 100 คน อายุในช่วงระหว่าง 18-19 ปี ศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และ 2 ส่วนใหญ่เรียนคณะบริหารธุรกิจ และนิเทศศาสตร์มากกว่าคณะอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ผลการวิจัยทางเอกสารพบว่า พุทธธรรมได้กล่าวถึงบุคคลที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันนี้ โดยเรียกในภาษาบาลีว่า บัณเฑาะก์ และอุภโตพยัญชนก หรือการละเมิดในศีลข้อที่ 3 ซึ่งจะส่งผลให้ต้องมาเกิดเป็นกะเทย นอกจากนี้ยังเกิดจากต้นเหตุซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความต้องการในทางเพศที่แตกต่างกันไปอย่างไรก็ตามพุทธศาสนาไม่ได้ตั้งข้อรังเกียจบุคคลที่มีพฤติกรรมนี้ เพียงแต่มีข้อห้ามบางประการของสถาบันสงฆ์ คือ ห้ามไม่ให้มีการบวชแก่บุคคลที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน ผลการวิจัยภาคสนาม พบว่า ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้สังคมมีการยอมรับพฤติกรรมรักเพศเดียวกันให้มากขึ้น โดยสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเปิดเผย ให้ลดการกีดกันในการศึกษาและการให้งานทำ สำหรับในด้านความรู้และความเชื่อในทางพุทธศาสนานั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเชื่อที่สอดคล้องตามหลักคำสอนอย่างถูกต้อง แต่เรื่องการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมในทางศาสนานั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางศาสนาที่น้อยเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการรักษาศีล ปฏิบัติสมาธิ การทำบุญให้ทาน เข้าวัดเพื่อฟังธรรม หรือการร่วมงานทำบุญกับญาติมิตรนั้น ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ตอบว่านานๆ ครั้งถึงจะกระทำ และทำเพื่อสะเดาะเคราะห์ ในเรื่องการรักษาศีล

จะมีผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่เฉพาะศีล 5 และทำเฉพาะโอกาสเท่านั้น การศึกษาหาความรู้ทางพุทธศาสนานั้นพบว่า นานๆ ครั้งจึงจะทำ

นุชนารถ ขำขยัน (2543 : 80-82) ศึกษาความเข้าใจวัฒนธรรมทางเพศในการป้องกันโรคเอดส์ของวัยรุ่น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาวัฒนธรรมทางเพศในการป้องกันโรคเอดส์ของวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาวัยรุ่นในชุมชนแห่งหนึ่งในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ระหว่างเดือนเมษายน - สิงหาคม 2543 วิธีการศึกษาใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและกรณีศึกษา เก็บข้อมูลในวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 14-21 ปี จำนวน 20 คน ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ ระหว่างเก็บข้อมูล ผลการการศึกษาพบว่า วัยรุ่นชาย-หญิงให้การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานว่าเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งเกิดจากความยินยอมพร้อมใจกัน และในเรื่องเพศใครจะเป็นผู้นำหรือผู้ตามก็ได้ วัยรุ่นส่วนมากมักจะไม่มีการป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์กันเนื่องจากไม่ได้มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่ำ รูปแบบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่พบในวัยรุ่น คือการมีคู่นอนมากกว่าหนึ่งราย การมีเพศสัมพันธ์กับคนที่รู้จักผิวเผิน ระยะการคบหาไม่แน่นอน แล้วก็มีเพศสัมพันธ์ บางรายพบกันตามสถานเริงรมย์ เช่น คาราโอเกะ ดิสโก้เธค นัดเจอกัน 1-2 ครั้งก็มีเพศสัมพันธ์กัน แล้วก็เลิกกันไป ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติ ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อกัน เนื่องจากการยินยอมพร้อมใจกัน ทั้ง 2 ฝ่าย ในวัยรุ่นเพศหญิง มีค่านิยมเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ คือ ต้องมีเพศสัมพันธ์กับคนรักหรือแฟนเท่านั้น แต่ถ้าคบกันไปแล้วเกิดไม่เข้าใจกันก็เลิกกันไป ไม่ถือเป็นฝ่ายเสียหาย การไม่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่ไม่ใช่คู่นอนประจำ สรุปว่าเหตุผลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงเพราะความไว้วางใจกันโดยไม่ได้เตรียมการ และถุงยางอนามัยไม่ควรใช้ในความสัมพันธ์ที่มั่นคงแล้ว

ชวนนท์ โฆษิต (ประพจน์ บุญมี. 2544 :32-33 ; อ้างอิงจาก ชวนนท์ โฆษิต. 2536. รายงานการวิจัยเรื่อง *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ในนักเรียนมัธยมศึกษา*. : 59-60) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ โดยศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 จำนวน 32 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระจายใน 16 จังหวัด และทั้ง 4 ภาคของประเทศ จำนวน 2511 คน (หญิงร้อยละ 50.9 ชายร้อยละ 49.1) พบว่า นักเรียนร้อยละ 8.5 เคยมีเพศสัมพันธ์ ในจำนวนนี้ร้อยละ 39.2 มีเพศสัมพันธ์กับโสเภณี และร้อยละ 63.2 ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ร้อยละ 1.6 เคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และปัจจัยที่กระตุ้นให้ร่วมเพศคือ ความต้องการทางเพศ (ร้อยละ 90.6) วิธีระบายเมื่อมีความต้องการทางเพศ ร้อยละ 62.1 เล่นกีฬา ร้อยละ 6.2 มีเพศสัมพันธ์กับ

คู่รัก และพบว่า ร้อยละ 53.6 เคยอ่านหนังสือปลุกอารมณ์ทางเพศ ร้อยละ 32.2 เคยไปเที่ยวสถานเริงรมย์

พิทยา จารุพูนผล และคณะ (ประพจน์ บุญมี. 2544 : 34-35 ; อ้างอิงจาก พิทยา จารุพูนผล และคณะ. 2542. *วารสารโรคเอดส์*. 11(2) : 9-85) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งเขตอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 279 คน เป็นหญิง 180 คน ชาย 99 คน ปีการศึกษา 2541 พบว่า นักเรียนชายร้อยละ 51.5 มีคนรักร้อยละ 21.2 เคยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 15 ปี ในกลุ่มนี้ ใช้ถุงยางอนามัยเพียงร้อยละ 12.9 ส่วนนักเรียนหญิงร้อยละ 37.2 มีคนรัก ร้อยละ 5.6 เคยมีเพศสัมพันธ์ด้วยความสมัครใจ ร้อยละ 10.0 ที่ใช้ถุงยางอนามัย และนักเรียนหญิง 2 ราย เคยตั้งครรภ์

ประพจน์ บุญมี (2544 : 86-112) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตเมืองและชนบท จังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดสระบุรี 21 โรงเรียน จำนวน 800 คน ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 17-19 ปี ร้อยละ 58.50 มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่ในระดับปานกลางคือร้อยละ 24.40 ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ในภาพรวมนักเรียนเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 19.10 โดยนักเรียนชายในเขตชนบทเคยมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์มากกว่านักเรียนในเขตเมืองร้อยละ 23.50 และ 14.80 ตามลำดับ อายุครั้งแรกของการมีเพศสัมพันธ์ ในภาพรวม อายุเฉลี่ยที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 15 ปี อายุต่ำสุด 9 ปี และอายุสูงสุดคือ 18 ปี โดยร้อยละ 71.25 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 13-16 ปี รองลงมาคือ 17 ปี เมื่อพิจารณาตามสภาพแวดล้อมในเขตเมือง พบว่า อายุต่ำสุดที่มีเพศสัมพันธ์ คือ 9 ปี โดยร้อยละ 72.88 เพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 13-16 ปี รองลงมา คือ 9-12 ปี และ 17 ปี ในเขตชนบท พบว่า อายุที่มีเพศสัมพันธ์ต่ำสุดคือ 9 ปี โดยร้อยละ 70.21 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 13-16 ปี รองลงมาคือ 17 ปี บุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรก ในภาพรวม ส่วนมากนักเรียนมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรัก ร้อยละ 56.86 รองลงมาคือเพื่อนต่างเพศ ร้อยละ 30.07 ในเขตเมืองและชนบทส่วนมากนักเรียนมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับคนรัก ร้อยละ 52.54 และ 59.57 ตามลำดับ รองลงมาคือมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับเพื่อนต่างเพศ ร้อยละ 25.42 และ 32.98 ซึ่งเหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในภาพรวมนักเรียนมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพราะต้องการมีประสบการณ์ตรง ร้อยละ 69.28 รองลงมาคือเพราะความรัก ร้อยละ 14.38 ส่วนนักเรียนที่มีเพศสัมพันธ์เพราะเมาสุรามีร้อยละ 9.15 พบว่าในเขตเมืองมีเพศสัมพันธ์เพราะต้องการมีประสบการณ์ตรงร้อยละ 47.45 รองลงมาคือความรัก ร้อยละ 25.42 และเมาสุรา ร้อยละ 13.56 ส่วนในชนบท ร้อยละ 82.98 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพราะต้องการ

มีประสบการณ์ตรง รองลงมาคือเพราะความรัก ร้อยละ 82.98 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพราะต้องการมีประสบการณ์ตรง รองลงมาเพราะความรัก ร้อยละ 7.45 เมาสุรา ร้อยละ 6.38 เท่านั้น การมีคู่นอนในปัจจุบัน ในภาพรวมนักเรียนมีคู่นอน ร้อยละ 13.63 โดยนักเรียนในชนบทมีคู่นอนมากกว่านักเรียนในเขตเมือง คือ ร้อยละ 17.50 และ 9.75 บุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยบ่อยครั้งที่สุด ในภาพรวมนักเรียนมีเพศสัมพันธ์บ่อยที่สุดกับคนรัก ร้อยละ 69.72 รองลงมาคือเพื่อนนักเรียน ร้อยละ 17.43 โดยในเขตเมืองและในเขตชนบทนักเรียนมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ร้อยละ 64.10 และ 72.86 ตามลำดับ รองลงมาคือ กับเพื่อนนักเรียน ร้อยละ 17.95 และ 17.14 ตามลำดับ

การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนในรอบ 3 เดือน ในภาพรวมของนักเรียนที่มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 64.00 มีเพศสัมพันธ์ 5 ครั้งหรือมากกว่านั้น เมื่อพิจารณาตามสภาพแวดล้อมในเขตเมืองมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งหมด พบว่าร้อยละ 77.04 มีเพศสัมพันธ์จำนวน 5 ครั้งหรือมากกว่านั้น ส่วนในเขตชนบท พบมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนร้อยละ 52.50 มีเพศสัมพันธ์จำนวน 5 ครั้งหรือมากกว่านั้นพบว่านักเรียนไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน ร้อยละ 49.33 ใช้บางครั้ง ร้อยละ 28.00 ใช้ทุกครั้งมีร้อยละ 22.67 เมื่อพิจารณาตามสภาพแวดล้อม พบว่า ในเขตเมืองนักเรียนไม่ใช้ถุงยางอนามัยเลยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน สูงถึงร้อยละ 71.43 รองลงมาคือใช้บางครั้งและใช้ทุกครั้งมีเพียง ร้อยละ 14.28 เท่านั้น ในเขตชนบทพบว่า นักเรียนใช้ถุงยางอนามัยบางครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ใช้ทุกครั้งและไม่ใช้เลยจำนวนเท่าๆ กันคือ ร้อยละ 30.00

การมีเพศสัมพันธ์กับคนรักในรอบ 3 เดือน ในภาพรวมของนักเรียน มีเพศสัมพันธ์กับคนรักทั้งหมด พบว่ามีเพศสัมพันธ์กับคนรัก 5 ครั้งหรือมากกว่านั้น ร้อยละ 53.84 เมื่อพิจารณาในเขตเมืองนักเรียนมีเพศสัมพันธ์กับคนรักจำนวน 5 ครั้งหรือมากกว่านั้น ถึงร้อยละ 68.29 ในเขตชนบทพบว่า นักเรียนมีเพศสัมพันธ์กับคนรักทั้งหมดในจำนวนนี้ มีจำนวน 5 ครั้งหรือมากกว่านั้น ร้อยละ 42.00 การใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ในภาพรวมของนักเรียนที่มีเพศสัมพันธ์กับคนรักทั้งหมด พบว่านักเรียนส่วนมากไม่ใช้ถุงยางอนามัยเลย ร้อยละ 56.04 ในขณะที่ใช้ทุกครั้งหรือบางครั้ง ร้อยละ 21.98 เมื่อพิจารณาตามสภาพแวดล้อม พบว่า นักเรียนในเขตเมืองไม่ใช้ถุงยางอนามัยเลยถึงร้อยละ 68.30 รองลงมาคือใช้ทุกครั้ง ร้อยละ 17.07 ใช้บางครั้ง ร้อยละ 14.63 ส่วนในชนบท พบว่าไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 46.00 ใช้บางครั้ง ร้อยละ 28.00 และใช้ทุกครั้งมีเพียง ร้อยละ 26.00 เท่านั้น

พฤติกรรมเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนในส่วนของการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ การเกี่ยวข้องกับสิ่งกระตุ้นการมีเพศสัมพันธ์ การหลีกเลี่ยงและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.10

รองลงมาคือระดับไม่ดี ร้อยละ 29.40 ส่วนระดับดีมีเพียง ร้อยละ 26.50 เมื่อพิจารณาตามสภาพแวดล้อมพบว่า นักเรียนในเขตเมืองมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.30 ระดับไม่ดีและระดับดี ร้อยละ 27.00 และ 24.80 ตามลำดับ ส่วนในเขตชนบท พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมระดับไม่ดี ร้อยละ 37.00 รองลงมา คือระดับปานกลาง ร้อยละ 36.30 ระดับดีมีเพียงร้อยละ 26.80 เท่านั้น ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า 1) ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายที่พบมี 6 ตัวได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ผ่านสื่อ ทศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ ระดับการศึกษาของบิดา อิทธิพลจากเพื่อน พ่อแม่/ผู้ปกครอง และครู รายได้เฉลี่ยต่อเดือนครอบครัว และอาชีพหลักของมารดา โดยตัวแปรทั้ง 6 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายได้ ร้อยละ 31.4 2) ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันทางสถิติระหว่างเขตเมืองและชนบท โดยเขตเมืองมีมากกว่าชนบท คือ ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ และการเกี่ยวข้องกัสิ่งกระตุ้นการมีเพศสัมพันธ์ 3) ปัจจัยทางจิตลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายได้แก่ ทศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และ ความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ 4) ปัจจัยสนับสนุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชาย ได้แก่ อิทธิพลจากเพื่อน พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชาย ได้แก่ ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพหลักของบิดามารดา ลักษณะการพักอาศัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว และค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน

✓ **อัญมณี บุญมา (2544 : 74-76)** ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมสั่งสอนลูกเรื่องทางเพศและการคบเพื่อนต่างเพศ : ศึกษาเฉพาะครอบครัวของนักเรียนหญิงในโรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการมีเวลาให้ลูกการอบรมสั่งสอนลูก สัมพันธภาพภายในครอบครัว ปัจจัยภายนอก 4 ด้าน (ด้านความคิดสมัยใหม่ ด้านผลจากครอบครัวสมัยใหม่ ด้านวิถีชีวิตของครอบครัวสมัยใหม่ที่เป็นด้านบวก และด้านวิถีชีวิตครอบครัวสมัยใหม่ที่เป็นด้านลบ) และปัจจัยภายใน 1 ด้าน (การให้เวลาแก่ลูกหลาน การใกล้ชิดพบปะ การมีอิสระในการอบรมเลี้ยงดู) โดยแบ่งการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ผู้ปกครองนักเรียนมีสถานภาพสมรสเป็นสามีภรรยา และอยู่ด้วยกัน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนที่มีสภาพโสด หย่าร้าง หรือแยกทางกัน ผลของการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนมีสถานภาพสมรสเป็นสามีภรรยาและอยู่ด้วยกัน พบว่า การอบรมสั่งสอนเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องทางเพศ และการปฏิบัติตนเรื่องทางเพศของนักเรียน และปัจจัยภายนอกด้านวิถีชีวิต (บกพร่อง) คือ การมีเวลาให้ลูกน้อย มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศ 2) กลุ่มที่

ผู้ปกครองมีสถานภาพโสด หย่าร้าง และแยกทางกัน ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมสั่งสอนเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศ และการปฏิบัติตนเรื่องเพศ

✓ โปธิสตา และ ภัทรวานิช (สกล วรเจริญศรี. 2545 : 29-30 ; อ้างอิงจาก Podhista and Pattaravanich."เรื่องวัยรุ่นปัจจุบันในประเทศไทย : ผลการสำรวจวัยรุ่นและครอบครัว." 1995 : 51-100) ได้ทำการศึกษาเรื่องวัยรุ่นปัจจุบันในประเทศไทยจากผลการสำรวจวัยรุ่นและครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ วัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ในประเทศไทย จำนวน 2,180 คน โดยแบ่งเป็น 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสมจะอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ และมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส อีกทั้งจะเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ ได้แก่ การเกี่ยวพาราสี การออกเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ และการมีเพศสัมพันธ์จากเพื่อนและกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้วัยรุ่นส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน อย่างน้อย 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ เช่น การเล่นเกม การเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า โดยวัยรุ่นชายใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากกว่าวัยรุ่นหญิง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับตัวแปรอิสระ

งานวิจัยในต่างประเทศ

โคลเบอร์กและเครเมอร์ (Kohlberg and Kramer. 1976 : 93-102) ทำการศึกษาถึงความแตกต่างของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเพศชายและเพศหญิง โดยพบว่าวัยเด็กเล็กและเด็กโต ไม่มีความแตกต่างกันในระดับพัฒนาการทางจริยธรรม แต่สำหรับเด็กวัยรุ่นจะพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ คือเพศชายจะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมดีกว่าเพศหญิง ต่อมาไอค์สไตน์ (1976 : 51-61) ใช้วิธีของโคลเบอร์กทำการวิจัยระยะยาวในช่วง 6 ปี พบว่า เมื่อเด็กอายุ 13 ปี เด็กหญิงส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 ในขณะที่เด็กชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2 และเมื่อทำการทดสอบซ้ำอีกครั้ง เมื่อเด็กอายุ 16 ปี ผลปรากฏว่าเด็กวัยรุ่นมีพัฒนาการทางจริยธรรมก้าวหน้าไปถึงขั้นที่ 4 แต่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3-5

บิสกิน แลฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson. 1977 : 407-425) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงสร้างการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจจากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับ 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้ววัด

จริยธรรมตามวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นทดลองสอนจริยธรรมโดยวิธีการจัดโครงสร้างการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับจริยธรรมอย่างมีระบบ ครูใช้คำถาม 3 แบบ คือ คำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง การตีความและการประเมิน เพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมติบทบาทของตนลงไปให้กลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายเป็นไปตามธรรมชาติ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนอยู่ในบทบาทตามท้องเรื่อง ผู้สอนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ โดยให้เขาได้มีโอกาสอภิปรายขณะที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาทต่าง ๆ กัน

ดีลแมน และคนอื่น ๆ (Dieman and others. 1987 : 207-221) ได้ทำการศึกษาเชิงทดลองโดยใช้โปรแกรมการป้องกันสิ่งเสพติดในกลุ่มนักเรียนเกรด 5 และ เกรด 6 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 2,589 คน โดยจัดให้กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่มีการใช้โปรแกรมจำนวน 1,753 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีการใช้โปรแกรมจำนวน 836 คน เป็นกลุ่มควบคุม โปรแกรมที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ การเสี่ยงต่อการถูกชักนำโดยเพื่อน การเห็นคุณค่าตนเองและความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพ ผลการทดลองพบว่า หลังจากใช้โปรแกรมกลุ่มทดลองมีการใช้และความตั้งใจที่จะใช้สารเสพติดน้อยกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ผลการทดลองส่วนหนึ่งยังพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการใช้และความตั้งใจที่จะใช้สารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เบนเน็ต และคนอื่น ๆ (Bennett and others. 1998 : 25-32) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ความเชื่ออำนาจควบคุมด้านสุขภาพและค่านิยมด้านสุขภาพกับการบริโภคสุรา ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนชาวเวลส์ จำนวนกว่า 11,100 คน ได้รวบรวมข้อมูลโดยการให้ตอบแบบสอบถามแล้วส่งกลับมาทางไปรษณีย์ ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนไม่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคสุราไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือในเพศหญิง การรับรู้อำนาจความบังเอิญมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการบริโภคสุราในเพศหญิงที่มีค่านิยมด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการรับรู้อำนาจความบังเอิญกับการบริโภคสุราในเพศชายที่มีค่านิยมด้านสุขภาพอยู่ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนในด้านความเชื่ออำนาจผู้อื่นพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริโภคสุราทั้งในเพศชายและหญิงไม่ว่าจะมีค่านิยมด้านสุขภาพสูง หรือต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

วิเชียร รักการ (2522 : 112) ได้ศึกษาจิตลักษณะของนิสิตผู้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัคร เพื่อพัฒนาชนบทอันเป็นกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม เปรียบเทียบกับนิสิตอาสาสมัครผู้ไม่ได้สมัครในชั้นเรียนเดียวกัน เพศ อายุเท่า ๆ กัน จำนวนทั้งสิ้น 240 คน พบว่า นิสิตอาสาสมัครพัฒนาชนบทมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านิสิตที่ไม่ได้อาสาสมัครอย่างเด่นชัด

รัตนา ประเสริฐสม (2526 : 80-82) ได้ทำการศึกษาวิจัยแบบทดลอง การเสริมสร้างจิตลักษณะ 2 ประการ คือ การรับรู้ผลของการพยายาม และการอดได้รอได้ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพอนามัย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนป้อมวิเชียรโชติการาม จังหวัดสมุทรสาคร โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกการรับรู้ผลของความพยายามและการอดได้รอได้ กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกการอดได้รอได้ กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกการรับรู้ผลของความพยายาม กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการฝึกแต่ประการใด ผลการทดลองด้านการฝึกการอดได้รอได้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฝึกมีปริมาณความพยายามและการอดได้รอได้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฝึกการอดได้รอได้มีรายงานการกระทำพฤติกรรมอนามัยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกการอดได้รอได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2528 : 129-144) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าตามคำรายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการปฏิบัติตามศีลห้า ของนักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามศีลห้าสูง คือมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ย 96.40 มีนักเรียนปฏิบัติสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยถึงร้อยละ 50.50 และพบว่าตัวแปรที่สามารถอธิบายการปฏิบัติตามศีลห้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 6 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ตัวแปร เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้ ความประพฤติดของเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ลักษณะของเพื่อน และความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ปัจจัยทั้งสี่ดังกล่าวเมื่อจัดกลุ่มแล้วปรากฏว่า มี 3 กลุ่ม เรียงลำดับความสำคัญ คือ กลุ่มเพื่อน (ความประพฤติดของเพื่อน และลักษณะของเพื่อน) บ้าน (การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง) วัด (ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน)

พงษ์พันธ์ สุนทรสิต (2528 : 93-95) ได้ศึกษาเรื่องเกณฑ์ปกติพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้ พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักเบญจธรรมแตกต่างกันในด้านกามสังวรและเบญจธรรมรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักเบญจธรรมแตกต่างกันในด้านเมตตากรุณา ด้านกามสังวร ด้านสัจจะและเบญจธรรมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ

พงษ์ยุทธ เอี่ยมศิริกิจ (2529 : 87-90) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติที่มีต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิกในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่มีระดับการศึกษาทางธรรม และไม่ร่วมเป็นสมาชิกในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา สำหรับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปฏิบัติกันมาก ได้แก่ การตักบาตร สวดมนต์ ไหว้พระก่อนนอน การปฏิบัติธรรมด้วยการฝึกสมาธิ แต่ไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติรักษาศีลห้า

นนทนา อังสุวรังษี (2530: 83-85) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับเบญจศีลของชาวพุทธในสังคมเมืองและชนบท ที่อยู่ในและนอกโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านในอำเภอกอพระ จังหวัดนครสวรรค์ จากการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใน 3 พื้นที่ ยังมีค่านิยมและปฏิบัติต่อบุญศีลสอดคล้องตามหลักทฤษฎี คือ มีความเห็นว่าเบญจศีลมีความสำคัญมาก และบัญญัติไว้ให้ทุกคนปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคม และเห็นว่าการถือศีลนำไปสู่สัจดี พรั่งพร้อมด้วยทรัพย์ และถึงความดับทุกข์ได้ ทั้งยังเห็นว่าเบญจศีลไม่ขัดกับสภาพสังคมปัจจุบัน การประกอบอาชีพและการพัฒนาความเจริญของชาติ แต่ยังมีประชากรบางส่วนในพื้นที่ที่ทำการวิจัย มีค่านิยมและการปฏิบัติต่อบุญศีลเบี่ยงเบน และเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากต้องสูงกว่าการฝึกการอดใจรอได้ หรือการให้แรงเสริมทางสังคมเพียงอย่างเดียว และการไม่ได้รับการฝึกใด ๆ เลย

ละอองทิพย์ พลานภาพ (2532 : 88-93) ได้ศึกษาเรื่องสุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง คือเด็กนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไปและในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จำนวน 522 คน ผลจากการวิจัยพบว่า 1) เด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กในครอบครัวทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไป ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการตรวจสอบเป็นรายคู่ก็พบว่า เด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 5 นอกจากนั้นยังพบอีกว่า เด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เด็กที่อาศัยอยู่ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการตรวจสอบเป็นรายคู่ พบว่า เด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง 4) ในครอบครัวทั่วไป เด็กหญิงมีการให้จริยธรรมสูงกว่าเด็กชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 5) ในครอบครัวทั่วไป สุขภาพจิตและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าวัดสระแก้ว สุขภาพจิตและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 7) เด็กที่อาศัยอยู่ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยให้เหตุผลว่าการที่อาศัยอยู่ในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วทุกคน หลังจากเลิกเรียน รับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อย ในเวลาประมาณ 17.00น. จะต้องมาประชุมพร้อมเพรียงกันที่ “ศาลาประชุมเคียงศิริ” ร่วมกันทำวัตรสวดมนต์ หลังจากนั้น “หลวงพ่อ” จะอบรมศีลธรรม จริยธรรม ที่เด็กวัดมีและควรประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในแนวทางชีวิตที่ดีและประเสริฐ เด็ก ๆ จะต้องปฏิบัติตามหลักศีลห้าที่เหมือนกันหมด ถ้าเด็กคนใดยังทำไม่ได้ ท่านจะให้พี่เลี้ยงคอยสอดส่องดูแล เอาใจใส่ ให้คำแนะนำ ดักเตือนอยู่เสมอ ซึ่งแตกต่างจากเด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวทั่วไปส่วนใหญ่ครอบครัวของเด็กเหล่านี้พ่อแม่ มีฐานะยากจน ต้องทำมาหากินเลี้ยงชีวิตตั้งแต่เช้าจรดเย็นถึงพลบค่ำ ไม่มีเวลาในการอบรมศีลธรรม จริยธรรมให้บุตรหลานเท่าที่ควร และเป็นตัวแบบที่ไม่ดีในเรื่องต่างๆ เช่น กินเหล้า สูบบุหรี่ ทะเลาะกันเป็นประจำ ใช้จ่ายขาดการควบคุม เป็นต้น

จินตนา บิลมาต และคณะ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. 2532 : 23, 168-169 ; อ้างอิงจาก จินตนา บิลมาต และคณะ. 2532. *คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน เพื่อศึกษาจิตลักษณะของข้าราชการพลเรือนที่บรรจุใหม่และระดับกลาง*. ไม่ปรากฏเลขหน้า.) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน เพื่อศึกษาจิตลักษณะของข้าราชการพลเรือนบรรจุใหม่และระดับกลาง. โดยมีความเชื่ออำนาจในตนร่วมกับจิตลักษณะและตัวแปรอื่น ๆ หลายมิติ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการพลเรือนทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค จำนวน 1,253 คน ซึ่งเป็นข้าราชการจากกระทรวงต่าง ๆ คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการคลัง พบว่า 1) ข้าราชการที่มีอายุมาก (อยู่ระหว่าง 40-60 ปี) มีความเชื่ออำนาจในตนเองมากกว่าข้าราชการที่อายุน้อย (24-39 ปี) และอายุน้อย (24 ปีลงมา) และ ข้าราชการที่มีการศึกษาสูงมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาน้อย สถานภาพการเป็นข้าราชการเป็นตัวทำให้เกิดความแปรปรวนในความเชื่ออำนาจในตนเกือบทุกกลุ่ม คือ ข้าราชการระดับกลางจะมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าข้าราชการบรรจุใหม่ แต่ในเพศหญิงข้าราชการบรรจุใหม่กลับมีสูงกว่าในกลุ่มข้าราชการที่อยู่ในจังหวัดที่เจริญแล้ว ข้าราชการที่มีการศึกษาสูงจะมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าในกลุ่มข้าราชการที่มีการศึกษาน้อย และพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความเชื่ออำนาจในตนใน 4 กลุ่มคือ กลุ่มรวม กลุ่มข้าราชการจังหวัดเจริญมาก กลุ่มข้าราชการมีการศึกษาน้อย กลุ่มข้าราชการมีการศึกษาสูง โดยพบว่า ข้าราชการชายมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าข้าราชการหญิงอย่าง

มีนัยสำคัญ 2) ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพจิตในระดับสูง (ค่าอาร์ของกลุ่มน้อยต่าง ๆ อยู่ระหว่าง -.30 ถึง -.51) โดยหมายความว่าผู้ที่มีความเชื่อในตนเองสูง จะมีปัญหาด้านสุขภาพจิตน้อย (คะแนนจากการวัดสุขภาพจิตต่ำแสดงว่ามีสุขภาพจิตดี) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อสภาพการทำงานในระดับสูงเช่นเดียวกัน (ค่าอาร์ที่ปรากฏในกลุ่มน้อยต่าง ๆ อยู่ระหว่าง .30 ถึง .50 และการทดลองใช้ตัวแปรภูมิหลัง 9 ด้าน เช่น อายุ บุคคล จำนวนผู้อยู่ในอุปการะของผู้ตอบ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น สถานภาพการเป็นข้าราชการ 9 ด้าน เช่น อายุราชการ จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ระดับซี เป็นต้น รวมเป็น 18 ด้าน กับตัวแปรการได้รับการพัฒนาและรางวัลในการทำงานราชการ 21 ด้าน เช่น จำนวนครั้งที่เงินเดือนขึ้น 2 ขั้น จำนวนครั้งที่ได้รางวัลยกย่อง การได้รับการศึกษาขณะรับราชการ เป็นต้น พบว่า ในข้าราชการกลุ่มใหม่ ตัวแปรทั้ง 18 ตัว มีอำนาจในการทำนายความเชื่ออำนาจในข้าราชการเก่าทำนายได้ 16.55% แต่เมื่อใช้ตัวแปรทั้ง 39 ตัว ทำนายในกลุ่มข้าราชการเก่าทำนายได้ 19.86 % โดยมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นตัวทำนายสำคัญ และอายุราชการลงมา

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2532 : 167 , 293-294) ได้ทำการศึกษาความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยสุ่มเลือกมาจากครูในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครที่ตั้งอยู่ในเขตชั้นใน 9 เขต จำนวน 405 คน โดยครึ่งหนึ่งเป็นครูอายุน้อย (ต่ำกว่า 40 ปี) อีกครึ่งหนึ่งเป็นครูอายุมาก เป็นผู้ชาย จำนวน 152 คน ครูผู้หญิง 253 คน (คิดเป็น 38% และ 62%) เป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 130 คน ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปจำนวน 275 คน (คิดเป็น 32% และ 62%ตามลำดับ) นอกจากนั้นในการศึกษาครั้งนี้ยังแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังย่อย ๆ อีก 10 ตัวแปร ครูเหล่านี้ได้ตอบแบบวัดและแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ชี้แจงวิธีการตอบให้เข้าใจแล้ว ตัวแปรจิตลักษณะที่เป็นองค์ประกอบด้านบวกของความแปลกแยก 4 ด้าน ได้แก่ความเชื่ออำนาจในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนจากสังคม และเจตคติต่อสภาพการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ในจำนวนตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบด้านบวกของความแปลกแยกทั้ง 4 ด้านนั้น ความเชื่ออำนาจในตนและความภาคภูมิใจในตนเอง และเจตคติต่อสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์กับลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังของครูระดับสูง โดยพบว่า ครูผู้หญิงซึ่งมีวุฒิต่ำ และครูผู้ชายซึ่งมีวุฒิสูง เป็นครู 2 กลุ่มที่มีจิตลักษณะต่ำในด้านความเชื่ออำนาจภายในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และเจตคติต่อสภาพการทำงาน นอกจากนั้นผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า ครูผู้ชาย ครูที่มีอายุน้อย และครูที่มีวุฒิต่ำ เป็นกลุ่มครูที่มีพฤติกรรมการทำงานในระดับต่ำ จิตลักษณะทั้ง 4 ประการที่นำมาศึกษา สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนและการอบรมจรรยาบรรณได้ในระดับสูง โดยทำนายพฤติกรรมการสอนได้สูงถึง 30% ในกลุ่มครูที่สอนซ้ำหน้าที่เดิมมานาน

กว่า 20 ปี ทำนายพฤติกรรมการอบรมจริยธรรมได้สูงถึง 26% ในกลุ่มครูซึ่งทำงานในโรงเรียนที่มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนต่ำ ตัวทำนายพฤติกรรมทั้งสองที่สำคัญคือ ความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนจากสังคมและเจตคติต่อสภาพการทำงาน นอกจากนั้น จิตลักษณะยังทำนายพฤติกรรมการทำงานตามคำรายงานของหัวหน้าสูงถึง 11% ในกลุ่มครูที่ทำงานในโรงเรียนซึ่งมีอัตราส่วนห้องเรียนต่อนักเรียนต่ำ ตัวทำนายที่สำคัญคือความเชื่ออำนาจในตน จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และเมื่อพิจารณาร่วมกับจิตลักษณะอื่น คือ ความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนจากสังคมและความภาคภูมิใจในตนเอง ก็พบว่า ถ้าครูมีความเชื่ออำนาจในตนสูงในขณะที่มีจิตลักษณะอื่นต่ำก็ยังคงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนและการอบรมจริยธรรมสูงกว่าครูลักษณะอื่น แต่ถ้าครูมีความเชื่ออำนาจในตนต่ำในขณะที่มีจิตลักษณะอื่นสูงจะมีพฤติกรรมทั้งสองด้านต่ำ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความเชื่ออำนาจในตนที่มีต่อพฤติกรรมการทำงาน

ชาดา อรุณรัตน์ (2533 : 92-93) ศึกษาปัจจัยเชิงจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความตระหนักถึงจริยธรรมของวิชาชีพพยาบาลต่อพฤติกรรมของพยาบาลที่มีกับผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะมีการติดเชื้อเอดส์ในพยาบาลแผนกฉุกเฉินโรงพยาบาลรามารบติ จำนวน 29 คน ซึ่งวัดลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามการแบ่งลำดับขั้นตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 คือ การใช้หลักการตัดสินใจสถานการณ์โดยใช้หลักการมีเหตุผลและเคารพตนเอง และพยาบาลบางคนมีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 6 คือการใช้จริยธรรมขั้นสูงสุด อันเป็นอุดมคติสากลในการตัดสินใจปัญหา ซึ่งพัฒนาการจริยธรรมในขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 จัดว่ามีความตระหนักถึงจริยธรรมของวิชาชีพพยาบาลในระดับสูง และมีพยาบาลเพียง 2 คนที่มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 คือ การใช้หลักการทำตามหน้าที่ซึ่งจัดว่ามีความตระหนักถึงจริยธรรมระดับสูงกับระดับปานกลาง พบว่า พยาบาลทั้ง 2 กลุ่มมีพฤติกรรมการปฏิบัติพยาบาลและการป้องกันตนเองกับผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะมีเชื้อโรคเอดส์ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน แต่กลับพบว่าพยาบาลที่มีความตระหนักถึงจริยธรรมของวิชาชีพในระดับสูง 1 ราย มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะมีการติดเชื้อโรคเอดส์และจากการเปรียบเทียบผลการสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติการพยาบาลและการป้องกันตนเองกับผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะมีเชื้อเอดส์ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะศีลข้อที่ 4 (ห้ามพูดเท็จ) และศีลข้อที่ 1 (ห้ามฆ่าสัตว์) นักเรียนส่วนมากเห็นว่าศาสนาเป็นศรัทธาและหมดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักศึกษาหญิงสูงกว่านักศึกษาชายแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุบล เลี้ยววาริณ (2534 : 249-250) ได้ทำการศึกษาความสำคัญของการศึกษาที่มีจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างประกอบ

ด้วยผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 18-45 ปี สำเร็จการศึกษาดั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 358 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุงอนาคต พบว่า ลักษณะมุงอนาคตเป็นตัวทำนายสำคัญตัวแรกของพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาที่เป็นโทษในกลุ่มเพศชายและกลุ่มสมรส โดยในกลุ่มดังกล่าวที่มีลักษณะมุงอนาคตมากจะมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาเป็นโทษมาก นอกจากนี้ลักษณะมุงอนาคตยังเป็นตัวทำนายอันดับที่สองของการทำนายพฤติกรรมการกินในกลุ่มเพศหญิง คือ หญิงที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมสุขภาพ ถ้ามีลักษณะมุงอนาคตมากด้วย จะมีพฤติกรรมการกินที่เหมาะสมมากกว่าหญิงที่มีลักษณะตรงข้าม

หรรษา เลหาเสรีกุล (2535 : 142-145) ศึกษาประสบการณ์จากกิจกรรมทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังและครอบครัว เกี่ยวข้องกับลักษณะทางศาสนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2535 เป็นนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ 145 คน และไม่ได้เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ 140 คน รวมทั้งสิ้น 285 คน ผลการวิจัยพบว่า การเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูงซึ่งพบในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาต่ำและกลุ่มนักเรียนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง แต่เป็นครอบครัวสถานะเสี่ยง มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงพบในนักเรียนหญิงอายุมาก กลุ่มนักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำจะมีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูง มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก นักเรียนที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนมาก จะได้รับประโยชน์มากจากกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่โรงเรียนจัดขึ้น นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวสถานะเสี่ยงจะมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูง ถ้าได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมทางพุทธศาสนาในปริมาณสูง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในปริมาณมาก เป็นผู้ที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูง เป็นผู้มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูง มีความผาสุกทางจิตใจมาก และคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และเมื่อเปรียบเทียบกลุ่มนักเรียนที่เข้าเรียนและไม่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ปรากฏว่า ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์เด่นชัดกว่า โดยพบในนักเรียนอายุมาก บิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ จากสถานะครอบครัวเสี่ยง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จงเหริญ หล้ามี (2536 : 97-100) ศึกษาเรื่องคุณธรรมอริยมรรคมีองค์แปดด้านศีลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับคุณธรรมอริยมรรคมีองค์แปดด้านศีล เพศชาย เพศหญิง เมื่อเปรียบเทียบคุณธรรมอริยมรรคมีองค์แปดด้านศีล

ระหว่างนักเรียนชายและหญิง ผลปรากฏว่า องค์ประกอบสัมมาวาจาระหว่างชายและหญิง ไม่แตกต่างกัน ส่วนองค์ประกอบสัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีคุณธรรมองค์ประกอบสัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะสูงกว่านักเรียนชาย

พระอุบล กตปุญโญ (แก้ว วงษ์ล้อม) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย เมื่อปี พ.ศ. 2537 การวิจัยพบว่า ศีลเป็นหลักประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพ สุจริตโดยมีเจตนาเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติถึงตัวการทุจริต เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกตนในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ ศีลเมื่อประพฤติปฏิบัติตรงตามหลักการสภาพจิตใจจะเป็นอิสระจากตัณหา คุณธรรม ที่มีรากฐานจากศีลย่อมมีคุณค่าและส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ ประโยชน์ที่ต้องการจากศีลคือ การควบคุมความประพฤติ ป้องกันไม่ให้ตกไปสู่ความชั่วจิตใจสงบจากกิเลส เป็นสมาธิที่ส่งคุณค่า สนองปัญญาที่เกื้อกูลกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรม เพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤติให้มีศีลด้วยการเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี การสั่งสอนที่ถูกต้อง นำหลักการมาประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องด้วยความไม่ประมาท ศีลในทางด้านสังคมซึ่งมุ่งเน้นฝ่ายของวินัยย่อมครอบคลุมการจัดระเบียบด้านนอกทั้งหมดรวมถึงกฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียม และข้อปฏิบัติกิจการทั้งหลายของหมู่ชน ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และสภาพที่ควรจัดได้ให้ความสัมพันธ์กับด้านจิตใจส่งผลมาสู่สังคมปัจจัย 3 ประการ คือ อาชีพ ความเจริญทางวัตถุ และความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเขตเมือง ดังนั้น หมู่บ้านชนบทจะยังคงรักษาค่านิยม และการปฏิบัติต่อบุญศีลได้ถูกต้องมากกว่าหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเมืองมากกว่าและชุมชนเมืองซึ่งมีความเจริญทางวัตถุมากกว่าชนบท

ธานี กลิ่นเกษร (2537 : 114-116) ศึกษาผลของการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาหิริโอตตัปปะและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2536 ของวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง จำนวน 1,440 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีหิริโอตตัปปะและทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงขึ้นมากกว่านักศึกษาที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนา ทำให้นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมประพฤติปฏิบัติทุกอย่าง อย่างระมัดระวัง ไม่กระทำสิ่งต่าง ๆ ไปในทางเสื่อมเสีย มีการกระทำความดี และรักษาความเจริญก้าวหน้า สำนึกในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้นักศึกษาสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งภายในตนเอง (หิริ) และควบคุมภายนอก (โอตตัปปะ) ซึ่งสอดคล้องกับนิคม ดังคะพิภพ (2516 : 10) ที่ได้กล่าวว่า หิริโอตตัปปะ มีความสัมพันธ์กับการควบคุมตนเอง เพราะการควบคุมตนเองบ่งถึงระดับความพอดี เป็นบุคคลไม่ทำอะไรตามอารมณ์หรือถือตนเองเป็นที่ตั้ง คนที่มีการควบคุมตนเองสูงแสดงว่า เป็นคนทำอะไรตามอารมณ์ถือตนเป็นที่ตั้ง ก้าวร้าว

และเห็นแก่ตัว ในด้านทัศนคติต่อพุทธศาสนา จากผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีคะแนนเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อพุทธศาสนาสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พนิดา กมลรัตน์ (2541 : 97-99) ได้ศึกษามรรคมีองค์แปดของเด็กวัยรุ่นกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นเด็กวัยรุ่น จำนวน 150 คน กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 3 โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) มรรคมีองค์แปดของเด็กนักเรียนวัยรุ่นเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียน โดยเด็กวัยรุ่นที่เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีมรรคมีองค์แปดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เด็กวัยรุ่นเพศหญิง มีมรรคมีองค์แปดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับทางสถิติที่ระดับ .05 3) เด็กวัยรุ่นที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากมีมรรคมีองค์แปด องค์ประกอบสมาธิสมาธิ และองค์ประกอบสมาธิสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกับมรรคมีองค์แปด

ยินดี อัสสระโชติ (2538 : 28-33) ศึกษาความรู้สึก ความเชื่อมั่น การปฏิบัติต่อศีล และวินัยพุทธศาสนาที่มีต่อการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน นักศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,803 ราย ผลการศึกษาค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 11-20 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.4 อาศัยอยู่กับบิดามารดา ผู้ปกครองร้อยละ 76.5 ส่วนใหญ่มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธศาสนา ร้อยละ 96.3 ข้อกำหนดของศีลสำหรับบุคคลปฏิบัติศีลห้า ร้อยละ 97.89 โดยมีความรู้เกี่ยวกับอริยสัจสี่ ร้อยละ 96.3 แสดงว่าเยาวชนในสถานศึกษามีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจนำไปสู่การประยุกต์ การตัดสินใจเลือกปฏิบัติด้วยตนเองได้ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนา ส่วนใหญ่มีความรู้สึกเชื่อมั่นต่อศีล วินัยพุทธศาสนา เชื่อมั่นว่าสามารถปฏิบัติตามศีลทั้ง 5 ข้อ โดยเฉพาะการไม่ประพฤติผิดในกาม มีความมั่นใจมากที่สุดร้อยละ 86.8 มีความมั่นใจมากที่สุดต่อศีลการไม่เสพสุราของมีนเมา ร้อยละ 78.1 ส่วนใหญ่เชื่อว่าผู้ถือศีลข้อ 3 (การไม่ประพฤติผิดในกาม) ศีลข้อ 5 (การไม่เสพสุราของมีนเมา) สามารถป้องกันโรคเอดส์ได้ร้อยละ 70.3 64.9 ตามลำดับ

โชติ จิตแสง (2541: 98-100) ศึกษาคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เกี่ยวกับคุณค่าพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย ใน 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง ด้านระบบความเชื่อในกฎแห่งกรรม และด้านประเพณีวัฒนธรรมไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1- 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประธานมิตร ปีการศึกษา 2540 รวม 8 คณะ จำนวน 605 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประธานมิตรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า พุทธศาสนามีคุณค่าต่อสังคมไทยในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พุทธศาสนามีคุณค่าต่อสังคมไทยในระดับมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ในด้านการศึกษา ควรเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ในด้านการเมืองการปกครอง ผู้นำควรนำหลักธรรมทศพิธราชธรรมมาใช้ในการบริหารงาน ในด้านระบบความเชื่อในกฎแห่งกรรม ควรเชื่อในคำสั่งสอนในพุทธศาสนาในพุทธศาสนาที่ว่า ความชั่วไม่ทำลายเสียเลยดีกว่า เพราะความชั่วทำแล้วเดือดร้อนภายหลัง และด้านประเพณีและวัฒนธรรมไทย เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า พุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ที่ควรช่วยกันทำนุบำรุงส่งเสริมและรักษาไว้ให้ยั่งยืนถาวรตลอดไป เมื่อเปรียบเทียบ แล้วปรากฏว่า นิสิตชายและนิสิตหญิงมีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยแตกต่างกัน นิสิตต่างชั้นปีก็มีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ นิสิตคณะพลศึกษามีทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ต่างกับนิสิตคณะอื่น ๆ ดังนี้ ในด้านการศึกษา ต่างกับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ในด้านการเมืองการปกครอง ต่างกับนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ ในด้านระบบความเชื่อในกฎแห่งกรรม ต่างกับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ สำหรับด้านประเพณีและวัฒนธรรมไทย ไม่พบความแตกต่าง นิสิตที่ระดับการศึกษา

พระมหาไพบูลย์ แก้วเขียว (2541 : 100-103) ได้ศึกษาพุทธจริยธรรมกับการดื่มสุราของชาวไทยพุทธ ศึกษาเฉพาะกรณีชาวไทยพุทธในกรุงเทพมหานคร 2 เขต คือ เขตพระนคร และเขตดุสิตชั้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการ นักธุรกิจ หรือพนักงานบริษัทเอกชน ผู้ใช้แรงงาน และผู้มีอาชีพค้าขาย และเป็นผู้ดื่มสุรา อาชีพละ 50 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 200 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุ 20-29 ปี การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ภาคเอกสาร และภาคสนาม ภาคเอกสาร ศึกษาพุทธจริยธรรมเกี่ยวกับการดื่มสุราตามหลักคำสอนเรื่อง เบญจศีล กุศลกรรมบถ อปายมุข และมรรค 8 อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ผลการศึกษาพบว่า พุทธจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เบญจศีลและเบญจธรรม ต่างเกื้อกูลสอดประสานกัน ดังปรากฏในศีลข้อที่ 5 และธรรมข้อที่ 5 ที่คอยป้องกันและควบคุมไม่ให้เกิดการดื่มสุรา พุทธจริยธรรมชั้นกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 กล่าวถึงการดื่มสุราว่าเป็นอปายมุข คือ ทางแห่งความเสื่อมเสีย ส่วนพุทธจริยธรรมขั้นสูง คือ มรรค 8 ซึ่งเป็นจริยธรรมช่วยกำจัดกิเลสที่ละเอียด ซึ่งจริยธรรมทั้งสองขั้นดังกล่าวกำจัดไม่ได้ ผลของการดื่มสุราเกิดโทษ 6 ประการ ได้แก่ สิ้นเปลืองทรัพย์โดยเปล่าประโยชน์ ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดของโรค เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียง ทำให้เป็นผู้ไม่รู้จักละอาย และบันทึกกำลังสติปัญญา และผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยพุทธทั้ง 2 เขต เห็นด้วยว่า การดื่มสุราทำให้เกิดโทษตั้งแต่ร้อยละ

90 ขึ้นไป มีทัศนคติใกล้เคียงกันในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้คือ การสิ้นเปลืองทรัพย์ เป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุทางยานพาหนะ ดื่มสุราทำให้เกิดโรคต่าง ๆ และก่อให้เกิดอาชญากรรม แรงจูงใจในการดื่มสุราส่วนใหญ่เพื่อผ่อนคลายความเครียด เพื่อให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน และอยากดื่มเอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะดื่มหลังเลิกงาน ในส่วนพฤติกรรมหลังการดื่มสุราแล้วไปเที่ยวต่อมีร้อยละ 24.0 ผู้ดื่มสุราเกือบครึ่งของกลุ่มตัวอย่างดื่มสุราจนบังคับตัวเองไม่ได้มีร้อยละ 40.5

จิตติวรรณ สุกใส (2541 : 72-75) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมคุณธรรมทางพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน 4 แห่ง รวม 404 คน จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมคุณธรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ การถ่ายทอดการปฏิบัติตามแนวพุทธ การเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การถ่ายทอดวิถีชีวิตตามแนวพุทธ โรงเรียนและพ่อแม่ประกอบอาชีพส่วนตัว และจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรกับพฤติกรรมคุณธรรมทางศาสนา พบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมสูงกว่าเพศชาย และเป็นนักเรียนโรงเรียนเอกชน ขณะที่เด็กนักเรียนในโรงเรียนอื่นๆ ในภาครัฐ มีพฤติกรรมคุณธรรมทางศาสนาต่ำกว่า ในส่วนของตัวแปรอิสระกับตัวแปรชีวสังคมมีความสัมพันธ์กันในด้านเพศ อาชีพ มารดา และรายได้ต่างกัน จึงทำให้มีการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมจะต่างกันเรื่องเพศ การเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่างกันเรื่องรายได้ การเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองต่างกันเรื่องรายได้เช่นกัน ส่วนการถ่ายทอดลักษณะทางพุทธ ถ้าพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธมากเท่าใด เด็กก็จะได้รับการถ่ายทอดจากบิดามารดามากเท่านั้น และจากการศึกษาพบว่า โดยมากเพศหญิงได้รับการถ่ายทอดสูงกว่าเพศชาย ในด้านรายได้ที่มากที่สุดตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป รายได้มีส่วนในการถ่ายทอดทางพุทธได้มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ และเป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียนเอกชน

สุรพงษ์ ชูเดช และอนิสรา จรัสศรี (2542 : 20-25) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะที่สำคัญของนักศึกษา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษา จำนวน 364 คน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) ตัวแปรลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้น รายได้ การใช้จ่ายต่อเดือน การทำกิจกรรม การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา 2) ตัวแปรจิตลักษณะ ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจในตน 3) ตัวแปรพฤติกรรมการรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม 4) ตัวแปรพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำด้วยกัน ถ้ามีลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำมากกว่าในกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และพบว่าในกลุ่มนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาต่ำที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วยกัน ถ้ามีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำสูงกว่าในกลุ่มนักศึกษาที่มีความเชื่อ

อำนาจในตนต่ำ นักศึกษาที่มีลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำไม่ต่างกัน แต่พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 19 ปีลงมา และนักศึกษาที่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1, 2 มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุสูงกว่า 20 ปี และนักศึกษาที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่ 3, 4 และพบว่า นักศึกษาที่มีรายได้สูง นักศึกษาที่ไม่ได้ทำกิจกรรมและนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาสูง มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่านักศึกษาที่มีรายได้ต่ำ นักศึกษาที่ทำกิจกรรมและนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาต่ำ และพบว่านักศึกษาที่มีการใช้จ่ายต่อเดือนต่ำมีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่านักศึกษาที่มีการใช้จ่ายต่อเดือนสูง นักศึกษาที่มีจิตลักษณะต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำต่างกัน กล่าวคือ นักศึกษาที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำสูงกว่ากลุ่มตรงข้าม นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำสูงกว่ากลุ่มตรงข้าม และนักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำสูงกว่ากลุ่มตรงข้าม นอกจากนี้พบว่านักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมการรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมสูง การค้นหาตัวทำนายพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำพบว่า ความเชื่ออำนาจในตน พฤติกรรมการรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคต สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำได้ 31.99 %

ทิพย์สุดา จันทรแจ่มหล้า (2544 : 330-332) ศึกษาปัจจัยด้านจิตลักษณะของผู้ดูแลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ จำนวน 415 คน มีอายุระหว่าง 20-65 ปี ให้การดูแลผู้ป่วยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงราย และลำปาง ตัวแปรอิสระกลุ่มที่ 2 คือ จิตลักษณะ ได้แก่ สุขภาพจิต และความสามรถในการร่วมรู้สึก กลุ่มที่สาม คือ ลักษณะทางพุทธศาสนา มี 2 ตัวแปร ได้แก่ การปฏิบัติทางพุทธศาสนา และวิถีชีวิตแบบพุทธ พบว่า ผู้ดูแลที่มีพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์ในภาวะวิกฤตด้านรวมอย่างเหมาะสมในปริมาณ ได้แก่ ผู้ดูแลทั่วไป ซึ่งเป็นผู้มีสุขภาพจิตดีมากที่สุด ผู้ที่มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก ผู้ดูแลที่มีพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์ในภาวะวิกฤตด้วยวัตถุประสงค์ของ เงิน แรงงานอย่างเหมาะสมในปริมาณมาก ได้แก่ ผู้ดูแลทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก ผู้ที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธมาก และเมื่อนำตัวแปรจากกลุ่มสถานภาพทางสังคม กลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มลักษณะทางพุทธศาสนา และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 10 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 10 ตัว ร่วมกันสามารถทำนายได้ ร้อยละ 58.70 ขึ้นไป พบผลการวิจัยอย่างเด่นชัดว่า ผู้ดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ได้อย่างเหมาะสมมาก คือ ผู้ดูแลที่มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก และมีวิถีชีวิตแบบพุทธมาก

เทิดทูน สุจารี (2544 : 44) ศึกษาและเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองพอก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 288 คน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองพอก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 ด้าน คือ ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้านความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเสียสละ ด้านความอดทน ด้านการไม่ทำบาป และด้านความสามัคคี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจรรยาบรรณ จำนวน 64 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานใช้ t-test (Independent samples) ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยส่วนรวมและจำแนกตามเพศ มีเหตุผลเชิงจรรยาบรรณโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน อยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านการไม่ทำบาป ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านความสามัคคี ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และด้านความอดทน และมีเหตุผลเชิงจรรยาบรรณอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์ 1 ด้านที่เหลือ คือ ด้านความซื่อสัตย์ ยกเว้นนักเรียนชายมีเหตุผลเชิงจรรยาบรรณด้านความอดทนและด้านความสามัคคีอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์ 2) นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีเหตุผลเชิงจรรยาบรรณโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านการไม่ทำบาปด้านความสามัคคี ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความอดทน มากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนทั้งสองเพศมีเหตุผลเชิงจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 208 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 162,781 คน (กองวางแผนงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1-7)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10 ของประชากร และคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ยามาเน่ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 296 ; อ้างอิงจาก Yamane. 1967. *Statistics ; An Introductory Analysis*. p. 886) ดังสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน ขนาดประชากร
 e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ซึ่งกำหนดให้เท่ากับ 0.05

ได้กลุ่มตัวอย่าง 399 คน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 600 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ดังมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. จากรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษาส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2545 ทั้งหมด 47 เขต
2. สุ่มเลือกเขตการศึกษาจากร้อยละ 10 ของเขตการศึกษาส่วนกลางทั้งหมด 47 เขต โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากได้ 5 เขต คือ เขตดุสิต เขตยานนาวา เขตสาทร เขตราชเทวี และเขตจตุจักร
3. สุ่มชื่อโรงเรียนจากบัญชีรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษาส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2545 จาก 5 เขต เขตละ 1 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากได้ 5 โรงเรียน
4. ในแต่ละโรงเรียน ถูกสุ่มเลือกมาทำการศึกษาชั้นเรียนละ 1 ห้องเรียน โดยทำการเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด 3 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับชั้นปีที่ 2 ระดับชั้นปีที่ 3 ดังปรากฏตามตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำแนกตามที่ตั้งโรงเรียนของเขตการศึกษาส่วนกลาง และชั้นปี โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545

เขต	โรงเรียน	ชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)
เขตดุสิต	ราชาธิวาส	ม.1/1	40
		ม.2/3	36
		ม.3/5	34
เขตยานนาวา	เจ้าพระยาวิทยาคม	ม.1/2	40
		ม.2/2	38
		ม.3/2	36
เขตสาทร	ยานนาเวศวิทยาคม	ม.1/1	47
		ม.2/2	34
		ม.3/3	41
เขตราชเทวี	สันติราษฎร์วิทยาลัย	ม.1/7	36
		ม.2/4	44
		ม.3/2	40
เขตจตุจักร	หอวัง	ม.1/1	44
		ม.2/2	42
		ม.3/3	48
รวม	-	-	600

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 9 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับระดับชั้น อายุ เพศ ลักษณะของการพักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพหลักของบิดา อาชีพหลักของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว กิจกรรมยามว่าง ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ ประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับ การแสดงออกของบุคคลในด้านการรู้ การคิด ความเชื่อ ความรู้สึก อารมณ์ ความมุ่งมั่น หรือความโน้มน้าวที่จะกระทำพฤติกรรมที่เกิดภายใต้การรับรู้ ความเข้าใจที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ในด้านเกี่ยวกับความต้องการและความพึงพอใจตามแบบแผนพฤติกรรมทางเพศ ทั้งเฉพาะตัวเอง และพฤติกรรมทางเพศกับคู่สัมพันธ์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ของนักเรียน ประกอบด้วย เนื้อหาตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาภายใต้กรอบของศีล 5 คือ

1. เว้นจากการฆ่าเบียดเบียนคนและสัตว์
2. เว้นจากการลักขโมย ยักยอกฉ้อโกง
3. เว้นจากการประพฤติดัดประเพณีอันดีงามในเรื่องเพศสัมพันธ์
4. เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด หยาดคายไร้สาระ
5. เว้นจากการดื่มสุรา และเสพสิ่งเสพติดให้โทษ

โดยลักษณะของข้อคำถามประกอบด้วยมาตราส่วนวัดประมาณค่ามี 6 อันดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 4 แบบถามวิถีชีวิตแบบพุทธ ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามวิถีชีวิตแบบพุทธของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2533 : 97-100) ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติตามแผนการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนที่เป็นหลักธรรมการปฏิบัติขั้นพื้นฐานทางพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนชาวไทยโดยทั่วๆ ไปในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การคบเพื่อน การใช้เวลาว่าง วิธีการพักผ่อนหย่อนใจ การอยู่กินอย่างง่าย ข้อคำถามประกอบด้วย มาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัญญานึก (2520 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ซึ่งเป็น

แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยโครงการวิจัย “จริยธรรมของเยาวชนไทย” และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้ ได้ค่าความเชื่อมั่น .77 ($\alpha = .77$) ประกอบด้วยเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางด้านจริยธรรม จำนวน 10 สถานการณ์ ที่ผู้ตอบเจตนาหรือให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกกระทำในแต่ละสถานการณ์โดยผู้ตอบสมมติตัวเองเป็นตัวละครเอกในเรื่องนั้นและถามถึงการตัดสินใจและเหตุผลในการกระทำ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดของตนมากที่สุดหนึ่งคำตอบจากตัวเลือกที่ให้ 6 ตัวเลือก ซึ่งเหตุผลเหล่านี้จัดเรียงไว้ 6 ขั้นตอนตามทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคเบอร์ก (Kohlberg, 1976 : 31-53) คือ

1. หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย
2. หลักการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ
3. การถูกลงโทษทางกาย
4. หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม
5. หลักการใช้วิจารณ์ญาณของตนเอง
6. หลักการยึดอุดมคติสากล

ตอนที่ 6 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2528 : 69) ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 7 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามของ ประพจน์ บุญมี (2544 : 56) ประกอบด้วยเนื้อหาสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึก ผลของการกระทำของผู้ตอบ ความพยายามหรือความสามารถของผู้ตอบเกี่ยวกับสุขภาพ ตลอดจนความเชื่อในเรื่องของโชคละตา ความบังเอิญหรืออื่นๆ ที่ไม่ใช่ผลจากการกระทำของผู้ตอบ โดยข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่ามี 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว แบบสอบถามผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของ จิรวัดนา มั่นยืน (2536 : 86-87) ข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ ได้รับมากที่สุด ได้รับมาก ได้รับค่อนข้างมาก ได้รับค่อนข้างน้อย ได้รับน้อย ไม่ได้รับเลย

ตอนที่ 9 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของ จิรวัดนา มั่นยืน (2536 : 86-87) ข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ ได้รับมากที่สุด ได้รับมาก ได้รับค่อนข้างมาก ได้รับค่อนข้างน้อย ได้รับน้อย ไม่ได้รับเลย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมทางเพศในเด็กวัยรุ่น จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือ การวัดผลการศึกษาต่าง ๆ จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ
3. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อนำมาเป็นทางเลือกและปรับปรุงใช้ตามความเหมาะสม
4. สร้างแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้คณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาโทตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทตรวจสอบอีกครั้ง
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนราชวินิต มัธยม จำนวน 100 คน และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ข้อคำถาม ดังนี้ พฤติกรรมทางเพศ จำนวน 14 ข้อ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 จำนวน 10 ข้อ วิถีชีวิตแบบพุทธ จำนวน 10 ข้อ เหตุผลเชิงจริยธรรม จำนวน 10 ข้อ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน จำนวน 10 ข้อ ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ จำนวน 10 ข้อ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว จำนวน 10 ข้อ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน จำนวน 13 ข้อ รวมทั้งหมด จำนวน 87 ข้อ
7. นำแบบสอบถามที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย

การวิเคราะห์ระดับคะแนนและการแปลผล ผู้วิจัยพิจารณาตามเกณฑ์การแบ่งระดับดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับระดับชั้น อายุ เพศ ลักษณะของการพักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพหลักของบิดา อาชีพหลักของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว กิจกรรมยามว่าง ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นเชิงบวก	ข้อความที่เป็นเชิงลบ
จริงที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 5 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 6 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงการแปลผลของการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class interval) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) ดังนี้คือ

1.00 - 2.67 หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมทางเพศในระดับน้อย

2.68 - 4.35 หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมทางเพศในระดับปานกลาง

4.36 - 6.00 หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมทางเพศในระดับมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ของนักเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นเชิงบวก	ข้อความที่เป็นเชิงลบ
จริงที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 5 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 6 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงการแปลผลของการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class interval) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) ดังนี้คือ

1.00 - 2.67 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับน้อย

2.68 - 4.35 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับปานกลาง

4.36 - 6.00 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับมาก

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวิถีชีวิตแบบพุทธของนักเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นเชิงบวก	ข้อความที่เป็นเชิงลบ
จริงที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 5 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 6 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงการแปลผลของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class interval) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) ดังนี้คือ

- 1.00 - 2.67 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตแบบพุทธในระดับน้อย
- 2.68 - 4.35 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตแบบพุทธในระดับปานกลาง
- 4.36 - 6.00 หมายถึง นักเรียนมีวิถีชีวิตแบบพุทธในระดับมาก

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976 : 31-53) ในการตอบให้ผู้ตอบเลือกตอบได้เพียง 1 คำตอบด้วยการขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความนั้น ถ้าตรงกับขั้นที่ 6 ได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึงขั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนน ดังนั้นคำถามแต่ละข้อผู้ตอบจะได้คะแนนในช่วง 1-6 คะแนน

วิธีการตรวจให้คะแนน

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ	กำหนด 1 คะแนน
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล	กำหนด 2 คะแนน
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ	กำหนด 3 คะแนน
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม	กำหนด 4 คะแนน
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา	กำหนด 5 คะแนน
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติ	กำหนด 6 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย

เกณฑ์การให้คะแนน การแปลความหมายคะแนนที่ได้จากการทดสอบ นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลความหมายคะแนนตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ได้ดังนี้คือ (Kolhberg, 1976 : 39)

- 1-2 คะแนน หมายถึง คำตอบที่แสดงระดับของเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเกณฑ์
 - 3-4 คะแนน หมายถึง คำตอบที่แสดงระดับของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์
 - 5-6 คะแนน หมายถึง คำตอบที่แสดงระดับของเหตุผลเชิงจริยธรรมเหนือเกณฑ์
- การแปลความหมาย

เกณฑ์การแปลความหมาย ใช้เกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนแบบอิงเกณฑ์ โดยการแปลความหมายคะแนนที่ได้จากการทดสอบ นำมาหาค่าเฉลี่ยตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.50 หมายถึง มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนเกณฑ์
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 4.00 หมายถึง มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์
- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 6.00 หมายถึง มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมเหนือเกณฑ์

ตอนที่ 6 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนของนักเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นเชิงบวก	ข้อความที่เป็นเชิงลบ
จริงที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 5 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 6 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงการแปลผลของการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class interval) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) ดังนี้คือ

- 1.00 - 2.67 หมายถึง นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับน้อย
- 2.68 - 4.35 หมายถึง นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับปานกลาง
- 4.36 - 6.00 หมายถึง นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับมาก

ตอนที่ 7 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพของนักเรียน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นเชิงบวก	ข้อความที่เป็นเชิงลบ
จริงที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง	ให้ 4 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน	ให้ 5 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 6 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงการแปลผลของการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class interval) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) ดังนี้คือ

- 1.00 - 2.67 หมายถึง นักเรียนมีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพในระดับน้อย
- 2.68 - 4.35 หมายถึง นักเรียนมีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพในระดับระดับปานกลาง

4.36 - 6.00 หมายถึง นักเรียนมีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ
ในระดับระดับมาก

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว
มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นเชิงบวก	ข้อความที่เป็นเชิงลบ
ได้รับมากที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ได้รับมาก	ให้ 5 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ได้รับค่อนข้างมาก	ให้ 4 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ได้รับค่อนข้างน้อย	ให้ 3 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ได้รับน้อย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 5 คะแนน
ไม่ได้รับเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 6 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงการแปลผลของการ
แบ่งอันตรภาคชั้น (Class interval) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) ดังนี้คือ

1.00 - 2.67 หมายถึง นักเรียนได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจาก
ครอบครัวในระดับน้อย

2.68 - 4.35 หมายถึง นักเรียนได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจาก
ครอบครัวในระดับปานกลาง

4.36 - 6.00 หมายถึง นักเรียนได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจาก
ครอบครัวในระดับมาก

ตอนที่ 9 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน
มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความที่เป็นเชิงบวก	ข้อความที่เป็นเชิงลบ
ได้รับมากที่สุด	ให้ 6 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ได้รับมาก	ให้ 5 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
ได้รับค่อนข้างมาก	ให้ 4 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ได้รับค่อนข้างน้อย	ให้ 3 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ได้รับน้อย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 5 คะแนน
ไม่ได้รับเลย	ให้ 1 คะแนน	ให้ 6 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงการแปลผลของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class interval) ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 10) ดังนี้คือ

- 1.00 – 2.67 หมายถึง นักเรียนได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับน้อย
- 2.68 - 4.35 หมายถึง นักเรียนได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับกลาง
- 4.36 – 6.00 หมายถึง นักเรียนได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับมาก

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น มาทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity)

1.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อขอคำแนะนำและแก้ไข

1.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและพิจารณาข้อคำถามตรวจแก้ไขให้ตรงและครอบคลุมตามเนื้อหาของนิยามของตัวแปรต่างๆ ให้ชัดเจนมีความเหมาะสมของภาษาเป็นรายข้อ โดยพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ใน 5 เป็นเกณฑ์นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำแบบสอบถามทั้งหมดไปทดลองใช้ (Try out) ซึ่งให้เกณฑ์คะแนนดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 17)

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น
- 0 เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้น เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือไม่
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม ถ้าดัชนี (IC) ที่ได้มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ข้อคำถามนั้นถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

1.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขใหม่

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

1.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ มาตรวจให้คะแนนและทำการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

2. ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับ เด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนราชวินิต มัธยม ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบให้คะแนน และทำการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item – total correlation) แล้วเลือกข้อที่มีความสัมพันธ์กันสูงโดยมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป เพื่อไว้ใช้เป็นแบบวัด (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2539 : 125) โดยทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้ ด้านพฤติกรรมทางเพศ จำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .3914 ถึง .8899 ด้านการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .4987 ถึง .7252 ด้านความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2106 ถึง .6341 ด้านการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว จำนวน 13 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2918 ถึง .7385 และด้านการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .2327 ถึง .6452

2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามทุกฉบับไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ	เท่ากับ .9136
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	เท่ากับ .8508
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2520)	เท่ากับ .7700
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวิถีชีวิตแบบพุทธ	เท่ากับ .7103
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน	เท่ากับ .7501
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ	เท่ากับ .8019
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะ- ทางพุทธศาสนาจากครอบครัว	เท่ากับ .8941
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะ- ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน	เท่ากับ .8116

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการทดสอบเครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยเข้าพบอาจารย์ประจำชั้นแต่ละระดับของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ เพื่อขอความร่วมมือในการทดสอบเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตามที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการทำวิจัย ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ให้ทราบ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ 26 ธันวาคม 2545 – 10 มกราคม 2546 ได้แบบสอบถามทั้งสิ้น 650 ฉบับ
5. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด
6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลครบเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ แล้วนำมาลงรหัส
2. ตรวจให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อของแบบสอบถามแต่ละชุดตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา วิเคราะห์ค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ
4. พฤติกรรมทางเพศ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 วิถีชีวิตแบบพุทธ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน นำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศ จำแนกตามวิถีชีวิตแบบพุทธ และเหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2, 3, 5

6. เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศ จำแนกตามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน ใช้การทดสอบแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือทดสอบค่า F เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1, 4, 6 และ 7 ถ้าพบว่าข้อใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

7. ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ทดสอบสมมติฐานข้อ 8

8. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง และความเรียงพร้อมเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (P) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531 : 59)

$$P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ค่าความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นค่าร้อยละ
	n	แทน	ค่าจำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 35)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 143)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร IC (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 117)

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม
 $\sum R$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามทุกฉบับโดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item to total correlation) โดยเลือกที่มีความสัมพันธ์สูงก่อน ใช้สูตรดังนี้ (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. 2539 : 116-117)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับ
 ตัวแปร Y
 N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนรายข้อ

ΣY แทน ผลรวมของคะแนนรวม

ΣXY แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน X และคะแนน Y

ΣX^2 แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน X

ΣY^2 แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน Y

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทุกฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 125-126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแต่ละข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้สูตรหาค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2, 3 และ 5 โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 177)

$$t = \frac{X_1 - X_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} \right]^2}{n_1-1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{n_2} \right]^2}{n_2-1}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
	X_1, X_2	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
	S_1^2, S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
	n_1, n_2	แทน	จำนวนของคนในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
	df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)

3.2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยทดสอบค่าเอฟ (F-test) หรือแบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One way analysis of variance) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อ 1, 4, 6, 7 โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 232-236)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
	MS_B	แทน	ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_W	แทน	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ถ้าพบว่า ผลการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method) โดยมีสูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 140-141)

$$S = \sqrt{(K-1) F(\alpha; df_1, df_2)}$$

$$\sqrt{MS_E \left[\sum_{j=1}^k \frac{(C_j)^2}{n_j} \right]}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าวิกฤตของ Scheffe'
	k	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบ

$(\alpha ; df_1, df_2)$	แทน เปิดค่า F ในตารางการแจกแจงค่า F ที่ α มีค่า .05 หรือ ที่ .01 และ df_1 คือ df_b ถ้าเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทิศทางเดียว หรือ df_c หรือ df_R ถ้าเป็น การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทิศทาง ในตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน ส่วน df_2 คือ df_w คือ df_E ค่าใดค่าหนึ่งนั่นเอง
MS_E	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของความแปรปรวนใน ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน
C_j	แทน สัมประสิทธิ์ Contrast ซึ่งจะมีค่าเป็น 1, -1, 1, -1
n_j	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

3.3 วิเคราะห์การทำนายพฤติกรรมทางเพศจากตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อเลือกตัวทำนายที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศที่ดีที่สุด โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

3.3.1 หาค่าความสัมพันธ์ภายใน (Intercorrelation - r) ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่พยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์

3.3.2 หาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ (Multiple - correlation - R)

3.3.3 คำนวณน้ำหนักเบต้า (Beta weight - B) และสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ที่มีนัยสำคัญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) โดยใช้สูตร

$$Y = B_0 + B_1X_1 + \dots + B_kX_k + e$$

เมื่อ	Y	แทน	ค่าขอบตัวแปรตาม
	B_0	แทน	เป็นค่าคงที่ของสมการถดถอย
	B_1	แทน	เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 1
	X_1	แทน	ค่าตัวแปรอิสระตัวที่ 1 จะใช้สัญลักษณ์
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระที่ใช้ในสมการถดถอย
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
s	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบที (t-distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบที (F-distribution)
SS	แทน	ผลบวกของคะแนนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนยกกำลังสอง (Mean of square)
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (Degree of freedom)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability)
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ
R^2_{change}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจที่เพิ่มขึ้นเมื่อตัวแปรอิสระเข้าสมการ
R^2_{adjust}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจที่ได้มีการปรับค่า
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการถดถอย
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงเส้นตรง
SE(b)	แทน	ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของ b
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ข้อมูลประมวลผลสำเร็จรูป และทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ยอมรับความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับชั้น อายุ เพศ ลักษณะการพักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพหลักของบิดา อาชีพหลักของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว กิจกรรมยามว่าง โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับคะแนนตามตัวแปร ปัจจัยทางพุทธศาสนา ปัจจัยจิตลักษณะ และปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา และพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเต็ม ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคะแนน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 วิถีชีวิตแบบพุทธ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในในด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1-7 และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 4 ทดสอบสมมติฐานเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทดสอบการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 8 และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นศึกษาธิการ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น อายุ เพศ ลักษณะการพักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพหลักของบิดา อาชีพหลักของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว กิจกรรมยามว่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1	203	33.80
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2	196	32.70
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3	201	33.50
รวม	600	100.00
อายุ		
11-12 ปี	81	13.50
13-14 ปี	388	64.70
15-16 ปี	131	21.80
รวม	600	100.00
เพศ		
หญิง	352	58.70
ชาย	248	41.30
รวม	600	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการพักอาศัย		
อยู่กับบิดา มารดา	472	78.70
อยู่กับผู้ปกครอง	39	6.50
อยู่กับบิดา	22	3.70
อยู่กับมารดา	29	4.80
อยู่กับญาติสนิท	38	6.30
รวม	600	100.00
ระดับการศึกษาของบิดา		
ประถมศึกษา	190	31.70
มัธยมศึกษาตอนต้น	90	15.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	116	19.30
อนุปริญญา/ปวส/เทียบเท่า	77	12.80
ปริญญาตรี	100	16.70
สูงกว่าปริญญาตรี	27	4.50
รวม	600	100.00
ระดับการศึกษาของมารดา		
ประถมศึกษา	225	42.60
มัธยมศึกษาตอนต้น	70	11.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	99	16.50
อนุปริญญา/ปวส/เทียบเท่า	57	9.50
ปริญญาตรี	95	15.90
สูงกว่าปริญญาตรี	24	3.80
รวม	600	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลักของบิดา		
รับราชการ	67	11.20
ทำงานบริษัทเอกชน	79	13.20
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	33	5.50
ค้าขาย	157	26.20
ธุรกิจส่วนตัว	77	12.80
เกษตรกรรม	9	1.50
รับจ้าง	178	29.60
รวม	600	100.00
อาชีพหลักของมารดา		
รับราชการ	67	11.20
ทำงานบริษัทเอกชน	79	13.20
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	33	5.50
ค้าขาย	157	26.20
ธุรกิจส่วนตัว	77	12.80
เกษตรกรรม	9	1.50
รับจ้าง	9	1.50
แม่บ้าน	169	28.10
รวม	600	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	31	5.20
5,001 – 10,000 บาท	219	36.50
10,001 – 15,000 บาท	104	17.30
15,001 – 20,000 บาท	65	10.80
20,001 – 25,000 บาท	58	9.70
มากกว่า 25,000 บาท	123	20.50
รวม	600	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน		
ต่ำกว่า 500 บาท	37	6.20
500 – 1,000 บาท	157	26.20
1,001 – 1,500 บาท	198	33.00
1,501 – 2,000 บาท	113	18.80
2,001 – 2,500 บาท	41	6.80
มากกว่า 2,500 บาท	54	9.00
รวม	600	100.00
ความพอเพียงของค่าใช้จ่าย		
เพียงพอในแต่ละเดือน	581	96.80
ไม่เพียงพอในแต่ละเดือน	19	3.20
รวม	600	100.00
เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว		
ไม่มีเพื่อน	34	5.70
มีเพื่อนเพศเดียวกัน	326	54.30
มีเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ	237	39.50
อื่นๆ เช่น พี่น้อง	3	0.50
รวม	600	100.00
กิจกรรมยามว่าง		
อ่านหนังสือ		
นานๆ ครั้ง	65	16.30
ทำครั้งคราว	225	56.70
ทำเป็นประจำ	107	27.00
รวม	397	100.00
ฟังวิทยุ		
นานๆ ครั้ง	26	6.10
ทำครั้งคราว	146	34.50
ทำเป็นประจำ	251	59.40
รวม	423	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดูโทรทัศน์		
นานๆครั้ง	9	1.70
ทำครั้งคราว	70	13.00
ทำเป็นประจำ	459	85.30
รวม	538	100.00
เล่นกีฬา		
นานๆครั้ง	44	10.30
ทำครั้งคราว	210	49.00
ทำเป็นประจำ	174	40.70
รวม	428	100.00
คุยกับเพื่อน		
นานๆครั้ง	15	3.60
ทำครั้งคราว	111	26.30
ทำเป็นประจำ	296	70.10
รวม	422	100.00
ไปเที่ยวกับเพื่อนเพศเดียวกัน		
นานๆครั้ง	109	34.30
ทำครั้งคราว	151	47.50
ทำเป็นประจำ	58	18.20
รวม	318	100.00
ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศหรือคู่รัก		
นานๆครั้ง	66	40.00
ทำครั้งคราว	74	44.80
ทำเป็นประจำ	25	15.20
รวม	165	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำงานบ้าน		
นานๆครั้ง	47	11.80
ทำครั้งคราว	142	35.80
ทำเป็นประจำ	208	52.40
รวม	397	100.00
ปลูกต้นไม้		
นานๆครั้ง	97	57.40
ทำครั้งคราว	55	32.50
ทำเป็นประจำ	17	10.10
รวม	169	100.00
เลี้ยงสัตว์		
นานๆครั้ง	65	24.70
ทำครั้งคราว	69	26.20
ทำเป็นประจำ	129	49.10
รวม	266	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 600 คน จำแนกตามข้อมูลทั่วไปได้ดังนี้

ระดับชั้น จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 33.80 รองลงมา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 33.50 และที่พบน้อยที่สุดคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 32.70

อายุ จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 13-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมา คือ อายุ 15-16 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.80 และที่พบน้อยที่สุด คือ อายุ 11-12 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.50

เพศ จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.70 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 41.30

ลักษณะการพักอาศัยของนักเรียน จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 78.70 รองลงมา คือ พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 6.50

พักอาศัยอยู่กับญาติสนิท คิดเป็นร้อยละ 6.30 พักอาศัยอยู่กับมารดา คิดเป็นร้อยละ 4.80 และที่พบน้อยที่สุด คือ พักอาศัยอยู่กับบิดา คิดเป็นร้อยละ 3.70

ระดับการศึกษาของบิดา จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่บิดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.70 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรชั้นต้น คิดเป็นร้อยละ 19.30 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.60 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็น ร้อยละ 15.00 ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรชั้นสูงหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 12.80 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.50

ระดับการศึกษาของมารดา จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มารดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรชั้นต้น คิดเป็นร้อยละ 16.50 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 15.80 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 11.70 ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรชั้นสูงหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 9.50 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.80

อาชีพหลักของบิดา จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่บิดาประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 29.60 รองลงมา คือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 26.20 ทำงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 12.80 พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 5.50 อาชีพเกษตรกรรวม พบมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.50

อาชีพหลักของมารดา จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มารดาประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 26.20 รองลงมา คือ อาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.10 ทำงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 12.80 รับราชการ 11.20 พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 5.50 เกษตรกรรมและรับจ้างพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.50

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ส่วนใหญ่คือ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.50 รองลงมา คือ มากกว่า 25,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20.50 รายได้ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 17.30 รายได้ 20,000-25,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 9.70 และรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนที่พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.20

ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ส่วนใหญ่คือ 1,001-1,500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมา คือ 500-1,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 26.20 ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับ 1,501-2,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 18.80 ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับ มากกว่า 2,500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับ 2,001-2,500 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 6.80 และรายได้เฉลี่ยที่นักเรียนได้รับต่ำกว่า 500 บาทต่อเดือน พบมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.20

ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน จากการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับค่าใช้จ่ายเพียงพอในแต่ละเดือน คิดเป็นร้อยละ 96.8 และค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 3.20

เพื่อนสนิทที่นักเรียนสามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว ส่วนใหญ่ คือ เพื่อนเพศเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 54.30 รองลงมา คือ เพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ คิดเป็นร้อยละ 39.50 และไม่มีเพื่อนพบมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.70 อื่น ๆ คือ มีเพื่อนที่ปรึกษาเป็นพี่น้องเพศเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 0.50

กิจกรรมยามว่างของนักเรียน จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีกิจกรรมยามว่างที่ทำเป็นประจำมากที่สุด คือ ดูโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 85.30 รองลงมา คือ คุยกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 70.10 ฟังวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 59.40 ทำงานบ้าน คิดเป็นร้อยละ 52.40 เล่นสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 49.10 อ่านหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 27.00 ไปเที่ยวกับเพื่อนเพศเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 18.20 ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศหรือคู่รัก คิดเป็นร้อยละ 15.20 และที่พบทำกิจกรรมยามว่างเป็นประจำน้อยที่สุด คือ ปลูกต้นไม้ คิดเป็นร้อยละ 10.10

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับคะแนนตามตัวแปรปัจจัยทางพุทธศาสนา ปัจจัยจิตลักษณะ และปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา ที่มีต่อผลพฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเต็ม ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนน ปรากฏตามตาราง

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามตามตัวแปรลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะทางพุทธศาสนา		
การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5		
ระดับน้อย	39	6.50
ระดับปานกลาง	551	91.80
ระดับมาก	10	1.70
รวม	600	100.00
วิถีชีวิตแบบพุทธ		
ระดับน้อย	0	0.00
ระดับปานกลาง	182	30.30
ระดับมาก	417	69.50
รวม	599	99.80
ปัจจัยจิตลักษณะ		
เหตุผลเชิงจริยธรรม		
ระดับก่อนเกณฑ์	0	0.00
ระดับตามเกณฑ์	27	4.50
ระดับเหนือเกณฑ์	573	95.50
รวม	600	100.00
ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน		
ระดับน้อย	188	31.30
ระดับปานกลาง	402	67.00
ระดับมาก	10	1.70
รวม	600	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ		
ระดับน้อย	0	0.00
ระดับปานกลาง	546	91.00
ระดับมาก	52	8.70
รวม	598	99.70
การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา		
จากครอบครัว		
ระดับน้อย	7	1.20
ระดับปานกลาง	398	66.30
ระดับมาก	195	32.50
รวม	600	100.00
จากโรงเรียน		
ระดับน้อย	43	7.20
ระดับปานกลาง	445	74.20
ระดับมาก	112	18.70
รวม	600	100.00
พฤติกรรมทางเพศ		
ระดับน้อย	336	56.00
ระดับปานกลาง	244	40.70
ระดับมาก	20	3.30
รวม	600	100.00

จากตาราง 3 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารังนี้ มีข้อมูลตามตัวแปรปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยลักษณะทางพุทธศาสนา

การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 91.80 รองลงมา คือ ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.50 และมีเพียงส่วนน้อยที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 1.70

วิถีชีวิตแบบพุทธ พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตแบบพุทธอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 69.50 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.30 ไม่พบวิถีชีวิตทางพุทธในระดับน้อย

ปัจจัยจิตลักษณะ

เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีเหตุผลเชิงจริยธรรม ในระดับตามเกณฑ์ถึงระดับเหนือเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 4.50 และ 95.50 ตามลำดับ ไม่พบ เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับก่อนเกณฑ์

ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.00 รองลงมา คือ ระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 31.30 และมีเพียงส่วนน้อยมีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 1.70

ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 91.00 รองลงมา คือ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 8.70 ไม่พบความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพในระดับน้อย

การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา

การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.30 รองลงมา คือ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 32.50 และมีเพียงส่วนน้อยที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.20

การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 74.20 รองลงมา คือ ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.70 และมีเพียงส่วนน้อยที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 7.20

พฤติกรรมทางเพศ

พฤติกรรมทางเพศ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.70 และมีเพียงส่วนน้อยมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.30

ตาราง 4 คะแนนเต็ม ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และระดับคะแนนของตัวแปรปัจจัยลักษณะทางพุทธศาสนา ปัจจัยทางจิตลักษณะ ปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา และพฤติกรรมทางเพศ

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	$\bar{X}$	s	ระดับ
ปัจจัยลักษณะทางพุทธศาสนา						
การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	6.00	2.10	4.60	3.38	0.47	ปานกลาง
วิถีชีวิตแบบพุทธ	6.00	2.20	15.90	4.67	0.75	มาก
ปัจจัยจิตลักษณะ						
เหตุผลเชิงจริยธรรม	6.00	1.60	5.30	3.56	0.60	ตามเกณฑ์
ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน	6.00	1.50	5.10	2.97	0.59	ปานกลาง
ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ	6.00	2.40	5.30	3.87	0.38	ปานกลาง
ปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา						
ปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว						
พุทธศาสนาจากครอบครัว	6.00	1.77	9.69	4.11	0.64	ปานกลาง
ปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน						
พุทธศาสนาจากโรงเรียน	6.00	1.40	6.00	3.70	0.75	ปานกลาง
พฤติกรรมทางเพศ	6.00	1.00	5.33	2.66	0.83	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า เมื่อพิจารณา ปัจจัยลักษณะทางพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.38 ละวิถีชีวิตแบบพุทธ อยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.67 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัจจัยจิตลักษณะ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีเหตุผลเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับตามเกณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.56 มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน และความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และ 3.87 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวและได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 และ 3.70 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาลักษณะพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.66

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 วิถีชีวิตแบบพุทธ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวิถีชีวิตแบบพุทธ

วิถีชีวิตแบบพุทธ	n	$\bar{X}$	S	t	p
ระดับปานกลาง	182	2.81	0.85	2.93*	.003
ระดับมาก	417	2.59	0.81		

จากตาราง 5 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนเฉลี่ยวิถีชีวิตแบบพุทธเท่ากับ 2.81 และ 2.59 ($\bar{X} = 2.81$; $s = 0.85$ และ $\bar{X} = 2.59$; $s = 0.81$) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธในระดับปานกลาง และระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 2 ที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธแตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน

ตาราง 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม	n	$\bar{X}$	S	t	p
ระดับตามเกณฑ์	27	2.89	1.02	1.45*	.0146
ระดับเหนือเกณฑ์	573	2.65	0.82		

จากตาราง 6 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรมเท่ากับ 2.89 และ 2.65 ($\bar{X} = 2.89$; $s = 1.02$ และ $\bar{X} = 2.65$; $s = 0.82$) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กรุงเทพมหานคร มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับตามเกณฑ์และระดับเหนือเกณฑ์มีพฤติกรรมทางเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อ 3 ที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน

ตาราง 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

ความเชื่ออำนาจภายใน ตนด้านสุขภาพ	n	$\bar{X}$	s	t	p
ระดับปานกลาง	546	2.64	0.81	1.43	.689
ระดับมาก	52	2.84	0.97		

จากตาราง 7 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ เท่ากับ 2.64 และ 2.84 ($\bar{X} = 2.64$; $s = 0.81$ และ $\bar{X} = 2.84$; $s = 0.97$) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพในระดับปานกลาง และระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 5 ที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน

ตาราง 8 จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

	พฤติกรรมทางเพศ		
	n	$\bar{X}$	s
การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5			
ระดับน้อย	39	2.18	0.66
ระดับปานกลาง	551	2.69	0.83
ระดับมาก	10	3.02	0.66
รวม	600	2.66	0.83

จากตาราง 8 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่มีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากที่สุด เท่ากับ 3.02 ($s = 0.66$) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในระดับปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตามหลักศีล 5 เท่ากับ 2.69 ($s = 0.83$) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตามหลักศีล 5 เท่ากับ 2.18 ($s = 0.67$) ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากตารางไปวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way analysis of variance) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการปฏิบัติตามหลักศีล 5

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	10.50	5.25	7.75*	.000
ภายในกลุ่ม	597	404.01	0.67		
รวม	599	414.51	5.92		

จากตาราง 9 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานครที่มีระดับการปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 1 ที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน จึงนำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 10 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนพฤติกรรมทางเพศ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

ตัวแปร	$\bar{X}$	ระดับน้อย 2.19	ระดับปานกลาง 2.70	ระดับมาก 3.02
การปฏิบัติตน ตามหลักศีล 5				
ระดับน้อย	2.19	-	0.51*	0.83*
ระดับปานกลาง	2.70	-	-	0.32*
ระดับมาก	3.02	-	-	-

จากตาราง 10 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับน้อยมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันกับนักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ระดับปานกลางมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับน้อย และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันกับนักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับน้อย ส่วนคู่อื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนของนักเรียน

ตัวแปร	พฤติกรรมทางเพศ		
	n	$\bar{X}$	s
ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน			
ระดับน้อย	188	2.44	0.81
ระดับปานกลาง	402	2.75	0.80
ระดับมาก	10	3.23	1.30
รวม	600	2.66	0.83

จากตาราง 11 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนมากที่สุด เท่ากับ 3.23 ($\bar{X} = 3.23$; $s = 1.30$) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเท่ากับ 2.75 ($\bar{X} = 2.75$; $s = 0.80$) และ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เท่ากับ 2.44 ($\bar{X} = 2.44$; $s = 0.81$) ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากตารางไปวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way analysis of variance) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	15.57	7.78	11.65*	.000
ภายในกลุ่ม	597	398.94	0.668		
รวม	599	414.51			

จากตาราง 12 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานครที่มีระดับลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนแตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 4 ที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนแตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน จึงนำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 13 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนพฤติกรรมทางเพศ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ตัวแปร	$\bar{X}$	ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
		2.44	2.75	3.23
ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตน				
ระดับน้อย	2.44	-	0.31*	0.79*
ระดับปานกลาง	2.75	-	-	0.48*
ระดับมาก	3.23	-	-	-

จากตาราง 13 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับน้อยมีพฤติกรรมทางเพศ แตกต่างกับนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนระดับปานกลาง มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับน้อย และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับมาก มีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกับนักเรียนที่มีการลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับมาก มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับน้อย และนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนระดับปานกลางมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกับนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนในระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนในระดับปานกลาง ส่วนคู่อื่นๆ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร จำแนกการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา จากครอบครัว
ของนักเรียน

ตัวแปร	พฤติกรรมทางเพศ		
	n	$\bar{X}$	s
การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา			
จากครอบครัว			
ระดับน้อย	7	2.73	0.86
ระดับปานกลาง	398	2.68	0.80
ระดับมาก	195	2.62	0.88
รวม	600	2.66	0.83

จากตาราง 14 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวมากที่สุดเท่ากับ 2.73 ($\bar{X} = 2.73$; s = 3.86 ; s = 0.86) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว เท่ากับ 2.68 ($\bar{X} = 2.68$; s = 0.80) และ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว เท่ากับ 2.62 ($\bar{X} = 2.62$; s = 0.80) ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากตาราง ไปวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way analysis of variance) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	0.394	0.19	0.284	.753
ภายในกลุ่ม	597	414.12	0.69		
รวม	599	414.518	0.88		

จากตาราง 15 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 7 ที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน

ตาราง 16 จำนวน คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน ของนักเรียน

ตัวแปร	พฤติกรรมทางเพศ		
	n	$\bar{X}$	s
การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน			
ระดับน้อย	49	2.65	0.86
ระดับปานกลาง	449	2.62	0.79
ระดับมาก	112	2.83	0.94
รวม	600	2.66	0.83

จากตาราง 16 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนมากที่สุดเท่ากับ 2.83 ($\bar{X} = 2.83$; $s = 0.94$) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนเท่ากับ 2.65 ($\bar{X} = 2.65$; $s = 0.86$) และ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน เท่ากับ 2.62 ($\bar{X} = 2.62$; $s = 0.79$) ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากตารางไปวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way analysis of variance) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของคะแนนพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	4.20	2.10	3.059*	.048
ภายในกลุ่ม	597	410.31	0.687		
รวม	599	414.51	2.787		

จากตาราง 17 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 8 ที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน จึงนำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' method) ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 18 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

ตัวแปร	$\bar{X}$	ระดับปานกลาง	ระดับน้อย	ระดับมาก
		2.62	2.65	2.83
การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน				
ระดับปานกลาง	2.62	-	0.03*	0.21*
ระดับน้อย	2.65	-	-	0.18*
ระดับมาก	2.83	-	-	-

จากตาราง 18 แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับมาก จะมีพฤติกรรมทางเพศดีกว่านักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนในระดับปานกลางและน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตอนที่ 5 วิเคราะห์หาความสามารถในการทำนายของปัจจัยลักษณะทางพุทธศาสนา ปัจจัยจิตลักษณะ และปัจจัยการได้รับการปลูกฝังทางพุทธศาสนาที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ตาราง 19 การวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน ในการเลือกตัวแปรที่สามารถร่วมทำนาย พฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	R	R ²	b	SE(b)	Beta	t	p
1. การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	0.299	0.053	0.405	0.070	0.230	5.800*	.00
2. ลักษณะมุ่งอนาคตและ							
การควบคุมตน	0.300	0.090	0.270	0.055	0.193	4.915*	.00
3. วิถีชีวิตแบบพุทธ	0.337	0.113	-0.146	0.044	-0.134	-3.361*	.00

ค่าคงที่ (Constant) 1.682

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงถึงผลการใช้เทคนิควิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 3 ตัวแปร ได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน วิถีชีวิตแบบพุทธ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจร้อยละ 34.9 ($R=0.349$) เมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีความสามารถในการทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 และลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนวิถีชีวิตแบบพุทธ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

เมื่อพิจารณารายละเอียดของตัวแปรทำนายที่ละตัว พบว่ามีรายละเอียด ดังนี้

ตัวแปรทำนายที่ 1 การปฏิบัติตามหลักศีล 5 สามารถทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้เป็นอันดับแรก โดยสามารถทำนายได้ ร้อยละ 5.3 ($R^2 = 0.053$) เมื่อพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.405 ($b = 0.405$) หมายความว่า คะแนนการปฏิบัติตามหลักศีล 5 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จะเพิ่มขึ้น 0.405 หน่วย

ตัวแปรทำนายที่ 2 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เมื่อร่วมกับตัวแปรทำนายที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ร้อยละ 9.0 ($R^2 = 0.090$) โดยที่ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เพียงตัวแปรเดียวสามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 3.7 ($R^2_{\text{change}} = 0.037$) เมื่อพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.270 ($b = 0.270$) หมายความว่า คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น 0.270 หน่วย

ตัวแปรทำนายตัวที่ 3 วิถีชีวิตแบบพุทธ เมื่อร่วมกับตัวแปรทำนายที่ 1 และ 2 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 11.3 ($R^2 = 0.113$) โดยที่วิถีชีวิตแบบพุทธเพียงตัวแปรเดียวสามารถทำนายความผันแปรของพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 2.3 ($R^2_{\text{change}} = 0.023$) เมื่อพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบและมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -0.146 ($b = -0.146$) หมายความว่า คะแนนวิถีชีวิตแบบพุทธเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจะลดลง .146 หน่วย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ การปฏิบัติตามหลักศีล 5 รองลงมา คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน วิถีชีวิตแบบพุทธ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สรุปได้ว่าตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน วิถีชีวิตแบบพุทธ โดยสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ร้อยละ 11.30 โดยสามารถเขียนสมการการทำนายได้ดังนี้

$$Y' = 1.682 + 0.405\text{Rural} + 0.270\text{Control} - 0.146\text{Life}$$

$$Y' = \text{พฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร}$$

$$\text{Rural} = \text{การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5}$$

$$\text{Control} = \text{ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน}$$

$$\text{Life} = \text{วิถีชีวิตแบบพุทธ}$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีอำนาจร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่มีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
6. นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
7. นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน
8. ลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะ และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศได้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 208 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 162,781 คน (กองวางแผน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 1-7)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10 ของประชากร และคำนวณกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ยามาเน่ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 296 ; อ้างอิงจาก Yamane. 1967. *Statistics ; An Introductory Analysis*. p. 886)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น อายุ เพศ ลักษณะการพักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพหลักของบิดา อาชีพหลักของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว กิจกรรมยามว่าง ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ลักษณะของเนื้อหาตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาภายใต้กรอบของศีล 5 คือ เริ่มจากการฆ่าเบียดเบียนคนและสัตว์ เว้นจากการลักขโมย ยักยอก ฉ้อโกง เว้นจากการประพฤติดัดประเพณีอันดีงามในเรื่องเพศสัมพันธ์ เว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด หยาบคายไร้สาระ เว้นจากการดื่มสุรา และเสพสิ่งเสพติดให้โทษ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวิถีชีวิตแบบพุทธ เนื้อหาเป็นการถามเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติตามแบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวันที่สุดอดคล้องตามหลักคำสอนที่เป็นหลักธรรมชั้นการปฏิบัติขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของ ดวงเดือน พันธุนาวัน และคณะ เป็นการสอบถามใน

เรื่องต่างๆ ได้แก่ การคบเพื่อน การใช้เวลาว่าง วิธีการพักผ่อนหย่อนใจ การอยู่กินอย่างง่าย ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520) เนื้อหาประกอบด้วยเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งด้านจริยธรรม จำนวน 10 สถานการณ์ โดยผู้ตอบสมมติตัวเองเป็นตัวละครเอกในเรื่องนั้น และถามถึงการตัดสินใจ และเหตุผลในการกระทำ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดของตนมากที่สุดจากตัวเลือกที่ให้ 6 ตัวเลือก ซึ่งเหตุผลนี้จัดเรียงไว้ 6 ขั้นตอนตามทฤษฎีเหตุผลเชิง จริยธรรมของ คอลเบอร์ก (Kohlberg. 1976)

ตอนที่ 6 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เป็นแบบสอบถามที่นำมา จากแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนของ ดวงเดือน พันธุนาวิน และคณะ (2540) ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 7 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ เนื้อหาพัฒนามาจาก แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ ที่พัฒนามาจากแบบสอบถามของ ประพนธ์ บุญมี (2544) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว เนื้อหาพัฒนามาจากแบบสอบถามการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของ จิรวัดนา มั่นยืน (2536) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ ได้รับมากที่สุด ได้รับมาก ได้รับค่อนข้างมาก ได้รับค่อนข้างน้อย ได้รับน้อย ไม่ได้รับเลย

ตอนที่ 9 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน เนื้อหาพัฒนามาจากแบบสอบถามการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของ จิรวัดนา มั่นยืน (2536) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือ ได้รับมากที่สุด ได้รับมาก ได้รับค่อนข้างมาก ได้รับค่อนข้างน้อย ได้รับน้อย ไม่ได้รับเลย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ยอมรับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยดำเนินการตาม ลำดับ ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถาม และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วมาตรวจ ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ลงรหัส จากนั้นนำไปป้อนข้อมูลในโปรแกรม เพื่อทำการ วิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับชั้น อายุ เพศ ลักษณะการพักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพหลักของบิดา อาชีพหลักของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน ความพอเพียงของค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัว กิจกรรมยามว่าง โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.2 ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับคะแนนตามตัวแปร ปัจจัยทางพุทธศาสนา ปัจจัยจิตลักษณะ และปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา พฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเต็ม ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคะแนน นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.3 ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตามหลักศีล 5 วิถีชีวิตแบบพุทธ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1-7 และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.4 ตอนที่ 4 ทดสอบสมมติฐานเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทดสอบการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 8 และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 33.80 มีอายุในช่วงวัยรุ่นตอนต้นคือ 13-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.70 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.70 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 41.30 ลักษณะการพักอาศัยของนักเรียนที่พบมากที่สุดคือ พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 78.70 ระดับการศึกษาของบิดาและมารดาที่พบส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.70 และ 42.50 ตามลำดับ อาชีพหลักของบิดาที่พบส่วนใหญ่บิดาประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 29.70 ส่วนมารดาประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 26.20 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว คือ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.50 ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับ

ส่วนใหญ่คือ 1,001-1,500 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 33.00 นักเรียนได้รับค่าใช้จ่ายเพียงพอ
กับรายจ่ายในแต่ละเดือน คิดเป็นร้อยละ 54.30 และพบว่ากิจกรรมยามว่างที่ทำเป็นประจำคือ
ดูโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 85.30 รองลงมาคือ คุยกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 70.10 ฟังวิทยุ
คิดเป็นร้อยละ 59.3 ทำงานบ้าน คิดเป็นร้อยละ 52.4 เล่นสเก็ต คิดเป็นร้อยละ 49.1
อ่านหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 27.00 ไปเที่ยวกับเพื่อนเพศเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 18.2 ไปเที่ยวกับ
เพื่อนต่างเพศหรือคู่รัก คิดเป็นร้อยละ 15.20 และปลูกต้นไม้พบน้อยที่สุดที่มีกิจกรรมยามว่าง
คิดเป็นร้อยละ 10.10

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนตามตัวแปรปัจจัยทางพุทธศาสนา ปัจจัยจิตลักษณะ
ปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา และพฤติกรรมทางเพศ

2.1 ตัวแปรปัจจัยทางพุทธศาสนา

2.1.1 การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
มีคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38 \pm s = 0.47$)

2.1.2 วิถีชีวิตแบบพุทธ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
มีคะแนนเฉลี่ยของวิถีชีวิตแบบพุทธ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.67 \pm s = 0.75$)

2.2 ตัวแปรปัจจัยจิตลักษณะ

2.2.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยของเหตุผลเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับตามเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.56 \pm s = 0.60$)

2.2.2 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยของลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน อยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 2.97 \pm s = 0.59$)

2.2.3 ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยของความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.87 \pm s = 0.38$)

2.3 ตัวแปรปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธ

2.3.1 การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว พบว่า
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยของการได้รับการปลูกฝังลักษณะ
ทางพุทธศาสนาจากครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.11 \pm s = 0.64$)

2.3.2 การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน พบว่า
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยของการได้รับการปลูกฝังลักษณะ
ทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.70 \pm s = 0.75$)

2.4 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66 \pm s = 0.83$)

3. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

3.2 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

3.3 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

3.4 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4

3.5 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5

3.6 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.7 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

3.8 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ไม่มีตัวแปรใดในปัจจุบันได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา ที่สามารถทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ แต่พบว่าตัวแปรในปัจจุบันลักษณะทางพุทธศาสนา และจิตลักษณะสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้คือการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง และวิถีชีวิตแบบพุทธ โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ร้อยละ 11.30

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลได้ดังนี้

พฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย แสดงว่าจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพศสัมพันธ์ การร่วมเพศ เป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการดำรงอยู่ของมวลมนุษยชาติ และจากแนวคิดเกี่ยวกับ “พฤติกรรมทางเพศ” นั้นจะรวมถึงค่านิยม เจตคติ ความรู้สึกนึกคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ และเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศตามแรงขับทางชีววิทยา ดังจะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศของเด็กวัยรุ่นสืบเนื่องมาจากพัฒนาการจิตวิทยาทางเพศ (Psycho-sexual development) อันจะส่งผลให้เด็กวัยรุ่นเริ่มมีความสนใจต่อเพศตรงข้าม และคิดฝันถึงความสัมพันธ์ทางเพศมากขึ้น จนได้แสดงพฤติกรรมแห่งความสัมพันธ์ทางเพศปรากฏออกมาให้เห็น (สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร. 2531 : 64) เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่สับสนพอสมควร เป็นวัยที่ถูกชักจูงได้ง่าย เป็นวัยอันตรายเพราะเป็นช่วงของชีวิตที่ต้องเปลี่ยนจากการที่มีคนคอยดูแลใกล้ชิดของวัยเด็ก ไปเป็นการดูแลตนเองมากขึ้น เพศสัมพันธ์เริ่มเข้ามามีบทบาท อันที่จริงเรื่องนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่ ดังนั้นการที่วัยรุ่นชายหญิงในปัจจุบันจะมีความรู้สึกอยากจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง จึงถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา ซึ่งพื้นฐานของความต้องการทางเพศเกิดขึ้นตั้งแต่กำเนิด ทั้งนี้เพราะการได้ขึ้นชื่อว่าเป็นมนุษย์ก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง สัญชาตญาณความต้องการทางเพศก็จึงไม่ต่างจากสัตว์อื่นเท่าไร อย่างไรก็ตามมนุษย์เป็นสัตว์ที่ต่างจากสัตว์อื่นตรงที่เรามีสติปัญญาและความนึกคิด ความรับผิดชอบ และความรู้สึกชั่วดี ที่เหนือการควบคุมสัญชาตญาณต่างๆ ของเราได้ด้วยสติและปัญญา ตามที่พระพุทธองค์ได้สั่งสอนไว้ (Sex. 2545 : 8) ซึ่งก็หมายความว่า เมื่อไรที่เราขาดสติ เราก็อาจจะประพฤติดนไม่ต่างจากสัตว์ต่างๆ ได้ ดังนั้นการที่วัยรุ่นสมัยนี้ปัญหาพฤติกรรมทางเพศกันมากจึงมีสาเหตุหลักๆ หลายประการคือ การที่สังคมถูกกระแสโลกาภิวัตน์พัดพาแปรเปลี่ยนจนก้าวล่วงเข้าสู่ยุคดิจิทัลว่ากันว่า ยุคนี้เป็นยุคที่มีการแยกกลุ่มกันอย่างชัดเจนระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ เป็นยุคสมัยที่ “ช่องว่างระหว่างวัย” รุ่นเก่าอะนาล็อกที่เชื่องช้าไม่ทันใจ ยึดมั่นอยู่กับแบบแผนขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งระบบคิดและกระบวนการดำเนินชีวิต ในขณะที่รุ่นใหม่ดิจิทัลรวดเร็วฉับไวไม่ยึดติดอยู่กับธรรมเนียมปฏิบัติ ชอบที่จะแหวกกฎกติกา กฎระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิตในโครงสร้างเดิมที่รู้สึกว่าเชื่องช้าไม่ทันใจ และที่สำคัญไม่แปลกและไม่ทำหายความแตกต่างกันทางด้านความคิด การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ปัญหาพฤติกรรมทางเพศจึงเป็นปัญหาสังคมเป็นปัญหาของเด็กรุ่นใหม่ที่มีชื่อต่างๆ สะท้อนให้เห็นทั้งทางจอโทรทัศน์หรือการเขียนเล่าตามข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ (อรสม สุทธิสาคร. 2545 : 8) เมื่อวัยรุ่นเป็นวัยที่ร้อนแรง มีอิสระมากขึ้นในเรื่องความรักใคร่ ความอยากรลองเพราะมีสิ่งจูงใจหลายอย่างไปกระตุ้นสัญชาตญาณที่เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว บวกกับทัศนคติอย่างตะวันตกแบบขาดสติ ซึ่งมีสาเหตุจากสิ่งมอมเมาทั้งหลายทั้งปวง (Sex. 2545 : 10-11) ทำให้เด็กวัยรุ่นในยุคปัจจุบันนี้มีการแสดงออกทางเพศที่เปิดเผย มั่นอกมั่นใจมากขึ้น ภาพการกอดจูบลูบไล้ไม่เว้นแม้ในสถานที่สาธารณะ เป็นภาพที่

ดูจะธรรมดาไปแล้วสำหรับคู่รักนักเรียนในทุกสถาบันทุกระดับ คงไม่ใช่เรื่องตื่นเต้นที่ต้องปิดบังซ่อนเร้นกันอีกต่อไปวัยรุ่นจึงมีการแสดงออกถึงค่านิยมทางเพศที่ผิดๆ การมีความรักและความต้องการทางเพศอันเป็นแรงผลักดันตามธรรมชาติที่อาจจะนำไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ด้วยความอยากรู้อยากเห็น การยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับได้ เป็นประสบการณ์/ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิรมล เมืองโสม (2543 : 74) พบว่า รูปแบบของวิถีชีวิตของเด็กวัยรุ่นหญิงในเขตเมืองที่พบว่าในปัจจุบันมีอิสระ ทำให้วัยรุ่นหญิงชายไปเที่ยวหรืออยู่ด้วยกันสองต่อสอง ความใกล้ชิดเพศตรงข้ามจึงมีโอกาสดะต้องเนื้อตัวกันสองต่อสอง ความใกล้ชิดเพศตรงข้ามจึงมีโอกาสดะต้องเนื้อตัวกัน ขาดความยับยั้งชั่งใจ ทำให้ฝ่ายหญิงเกิดความต้องการตอบสนองเพื่อนชายเมื่อเพื่อนชายมีความต้องการทางเพศและฝ่ายหญิงมักจะยอมเป็นของฝ่ายชายเพราะความรัก ความพึงพอใจ และเห็นใจ เชื่อว่าเขาจะไม่มีผู้หญิงคนอื่น คาดหวังว่าจะแต่งงานด้วย ความรักและระยะเวลาที่รู้จักทำให้วัยรุ่นหญิงเกิดความไว้วางใจฝ่ายชาย และความไว้วางใจก็มีผลทำให้มีการรับรู้ความเสี่ยงที่จะติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากคู่นอนในระดับต่ำ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐดี วิถีธรรม. (2544 : 181) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลายที่พักอาศัยอยู่ตามลำพังจะมีความเชื่อในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสว่า ทำให้มีประสบการณ์ทางเพศ และประเมินว่าเป็นสิ่งที่ดี และมโนทัศน์ในการมองเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ว่าเป็นการแสดงความรักและความพึงพอใจ เช่นในเรื่องการมีแฟนที่มักคิดว่าจะต้องมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เด็กวัยรุ่นให้ความหมายเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของตนภายใต้บริบทที่เกิดจากกระบวนการของความรู้สึกนึกคิดที่ถูกกำหนดจากสังคมและวัฒนธรรมว่าเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่บนรากฐานของความรัก ความผูกพันกัน มุ่งหวังจะแต่งงาน เป็นการตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งสอดคล้องกับ พะเยาว์ ละกะเต็บ (2538 : 2) ที่พบว่าวัยรุ่นทั้งชายและหญิงมีมุมมองเรื่องความรักไม่แตกต่างกัน ในมิติของความเข้าใจ ความห่วงใยกันเป็นแรงสนับสนุนทางอารมณ์ แรงสนับสนุนทางสังคม มีความคิดว่า ความรัก คือ การให้ ความห่วงใยกันและกัน เป็นเรื่องที่ดีมีความสุข ทำให้จิตใจดีขึ้น เป็นการเสียสละ จึงเป็นเหตุหนึ่งพบว่า เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมทางเพศที่เกิดจากมีความยินยอมพร้อมใจกันทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่ถูกบังคับ ที่ทำให้เป็นแบบนี้อาจเกิดจากพื้นฐานของความรักที่มีอยู่แล้ว และเลียนแบบกลุ่มเพื่อน วัฒนธรรมของกลุ่มเพื่อนที่มักพูดคุยโอ้อวดว่าตนเองมีเพศสัมพันธ์แล้ว ทำให้วัยรุ่นซึ่งต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนจึงเลียนแบบพฤติกรรมแบบนี้ สอดคล้องกับ นุชนารถ ขำขยัน (2543 : 78-79) ทำการศึกษาใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและกรณีศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นวัยรุ่นที่อายุ 14-21 ปี ทั้งเพศหญิงและเพศชาย จำนวน 20 คน ที่พบว่าในปัจจุบันเด็กวัยรุ่นมีคู่สัมพันธ์มากกว่า 1 ราย ซึ่งพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ ชอบที่จะมีความสุข สนุก สร้างการยอมรับในหมู่เพื่อน และไม่จริงจังกับใครคนใดคนหนึ่ง หรือการมีกลุ่มเพื่อนซึ่งมีพฤติกรรมการมีคู่เพศสัมพันธ์มากกว่า 1 คน

จึงเกิดการเลียนแบบเป็นค่านิยมทางเพศอย่างหนึ่งที่มองเรื่องพรหมจรรย์เป็นเรื่องธรรมดา พฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นในยุคนี้ เป็นสิ่งที่ก้าวไกล ไร้ขีดจำกัด จากการศึกษาเชิงสารคดี ของ อรสม สุทธิสาคร (2545 : 138-139) กล่าวว่า “เคยได้ยินเด็กที่เป็นแก๊งทำสถิติว่ามี เพศสัมพันธ์กับผู้หญิงไปได้กี่คน หรือเด็กผู้หญิงไปจีบผู้ชายก่อน แล้วพนันกันว่าจะได้ผู้ชาย คนนี้กี่วัน เพราะเป็นวัยรุ่นรักความเป็นอิสระ ชอบที่แสวงหาสิ่งใหม่ ชอบที่จะมีความสุข มีเพื่อน สร้างการยอมรับในหมู่เพื่อน และในด้านเกี่ยวกับการแสดงออกทางด้านค่านิยมทางเพศ ขณะที่ เด็กนักเรียนวัยรุ่นในสังคมปัจจุบันจำนวนไม่น้อยกำลังเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาภาคปฏิบัติกันอย่าง ก้าวไกล ฉับไว และมองเห็นความสัมพันธ์ทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา แต่กลับขาดความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเพศ การตอบสนองความพึงพอใจทางเพศในด้านทฤษฎีและการป้องกัน ตนเองก็อบโดยสิ้นเชิง การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษายังคงไม่ได้รับการบรรจุในหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการอย่างจริงจังในโรงเรียน สอดคล้อง สมพงษ์ จิตระดับ สุธงคะวาทีน (เด็กพันธุ์ใหม่...วัย X Click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคปี ๒000. 2545 : 164-165) ให้ความเห็นว่า “ระบบการศึกษาของบ้านเราไม่ได้ทำให้เด็กมีทักษะชีวิต แต่เรียนเพื่อเอาปริญญาเป็นใบเบิกทาง ผู้ใหญ่เน้นที่เด็กเรียนในห้องเรียนอย่างเดียว เราไม่สนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรมทางด้านสังคม เด็กก็ไปสนใจเรื่องอื่นที่มีสิ่งเย้ายวน ซึ่งตรงกับวัยและประสบการณ์ของเด็ก เพราะเด็กมีความ อยากรู้ อยากเห็น ทักษะชีวิตหลายอย่างเด็กต้องไปดักดวงแบบผิดๆ ถูกๆ ตรงนั้น คือทางเลือก ที่ผู้ใหญ่ในสังคมเหมือนยัดเยียดให้กับเด็กอีกทางหนึ่ง ช่วงนี้เรามีเด็กพันธุ์ใหม่ของสังคมไทยที่ พร้อมจะเสพ พร้อมที่จะรับ พร้อมที่จะทำลาย พร้อมที่จะปฏิเสธทุกอย่าง เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่ง ที่ตนเองต้องการ เป็นสังคมแยกตัวใครตัวมัน เด็กทุกวันนี้มองเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติ ใกล้เคียงวัฒนธรรมตะวันตก แม้แต่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ก็ยังมีความสัมพันธ์แบบ เช็กซ์ห่มู” ความเท่าเทียมกันในเรื่องเพศระหว่างผู้หญิงและผู้ชายเกิดขึ้นแล้วในสังคมยุคนี้ การปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้เรื่องเพศ เพื่อจะได้รู้จักป้องกันตนเองจากปัญหาที่เกิดจากแรงกระตุ้น ทางเพศ การตอบสนองทางเพศที่ถูกวิธี ความเข้าใจความรู้สึกความต้องการทางเพศว่าเป็น เรื่องปกติธรรมดา แต่ถ้าวัยรุ่นรู้วิธีระบายออกถึงความต้องการตามแรงขับภายใน หรือ การสร้างจินตนาการที่เหมาะสมในเรื่องเพศ รู้จักการเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น รู้คิด รู้วิธีป้องกันตนเองเพื่อจะได้ป้องกันตนเองจากปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เปรียบ เปรียบเหมือนการฉีดวัคซีนเพิ่มภูมิคุ้มกันแก่เด็ก จรรยา เศรษฐบุตร (2536 : 9) ได้กล่าวว่า เพิ่มเติม ถึงพวกที่มีค่านิยมทางเพศแบบเสรีนิยม มีค่านิยมต่อการปล่อยตัวทางเพศ โดยมีหลักการว่า เพศสัมพันธ์เป็นความพอใจของทุกฝ่าย ผู้มีเพศสัมพันธ์กันไม่จำเป็นต้องมีความรักต่อกันหรือ ต้องแต่งงานกัน และจากแนวคิดของวัฒนธรรมทางเพศ ที่เป็นระบบการให้ความหมายความเชื่อ ต่างๆ รวมทั้งการปฏิบัติที่มีผลต่อโครงสร้างของระบบความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมทาง เพศของบุคคล ในบริบทของสังคมที่แตกต่างกัน ความเข้าใจพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคม ในมิติความพึงพอใจเกิดจากการผั่นเปี่ยก การช่วยตนเอง และจากการมีความสัมพันธ์ทางเพศ

กับเพศตรงข้าม เป็นต้น ซึ่งทั้งหญิงและชายจะถูกคาดหวังจากสังคมให้มีความพึงพอใจทางเพศที่แตกต่างกัน ผู้ชายอาจถูกคาดหวังให้รู้สึกว่าการต้องการทางเพศเรื่องธรรมชาติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องแสวงหาการตอบสนอง ในขณะที่ความต้องการทางเพศของหญิงไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น วัฒนธรรมทางเพศจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนด ความคิด ความเชื่อ การให้ความหมายของเพศสัมพันธ์ การรับรู้ ความรู้สึกต่อการมีพฤติกรรมทางเพศในเด็กวัยรุ่น ซึ่งวัฒนธรรมทางเพศจะหล่อหลอมความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมทางเพศของบุคคลผ่านกระบวนการทางสังคมของบุคคล บรรทัดฐานและเจตคติจากการขัดเกลาของสถาบันสังคมต่างๆ และเพราะเหตุที่ความต้องการและความพึงพอใจทางเพศ ซึ่งเพศชายและหญิงมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ความหมายของความสัมพันธ์ทางด้านบทบาทและลักษณะทางด้านสรีระ ดังนั้นการเข้าใจเด็กวัยรุ่นได้ดีสักซึ่งควรต้องเข้าใจถึงความต้องการของเด็กด้วย เพราะเด็กวัยรุ่นไม่ได้ยึดความต้องการของกลุ่มครอบครัวเป็นหลักเหมือนสมัยเด็กๆ แต่ความต้องการของวัยรุ่นเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งแอบรัมสัน (Abramson P.R. 1983 : 49-60) ได้อธิบายเกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศของวัยรุ่นที่เรียกว่า ระบบสัมพันธ์ และอยู่บนสมมติฐานว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศถูกควบคุมโดยกลไกที่เรียกว่า โครงสร้างการรับรู้ ซึ่งเสมือนเป็นแหล่งที่สะสมอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์ของบุคคล ได้มาจากแหล่ง เช่น ครอบครัว ประสบการณ์ของตนเองและเพื่อน เป็นต้น ซึ่งถ้านำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อแม่ อาจไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว เนื่องจากอยู่ห่างไกลสายตาผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีเวลาให้กับเด็กน้อยลง เพราะต้องทำงานหาเลี้ยงชีพแข่งขันกับเวลา จึงทำให้ลูกขาดที่ปรึกษา ขาดความรัก จนบางคนต้องการเรียกร้องความสนใจ ซึ่งเกิดมาจากการที่ผู้ใหญ่มีเวลาในการอยู่ร่วมกันน้อยเกินไป ดังนั้นพ่อแม่ควรพยายามทำความเข้าใจความต้องการทางด้านจิตใจและพัฒนาการตามปกติของลูกให้มากขึ้น มีการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ให้เด็กได้รู้ถึงคุณค่า และความภาคภูมิใจในตนเอง ในด้านของค่านิยมในสังคม ไม่ใช่มองคนที่ผลลัพธ์อย่างเดียว คนที่ดีต้องมีเงินทอง ประสบความสำเร็จ แต่ควรให้มองคนที่คุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก สังคมต้องการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่เด็ก เช่น ให้มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้เกียรติเพศที่อ่อนแอกว่า ควรต้องเข้าใจปัญหาของเด็กวัยรุ่น ต้องเสียสละมีเวลาใกล้ชิดเด็กให้มากขึ้น ทั้งยังต้องมีกิจกรรมให้เด็กได้แสดงออก หากเด็กรู้สึกว่าชีวิตตนมีค่า มีประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ การที่เด็กจะไปแสวงหาความสุขโดยไม่ค่อยมีสาระมากเท่าไรก็จะเบาบางลง ในประเด็นดังกล่าววัลลภ ดังคนานุรักษ์ (เด็กพันธุ์ใหม่...วัย X Click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคปี ๒๐๐๐. 2545 : 162-163) ให้ข้อสังเกตถึงปัญหาและทางออกของเยาวชนว่า ผู้ใหญ่ต้องยอมรับว่าโลกทุกวันนี้ได้เปลี่ยนไปแล้ว ต้องพยายามตามเด็กให้ทัน แต่ผู้ใหญ่มักติดเฉพาะรูปลักษณะภายนอกที่เห็น จึงยอมรับพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นใหม่ไม่ได้ ทำให้เกิดช่องว่างกันขึ้น และกล่าวว่าเพราะความรู้สึกของเด็กมี 2 อย่างคือ 1) เด็กมีแรงขับภายในตามวัย อยากตามให้ทันเพื่อน ทันกระแส และ 2) เด็กมีช่องว่าง เมื่อคุยกันกับผู้ใหญ่คนละวัยไม่รู้เรื่อง เด็กก็ต้องไป

แสวงหาคนที่พูดคุยกันรู้เรื่อง พูดคุยด้วยภาษาเดียวกัน ดังนั้นคงไม่แปลกอะไรที่เด็กกลุ่มเยาวชนไปจับกลุ่มรวมตัวกันตามผับ สถานที่ที่เทียวกลางคืน สถานที่รวมคนวัยเดียวกันให้มาพบปะกัน สนุกสนานร่วมกัน แหล่งเช่นนี้สามารถตอบสนองแรงขับเคลื่อนภายในของวัยรุ่นที่ต้องการลองของใหม่ๆ ต้องการความสนใจ และยิ่งกล่าวอีกว่าทุกวันนี้ต้องโทษ ผู้ใหญ่ที่ไม่ยอมปรับตัวเข้าหาเด็กจึงเท่ากับผู้ใหญ่เป็นผู้ผลักดันเด็กออกไปเอง เพราะสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทุกวัน แฟชั่นใหม่ๆ เพลงใหม่ๆ สถานที่ที่เทียวใหม่ๆ แต่เนื่องจากผู้ใหญ่หลับตาลง ไม่สนใจ ที่จะได้ประครองเด็ก และเรียนรู้จักโลกของเด็ก เพื่อจะได้พูดคุยภาษาเดียวกัน ไม่ใช้การบังคับข่มขู่แบบพ่อแม่กับลูก พ่อแม่กับลูกก็จะไปด้วยกันได้ เพราะเด็กจะรู้สึกว่าคุณใหญ่ห่วงใยและเข้าใจโลกของเด็ก ในขณะที่เด็กนั้นก็เข้าใจความรู้สึกของผู้ใหญ่มากขึ้นด้วย" ในขณะที่กระแสวัฒนธรรม สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต วิทยุทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้การแสวงหาข่าว การเกี่ยวกับประเด็นเพศแพร่ขยายเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ ดังที่มีผลการศึกษาของ พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ (2544 : 5) ที่ศึกษาในเรื่องการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นทางเพศของวัยรุ่นที่นำเสนอผ่านอินเทอร์เน็ต โดยสำรวจวัยรุ่นหญิงชายตอนต้นที่มีอายุ 13-15 ปี และวัยรุ่นหญิงชายที่มีอายุ 16-18 ปี พบว่า วัยรุ่นทั้งสองกลุ่มร้อยละ 68 ใช้อินเทอร์เน็ต ดูเรื่องเช็กซีในเวลาว่างโดยให้เหตุผลว่าเป็นเวลาส่วนตัว ไม่ต้องกลัวว่าผู้ปกครองจะรู้ และวัยรุ่นไทยครึ่งหนึ่งจะใช้อินเทอร์เน็ตหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศสัปดาห์ละครั้ง และร้อยละ 28 ดูเรื่องเช็กซีทุกวัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จรรยา ดวงแก้ว (2539 : 122-123) เรื่องความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่าการรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศของ นักเรียนมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นเมื่อ วัยรุ่นยังแยกเรื่องความรักกับความหลงไม่ถูกต้อง การที่วัยรุ่นต้องการเรียกร้องความสนใจ ซึ่งก็เกิดมาจากการที่ผู้ใหญ่มีเวลาในการอยู่ร่วมกันน้อยเกินไป รวมทั้งการเก็บกดที่ได้รับจากสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียน หรือการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ทั้งในกลุ่มของวัยรุ่นเองและในสังคมทั่วไป จึงพบว่าในสังคมเมืองไทยปัจจุบัน การมีเพศสัมพันธ์กันตั้งแต่วัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนคงไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรอีกต่อไป และไม่ใช่เรื่องที่เรามาหันหลังให้แล้วทำเป็นมองไม่เห็น ด้วยความหวังว่าถ้าเราไม่สนใจปัญหาก็จะหายไปเอง เราต้องหันหน้าเข้าเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นแต่ก็ต้องหาอาวุธให้ตัวเองเสียก่อน อาวุธที่สำคัญคือการมีสติ มีปัญญานั้นเอง เด็กควรได้เรียนรู้ชีวิตจริงๆ เรียนรู้ว่าจะอยู่อย่างไร หรือรู้จักความทุกข์ ความไม่สมหวัง จะได้แก้ปัญหาได้ และผู้ปกครอง โรงเรียนยังต้องปลูกฝังให้เด็กได้ศึกษาการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตในวันข้างหน้าไว้

การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 แตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ว่านักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับน้อย และพบว่านักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ยินดี อิศสระโชติ (2535 : 29-31) ที่ศึกษาความรู้สึก ความเชื่อมั่น การปฏิบัติต่อศีลและวินัยพุทธศาสนาที่มีผลต่อการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 1,803 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 11-20 ปี ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกปฏิบัติด้วยตนเองได้ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนา โดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกเชื่อมั่นต่อศีล วินัยพุทธศาสนา เชื่อมั่นว่าสามารถปฏิบัติตามหลักศีล 5 ข้อ โดยเฉพาะการไม่ประพฤติดนินทา มีความมั่นใจมากที่สุดร้อยละ 86.8 มีความมั่นใจมากที่สุดต่อศีลการไม่เสพสุราของมีนเมา ร้อยละ 78.1 ส่วนใหญ่เชื่อว่าผู้ถือศีลข้อที่ 3 (การไม่ประพฤติดนินทา) ศีลข้อที่ 5 (การไม่เสพสุราของมีนเมา) สามารถป้องกันโรคเอดส์ได้ร้อยละ 70.3 64.9 ตามลำดับ โดยเชื่อว่าในชุมชนคนที่มีความประพฤติอยู่ในกรอบศีลและวินัย คนในชุมชนนั้นสามารถปลอดภัย เชื่อมั่นมากที่สุดร้อยละ 85.5 สำหรับการปฏิบัติตามศีล วินัยพุทธศาสนา พบว่า เยาวชนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยึดแนวทางปฏิบัติตามศีล วินัยพุทธศาสนา โดยส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติ การประพฤติดนินทา ร้อยละ 77.6 การไม่เสพสุราของมีนเมา ร้อยละ 73.9 ส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้องส่งผลต่อการลดปัจจัยเสี่ยงโรคเอดส์อย่างถาวร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาวีระ ภูมิเมือง (2539 : 133-140) ศึกษาเรื่อง พุทธศาสนากับปัญหาการทำแท้ง ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของพุทธศาสนิกชนในเขตสุขาภิบาลพวานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร กับ ชุมชนพาหุรัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นพุทธศาสนิกชนแต่ละชุมชน จำนวน 200 คน พบผลจากการศึกษาเอกสารว่า หลักคำสอนของพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานแห่งการแก้ปัญหาการทำแท้งที่ต้นเหตุ โดยเฉพาะหลักคำสอนที่ว่าด้วยเรื่องศีล 5 คือเมื่อบุคคลใดทำลายกรรมที่ตั้งแต่วินาทีที่มีวิญญาณมาปฏิสนธิ ถือว่าบุคคลนั้นผิดศีลข้อหนึ่ง คือปาณาติบาต ย่อมได้รับผลคือ บาป ได้รับทุกข์ทั้งกายและใจ การป้องกันไม่ให้เกิดการตั้งกรรมไม่พึงประสงค์ซึ่งจะนำไปสู่การทำแท้ง คือ ต้องรักษาศีล ข้อที่สาม คือ การไม่ประพฤติดนินทาอย่างเคร่งครัด และต้องประพฤติธรรมข้อที่ว่า “สำรวมในกาม” คือการไม่สำส่อนทางเพศไม่ว่าหญิงหรือชาย ควบคุมไปด้วยและ จากการศึกษาภาคสนาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ช่วยแก้ปัญหาการทำแท้ง ซึ่งมีสาเหตุจากการประพฤติดนินทา โดยพบว่าทัศนคติที่ว่า การทำแท้งผิดศีลข้อที่ 1 พุทธศาสนิกชนพาหุรัดมีความเห็นด้วย ร้อยละ 66.5 ส่วนพวานกระต่ายมี

ความเห็นด้วย ร้อยละ 58.5 ส่วนด้านแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำแท้งของทั้งสองชุมชน คือพุทธศาสนิกชนพหุรัดเห็นด้วย ร้อยละ 71.5 และพุทธศาสนิกชนพรานกระต่ายเห็นด้วย ร้อยละ 81.5 ตามลำดับ โดยให้ความเห็นว่า ควรใช้หลักศีลธรรมทางพุทธศาสนาแก้ไข ปัญหาที่ถูกต้อง ปัญหาการทำแท้งสามารถแก้ไขได้ ถ้าหากพุทธศาสนิกชนรักษาศีล 5 และ ปฏิบัติธรรม 5 ประการที่เรียกว่า “เบญจศีล-เบญจธรรม” อย่างเคร่งครัด สามารถลดปัญหา การทำแท้งได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของกัณฑ์เทศ เทศแก้ว (2543 : 107-108) ที่พบว่า ผลจากการศึกษาเรื่องพุทธธรรมกับพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน โดยศึกษาทัศนคติของนักเรียน ชายระดับมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน ต่อเรื่องพฤติกรรมรักเพศ เดียวกัน ในสังคมไทยปัจจุบัน และความรู้ ความเชื่อ กับการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทาง ศาสนา ผลการวิจัยภาคเอกสาร พบว่า ทางพุทธธรรมได้อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมรักเพศ เดียวกันนั้นเกิดจากอกุศลกรรม ที่เกิดจากการประพฤติดีในกาม หรือการละเมิดศีลข้อที่ 3 ซึ่งส่งผลให้ต้องมาเกิดเป็นกระเทย นอกจากนั้น ยังเกิดจากตัณหา ซึ่งส่งผลให้บุคคลมีความ ต้องการในทางเพศที่แตกต่างกันไป ในเรื่องการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมในทางศาสนานั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางศาสนาที่น้อยเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการรักษาศีล การปฏิบัติ การทำบุญให้ทาน การเข้าวัดเพื่อฟังธรรม หรือการร่วมงานทำบุญตักบาตรนั้นปรากฏว่า ส่วนใหญ่ ตอบว่านานๆ ครั้งถึงจะทำ โดยปกติวันทั่วไปจะไม่ได้อุปนิสัยสม่ำเสมอ ส่วนในการ รักษาศีล จะมีผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่เฉพาะศีล 5 และทำเฉพาะวันสำคัญทางพุทธศาสนาเท่านั้น และสอดคล้องกับ พระมหาไพบูลย์ แก้วเขียว (2541 : 102-107) ที่ได้ศึกษาพุทธจริยธรรม เกี่ยวกับการดื่มสุรา ผลของการดื่มสุรา พุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการงดเว้นการดื่มสุรา และ การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุราของชาวไทยพุทธ ในกรุงเทพมหานคร 2 เขต คือ เขตพระนคร และเขตคลองสาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่าจากการ ศึกษาภาคเอกสาร พุทธจริยธรรมเกี่ยวกับการดื่มสุราตามหลักคำสอนเรื่องเบญจศีล ผลการ ศึกษาพบว่า พุทธจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เบญจศีลและเบญจธรรมต่างเกื้อกูลสอด ประสานกัน ดังปรากฏในศีลข้อที่ 5 และธรรมข้อที่ 5 ที่อยู่ในศีล 5 เพราะศีลเป็นธรรมที่จะ รักษาคุ้มครองให้ปฏิบัติตามอย่างมีความสุข ความก้าวหน้า และพบผลการวิจัยในกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดื่มสุราทำให้มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศมากขึ้น เห็นด้วยร้อยละ 90.0 กล่าวคือ การที่บุคคลละเมิดศีลข้อที่ 5 คือการดื่มสุราจนเมเ็นเมา ย่อมทำให้เกิดการ ละเมิดศีลข้ออื่นๆ เช่น เมื่อบุคคลมีอาการเมาสุราจะสามารถพูดเท็จหรือป้อนน้ำให้เป็นตัวได้ หรืออาจประพฤติดีทางเพศต่อผู้อื่นโดยการเป็นขู้ลูกเมียของผู้อื่น และสอดคล้องกับการศึกษา ของพรพรพร ยกเชื้อ (2541 : 119-122) เรื่องพุทธศาสนากับปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทย : ศึกษาความค่านึงถึงเรื่องศีล 5 ของผู้กระทำความผิดในเรือนจำกลางคลองเปรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขังส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการทำผิดศีลข้อที่ 1 และการทำผิดศีล ข้อที่ 3 เป็นการกระทำที่มีความผิดร้ายแรงในอัตราที่เท่ากัน คือร้อยละ 36.6 นอกจากนี้ผู้ต้องขัง

มีความเห็นตรงกันว่าหากมีการยินยอมให้มีการละเมิดศีลแต่ละข้อได้ ควรมีการยินยอมให้มีการละเมิดศีลข้อ 1 ได้แต่ต้องเป็นกรณีที่ทำไปเพื่อป้องกันตนเองจากผู้อื่นที่จะมาทำร้ายเท่านั้น รองลงมามีความเห็นว่าไม่ควรยอมให้มีการละเมิดได้ เพราะศีล 5 เป็นสิ่งที่บัญญัติมาดีอยู่แล้ว เพราะศีล 5 เป็นสิ่งดี หากยกเลิกข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้ง 5 ข้อก็อาจทำให้คนกระทำความผิดมากขึ้น และจากการวิจัยที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อการมีศีล 5 จากการวิจัยของ ภัทรา นิคมานนท์ (2527 : 120-122) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทศนคติต่อการถือศีล 5 ความรู้ สักการะ ผิดชอบ วินัยในตนเอง ความเกรงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ในกลุ่มนักเรียน ชายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับทศนคติต่อการถือศีล 5 นั่นคือนักเรียนที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นผู้ที่มีทศนคติต่อการถือศีล 5 สูงด้วย และสอดคล้องกับการศึกษา ของ พูนฤดี สุวรรณพันธุ์ (2537 : 127) ที่พบว่านักเรียนในชุมชนที่พัฒนามาก ถ้าเรียนใน โรงเรียนที่ส่งเสริมพุทธศาสนา มาก เป็นผู้มีศีล 5 สูงกว่า มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่า และมีการคบเพื่อนไม่เหมาะสมน้อยกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนส่งเสริมพุทธศาสนา น้อย จากการ ศึกษาผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อค้นพบที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตระหนักเห็นความ สำคัญของการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ว่าเป็นสิ่งดี มีคุณค่า สามารถเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้มีคุณภาพ ดังที่ บุญแก้ว แท่นแก้ว (2539 : 132) กล่าวว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ ปรารถนาจะเกิดผลดีได้ ต้องมีหลักการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา คฤหัสถ์หรือประชาชนทั่วไปจะมี ความสุขได้ต้องพยายามปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสอดคล้อง ดังคำกล่าวของพระธรรมปิฎก (2538 ก : 768-769) ได้กล่าวว่า ศีลเป็นเรื่องของการฝึกใน ด้านพฤติกรรม โดยเป็นจุดเริ่มต้นขั้นพื้นฐานในกระบวนการศึกษาและพัฒนามนุษย์ เพื่อการ จัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสถานที่เอื้อต่อการพัฒนา และเพราะศีล 5 เป็นเรื่องที่วัดด้วยความ สัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์ คนกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุล ทำให้คนแตกต่างจากสัตว์ คือคนจึงต้องมีคุณธรรมคือมีศีล 5 โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่และการปฏิบัติเพื่อความดีงาม ทางกายและวาจา นั้นบุคคลต้องมีการปฏิบัติตามหลักศีล 5 เพราะการปฏิบัติตามหลักศีล 5 สะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ ในการกระทำหรือจดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการปฏิบัติ ทั้งทางกาย วาจา ใจ และความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองและผู้อื่น เมื่อต้องการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ การปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่เป็นนิตย เป็นการรู้หลักของการครองตน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับตน และเป็นวิธีแรก ที่สามารถจะกระทำได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นและการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ยังสามารถเป็นเกราะ ป้องกันภัยต่างๆ และเป็นการรักษาตนที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องดังที่ กัณฑ์เทศเทศแก้ว (2543 : 101) พบว่า นักเรียนชายที่ศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยในเรื่องที่ ถ้าท่านมีความทุกข์ ท่านจะนำหลักธรรมมาใช้พึ่งพิง ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 56 เพราะ เห็นว่าหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาจะทำให้คนเราเป็นสุขจากปัญหาทุกอย่าง โดยมีจำนวน ร้อยละ 55.0 และเพราะศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย โดยพบร้อยละ 96.02

(กรมศาสนา. 2529 : 3) นับถือศาสนาพุทธ และจากการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ รวมทั้งบิดามารดานับถือศาสนาพุทธเช่นกัน เพราะพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติแก่คนทุกชนชั้นไม่เลือกเพศ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นคนร่ำรวยหรือคนยากจน ทุกคนมีโอกาสจะเป็นคนดี การนับถือพุทธศาสนาเป็นสมบัติทางจิตใจและการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่มีองค์ประกอบ 3 ประการที่สำคัญเกี่ยวกับบุคคลผู้นับถือศาสนา นั่นคือ ความรู้ ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติต่อศาสนาและการปฏิบัติทางศาสนา ซึ่งลักษณะทางศาสนาต่าง ๆ ของมนุษย์ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดควรมีความสอดคล้องกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2540 : 29) อันจะนำไปสู่ความเจริญทางศาสนาในชีวิตประจำวันของบุคคล พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติทางศาสนา เพื่อให้มีความสุขสงบ และจะเป็นคนดีต่อไปยังชีวิตเบื้องหน้า และด้วยเหตุที่ศาสนาเป็นมาตรฐานสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมมีส่วนในการพัฒนาชีวิต แก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์ในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขอย่างหนึ่ง ทำให้เด็กนักเรียนก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่จะได้รับผลของการถ่ายทอดทางศาสนา เพราะการเกิดความรู้ เจตคติ การปฏิบัติทางพุทธศาสนามีได้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด หลักคำสอนทางพุทธศาสนาจึงต้องมีการปลูกฝังไปตลอดชีวิต จึงมีส่วนเกิดการพัฒนาในบุคคลผ่านตัวแทนในการถ่ายทอดทั้งอาจเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาจแสดงออกในรูปแบบการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดู การเป็นแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ความใกล้ชิดศาสนา โดยให้อยู่ในกรอบประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หรือการปลูกฝังโดยตรงเพื่อความเข้าใจ เช่น การสอนตามหลักสูตรในโรงเรียนเพิ่มเติมจากการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา ทำให้เด็กซึมซับ หล่อหลอมหลักธรรมทางพุทธศาสนาฝังลึกในจิตใจ จึงทำให้เด็กนักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่เขาได้รับอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันในเรื่องพฤติกรรมทางเพศได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระมหาวิระ ภูมิเมือง (2539 : 134) พบว่า ควรต้องรณรงค์ให้คนไทยมีทัศนคติ และจิตสำนึกในวัฒนธรรมประเพณีไทยแท้โบราณ คือการไม่ร่วมประเวณีก่อนแต่งงาน และควรจัดการศึกษาเรื่องเพศศึกษาอย่างเป็นระบบพุทธศาสนิกชนพาหุรัดเห็นด้วย ร้อยละ 85.5 และพุทธศาสนิกชนพรานกระต่ายเห็นด้วย ร้อยละ 71.5 และมีทัศนคติว่าควรใช้ศีล 5 ข้อที่สาม คือการไม่ประพฤติดนินทา ในการแก้ไขปัญหาการทำแท้ง โดยยึดหลักกามสังวร คือ สวรรค์ระวังในกามหรือการมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกต้องตามหลักศีลธรรม ประเพณี จะช่วยลดการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่จะเป็นช่องทางการเกิดการทำแท้งในสังคมไทย พุทธศาสนิกชนพาหุรัดเห็นด้วย ร้อยละ 68.5 และพุทธศาสนิกชนพรานกระต่ายเห็นด้วย ร้อยละ 64.0

วิถีชีวิตแบบพุทธ

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ว่า นักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธต่างกัน มีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธอยู่ในระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมกว่านักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธในระดับน้อย ซึ่งตามแนวความคิดของวิถีชีวิตแบบพุทธ อัลพอร์ตและรอส (Allport & Ross, 1967 : 423-443) กล่าวว่า มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าของการนับถือศาสนาได้เป็น 2 ด้าน ด้านแรกคือ การใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือให้ตนได้รับประโยชน์เชิงรูปธรรมและทางสังคม เช่น การสวดมนต์เพื่อให้หายกลุ่มและเพื่อป้องกันภัย ด้านที่สองคือ การใช้ชีวิตตามแนวศาสนา เช่น เห็นความสำคัญของการคิดไตร่ตรองอย่างสงบและการสวดมนต์ การชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับศาสนาของตน และการดำเนินชีวิตตามความเชื่อทางศาสนาของตน เมื่อกล่าวถึงวิถีชีวิตตามหลักศาสนานั้นในต่างประเทศมักมีการศึกษาไปพร้อมกันทั้งทางด้านการปฏิบัติที่เป็นส่วนตัว และการปฏิบัติในสังคมและกลุ่ม นอกจากนั้นยังมีการศึกษาถึงผลของการมีวิถีชีวิตตามหลักศาสนาที่ส่งผลต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบอร์จินและคณะ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ, 2540 : 26-28 ; อ้างอิงจาก Bergin, et al. *Journal of Counseling Psychology*, p. 91-98) ที่ศึกษาอิทธิพลของวิถีชีวิตตามหลักศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตการปรับตัว และความสำเร็จในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัย ว่าผู้เคร่งศาสนาออร์ทอดอกซ์นั้นจะต้องมีวิถีชีวิต คือ อุทิศตนเพื่อสังคม เพื่อโบสถ์ เพื่อศาสนาของตน นอกจากนั้นยังต้องดำเนินชีวิตในกรอบของศาสนาออร์ทอดอกซ์ คือ การปฏิบัติตามเกณฑ์ของศาสนาอย่างเคร่งครัด คือ การรักษาความบริสุทธิ์ทางเพศจนกว่าจะแต่งงาน งดเว้นการดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มชา กาแฟ นอกจากนั้นยังต้องสวดภาวนาและอ่านคำสอนทางศาสนาเป็นการส่วนตัวทุกวัน ส่วนการปฏิบัติที่ชัดเจนในชีวิต คือ ผู้นับถือศาสนานี้ในวัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจะต้องออกไปเผยแพร่ศาสนาของตนในชุมชนหรือต่างประเทศ ด้วยเป็นการเสียสละเพื่อศาสนาอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับการศึกษาของ มาสเตอร์ และคณะ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ, 2540 : 26-28 ; อ้างอิงจาก Master et al. *Counseling and Values*, p. 211-224) ได้เก็บข้อมูลใน นักศึกษากลุ่มเดิมอีก 3 ปีต่อมา ทำให้สามารถเปรียบเทียบผลของการวัดครั้งแรกกับครั้งหลัง ซึ่งพบว่านักศึกษาเหล่านี้มีลักษณะยอมรับศาสนาว่ามีประโยชน์ต่อตนเองและชีวิตมากขึ้นกว่าครั้งแรก และคนเหล่านี้มีสุขภาพจิตดี มีการพัฒนาทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักศึกษามีลักษณะทางจิตและบุคลิกภาพที่ปกติ ประสบความสำเร็จในงานมากกว่าผู้ที่มีพัฒนาการอย่างไม่ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต ของดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2540 : 34) มีการศึกษาวิถีชีวิตแบบพุทธ โดยวัดลักษณะทางพุทธด้านที่ 3 คือ วิถีชีวิตแบบพุทธในผู้ใหญ่ ผู้ซึ่งมีอิสระที่จะเลือกดำเนินชีวิตในทิศทางที่ตนต้องการ ซึ่งอาจสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความเชื่อ และ

หลักการปฏิบัติทางพุทธศาสนา ทางด้านทาน ศีล และภาวนา ในปริมาณต่างๆ กัน การเป็นชาวพุทธของคนไทยนั้น อาจเป็นได้ตั้งแต่ในทะเบียนบ้านไปจนกระทั่งการเป็นผู้ใช้ชีวิตอย่างพุทธมามกะในปริมาณต่างๆ ซึ่งผลในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาวิถีชีวิตแบบพุทธในฐานะที่เป็นการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในอีกแนวทางหนึ่ง นั่นคือ การที่บุคคลนำหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนา ด้านทาน ศีล ภาวนาและสมาธิ มาเป็นเกณฑ์ในการเลือกดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นผลของการมีปัจจัยเชิงสาเหตุของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศ เป็นเหตุผลหนึ่งที่บ่งชี้ถึงความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบพุทธซึ่งก็เป็นพฤติกรรมที่ สืบเนื่องมาจากความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของเขา และในทางพุทธศาสนามองความเชื่อว่าการเกิดจากการมีปัญญา รู้ ทราบเกี่ยวกับสาเหตุและผลของธรรมชาติ ซึ่งปัญญาควรเกิดจากการปฏิบัติด้วยตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ชาวพุทธที่ปฏิบัติทางศาสนา มาก ควรมีความเชื่อในพระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามากขึ้น โดยเชื่อว่าทำดีย่อมได้ดี และเชื่อว่าการหลุดพ้นจากกิเลส การเวียนว่ายตายเกิดโดยการฝึกจิต ด้วยการทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้ผ่องใส (พระราชวรมนี ประยุทธ์ ปยุตโต. 2529 : 371-376) จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดลักษณะทางพุทธศาสนาตามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 และวิถีชีวิตแบบพุทธ ซึ่งคาดว่าจะได้รับการสนับสนุนสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลที่ค้นพบ เพื่อบ่งชี้ว่านักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธแตกต่างกันส่งผลต่อการมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือนักเรียนที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธอยู่ในระดับมาก ย่อมส่งผลต่อการมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมในระดับมากด้วย และยังพบอีกว่าวิถีชีวิตแบบพุทธจึงสามารถทำนายตามตัวแปรของพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนได้ร้อยละ 2.3 และเป็นตัวทำนายอันดับที่ 3 เมื่อร่วมกับการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 และลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศได้สูงถึงร้อยละ 11.3 จึงอาจอธิบายได้ว่าสาเหตุของการที่นักเรียน มีวิถีชีวิตแบบพุทธที่ต่างกัน อาจมาจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นถือเป็นกลุ่มพุทธศาสนิกชนคนไทยนับถือพุทธศาสนา เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นที่พร้อมรับและน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสอดคล้อง เหมาะสมกับการมีพฤติกรรมทางเพศของบุคคล ซึ่งวิถีชีวิตของนักเรียนอาจได้มาจากอิทธิพลจากทั้งภายนอกและภายในตนเอง จากภายนอกคือ คนอื่นๆ สังคม ประเพณี และสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนภายใน คือ ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม ความอยากความต้องการ การยอมรับหลักปฏิบัติจากครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ทำให้บุคคลมองเห็นว่าอะไรดี ถูกต้องควรทำเป็นประจำ และอะไรผิด อะไรชั่ว ควรหลีกเลี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยถึงสาเหตุของลักษณะทางพุทธศาสนาของเยาวชนไทย โดยได้มีการสำรวจอิทธิพลของสถาบันทางสังคมที่อยู่รอบตัวเด็กทั้งที่เป็นอิทธิพลตามลำพังและอิทธิพลร่วมกันของหลายสถาบัน ข้อมูลความคิดเห็นของนิสิตจำนวน 1,024 คน ได้รับรายงานว่า แหล่งที่มาของความรู้ทางพุทธศาสนาของนิสิตคือ ได้มาจากการอ่านหนังสือธรรมะ การสนทนาธรรมะกับผู้ใกล้ชิด การ

ไปฟังเทศน์ที่วัดหรือสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ และได้มาจากการเปิดรายการธรรมะจากวิทยุหรือโทรทัศน์ ซึ่งคำตอบสะท้อนให้เห็นว่า ความรู้ ความเชื่อทางพุทธศาสนาอาจมีมากขึ้นในบุคคล จากการมีปริมาณวิถีชีวิตมากขึ้นนั่นเอง (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ. 2540 : 323) และจากการผลการวิจัยที่พบว่าเด็กนักเรียนมีวิถีชีวิตแบบพุทธอยู่ในระดับมากนั้น ย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ประการหนึ่งว่า นักเรียนมีลักษณะพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมเป็นไปตามความเข้าใจเป็นลักษณะอย่างแท้จริงในระดับมากด้วย เพราะวิถีชีวิตแบบพุทธเป็นภาพสะท้อนเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในหลายๆ ด้าน ประกอบด้วย การเลือกอาชีพที่ไม่ต้องทำผิดศีล การเลือกสถานที่และวิธีการเที่ยวเตร่ การพักผ่อนหย่อนใจใกล้ชิดพุทธศาสนา ตลอดจนการใช้เวลาว่างระลึกถึงพระรัตนตรัย ศึกษาธรรมะทางศาสนากับครอบครัว และการมีพฤติกรรมทางเพศถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตตามธรรมชาติของบุคคล ดังนั้นผลการวิจัยจึงบ่งบอกถึงว่าเด็กนักเรียนมีศูนย์รวมของการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามหลักพุทธศาสนาในปริมาณมาก และยังใช้วิถีชีวิตแบบพุทธเป็นเครื่องบ่งชี้ทางพุทธศาสนา และสามารถชี้แนะแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคคลให้เป็นพุทธมามกะที่ถึงพร้อมด้วยการมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมตามครรลองครองธรรม และตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับการมีวิถีชีวิตแบบพุทธในผู้ใหญ่ ในการวิจัยผู้ปกครอง จำนวน 545 คน ของเด็ก 8-15 ปี ในกรุงเทพมหานคร พบว่า บิดามารดาที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธมาก เป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบพุทธมากด้วย โดยการทำให้เด็กสนใจ เข้าใจ และยอมรับพุทธศาสนาได้มาก (งามดา วนิทานนท์. 2536 : บทคัดย่อ) และวิถีชีวิตแบบพุทธเป็นตัวทำนายสำคัญอันดับแรกของการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธทั้ง 3 ด้าน และเป็นตัวสำคัญที่สุดอันดับแรกในการทำนายประสิทธิผลของการทำงานในครู และในการรวบรวมงานวิจัย 3 เรื่องในโครงการมหาคของดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ (2540 : 325) โดยพบว่า ครูโดยรวมและโดยเฉพาะครูเพศชาย ถ้ามีวิถีชีวิตแบบพุทธมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติต่องานของตนด้วย ผลนี้พบอย่างเด่นชัดในครูกรุงเทพมหานคร ส่วนผลการวิจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่พบว่าผู้มีวิถีชีวิตแบบพุทธมาก เป็นผู้ที่มีรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบด้านมากด้วย ผลนี้พบในกลุ่มผู้ใหญ่โดยรวม และโดยเฉพาะกลุ่มครูในต่างจังหวัด และการยอมรับสนับสนุนจากคนรอบข้างนี้ ทำให้บุคคลมีสุขภาพจิตดี มีความวิตกกังวลน้อย และมีความสุขในชีวิต (อภิญา โปศรีศรีทอง. 2536 : บทคัดย่อ)

เหตุผลเชิงจริยธรรม

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษา ของกาญจนา สุรวาจากุล (2543 : 55-60) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการ

ตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมชายรักร่วมเพศระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมชายรักร่วมเพศในวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงจากวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย มีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมชายรักร่วมเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกระดับอายุ ($F = 22.75, p < .05$) และวัยรุ่นชายมีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมชายรักร่วมเพศแตกต่างจากวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 4.39, p < .05$) นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างระดับอายุและเพศของกลุ่มตัวอย่างแสดงว่าระดับอายุและเพศของกลุ่มตัวอย่างร่วมกันส่งผลต่อคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมชายรักร่วมเพศ โดยพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 5.98, p < .05$) กล่าวคือ ความแตกต่างของคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมชายรักร่วมเพศนั้นเป็นผลเนื่องมาจากความแตกต่างของระดับอายุ ซึ่งขึ้นอยู่กับเพศของกลุ่มตัวอย่าง และสอดคล้องกับ พงษ์พันธ์สุนทรสิต (2528 : 91-94) พบว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีความเมตตา กรุณา มีความเพียรพยายาม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ รู้จักระมัดระวัง ไม่ลุ่มหลงกามารมณ์ ไม่ประพฤติเสียหายเรื่องชู้สาว มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ไม่ลำเอียง และไม่มัวเมาการพนัน เครื่องดองของเมา ยาเสพติดให้โทษ และยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสมคิด เหลาฉลาด (2542 : 156-163) ที่พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย การให้ทาน การปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม การกตัญญู กตเวทีก และการงดเว้นจากอบายมุข แต่ละส่วนพบผลการศึกษา คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม พบว่า โดยเฉลี่ยนักเรียนให้เหตุผลทางจริยธรรมอยู่ในระดับสูง คือส่วนใหญ่ให้เหตุผลอยู่ที่ขั้นที่ 5 ทั้งทางด้านการให้ทาน การกตัญญู กตเวทีก และการงดเว้นอบายมุข ยกเว้นด้านการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม เท่านั้นที่นักเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลอยู่ที่ขั้นที่ 4 และสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวัน (2520 : 89) ที่ศึกษาจริยธรรมเยาวชนไทย ผลการวิจัยปรากฏว่าเด็กในระดับอายุ 13-15 ปี นักเรียนหญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่าและเด็กนักเรียนหญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชาย จากผลการศึกษาอธิบายได้ว่า การที่ในระยะแรกของการเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีอายุระหว่าง 11-16 ปี ดังที่ สุขาจันทร์เอม (2539 : 2-3) ได้กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นระยะที่มีการเจริญเติบโตทางร่างกาย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจอย่างรวดเร็ว และความรู้สึกนึกคิด โดยเฉพาะมีความคิดเป็นอิสระและเรียนรู้ความผิดพลาดด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget, 1976 : 206-217) ที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นว่าทั่วไปจะเริ่มพัฒนามาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป ที่เห็นได้ชัดว่าสติปัญญาต่างจากวัยเด็ก คือมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหา สามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นนามธรรมเป็นระบบ สามารถจำแนกวิเคราะห์และเปรียบเทียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาโดยสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น มีความกระตือรือร้นสูงจากการเรียนรู้เรื่องราวในสังคมเพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ามาตรฐานของกลุ่มหรือประเพณี

วัฒนธรรมของสังคมที่ตนอยู่ ทำให้เด็กมีความพยายามที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตัวเอง ส่วนในด้านพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาความสามารถทางการรู้ การคิด โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับการนับถือศาสนาของบุคคล กล่าวคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมอาจเป็นได้ทั้งสาเหตุและผลของการนับถือศาสนา หรือในขณะเดียวกันทั้งเหตุผลเชิงจริยธรรมและการนับถือศาสนาอาจมีสาเหตุร่วมกันในการพัฒนาทางการรู้ ความคิดของบุคคลและประสบการณ์ทางศาสนาที่เขาได้รับ ดังนั้นเด็กที่อยู่ในวันรุ่นตอนต้นจึงยังคงมีลักษณะเชื่อในการกระทำที่ดีหรือการกระทำที่ถูกต้อง และให้ความสำคัญกับการคาดหวังของครอบครัวและกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด เช่น ระเบียบ ประเพณี ค่านิยม ดังนั้นหากพฤติกรรมใดผิดจากกฎเกณฑ์หรือระเบียบประเพณี ก็จะต้องถือว่าพฤติกรรมนั้นผิด ไม่สมควรประพฤติปฏิบัติ (Kohlberg, 1976) สอดคล้องกับสุภาพรรณ โคตรจรัส (2527 : 27) กล่าวว่า การชี้แจงให้เด็กทราบถึงผลดีผลเสียของพฤติกรรมที่อาจมีต่อตนเองและผู้อื่น และชี้แนะแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมที่พึงปรารถนาให้ เป็นการให้เด็กเรียนรู้กฎเกณฑ์ มาตรฐานการประพฤติปฏิบัติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของสังคม นอกจากนี้เพียเจท์ ได้กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่สามารถเปลี่ยนจากการยึดถือกฎเกณฑ์ของผู้อื่นซึ่งเป็นการนำเอาคำบอกกล่าวหรือการสั่งสอนจากผู้มีอำนาจเหนือกว่ามาใช้ในการตัดสินใจตัดสินว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูกมาสู่การมีกฎเกณฑ์ของตัวเองหรือความสำนึกในกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นระยะที่เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาในระดับที่มีความคิดเป็นของตัวเอง นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎเกณฑ์ต่างๆ และมีการร่วมมือกันมากขึ้น ทำให้เด็กเข้าใจว่าตนมีความรู้สึกอย่างไรต่อคนอื่น ซึ่งการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น อันจะทำให้เด็กนับถือกฎเกณฑ์ที่กลุ่มสร้างขึ้นและช่วยให้เด็กคำนึงถึงเจตนาของผู้อื่นในการกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กมีการตัดสินใจทางจริยธรรมในลักษณะที่คำนึงถึงความยุติธรรม และพิจารณาถึงเหตุผลของการกระทำ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยตนเอง (Bendixen, Schraw & Dunkle, 1998. อ้างอิงจาก กาญจนา สุรวาจากุล. 2543 : 56) พัฒนาการของการตัดสินใจทางจริยธรรม สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของความสามารถในการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ของเด็ก และสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของความสามารถในการซึมซับ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมด้วยตัวเด็กเองโดยผ่านกระบวนการอบรมสั่งสอนและควบคุมพฤติกรรมนี้เปลี่ยนแปลงไปตามอายุของเด็ก บิตามารดา มีบทบาทในการพัฒนาทักษะจริยธรรมในเด็ก โดยเฉพาะในการพัฒนาความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์อันเต็มไปด้วยความรักและความอบอุ่นระหว่างพ่อแม่-ลูก เป็นสถานการณ์ที่จำเป็นสำหรับการปลูกฝังและส่งเสริมความดีงามให้แก่เด็ก ดังที่สุภาพรรณ โคตรจรัส (2527 :194) ที่พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือความรักความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากบิดามารดา ตั้งแต่ระยะแรกของชีวิต บรรยากาศของความรักและการยอมรับช่วยเหลือหลอหลอมให้บุคคลมีพัฒนาการของบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก. 2520 : 97) ที่พบว่าเยาวชนไทยที่รายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมี จริยธรรมตามทฤษฎีของโคลกเบอร์กสูงกว่าผู้ที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย นอกจากนั้นยังตรงกับผลการวิจัยของ ลัตตาวัลย์ พรศรีสมุทร และ วิลาศลักษณ์ ชวัลลี (ลัตตาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชวัลลี. 2524 : 24) ที่พบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าได้ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีคะแนนความซื่อสัตย์ สัมมาคารวะ เอื้อเฟื้อ กตัญญู และการยืด บาบ –บุญ สูงกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าถูกเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยอย่างเด่นชัด และยังตรงกับงานวิจัยของฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 291) พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากทั้งชายและหญิง ในช่วงอายุ 4-13 ปี จะมีลักษณะทางจริยธรรม 6 ประการ คือ การมีความรู้สึกผิด การยอมรับและสารภาพผิด การยืดหลักภายในตน การต้านทานสิ่งยั่วยวน สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย สอดคล้องกับการประมวลผลการวิจัยบทความ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2540 : 6) ซึ่งต่างก็เน้นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและยอมรับเด็กของบิดามารดาว่ามีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมและลักษณะที่พึงงามของเด็ก และมีการวิจัยพบความสัมพันธ์ในระดับสูงระหว่างความรักและการยอมรับของบิดามารดา กับพัฒนาการของบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ความรู้สึกนึกคิด มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี ความมั่นใจในตนเอง การพึ่งตนเองและการควบคุมตนได้ และจากคำกล่าวของ งามตา วรินทร์านนท์ (2536 : 60-61) ว่าการที่บิดามารดาปฏิบัติด้วยความรัก ให้ความอบอุ่น และเป็นแบบอย่างทางพุทธแก่บุตร มีผลดีต่อการถ่ายทอดลักษณะที่พึงประสงค์ที่เด่นชัด คือ คุณธรรม จริยธรรม และจิตลักษณะเชิงพุทธหลายประการ และจากการศึกษาของเซิร์น (Zern. 1997 : 79-95) ที่ได้ศึกษาระยะยาวเกี่ยวกับเจตคติของวัยรุ่นและอิทธิพลของผู้ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาคุณค่าทางจริยธรรม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,861 คน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 ถึงปี ค.ศ. 1993 ซึ่งทำการสำรวจความคิดเห็นเพื่อประเมินเจตคติและผู้ที่มีอิทธิพลต่อการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาคุณค่าทางจริยธรรมจากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยทำการประเมินทุก 5 ปีตลอดช่วงระยะเวลาการศึกษา 15 ปี ผลการศึกษาพบว่า ในระดับประถมศึกษา บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณค่าทางจริยธรรมของเด็กมากที่สุดคือ ครอบครัว และสถานศึกษา ขณะที่ในระดับมัธยมศึกษาเด็กจะเริ่มมีการพัฒนาคุณค่าทางจริยธรรมด้วยตนเอง หรือใช้วิจารณ์ญาณส่วนตัวในการพัฒนาคุณค่าทางจริยธรรมมากกว่าอิทธิพลจากครอบครัวและสถานศึกษา ซึ่งการตัดสินใจทางจริยธรรมสัมพันธ์กับอายุที่มากขึ้น โดยจะเห็นว่าเมื่ออายุเด็กเติบโตขึ้น เข้าใจภาษาได้ดีขึ้น และการมีพฤติกรรมที่หลากหลาย เด็กสามารถคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงผลการกระทำที่ไม่พึงปรารถนา ทั้งจากประสบการณ์ตรงที่จะนำไปสู่การพัฒนา ความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของการตัดสินใจ ความถูกหรือผิดของการกระทำต่างๆ และจากการสังเกตตัวแบบทั้งจากครอบครัวและสังคมที่มี

อิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อด้านการตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อเด็กวัยรุ่นซึ่งมีความจำ ความคิดอย่างเป็นระบบ สามารถคิดเชิงเหตุและผลได้ และสามารถเชื่อมโยงได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมมีความแตกต่างกัน นอกจากนั้น เด็กยังได้รับการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งเป็นการให้การเรียนรู้แบบแผนความประพฤติ ความเชื่อ และบรรทัดฐานของสังคมที่เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นสมาชิก อันจะทำให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองและกำกับความประพฤติของตนเอง การควบคุมจากทางกายก็เปลี่ยนมาเป็นการควบคุมทางสังคม เมื่อวัยรุ่นเรียนรู้มาตรฐานทางจริยธรรมจากผู้ใหญ่ผ่านการสอนและการแสดงแบบอย่างให้ดู เด็กจะมีมาตรฐานเป็นของตัวเอง ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวจะเป็นตัวควบคุมและกำกับพฤติกรรมของเด็ก (Bandura.1986) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือเกณฑ์ อาจอธิบายได้ว่าเด็กนักเรียนมีการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศอย่างสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากด้วย แสดงให้เห็นว่าเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยที่สามารถรู้จักตัวเองและเข้าใจถึงบทบาททางเพศที่มีต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ตนเองให้เข้ากับสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่และที่สำคัญนั้นคือ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าเด็กวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีมุมมองกว้างขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีแนวโน้มที่จะยอมรับในเรื่องพฤติกรรมทางเพศมากขึ้นด้วย แสดงให้เห็นว่าเด็กมีมุมมองต่อการตัดสินใจความถูกต้องและความผิดของการกระทำเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่สังคมคาดหวัง ยอมรับว่าดีงาม ซึ่งเหตุผลเนื่องจากการได้รับประสบการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดูสั่งสอน โดยเฉพาะสังคมหรือวัฒนธรรมไทยที่มีการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กให้เด็กมีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่จะยอมรับกฎกติกาของสังคมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ซึ่งบางครั้งก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ตามสภาพความเป็นจริงในสังคมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงเช่นปัจจุบันเมื่อเด็กที่อยู่ในวัยนี้กำลังเป็นวัยที่ออกสู่สังคมเพื่อนและสังคมจะมีอิทธิพลต่อตัวเด็กมากกว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพราะเป็นช่วงวัยรุ่นที่มีนิสัยรักความอิสระ ชอบต่อต้าน การต่อต้านคำสั่งหรือความคิดเห็นของผู้ใหญ่ และมักจะมีพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับที่ถูกสั่งให้กระทำ (อารี ดัญญ์เจริญรัตน์. 2522 : 152) อีกประการหนึ่งคือ อิทธิพลของสื่อมวลชนที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของบุคคลอย่างมาก ซึ่งสื่อบางชนิดไม่มีคุณภาพดีพอสำหรับการพัฒนาตัวบุคคล โดยเด็กไม่อาจปฏิเสธสภาพแวดล้อมที่เข้ากระทบต่อวิถีชีวิตได้ ดังนั้นการดำเนินชีวิตประจำวันโดยการที่เด็กสามารถวางตัวหรือแสดงออกในพฤติกรรมทางเพศทั้งในที่สาธารณะหรือในที่ลับตาคน และเป็นบุคคลที่มีชีวิตขึ้นอยู่กับเหตุผลและจริยธรรม มักจะตัดสินใจด้วยเหตุผล รวมทั้งมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจพฤติกรรมทางเพศให้เข้ากับมาตรฐานของกลุ่มประเพณีวัฒนธรรมของสังคม และสามารถแยกแยะว่าพฤติกรรมที่ดีที่ควรประพฤติปฏิบัติและพฤติกรรมด้านใดที่สามารถประพฤติปฏิบัติต่อสาธารณชน และพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมไม่ถูกต้อง ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเด็กมีศักยภาพในตนเองสูง สามารถพัฒนาตนเองให้ถึงพร้อมทั้งด้านความคิด และการกระทำภายใต้การยอมรับของสังคมวัฒนธรรมไทย

ลักษณะมุงอนาคตและการควบคุมตน

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีลักษณะมุงอนาคตและการควบคุมตนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 ว่านักเรียนที่มีลักษณะมุงอนาคตและการควบคุมตนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าการที่นักเรียนมีลักษณะมุงอนาคตและการควบคุมตนอยู่ในระดับมากจะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้อในระดับมากด้วย สอดคล้องตามแนวคิดลักษณะมุงอนาคตและการควบคุมตน มีความหมายต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือ การคิดได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลสิ่งนั้นยังมีลักษณะที่เป็นนามธรรม เพราะยังไม่เกิดขึ้นจริง ขั้นตอนที่สอง คือ การยอมรับความสำคัญของสิ่งนั้น ว่ามีความสำคัญในปริมาณใกล้เคียงกับสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้ว การยอมรับความสำคัญของสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ยังไม่เกิดขึ้นนั้นแสดงถึงระดับสติปัญญาขั้นสูงของบุคคลด้วย ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยรุ่นเป็นต้นมา นอกจากนั้นขั้นตอนที่สาม คือ การยอมรับว่าสิ่งนั้นอาจจะเกิดขึ้นกับตนก็ได้ ทั้งที่ดีหรือไม่ก็ตาม ถ้ามีสถานการณ์หรือสาเหตุเข้ามาก่อน การยอมรับว่าผลเสียอาจเกิดขึ้นกับตนได้ มิใช่แต่จะเกิดกับคนอื่นเท่านั้น แสดงว่าผู้รับเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี ไม่บิดเบือนความจริงหรือปฏิเสธความจริงที่มาถึง ลักษณะมุงอนาคตนี้เป็นลักษณะทางจิต ทางการรู้การคิดการรับรู้ และการยอมรับของบุคคล ในบางกรณีมีลักษณะใกล้เคียงกับการมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะสามารถเพิ่มประโยชน์และลดโทษที่บุคคลจะได้รับในอนาคต การวางแผนในระดับบุคคล องค์การหรือระดับชาติอยู่ภายใต้ความหมายของลักษณะมุงอนาคต (Tisner. 1987 : 647-654) แต่การที่จะทำให้แผนที่วางไว้เป็นจริงเมื่อเวลามาถึงนั้น จะต้องอาศัยลักษณะที่สำคัญของบุคคลที่เรียกว่า การควบคุมตน ในการวางแผน แผนนั้นจะเกิดเป็นจริงไปไม่ได้ถ้าไม่มีผู้รับที่จะดำเนินการตามแผนนั้น ซึ่งต้องใช้เวลากะทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานเพื่อให้เกิดผลดีในที่สุด ลักษณะมุงอนาคตกับการควบคุมตน จึงเป็นของที่ควรจะต้องเกิดคู่กันบุคคล จึงจะสามารถแปลงความประสงค์ของบุคคลไปสู่การกระทำ ซึ่งจะทำให้เกิดผลตามต้องการของเขาได้ ซึ่งถือว่าการควบคุมตนเป็นพฤติกรรมแรกของมนุษย์ ต่อมาเป็นเรื่องของ การต้านทานสิ่งที่ยั่วยุ และการชลอเวลาที่จะบำบัดความต้องการของตนเอง (Scheier & Carver. 1988 : 303-346) ดังนั้นผู้ที่มีลักษณะมุงอนาคตและการควบคุมตน จะต้องเป็นผู้ที่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และสามารถคาดการณ์ถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ สามารถอดได้รอได้ มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่าทำดียอมได้ดีตอบแทน เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล และสามารถถ่วงน้ำหนักจากการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับหรือเป็นผลเสียต่อสุขภาพได้ สอดคล้องกับการศึกษาใน พ.ศ.2520 ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ ได้ศึกษานักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 11 ถึง 20 ปี จำนวน 480 คน ผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนมุงอนาคตสูงกว่านักเรียนในต่างจังหวัด นักเรียนหญิงมุง

อนาคตสูงกว่านักเรียนชาย และที่สำคัญคือในวัยรุ่นตอนต้น นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงสุด แล้วลดลงเมื่อเป็นวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 103-106) ผลเกี่ยวกับอายุนี้ ได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยของ วัยรุ่นชาวเยอรมัน จำนวน 962 คน ที่มีอายุเป็น 3 ช่วงจากเฉลี่ย 13.8 ปี ถึงเฉลี่ย 23.3 ปี ทั้งหมด เป็นนักเรียนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผลปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นที่มุ่งอนาคตมี ร้อยละ 72 ในขณะที่วัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมุ่งอนาคตลดลงเป็นร้อยละ 64 และ 41 ตามลำดับ แต่ในการวิจัยชาวเยอรมันนี้ ไม่พบว่าชายมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างจากหญิง แต่ประการใด (Tismer. 1987 : 61) และจากการศึกษาของรัตนา ประเสริฐสม (2526 : 80-82) ได้ทำการศึกษาแบบทดลอง การเสริมสร้างจิตลักษณะ 2 ประการ คือ การรับรู้ผลของการ พยายาม และการอดใจรอได้ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพอนามัยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนป้อมวิเชียรโชติการาม จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฝึกการ อดใจรอได้ มีการรายงานการกระทำพฤติกรรมอนามัยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกการอดใจ รอได้ สอดคล้องกับ นิภา อินทนิล (2545 : 133-134) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมความปลอดภัยในการขับขีรถยนต์ ของพนักงานขับรถประจำโรงพยาบาลชุมชน พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเองด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม ความปลอดภัยในการขับขีรถยนต์ และจากผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบที่ศึกษาวิจัย ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทาง เพศซึ่งยังไม่พบว่ามีผลศึกษามากนัก ทำให้พบว่า จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ลักษณะมุ่ง อนาคตและการควบคุมตนเองของนักเรียนในระดับที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีพฤติกรรมทางเพศที่ แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ประพจน์ บุญมี (2544 : 112) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชาย จังหวัดสระบุรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตเมืองและชนบท จังหวัดสระบุรี พบว่า การมุ่งอนาคตและควบคุม ตนเองเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของ นักเรียนชายในภาพรวม และนอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองยังเป็น ตัวทำนายอันดับสองของพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยสามารถ ร่วมทำนายกับการปฏิบัติตามหลักศีล 5 และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา จากโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อุบล เลี้ยววาริณ (2534 : 249-250) ได้ทำการศึกษาความ สำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพ ของผู้ปฏิบัติงานในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นตัวทำนายสำคัญตัวแรกของพฤติกรรมการ หลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติดที่เป็นโทษในกลุ่มเพศชายและกลุ่มสมรส และลักษณะมุ่งอนาคตยัง เป็นตัวทำนายอันดับสองของการทำนายพฤติกรรมการกินในกลุ่มเพศหญิง จึงอธิบายได้ว่า ลักษณะทางพุทธศาสนาคือ การปฏิบัติตามหลักศีล 5 และวิถีชีวิตแบบพุทธ น่าจะเป็นเหตุผลหนึ่ง ที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น สอดคล้องกับที่นักวิจัยกลุ่มหนึ่งได้ให้เหตุผล

ไว้ 4 ประการที่เกี่ยวกับการคาดหมายว่าการนับถือศาสนาจะช่วยให้บุคคล สามารถควบคุมตน ได้มากขึ้น นั่นคือ (1) การรวมกลุ่มทางศาสนา จะมีการควบคุมทางสังคม ซึ่งนำไปสู่การควบคุมตนของบุคคลด้วย (2) คำสอนทางศาสนาจะช่วยให้บุคคลได้รับการปลูกฝัง และตระหนักถึง ปัญหาทางจริยธรรม และมาตรฐานของการกระทำที่เหมาะสม (3) ความเชื่อที่ว่าพระเจ้าอาจ พิโรธ ลงโทษผู้ทำผิด และพระเจ้ามีความรักให้แก่ผู้ทำความดี จะช่วยสร้างการควบคุมตนได้ ในที่สุด และ (4) ประสบการณ์ทางศาสนาจะช่วยให้บุคคลเกิดอารมณ์และความ รู้สึกที่จะเชื่อ ฟัง และปรับตัวเข้ากับโลกมนุษย์ได้ ดังนั้น ศาสนาจึงทำให้คนที่นับถือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน น้อยกว่าผู้ที่ไม่นับถือศาสนา หรือนับถือศาสนาน้อย ในการวิจัยดังกล่าวได้ศึกษานักเรียน มัธยมศึกษา และนักศึกษาในวิทยาลัยในเขตภูเขารอคักของสหรัฐอเมริกาจำนวน 700 คน นักวิจัยได้ศึกษาโครงสร้างของการควบคุมส่วนบุคคล โดยการวัดทัศนคติของผู้ถูกศึกษาใน 3 ด้าน คือ ทัศนคติต่อความเบี่ยงเบน ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และทัศนคติ ที่ไม่ดีต่อการใช้สารเสพติด ผลปรากฏว่า ผู้ที่มีลักษณะทางศาสนามากจะเป็นผู้ที่มีโครงสร้าง ของการควบคุมส่วนบุคคลมาอย่างเหมาะสม ทั้งในนักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษา และพบ ผลในทั้งสองเพศด้วย ในขณะที่เดียวกันการวิจัยนี้ พบว่า วัยรุ่นที่มีลักษณะทางศาสนา 4 ด้านคือ ความเชื่อ การปฏิบัติ ประสบการณ์ และการรับผลของศาสนามากเท่าใด ก็จะเป็น ผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนน้อย แต่ไม่พบผลในนักศึกษามหาวิทยาลัย

ความเชื่ออำนาจภายในตนเองด้านสุขภาพ

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความเชื่ออำนาจ ภายในตนเองด้านสุขภาพมีพฤติกรรมทางเพศไม่ต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานข้อ 5 ว่า นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเองด้านสุขภาพต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน โดย พบว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเองด้านสุขภาพที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมากมีพฤติกรรมทางเพศไม่แตกต่างกัน ดังนั้นความเชื่ออำนาจภายในตนเองด้านสุขภาพ ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ วงศ์บา (2537 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์พฤติกรรมระหว่างกลุ่ม ความเชื่อ อำนาจภายใน-ภายนอกด้านสุขภาพและการรับรู้ถึงความเสี่ยงต่อการเกิดโรคกับพฤติกรรม การป้องกันโรคเอดส์ของทหารเกณฑ์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอก (อำนาจของผู้อื่นและอำนาจของความบังเอิญ) ซึ่งสอดคล้องกับ อรสม สุทธิสาคร (2545 : 195) ที่ได้ศึกษาเชิงสารคดีเรื่อง เด็กพันธุ์ใหม่...วัย X Click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคปี ๒000 วัยรุ่นที่กำหนดไว้ในคือ วัยเด็กมัธยมต้น ถึงวัยจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ประมาณอายุ 13-23 ปี) หลายระดับฐานะทั้งต่ำ กลาง และสูง เพื่อให้เห็นความหลากหลายของการใช้ชีวิต ในสังคมของวัยรุ่นไทย กล่าวว่า วัยรุ่นยุคปี 2000 ยังคงไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัย หากมีอะไร กับคูรักรักของตน มักไม่ใช้ และประกอบกับวัยรุ่นยุคนี้มักไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กับหญิงหรือชาย

เพียงคนเดียว ทำให้หนทางเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ โดยเฉพาะเสี่ยงต่อเอดส์จึงน่าพร่ำเพร่งเป็นอย่างยิ่ง คำตอบของวัยรุ่นทั้งหลายมักตอบตรงกันว่ากลัวเอดส์ แต่ก็คิดว่าโรคภัยคงไม่เกิดขึ้นกับตน ดูราวกับว่าแขวนชีวิตความเป็นความตายไว้กับโชคชะตาอย่างไรอย่างนั้น จากผลการศึกษาอาจอธิบายได้ว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนกับบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีลักษณะสำคัญบางประการแตกต่างกันซึ่งรอตเตอร์ (Rotter, 1966) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคลโดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคม รอตเตอร์เชื่อว่าการที่บุคคลมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกันออกไปนั้นเนื่องจากความคิด ประสบการณ์ สภาวะแวดล้อม และความเชื่อของบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป ความเชื่อนี้ เรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายในภายนอกตน ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น พัฒนาการของวัยรุ่นตอนต้น เริ่มตั้งแต่วัยแรกรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ต้องรับมือกับปรากฏการณ์ใหม่ภายในตนเอง ทั้งพัฒนาการ และการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ คือ การกระตุ้นทางเพศ ซึ่งเด็กไม่เพียงแต่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งกระตุ้นแบบใหม่เท่านั้น ยังต้องปรับตัวใหม่ให้เข้ากับร่างกายใหม่ที่แตกต่างจากที่เคยคุ้นเคยในวัยเด็ก นอกจากการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและภาพลักษณ์ของร่างกายแล้ว เด็กวัยรุ่นตอนต้นต่างก็มีพัฒนาการทางจิตที่สำคัญ คือ การสร้างรูปแบบเอกลักษณ์ เป็นทางอัตตาที่แตกต่างจากพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด ในช่วงที่เป็นวัยรุ่นตอนต้นเด็กจะพยายามหาคำตอบของคำถามว่า “ฉันคือใคร” ในแวดวงของครอบครัว อีกส่วนหนึ่ง คือ ความต้องการแยกตัวออกจากพ่อแม่ และยืนบนลำแข้งของตนเอง ความอยากเป็นเด็กที่ต้องพึ่งพาของพ่อแม่ เพราะเสียดายความสะดวกสบายและความมั่นคงที่ได้รับจากพ่อแม่ โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนต้นจะอยู่ในภาวะถูกดึงไปข้างหน้าและรั้งกลับมาข้างหลังด้วยความปรารถนาที่ขัดแย้งกันระหว่างความต้องการแยกตัวออกจากพ่อแม่ และความต้องการพึ่งพาพ่อแม่ เมื่อการเปลี่ยนบทบาทจากการที่เด็กเป็นเด็กเล็กๆ ที่ต้องคอยรับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น มาเป็นผู้ริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เมื่อโตขึ้นก็จะทำให้บุคคลพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนเองขึ้นมาตามอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษา ลักษณะความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนด้านสุขภาพที่พบต่างออกไป ได้แก่ ประพจน์ บุญมี (2544 : 138) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตเมืองและจังหวัดสระบุรี พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 800 คน มีความเชื่ออำนาจภายในตนอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 34.00 ระดับปานกลาง และระดับน้อย ร้อยละ 33.00 สอดคล้องกับการศึกษาของ ทรรศนีย์ วงศ์บา (2537) ที่ศึกษาในกลุ่มทหารเกณฑ์ จำนวน 300 คน พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ และจากการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาอาชีวและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 60.8 มีอายุระหว่าง 12-22 ปี พบว่า นักเรียนและนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่เชื่อในอำนาจภายในตนเอง ร้อยละ 66 มีเพียงส่วนน้อยที่เชื่ออำนาจของความบังเอิญ และผู้ที่เชื่อในอำนาจผู้อื่นมีน้อยที่สุด

จากข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า การมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศในเด็กวัยรุ่นนั้น ต้องเริ่มมาตั้งแต่การเลี้ยงดูในครอบครัว ให้เกิดความเชื่อมั่นในเหตุและผลของการตัดสินใจของตนเอง ให้สร้างความสำเร็จต่างๆ ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงพอที่จะเอาตัวรอดในเวลามีปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ แก้ไขจุดด้อยและมุ่งสร้างเสริมจุดเด่น เพราะเมื่อเด็กมีความนับถือในตนเองจะเกิดความรักในศักดิ์ศรี ให้เกียรติเพศตรงข้ามและเอาตัวรอดจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ สอดคล้องดังที่นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ จิตแพทย์ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต (เด็กพันธุ์ใหม่ วัย X click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคนี้ ๒000. 2545 : 166-167) มองว่า ปัญหาวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นปัญหาพฤติกรรม เช่นพฤติกรรมทางเพศจากการมีเพศสัมพันธ์ การที่วัยรุ่นเป็นวัยแห่งความเปลี่ยนแปลง ความไม่คงที่ทางด้านจิตใจของวัยรุ่นมีตัวแปรหลายตัวที่สำคัญคือ ความเชื่ออำนาจในตนเอง และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง หากเด็กรู้สึกไม่มีคุณค่าในตนเองจะทำให้ถูกชักจูงได้ง่าย เพราะกระบวนการเรียนรู้มีการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่เด็กไปตามอิทธิพลภายนอกที่ได้รับจากกลุ่มเพื่อน ความกล้าที่จะกระทำพฤติกรรมทางเพศด้านลบเพราะเพื่อนเป็นตัวผลักดัน ในขณะที่เด็กไม่มีเป้าหมายให้กับตนเองในชีวิตจึงเกิดมากขึ้น และสอดคล้องดังที่โรบินสัน และเชฟเวอร์ (Robinson and Shaver. 1980 : unpagged) เชื่อว่าปัจจัยที่ส่งเสริมความเชื่ออำนาจภายในตนเองของบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์ที่สะสมในอดีตเป็นประสบการณ์ของบุคคลได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอบอุ่น มีการลงโทษที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดความเชื่ออำนาจภายในตนขึ้นมา ตรงกันข้ามกับเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปกป้องมากเกินไป หรือเข้มงวดมากเกินไป จะทำให้เด็กพัฒนาความเชื่ออำนาจภายนอกตนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่วรรณะ บรรจง (2537) ได้ทำการศึกษาลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทย จากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ในภาคใต้ พบว่า เยาวชนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงนั้นเป็นเยาวชนที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากจากบิดามารดาและผู้เลี้ยงดู สำหรับการศึกษาในต่างประเทศ เช่นการศึกษาของเดอแมน และคนอื่นๆ (Deman, et al. 1992 : unpagged) พบว่า วัยรุ่นชาวฝรั่งเศสและแคนาดาที่รายงานว่าตนได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมนั้นเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน และจากการรวบรวมงานวิจัยของแครนดอลล์และแครนดอลล์ (Crandall and Crandall. 1983 : unpagged) ที่ทำขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านประสบการณ์ทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนของบุคคลทั้งเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ มีความสัมพันธ์กับการได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่แบบให้ความรัก เอาใจใส่ ให้การอบรมและให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง และไม่เข้มงวดกวดขัน ไม่ทอดทิ้ง หรือปล่อยปละละเลยมากนัก รวมทั้งใช้การลงโทษน้อย

การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานข้อ 5 ว่า นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน ซึ่งจากแนวคิดการปลูกฝังเด็กให้เป็นพุทธมามกะได้อย่างสมบูรณ์ ควรจะมีขั้นตอน ตามทฤษฎีจิตวิทยาทศนคติ ขั้นแรกคือ การให้เด็กใกล้ชิดศาสนา เพื่อให้เด็กสนใจรับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ขั้นที่สองคือ การให้คำอธิบาย ตอบข้อสงสัยแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเข้าใจทางด้านศาสนาให้ถูกต้อง ส่วนที่สามคือ การส่งเสริมเด็กให้การยอมรับศาสนาอย่างถูกต้องเหมาะสมและการป้องกันเด็กมิให้ละเลยศาสนา จะทำให้เด็กยอมรับข้อธรรมะและการปฏิบัติตามหลักศาสนามากขึ้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2540 : 60) เนื่องจากการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวจะเป็นหน่วยแรกที่ทำหน้าที่ในการปลูกฝัง ถ่ายทอดส่งเสริมลักษณะต่างๆ รวมทั้งลักษณะทางพุทธศาสนาแก่บุตร โดยพบว่าผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม และแนวการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาจากครอบครัวยิ่งมากเท่าใด จะเป็นส่วนช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนามีการเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะในทางที่เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น (สำรวย วรเดชะคงคา. 2434 : 135) ฉะนั้นครอบครัวควรจะให้การดูแลเอาใจใส่บุตรของตนให้มาก โดยพยายามสั่งสอนชี้แนะความประพฤติ เป็นแบบอย่างอันดีให้แก่บุตร ซึ่งส่งผลให้เด็กในครอบครัวนั้นเป็นบุคคลที่พร้อมจะพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม และลักษณะพฤติกรรมที่สังคมต้องการ โดยวิธีการที่ครอบครัวควรใช้ในการถ่ายทอด ปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาสู่บุตรของตนสามารถกระทำได้หลายวิธีโดยขึ้นอยู่กับโอกาสเป็นสำคัญ เช่น การพูดจาอบรมสั่งสอนเด็ก การกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะพุทธมามกะ และส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาโดยการให้รางวัลหรือสนับสนุนเมื่อเด็กกระทำตามที่ต้องการ ซึ่งการศึกษาวิจัยของ วันชัย มีกลาง (2530 : 136-137) ที่พบว่า การถ่ายทอดคุณธรรม หลักธรรม และการปฏิบัติตามหลักธรรมบางประการทางพุทธศาสนาของบิดามารดาสู่บุตรซึ่งเป็นนิสิตมหาวิทยาลัย พบว่า เจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติ และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา และสอดคล้องกับการศึกษาของ งามตา วณิชานนท์ (2536 : 2) ที่พบว่า บิดามารดาที่มีลักษณะทางพุทธศาสนาสูง คือ มีความเชื่อ การปฏิบัติ และวิถีชีวิตแนวพุทธสูงพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธในปริมาณสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ และสอดคล้องกับมธุรส ชำนาญทัศน์ (2534 : 115) พบว่า หากครอบครัวใดต้องการให้บุตรของตนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุตรที่อยู่ในวัยรุ่นมีความตั้งใจจะประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมในระดับสูง สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้น ก็คือสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว ซึ่งพบผลจากการศึกษาชัดเจนว่า บุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อมารดาในระดับสูงมีความตั้งใจจะประพฤติตาม

หลักสัปปริสธรรมสูงกว่าบุตรวัยรุ่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อมารดาต่ำ และสอดคล้องกับ สุริยะ พันธุ์ดี (2536 : 157) พบว่า นักเรียนที่บิดามารดามีความใกล้ชิดกับศาสนา มาก นักเรียนจะมีการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนา มากด้วย และสอดคล้องวรรณะ บรรจง (2537 : 186) ศึกษาลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทย จากชุมชนแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ เยาวชนผู้กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราชรวมทั้งสิ้น 401 คน พบว่า เยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัวและการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชน มาก จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนา มาก มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนา มาก มีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย และสอดคล้องกับ แสงระวี เทพรอด (2542 : 112-113) พบว่าการได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดามารดามากนักเรียนจะมีพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดสูงด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากบิดามารดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อทางพุทธศาสนาและการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนา และนักเรียนที่มีความเชื่อและการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาสูงจะมีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดสูงด้วย แต่เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่พบว่านักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วันชัย มีกลาง (2530 : 122-123) พบว่า นิสิตที่ได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดามากหรือน้อยมิได้มีความรู้ ความเข้าใจทางพุทธศาสนาสูงหรือต่ำตามปริมาณการได้รับการถ่ายทอด และพบว่านิสิตต้องการดำรงชีวิตตามความชอบและความสนใจ ร้อยละ 56.5 สอดคล้องกับการผลการศึกษาวิจัยของ พรสวรรค์ เพชรแดง (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งพบว่านักเรียนต้องการดำรงชีวิตตามความชอบและสนใจของตนมากที่สุด ร้อยละ 71.12 และสอดคล้องกับ สำรวัย วรเดชะคงคง (2534 : 124) พบว่า ปริมาณการถ่ายทอดทางศาสนาจากครอบครัวไม่ส่งผลร่วมกับการฝึกอบรมทางศาสนาในการเปลี่ยนแปลงวินัยในตนเอง จากผลข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้อธิบายได้ว่า เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมพุทธโดยแท้ แต่สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุซึ่งพัฒนาไปกว้างไกลมาก ขณะเดียวกันการได้รับผลกระทบจากวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเรื่อยๆ กลับส่งผลให้ช่องว่างระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กไทยขยายวงกว้างขวางมากขึ้น จนก่อให้เกิดความขัดแย้งในด้านความเข้าใจ และค่านิยมทางสังคมนานัปการ ระบบการให้คุณค่าในสังคมเปลี่ยนไป การมองทางด้านวัตถุกับทางด้านจิตใจเป็นคนละเรื่องกัน อารยธรรมต่างชาติหลั่งไหลเข้ามามีอิทธิพลในเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ เกิดการยึดถือลัทธิบริโภคนิยม ทุกคนต่างมุ่งจะประกอบภารกิจให้ทันต่อสังคมเพราะความผันแปรทางเศรษฐกิจ ดังที่ พนม เกตุมาน (เด็กพันธุ์ใหม่... วัย X click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคปี ๒000. 2545 : 168-169) กล่าวว่าจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอย่างและเป็น

ตัวกระตุ้นที่ไม่เหมาะสมกับเด็กมากขึ้น เด็กต้องการแสวงหาการดำเนินชีวิตที่ทำให้ตนมีความสุข เด็กวัยรุ่นทั่วไปก็จะหาความสุขจากการเรียน มีความสุขกับเพื่อน กับครอบครัว แต่ถ้าวางจรรยาบรรณสำหรับเด็ก เด็กก็จะเริ่มเข้าสู่วงจรที่ไม่เหมาะสม ทั้งเรื่องเที่ยว เรื่องเพศ ยาเสพติด ประกอบกับบุคลิกภาพที่ยังไม่แข็งแรงพอที่จะปกป้องตนเองได้ ทั้งยังไม่มีทักษะในการดำเนินชีวิต ประกอบกับปัญหาการเลี้ยงดูในครอบครัวคนมีเงินหรือใช้เงินเป็นปัจจัยสำคัญต่อการแสดงออกถึงความรัก ทำให้เด็กเสพติดวัตถุวันวันจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ พ่อแม่บางรายมีความสุขในการเดินซื้อป๊อปและปลุกฝังในเรื่องของวัตถุสูงถือเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพอีกแบบหนึ่ง คือทำให้เด็กมีการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้อง การติดวัตถุ ดำเนินชีวิตแบบตัวใครตัวมัน ไม่เคยลำบาก การเลี้ยงดูแบบสุดโต่งแบบนี้ทำให้เด็กกลุ่มนี้คิดเฉพาะตน เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่เข้ากับใคร ความสามารถในการปรับตัวต่ำ จึงมักพบว่าเด็กยุคปัจจุบันมักอดทนรอคอยไม่ได้ มีความเปราะบางทางอารมณ์สูง เนื่องจากพ่อแม่ไม่ได้ฝึกเด็กให้อดทนต่อความยากลำบากหรือไม่ได้ฝึกให้เด็กทำอะไรด้วยตนเอง ทำให้เด็กขาดความเคารพนับถือตนเอง รู้สึกไม่มีคุณค่า พ่อแม่มักคาดหวังจากเด็กสูง เมื่อเด็กไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนก็จะไม่เห็นคุณค่าในตัวเองไปเลย ปัญหาของเด็กในวัยรุ่นจึงมีอยู่สองเรื่อง คือ ปัญหาครอบครัวและปัญหาทางการเรียน พ่อเด็กไม่เห็นคุณค่าในตนเองก็ทำอะไรก็ได้เพียงเพื่อให้มีความสุขในปัจจุบัน แต่อนาคตจะยังงังก็ไม่สนใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุตรไปคบหาเพื่อนฝูงความกล้าในการที่จะกระทำพฤติกรรมทางเพศด้านลบเมื่อคบเพื่อนที่ไม่ดี แรงผลักดันจากเพื่อนในขณะที่เด็กไม่มีเป้าหมายในชีวิต จึงกล้าที่จะแสดงพฤติกรรมทางเพศออกมา เช่น การหนีผู้ปกครองไปเที่ยว ยามคำคืนกับเพื่อน การดื่มเหล้า เบียร์ การอยู่ใกล้ชิดเพื่อนต่างเพศตามลำพัง ซึ่งพบว่าชีวิตเที่ยวกลางคืนของเด็กวัยรุ่น มักนำไปสู่การมีพฤติกรรมทางเพศจากการมีเพศสัมพันธ์และอาจนำไปสู่วงจรอื่นๆ ตามมา และในอีกด้านหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพทำให้บิดามารดาไม่มีเวลาดูแลบุตร ปล่อยให้บุตรอยู่ตามลำพัง ครอบครัวขาดความรักความอบอุ่นเมื่อกลับมาถึงบ้านก็ไม่มีโอกาสได้เจอหน้าหรือสนทนาพูดคุยแสดงความคิดเห็นกัน โอกาสในการสอดแทรกหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาน้อย แต่ถึงแม้จะพบว่าบางส่วนอาจมีการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา แต่ไม่ได้เน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยตรงเป็นการเน้นการปฏิบัติที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเด็กนักเรียนมีลักษณะทางพุทธศาสนาและให้ความสำคัญในฐานะของพุทธศาสนิกชน แต่การเลือกนำมาประพฤติปฏิบัติและความตั้งใจอาจจะมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม และเนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองยังมีความรู้และความเชื่อทางพุทธศาสนาไม่ถูกต้องเพียงพอโดยเฉพาะเรื่องอดีตชาติ อนาคตชาติ บุญ-กรรม นรก-สวรรค์ การทำบุญให้ทาน นอกจากนี้ผู้ปกครองยังไม่ได้ให้ความร่วมมือในการพัฒนาค่านิยมทางศาสนาและจริยธรรมเท่าที่ควร โดยวิเคราะห์จากการปฏิบัติต่อลูกทางศาสนาน้อยเกินไปทั้งๆ ที่รู้ว่าควรจะทำอย่างไร แต่ก็ไม่ได้กระทำทำให้เด็กได้ดูเป็นตัวอย่าง เป็นต้นว่า การสวดมนต์ไหว้พระ

ทำสมาธิ การเล่านิทานทางพุทธศาสนา ตลอดจนพุทธประวัติ (ศิริศักดิ์ เขตตานุรักษ์. 2530 : บทคัดย่อ) ประกอบกับความเข้าใจตลอดจนวิธีการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนานี้อยู่ และเนื้อหาในหลักธรรมคำสอนมีลักษณะสลับซับซ้อน และค่อนข้างเป็นนามธรรม และการแสดง พฤติกรรมใดๆ เกี่ยวกับพุทธศาสนานี้อยู่ นอกจากจะเป็นเพราะความสนใจส่วนตัวแล้วยังเป็น เพราะอิทธิพลของขนบธรรมเนียมประเพณีรวมทั้งการยอมรับของสังคมที่สืบทอดกันมายาวนาน และไม่เพียงแต่เป็นการยอมรับในเรื่องวัฒนธรรมหรือสิ่งที่มนุษย์กระทำขึ้นเป็นรูปธรรมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวเนื่องจากความเชื่อ บุญ-กรรม นรก-สวรรค์ ซึ่งเป็นเรื่องนอกเหนือจากการพิสูจน์ใน ทางวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน และอาจเป็นเพราะบิดามารดาหรือผู้ปกครองมิได้สนใจที่จะถ่ายทอด ลักษณะทางพุทธศาสนาในแง่ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจให้สอดคล้องตามหลักธรรมหรือเป็น เนื้อหาในเชิงวิชาการ แม้จะมีอยู่บ้างแต่ก็เป็นการปลูกฝังในด้านความเชื่อหรือการปฏิบัติที่เป็น ประเพณีสืบทอดกันมา ซึ่งมักจะไม่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาทางวิชาการ แต่ประการใด อีกประการหนึ่งคือ บิดามารดาอาจจะคิดว่าไม่มีหน้าที่จะต้องมาปลูกฝังหรือ ถ่ายทอดลักษณะทางพุทธศาสนา เพราะเมื่อเด็กไปโรงเรียน สถานศึกษาควรทำหน้าที่ให้ความ รู้แก่เด็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรสวรรค์ เพชรแดง (2528 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ทั้งที่เป็นชายและหญิง รายงานว่า ได้รับความรู้จากทางบ้าน ร้อยละ 6.73 และ 7.17 ขณะที่รายงานว่าได้รับจากวัดและโรงเรียน ร่วมกัน ร้อยละ 71.38 และ 73.99 ในนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ซึ่งการที่เด็กได้รับการ ปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัวไม่ครอบคลุมเพียงพออาจเป็นการเปิดช่องทางให้ ปัจจัยอื่นๆ เข้ามาแทรกซ้อนส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่แตกต่างกัน และเนื่องด้วย พัฒนาการตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น สิ่งที่เด็กในช่วง วัยนี้ต้องการมากที่สุดคือ ความรู้สึกว่าตนเองมีอิสระเป็นตัวของตัวเองเพื่อแสดงว่าตนเองพร้อม ที่จะเป็นผู้ใหญ่และรับผิดชอบตนเองได้ ดังนั้นการตัดสินใจหรือการกระทำสิ่งใด มักขึ้นกับความ ชอบและความสนใจของตนเอง ในขณะที่โอกาสในการเรียนรู้ในเรื่องลักษณะทางพุทธศาสนาและ พฤติกรรมทางเพศอาจมาจากความจริงสื่อต่างๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์และวิทยุจะเข้ามามีอิทธิพล อย่างมากต่อคนในสังคมปัจจุบัน สามารถจะทำให้คนเชื่ออย่างไรหรือชักนำคนก็ได้ จะยกย่องใคร หรือจะทำลายใครก็ได้ทั้งนั้น แต่ปัจจุบันกลับพบว่าสื่อต่างๆ ไม่สามารถจะเป็นสื่อธรรมะให้กับ ประชาชนอย่างแท้จริงได้ สอดคล้องจากผลการศึกษาของ สมคิด เหลาฉลาด (2542 : 169) ที่พบว่าสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องบุญและบาปของนักเรียนน้อยมาก แสดงว่าการ เผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาโดยผ่านทางสื่อยังมีน้อยหรือสื่อต่างๆ ยังไม่ค่อยเห็นความ สำคัญในเรื่องนี้มากนัก โดยมักจะมุ่งทางด้านการตลาดเป็นหลักใหญ่ เพราะพบว่าคนส่วนใหญ่ ชอบบันเทิงมากกว่าศาสนา บางครั้งดูเหมือนว่าสื่อในปัจจุบันจะมีอิทธิพลยั่วให้เด็กและเยาวชน มั่วเมากับสิ่งยั่วชวนต่าง ๆ จนเป็นเหตุให้ประพฤติดิตีธรรมมากขึ้น

การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานข้อ 7 ว่านักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน เพราะในสังคมไทยพุทธศาสนาได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกแห่งทุกมุม เรียกได้ว่าประชาชนไทยยึดถือคำสั่งสอน ค่านิยม ความเชื่อ และหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดยเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพุทธศาสนาจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมอยู่ในระเบียบของสังคมและยังเป็นการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีจริยธรรมสูงด้วย ด้วยเหตุที่คำสั่งสอนในพุทธศาสนาเป็นมาตรการที่สำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ศาสนาจึงอยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไปและรวมไปถึงกระบวนการในการปลูกฝังหรือถ่ายทอดทางศาสนาอีกด้วย ซึ่งวิธีการปลูกฝังทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยอาศัยหน่วยงานสังคมคือโรงเรียนร่วมกันในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในนักเรียน ซึ่งเป้าหมายของศาสนา คือ การนำคำสั่งสอนของศาสดาไปบอกเล่าอบรมสั่งสอน ให้ศาสนิกชนได้ฉลาดขึ้น หุตาสว่างขึ้น ไม่เดินหลงทาง โดยนำตนเองลงสู่ที่ต่ำ ด้วยความไม่รู้ ซึ่งรากฐานแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศอยู่ที่การศึกษา แม้เราจะมุ่งมั่นในการปฏิรูปทางการเมืองและทางเศรษฐกิจอย่างไรก็แล้ว ก็มิอาจบรรลุเป้าหมายได้หากขาดซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและคุณธรรม (ไตรรงค์ สุวรรณคีรี. 2540 : 14) ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรจะเป็นแหล่งที่สอนให้บุคคลประกอบด้วยคุณธรรม เพื่อการเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่า มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540 : 1-25) กล่าวว่า การมีสังคมที่พึงปรารถนาคือการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสุข ก็โดยการฝึกการสนใจใฝ่รู้ การควบคุมตน ความรับผิดชอบ มีเหตุผล ซื่อสัตย์ และขยัน ด้วยการจัดการศึกษาตามสภาพความเป็นจริง โดยออกแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน กิจกรรม ให้เหมาะสมกับการเสริมสร้างศักยภาพของแต่ละบุคคล เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถหรือความเก่ง ความถนัดและความสนใจแตกต่างกัน และปัจจัยที่ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนก็คือ การสร้างบรรยากาศให้โรงเรียนสะอาดร่มรื่นน่าอยู่ ครูต้องสอนดีและใจดี มีกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อนต้องมีความเอื้อเฟื้อช่วยช่วยเหลือ สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กอยากมาเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอน วิธีการสอน องค์ประกอบของการเรียนรู้หลักธรรมและคุณธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนไว้ เพราะในปัจจุบันการศึกษากำลังก้าวหน้ามาก การรับรู้ตามหลักสูตร เป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกสรรแล้วตามสมควรแก่วัยแก่สมัย ดังนั้นการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน จึงหมายถึงการนำหลักธรรมซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล ในแต่ละวันซึ่งขึ้นอยู่กับเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์หรือปัจจัยต่างๆ ที่

ประกอบกันขึ้นในแต่ละวัน โดยที่การประยุกต์ธรรมะของพระพุทธศาสนาเพื่อให้เข้ากับระบบการศึกษาในปัจจุบัน ควรต้องให้ความสำคัญกับวิชาพุทธศาสนา ครูที่สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจใน เนื้อหาวิชาอย่างแท้จริง และครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาหรือ จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรม (นรา ตรีธัญญา. 2543 : 11) ประกอบกับการที่บุคคลจะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และระบบการศึกษาได้นั้น อันดับแรกจะต้องมีความเข้าใจหลักธรรมอย่างซาบซึ้งและสามารถนำหลักธรรมนั้นมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้เพราะการรู้จักใช้ธรรมะแก้ไขถูกกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นจะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจากผลการศึกษาครั้งนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่เด็กนักเรียนนับถือศาสนาพุทธ ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนที่มีหลักสูตรการศึกษาที่รัฐบาลจัดให้ แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนในเนื้อหาหลักธรรมทางพุทธศาสนา แล้วสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับการมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมได้เป็นอย่างดี ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียน ทำให้นักเรียนรับรู้ตระหนักถึงคุณค่าภายในของพุทธศาสนาที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ โดยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนนั้นก่อให้เกิดความเชื่อทางพุทธศาสนาและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาในพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม เพราะผู้ที่มีความเชื่อทางพุทธศาสนาจะมีการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาและจะนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประกอบการเลืกตัดสินใจกระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับหลักความเชื่อและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วย เช่น การใช้เวลาว่าง การพักผ่อน และการคบหาเพื่อน (งามดา วนันทานนท์. 2536 : 31) และสอดคล้องกับการวิจัยของ แสงระวี เทพรอด (2543 : 115) ที่พบว่า การดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนวัยรุ่น ในจังหวัดปทุมธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P\text{-value} < .001$ ($r = .5080$) โดยนักเรียนพิจารณาแล้วว่าตนเองได้ค้นพบตัวเองที่แท้จริง ค้นพบสิ่งที่ดีมีคุณค่า และพึงนำไปปฏิบัติเพื่อขจัดความชั่ว สร้างความดีให้เกิดขึ้น สามารถพิจารณาเหตุของการกระทำที่จะต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปราศจากความโลภ โกรธ หลง และไข่มโนธรรมความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ประกอบการตัดสินใจก่อนลงมือและหลังการกระทำ โดยรับรู้ถึงผลการกระทำว่าจะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง สังคมส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนรา ตรีธัญญา (2543 : 50) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ นำหลักธรรมวิชาพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมากที่สุดคือร้อยละ 57.80 และสอดคล้องกับวรรณะ กวางสูงเนิน (2534 : 122) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการนำความรู้วิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรสาคร ที่พบว่า ความสามารถในการนำความรู้วิชาพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนอยู่ในระดับสูงคือร้อยละ 87.70 และอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังลักษณะพุทธศาสนาจากโรงเรียนมีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสม อาจเป็นเพราะ

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย และนักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธอยู่แล้ว จึงได้รับการปลูกฝังหลักความเชื่อเรื่องหลักคำสอนทางพุทธศาสนาจากการเลี้ยงดู รวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมทางพุทธศาสนา จึงซึมซับหลักธรรมทางพุทธศาสนาไว้ตั้งแต่เด็กและเมื่อเข้าโรงเรียนก็ได้ ศึกษาเนื้อหาหลักธรรมวิชาพุทธศาสนาเพิ่มเติม จากการศึกษา ระดับประถมจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จนทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่จากการศึกษายังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมด้านอื่นๆ เช่น งามตา วรินทร์านนท์ (2536 : 29) ที่พบว่านักศึกษาที่ตระหนักถึงคุณค่าภายในของศาสนามีการกระทำทุจริตน้อยกว่านักศึกษาที่ตระหนักถึงคุณค่าภายนอกศาสนา นอกจากนี้ สุริยะ พันธุ์ดี (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การถ่ายทอดทางพุทธศาสนาในโรงเรียนกับจิตลักษณะและพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนมัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน มีความเชื่อทางพุทธศาสนามากกว่า มีการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนามากกว่า รับรู้คุณค่าของศาสนามากกว่า และมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมากกว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ทางพุทธศาสนาน้อยกว่าจากโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ในโรงเรียนที่มีครูเป็นแบบอย่างที่ดีทางพุทธศาสนามากนั้น นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่านักเรียนที่มีครูเป็นแบบอย่างทางพุทธศาสนา น้อย และงานวิจัยของพูนฤดี สุวรรณพันธุ์ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาอิทธิพลของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จากโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ส่งเสริมพุทธศาสนามาก เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีกว่า มีพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมากกว่าและมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยกว่ากลุ่มอื่น และมีงานวิจัยของ บุญกอบ วิสมิตะนันท์ (2527 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักเรียนในโรงเรียนในเขตวัดมีแนวโน้มว่าจะมีธรรมจริยาดีกว่านักเรียนที่เรียนนอกวัด เช่น สติสัมปชัญญะดีกว่า และการรับรู้เกี่ยวกับการสั่งสอนฝึกอบรมของครูมากกว่า และจากการศึกษาของ แสงระวี เทพรอด (2543 : 113-114) ที่พบว่านักเรียนวัยรุ่น ในจังหวัดปทุมธานี ที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจาก โรงเรียนสูงนักเรียนจะมีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูงด้วย และการได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาของนักเรียนวัยรุ่น ในจังหวัดปทุมธานี และเป็นผลมาจากการได้รับการปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อทางพุทธศาสนาและการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาและ นักเรียนที่มีความเชื่อและการดำเนินชีวิตทางพุทธศาสนาสูงจะมีพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดสูงด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สปิีก้า และคณะ (Spika et. al. 1985 : unpagged) ที่พบว่า ความเข้มแข็งของความเชื่อและพฤติกรรมทางศาสนามีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้สารเสพติดทุกประเภท ซึ่งหมายถึงการมีพฤติกรรมป้องกันสารเสพติดที่ดีนั่นเอง จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การได้รับ

การปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียนทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทางจิตใจ รู้จักยับยั้งชั่งใจตนเองมิให้กระทำในสิ่งที่ผิดต่อหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ทำให้คาดหมายได้ว่านักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมในระดับมากด้วย

ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศ

ตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ 7 ตัวแปร ได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 วิถีชีวิตแบบพุทธ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สรุปได้ว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน และวิถีชีวิตแบบพุทธ โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ร้อยละ 11.30 การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เป็นตัวแปรแรกที่สามารถทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และสามารถทำนายได้ เพราะศีล 5 เป็นเรื่องที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์ คนกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุล ทำให้คนแตกต่างจากสัตว์ คือ คนจึงต้องมีคุณธรรม คือมีศีล 5 ถือว่าศีล 5 เป็นจุดเริ่มต้นขั้นพื้นฐานในกระบวนการศึกษาและพัฒนามนุษย์ เพราะการปฏิบัติตามหลักศีล 5 สะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ในการกระทำ หรือดเว้นกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ เมื่อต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ การรักษาศีล 5 อยู่เป็นนิตย์ เป็นการรู้หลักของการครองตนเองในการดำเนินชีวิต เพื่อป้องกันปัญหาที่เกี่ยวกับตนเอง และสามารถทำได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ดังนั้น การปฏิบัติตามศีล 5 คือ การละเว้นจากเหตุอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท การมีศีล 5 โดยมุ่งหวังให้ผู้ปฏิบัติเป็นผู้มีสติ ไม่ประมาท รักษาสติของตนเองไม่ให้หลง จึงอาจกล่าวได้ว่า เพราะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมากเท่าใด พฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมควรจะอยู่ในระดับมากด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เมื่อเพิ่มเข้าไปเป็นตัวแปรอันดับที่สองสามารถเพิ่มอำนาจในการร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศได้ สอดคล้องกับประพจน์ บุญมี (2544 : 112) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี พบว่า ลักษณะมุ่งและควบคุมตนเกี่ยวกับมีเพศสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายในภาพรวม และสอดคล้องกับ อุบล เลี้ยววาริน (2534 : 249-250) ที่พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นตัวทำนายสำคัญตัวแรกของพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพสารเสพติดที่เป็นโทษในกลุ่มเพศชาย และกลุ่มสมรส และพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตยังเป็นตัวทำนายอันดับ

สองของการทำนายพฤติกรรมและการเสพนในกลุ่มเพศหญิง นั่นคือ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ของนักเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถควบคุมตนได้มากขึ้น คือ รู้จักพิจารณาผลดีผลเสีย มีความเชื่อมั่นในเหตุและผลของการตัดสินใจ และการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากผลของการกระทำในปัจจุบัน โดยการศึกษาว่าเหตุ ปัจจัย คืออะไร มีการคิด พิจารณา วางแผน ทำเหตุปัจจัยให้ตรงกับผลที่เราคาดหวัง จึงต้องอาศัยการพัฒนาปัญญา การเรียนรู้หลักธรรมคำสอน และน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ คือ รู้ว่าการทำกรรมดีย่อมเกิดจากทำดี ถ้าเราไม่ต้องการผลชั่วเราก็ไม่ทำชั่ว เช่นเดียวกับพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ถ้าเรารู้ว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งกระทบต่อชีวิตของตนเองและบุคคลรอบข้าง เราไม่ทำพฤติกรรมนั้น โดยเรารู้สึกในควมมีคุณค่าของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ ความต้องการของตนเอง อดได้ รอได้กับปัจจุบัน เพื่อผลดีที่จะเกิดในอนาคต มีความคิดเตรียมพร้อม วางแผน วางโครงการ ที่มีความสำคัญคือชีวิตเอาไว้ล่วงหน้า เรียนรู้การใช้ชีวิตว่าจะอยู่อย่างไร หรือรู้จักความทุกข์ ความไม่สมหวัง อดทนต่อความยากลำบาก เพื่อจุดมุ่งหมายทางอนาคต จะทำให้เด็กมีความมั่นคงทางอารมณ์สูง มีการดำเนินชีวิตเหมาะสม และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตข้างหน้าด้วย

วิถีชีวิตแบบพุทธ เป็นตัวแปรอันดับ 2 สามารถเพิ่มการทำนายพฤติกรรมทางเพศได้ จากผลการวิจัยย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ประการหนึ่ง เพราะวิถีชีวิตแบบพุทธเป็นภาพสะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในปัจจุบัน โดยยึดแนวทางคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้สัมผัสสอดคล้องกับตนเอง ทำให้บุคคลมีความสุขจากการใช้ชีวิตเหมาะสมตามครรลองครองธรรม รู้จักมองโลกและใช้ชีวิตตามความเป็นจริง การมีธรรมะมาเป็นแนวทางดำเนินชีวิตก็คือเอาธรรมะมาช่วยให้เดินทางชีวิตที่ถูกต้อง เกิดประโยชน์อยู่กับความเป็นจริงตามธรรมชาติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา มนุษย์มีอิสรภาพ เมื่อเป็นใหญ่ในชีวิตของตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้จริง คือพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจของตนเอง พัฒนาปัญญา จนกระทั่งทำให้ตนเองเป็นได้ในสิ่งที่ดีที่สุด สามารถเข้าถึงหรืออยู่ในภาวะที่ดีที่สุดได้โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งจัดการภายนอก ดังนั้นการเกิดพฤติกรรมทางเพศ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้นหามีตัวกำหนดอะไรบ้างที่บุคคลเชื่อ คิด และรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง และสิ่งที่เขาเชื่อ คิด และรู้สึกนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับตนเองอย่างไร พฤติกรรมทางเพศเกี่ยวข้องกับแง่มุมของแบบแผนวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมให้บุคคลประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ไม่มีตัวแปรใดในปัจจัยการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การได้รับการปลูกฝังลักษณะพุทธศาสนาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น แต่พฤติกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นจากลักษณะทางพุทธศาสนา และจิตลักษณะบางตัวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศได้ แสดงว่าเมื่อนักเรียนมีปัจจัยลักษณะทางพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติตามหลักศีล 5

และวิถีชีวิตแบบพุทธ อยู่ในระดับมากเท่าใด ปัจจัยจิตลักษณะ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ในระดับมากเท่าใด จะเป็นผู้มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมมากขึ้นด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประพจน์ บุญมี (2543 : 140) ที่พบผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตลักษณะกับพฤติกรรมในการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชาย พบว่า ทักษะคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และความเชื่ออำนาจภายในตน ในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานบางส่วน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพย์สุดา จันทรแจ่มหล้า (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้ดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ จำนวน 415 คน อายุระหว่าง 20-65 ปี พบว่า ผู้ดูแลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ได้อย่างเหมาะสมมาก คือ ผู้ดูแลที่มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนามาก และมีวิถีชีวิตแบบพุทธมาก และพบผลการวิจัยอย่างเด่นชัดว่า เมื่อนำตัวแปรจากกลุ่มสถานการณ์ทางสังคม กลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มลักษณะทางพุทธศาสนา และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์รวม 10 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 10 ตัว ร่วมกันสามารถทำนายได้ร้อยละ 58.70 ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งได้มาจากผลการวิจัย และเพื่อให้ได้ความรู้ที่เพิ่มขึ้นสำหรับส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่สูงขึ้นต่อไป สามารถเสนอแนะดังนี้

1. จากการวิจัยทำให้ทราบว่า ในกลุ่มเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จะมีลักษณะทางพุทธศาสนา ได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 กับวิถีชีวิตแบบพุทธ และจิตลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม กับลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน อยู่ในระดับมาก ในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และตัวแปรลักษณะทางพุทธศาสนา 2 ตัว กับจิตลักษณะบางตัว คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมทางเพศได้ถึงร้อยละ 11.30 ดังนั้นจึงควรทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อสร้างแบบการฝึกอบรม รวมทั้งกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างลักษณะต่างๆ เหล่านี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังลักษณะทางจิต ค่านิยมที่ควรประพฤติปฏิบัติแก่เด็กวัยรุ่นในแนวลึก เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก เสริมสร้างความสามารถในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และเตรียมความพร้อมแก่เยาวชนของชาติให้มีความมั่นคงทางอารมณ์

2. จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 วิถีชีวิตแบบพุทธ และลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมทางเพศได้ถึงร้อยละ 11.30 นั่นคือ นักเรียนที่มีการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในระดับมาก วิถีชีวิตแบบพุทธ ในระดับมาก ถ้าต้องการให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสมในระดับมากควรจะต้องมีการพัฒนาให้เป็นผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนอยู่ในระดับมากด้วย ซึ่งสามารถทำการพัฒนาโดยการ

ฝึกควบคุมตนให้รู้จักอดได้รอได้ เลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่าหรือสำคัญกว่าที่จะตามมาภายหลัง

ดังนั้น จึงควรมีการปลูกฝัง อบรมเด็กวัยรุ่น โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ในการสร้างเจตคติและค่านิยม ให้เด็กรู้ เข้าใจ รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมในสังคมในด้านการคบเพื่อน การปฏิบัติตามบทบาททางเพศของตน การเลือกแบบอย่างและมีพฤติกรรมทางเพศที่พึงประสงค์การหลีกเลี่ยงสิ่งที่ล่อแหลม และช่วยต่อการเกิดพฤติกรรมทางเพศไม่ควรแก้วย จะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันให้เด็กได้ใช้ในการป้องกันตนเองจากความเสี่ยงในวัยรุ่นได้

3. ข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้รู้ว่า การนำทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะพฤติกรรมทางเพศ ด้วยเหตุผลว่าสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีหลายด้าน เพราะพฤติกรรมของมนุษย์เป็นเรื่องสลับซับซ้อน และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ อีกมากมายทั้งพฤติกรรมส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม การเข้าใจความคิดพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรมจะช่วยให้สามารถเข้าใจวิจรณ์ญาณในการมองความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ ครอบคลุมทั้งสาเหตุทางจิตใจ และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและกายภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรจิตลักษณะ 3 ตัวแปร เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมทางเพศได้ทั้งหมด ดังที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 23-27) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการพัฒนาทางจิตลักษณะนั้นไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 3 ไปพร้อมกันทีเดียวทั้งหมด เพราะจิตลักษณะส่วนใหญ่จะพัฒนาไปเองตามธรรมชาติ ซึ่งเด็กอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านอื่นๆ ร่วมด้วย และประเด็นที่ได้จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ คือ การทำนายอิทธิพลที่มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมนั้นโดยมีลักษณะทางพุทธศาสนา จิตลักษณะเข้าสมการร่วมทำนาย ทำให้ได้ค่าพยากรณ์ตัวแปรพฤติกรรมทางเพศได้สูงขึ้น ทำให้อำนาจการทำนายพฤติกรรมทางเพศมีความชัดเจนมากขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยต่อไป

4. เมื่อประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงปฏิรูประบบการศึกษา ดังนั้น โรงเรียนควรจะต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาแก่เด็กได้เรียนอย่างมีความสุข และตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น มีการจัดกิจกรรมร่วมกันหลังเลิกเรียน ต้องส่งเสริมให้เด็กมีการแสดงออกจากแรงขับภายในอย่างเหมาะสมและเพียงพอ เช่น การมีสนามกีฬาเพิ่มขึ้น การมีศูนย์ศิลปะ การมีห้องฝึกร้องเพลง เพื่อเด็กจะได้แสดงพลังสร้างสรรค์ตามสิ่งที่ตนสนใจ

5. รมรณรงค์ เสริมสร้างค่านิยมที่ถูกต้องโดยนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนและป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงปรารถนา ให้ถูกต้อง เหมาะสม ในเรื่อง ความพอใจในคู่ครองของตน การไม่เสพ

สุรา ของมีเมา ยาเสพติด การไม่ประพฤติในกาม ในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน เพื่อลดปัจจัยเสี่ยง และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กเกิดตนเองอย่างมีสติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการศึกษจะอยู่ในวงจำกัดเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในกลุ่มประชากรที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จนถึงระดับอุดมศึกษา เนื่องจากกลุ่มของนักเรียนเหล่านี้จัดว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่น และเป็นกลุ่มที่ได้ชื่อว่าเป็นเยาวชนของชาติ เพื่อให้ผลการศึกษได้ข้อมูลครอบคลุมทุกกลุ่มอายุโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและวัยรุ่นตอนปลาย

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมประกอบ เพื่อช่วยขยายกรอบทัศนะในการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เป็นเหตุและที่สนับสนุนอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนต่อไป

3. จากการศึกษาครั้ง พบว่า ยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่ยังไม่สามารถทำนายผลพฤติกรรมทางเพศในครั้งนี้ได้ ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องและส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศ เช่น ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว จึงควรมีการศึกษาต่อเนื่องอีกในการวิจัยครั้งต่อไป

4. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านพฤติกรรมทางเพศในกรณีพิเศษกับกลุ่มเสี่ยง เช่น วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ โดยมีข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบให้เพียงพอ โดยมุ่งรักษาความลับเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ โดยอาจเลือกวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการสัมภาษณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตอบให้ความร่วมมือกับรายละเอียดได้มากขึ้น

5. ควรมีการศึกษาต่อเนื่อง โดยนำผลการศึกษาไปทดลองใช้กับโปรแกรมสุขศึกษา ประกอบกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเรื่องเพศ ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะในห้องเรียน โดยเขียนนโยบายเชิงรุก ในการสร้างค่านิยม เจตคติ และจิตสำนึกที่ดีเหมาะสมในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ

6. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีจิตลักษณะที่สำคัญได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุม และความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพ ซึ่งผลการวิจัยที่พบยังไม่เพียงพอ จะทำให้ทราบในรายละเอียดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ดังนั้นการวิจัยต่อไปที่จะใช้ตัวแปรนี้จึงควรศึกษาให้ลึกในรายละเอียด และส่งเสริมให้มีการพัฒนา หรือวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อผลการวิจัยที่ครอบคลุมและละเอียดลึกซึ้ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองระบาด กระทรวงสาธารณสุข. (2540, พฤษภาคม). "ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงเฉพาะพื้นที่รอบที่ 2 ในประเทศไทย," ใน *รายงานการเฝ้าระวังประจำเดือน*. 28(18).
- กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. (2543). เรื่องเอดส์ แหล่งที่มา : <http://www.moph.go.th> สถานการณ์เอดส์ประเทศไทย. 15 มกราคม 2543.
- กัณฑ์เทศ เทศแก้ว. (2543). *พุทธธรรมกับพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน : กรณีศึกษาทัศนคติของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กาญจนา ปญฺญุทธ. (2541). *ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและอำนาจแห่งตนในการควบคุมทางสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ สด.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา สุรวาจากุล. (2543). *การเปรียบเทียบการตัดสินใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมชายรักร่วมเพศระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กุหลาบ รัตนสังขธรรม และคณะ. (2540). *รายงานการวิจัยเรื่อง สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนในระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 65.
- ขวัญชนก ศิริวัฒนกาญจน์. (2541). *พฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายการมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนหญิงโสด ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การเจริญพันธุ์และการวางแผนประชากร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- งามตา วนินทานนท์. (2530). *ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิถัมมารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 50. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2538, พฤศจิกายน). "การวัดลักษณะทางพุทธศาสนาด้วยวิธีมาตราประเมินค่ารวมค่า," ใน *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 2(1) : 65-74.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2527). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพัฒนาเด็กและการเลี้ยงดูหน่วยที่ 8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. กรุงเทพฯ : ชนวนพิมพ์.

- จรรยา เศรษฐบุตร. (2536). *ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลภายในครอบครัวและอิทธิพลภายนอกครอบครัวต่อค่านิยมทางเพศของหญิงวัยรุ่นในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์*. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2543). *สุขภาพคนไทยปี พ.ศ. 2543 : สถานะสุขภาพคนไทย*. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- จินตนา บิลมาศ, และคนอื่นๆ. (2529). *รายงานวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2534). *รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของประชาชนคนไทยภาคกลาง*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรวัดนา มั่นยืน. (2536). *ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาและลักษณะทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุฬารัตน์ ห้าวหาญ. (2539). *พฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนวัยรุ่นชาย ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การเจริญพันธุ์และการวางแผนประชากร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ พวงทอง. (2540). *การศึกษาความสอดคล้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา กับการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น*. ปริญญาโท กศ.ม. (ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2530). *ลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการบวชในพุทธศาสนาของชาวไทยในภาคใต้*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 43. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์, สุรีย์ กาญจนวงศ์ และจารุณี นะวีโรจน์. (2524). *เพศศึกษาแผนใหม่*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชูลีพร อินทรไพบูลย์. (2536). *ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมในเรื่องเพศของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การเจริญพันธุ์และการวางแผนประชากร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โชติ จิตแสง. (2541). *คุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในทัศนะนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตติวรรณ สุกใส. (2541). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมคุณธรรมทางพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสมุทรปราการ*. ภาคนิพนธ์ สค.ม. (การจัดโครงการ สวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐวดี วิถีธรรม. (2539). *ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. (2520). "จริยธรรมของเยาวชนไทย." ใน *รายงานการวิจัยฉบับที่ 21*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์เล่มที่ 2 จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น*. รายงานวิจัยฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินท์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์. (2528). *ปัจจัยทางจิตทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินท์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. (2529). *การควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย*. รายงานวิจัยฉบับที่ 40. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2530). *ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2532, เดือนมิถุนายน). การวัดและการวิจัยทัศนคติที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ," *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 1(3) : 62-81.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และงามตา วนินทานนท์. (2536). *ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวที่มีภาวะเสี่ยง*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันสถาบันบัณฑิตพัฒนศึกษาศาสตร์.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2539). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*.
กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันสถาบันบัณฑิตพัฒนศึกษา
ศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และคณะ. (2540). *ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของ
คนไทย : การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบัน
พัฒนาบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดุษฎิโยเหลา, อภิญาญา โพธิ์ศรีทอง, และปริญญา ณ วันจันทร์. (2538). *ความสัมพันธ์เชิง
สาเหตุระหว่างลักษณะทางพุทธศาสนา ลักษณะทางจิต และผลการปฏิบัติงานตาม
หน้าที่ของครูและพยาบาล*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 43. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดือนดำดี. (2532). *ศาสนาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : มหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- ไตรรงค์ สุวรรณคีรี. (2540, พฤษภาคม). "วัยรุ่นกับศาสนา" ใน *วารสารสกว*. 6(33) : 14.
ถ่ายเอกสาร.
- ทรรศนีย์ วงศ์บา. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกลุ่ม ความเชื่ออำนาจภายใน-
ภายนอกตนด้านสุขภาพ และการรับรู้ถึงความเสี่ยงต่อการเกิดโรค กับพฤติกรรมการ
ป้องกันโรคเอดส์ของทหารเกณฑ์ กองทัพบกที่ 3*. วิทยานิพนธ์ พย.ม.
(พยาบาลศาสตร์). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า. (2544). *ปัจจัยด้านจิตสังคมของผู้ดูแลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมให้
การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ทิพวรรณ ลิ้มสุนันันต์. (2535). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เทิดทูน สุจารี. (2544). *เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองพอก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ร้อยเอ็ด รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ธานี กลิ่นเกษร. (2537). *ผลของการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาหิริ-โอตตัปปะและ
ทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นกลีกร สุขถิ่นไทย. (2527). *ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขนต่อพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2545). *ว่าด้วย "เพศ" ความคิด ตัวตน และอคติทางเพศ ผู้หญิง เกย์ เพศศึกษา และกามารมณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มติชน.
- นิภา อินทนิล. (2545). *ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการขับขี่รถยนต์ของพนักงานขับรถประจำโรงพยาบาลชุมชน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิมิตร มั่งมีทรัพย์. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิรมล เมืองโสม. (2543). *วัฒนธรรมทางเพศ การรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงเขตเมือง : กรณีจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นุชนารถ ขำขยัน. (2543). *ความเข้าใจวัฒนธรรมทางเพศในการป้องกันเอดส์ของวัยรุ่น : กรณีศึกษาในวัยรุ่นที่อยู่ในชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- บุญน้อม มุ่งงาม. (2533). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของครู*. วิทยานิพนธ์ พศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเลิศ คำดี. (2543). *ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางของศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ปรองชน พูลสวัสดิ์. (2531). *การสร้างแบบทดสอบวัดเบญศีลสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6*.
 ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษาและจิตวิทยา). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). *ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*.
 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พีระพัทธนา.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวีน สุวรรณ. (2532). *พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและ
 สุขศึกษา*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ประกาศรี สีหอำไพ. (2539). *อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทย
 ของนักเรียนโรงเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา*. โครงการวิจัยเงินทุนจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัยเฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี. ถ่าย
 เอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2534, สิงหาคม). "มองชีวิต" ใน *นิตยสารรักลูก*. 9(103) : 219.
- ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. (2534). *ลักษณะจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น*.
 ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนม เกตุมาน. (2535). *สุขใจกับลูกวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิง.
- พรทิพย์ เจนจริยนนท์. (2542). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยม
 ศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดตรัง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรสวรรค์ พิมพ์านิตย์. (2538). *การสร้างแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมวิชามนุษย์กับ
 การใช้เหตุผลและจริยธรรม (มท 102) สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- _____. (2533). *ศาสนาและเยาวชน*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- _____. (2537). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*.
 พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- _____. (2536). *พุทธศาสนากับการพัฒนาคน (จะพัฒนาคน อย่างไร)*. กรุงเทพฯ :
 สหธรรมิก.
- _____. (2544). *วาทะธรรมเพื่อการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

- พระมหาไพบูลย์ แก้วเขียว. (2541). *พุทธจริยธรรมกับการดื่มสุราของชาวไทยพุทธ ศึกษาเฉพาะกรณีชาวไทยพุทธในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาวิระ ภูมิเมือง. (2539). *พุทธธรรมกับปัญหาการทำแท้ง : ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของพุทธศาสนิกชนในเขตสุขภาพิบาลพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร กับชุมชนพาหุรัด กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- _____. (2543). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พะเยาว์ ตะละเต็ม. (2538). *ตัวแบบสมมุติฐานการยอมรับเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2535). *คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :ธรรมสภา.
- พูนฤดี สุวรรณพันธ์. (2537). *ปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนศึกษาศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข ประจณปัจจนึก, และอ้อมเดือน สดมณี. (2529). *รายงานการวิจัยค่านิยมของชาวจีนชาวไทย : เปรียบเทียบค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบประเพณี*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มธุรส ชำนาญทัศน์. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจจะประพฤติตนตามหลักสัปปริสธรรม ของบุตรวัยรุ่นกับความประพฤติตามหลักสัปปริสธรรมของมารดาตามการรับรู้ของบุตร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนทกานต์ ทรัพย์แก้ว. (2543). *การศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มีชัย. (2545). *Sex*. กรุงเทพฯ : ประกรกิจ.
- ยินดี อิสสระโชติ. (2538). *รายงานการวิจัยเรื่อง ความรู้สึก ความเชื่อ และการปฏิบัติของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ต่อศีล และวินัยทางพุทธศาสตร์ เป็นปัจจัยต่อต้านภัยเอดส์ จังหวัดสงขลา*. กรมควบคุมโรคติดต่อ. ถ่ายเอกสาร.

- รวีวรรณ ศรีเพ็ญ และ ภัสพร ขำวิชา. (2544, พฤษภาคม). "ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ," ใน *วชิรเวชสาร*. 45(2) : 137-144.
- รัตนา ประเสริฐสม. (2526). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนประถมศึกษา*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (ศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ละอองทิพย์ พลานุกาพ. (2532). *สุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2524). *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของคนไทย*. รายงานวิจัยฉบับที่ 37. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. (2530). *บทบาทของครอบครัวในการป้องกันยาเสพติด*. รายงานวิจัยฉบับที่ 37. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณะ กวางสูงเนิน. (2534). *การศึกษาความสามารถในการนำความรู้วิชาพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาศาสตร์-การสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2527). *จิตวิทยาพุทธศาสนา*. ภาควิชามนุษย์วิทยา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วันทนีย์ วิชัยคำ. (2515). *ทัศนคติต่างคณะวิชาและต่างชั้นที่มีต่อพุทธศาสนา*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชุดา มาตันบุญ. (2544). *ชีวิตหลังเที่ยงคืน เบื้องหลังวัยระเริงของนกน้อยหัดบิน*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). "คำเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้," *ข่าวสารการวิจัยการศึกษา*. 18 (3) : 9.
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสฐียพงษ์ วรรณปก. (2533). *ส 049 พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วิทยา นาควัชระ. (2531). "การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น," ใน *เอกสารประกอบการสอนชุดพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู*. หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ประชาชน.

- ศักดิ์ชัย นิธิภูว. (2531). *ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัด กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ศิริพร แยมนิล. (2530). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับ อายุ และการศึกษาของคนไทย. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- สกล เทียงแท้. (2525). *ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็ก ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- สนิท สมักรการ. (2539). *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย วิเคราะห์เชิงสังคม-มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.*
- สมคิด เหลาฉลาด. (2542). *ความเชื่อเรื่องบุญและบาปกับพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ พช.ม. (พัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สำรวย วรเดชะคงคา. *ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของ นักเรียนที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง หนองแขม , กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- สุชา จันทรเอม. (2527). *จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.*
- _____. (2539). *จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.*
- _____. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.*
- สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร (2531). *เพศศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.*
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2538, เดือนเมษายน-มิถุนายน). "คุณลักษณะพิเศษแห่งพุทธศาสนา." *วารสารไทย. 15(1) : 10.*
- _____. (2540). *วัฒนธรรมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหามงกุฎราชวิทยาลัย.*
- สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. (2539). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย เอส พี เอส เอส. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สุนทรী โคมิน และสนิท สมักรการ. (2522). *ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*

- สุพรรณิ จินตะนัย. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีวศึกษา จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิทยาการระบาด*. 7(2) : 43-45.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต*. ปรินทิพนิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพงษ์ ชูเดช และอนิสรา จรัสศรี. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะที่สำคัญของนักศึกษา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ*. กรุงเทพฯ : สายวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุรศักดิ์ เอื้อมเก็บ. (2541). *ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยของนักศึกษามหาวิทยาลัย*. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2524). *การปลูกฝังค่านิยม*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์. _____ . (2539). *ธรรมะสู่ชีวิต*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- เสน่ห์ จามริก. (2542). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย : บทวิเคราะห์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไฉไล.
- แสวง ทวีคุณ. (2538). *การฝึกเพื่อเสริมสร้างลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา*. ปรินทิพนิพนธ์ วท.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โสภา สปีลมันน์. (2536). *การศึกษาความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลทั่วไปของบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับโรคเอดส์ของบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ของผู้ป่วยโรคเอดส์ของครอบครัวผู้ป่วยโรคเอดส์ต่อคำว่า "เอดส์" และต่อ "ผู้ป่วยโรคเอดส์"*. กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อดิรัตน์ วัฒนไพลิน. (2539). *อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมต่อกระบวนการปรับตัวของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ไม่แสดงอาการ : การศึกษาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร*. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อนิสรา จรัสศรี. (2541). *ลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม*
การพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงาน
การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรชุน (นามแฝง). (2536, มีนาคม-เมษายน). "คนรุ่นใหม่กับจริยธรรมทางเพศในสังคมไทย,"
ใน เศรษฐกรรม. 3(14) : 21-22;45-48.
- อรสม สุทธิสาคร. (2545). *เด็กพันธุ์ใหม่...วัย X Click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคปี ๒000.*
 พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี.
- อ้อมเดือน สดมณี. (2536). *ผลของการศึกษาอบรมทางพุทธ พฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะ*
และประสิทธิภาพของครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี คติอนุรักษ์. (2535). *พฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของนักศึกษาชาย*
วิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(วิจัยประชากรและสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.
- อัญมณี สมด้ว. (2544). *การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับการอบรม*
สั่งสอนลูกเรื่องทางเพศ และการคบเพื่อนต่างเพศ : ศึกษาเฉพาะครอบครัวของ
นักเรียนหญิงในโรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี. สารนิพนธ์ สส.ม. สมุทรปราการ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร วงศ์ใหญ่. (2542). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความทันสมัยของพ่อแม่ การอบรม*
เลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพและลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อ
พฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียนชายเขาเผ่าเย้า ในระดับประถม
ศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาโรงเรียน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- อุบล เลี้ยววาริณ. (2534). *ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพ*
ของผู้ปฏิบัติงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษา
ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2542). *รายงานวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกอบรมตามแนวพุทธต่อจิตลักษณะและ*
ลักษณะทางพุทธของบุคคลในวัยผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. (2538). *ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เสี่ยง*
ของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.

- Burket, S.R., & Warren, B.O. (1987). *Religiosity, Peer associations, and adolescent marijuana use : a panel study of underlying causal structures*. 25(1) : 109-130.
- Cline, V.B. & Richards, J.M. Jr. (1965). "A factor-analytic study of religious belief and behavior," *Journal of Personality and Social Psychology*. 1(6) : 569-578.
- Dyer, Everett D. (1983). *Courtship Marriage, and Family : American Style*. Illinois : The Dorsey Press, Inc.
- Klanger, B., Tyden, T. and Ruusavaara, L. (1993, September). "Sexual behavior among adolescents in Upsala, Sweden," in *Journal Adolescents Health*. 14(1) : 468-474.
- Kohlberg, L. "Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach," in *Moral Development and Behavior*. p. 29-53. New York : Holt Rinehart and Winston, 1976.
- _____. (October, 1975) "Moral Education for a Society in Moral Transition," *Journal of Educational Leadership*. 33(1) : 52-53.
- Levey, S.R, et al. (1995, May). "Correlates of HIV Risk among Young Adolescents in a Large Metropolitan Midwestern Epconter," In *Journal of School Health*. 65(4) : 28-32.
- Michel, W. (1974). "Processes in delay of gratification," in Berkowitz, L. *Advances in Experimental Social Psychology*. V. 7. p. 249-293. New York : Academic Press.
- Papham, W.J. (1993). *Wanted AIDS education that works*. Phi Delta Kappan. 74(7) : 559-562.
- Richards, P.S. (1991). "The relation between conservative religious ideology and principled moral reasoning : A review, " *Review of Religious Research*. 32(4) : 359-368.
- Robinson, Charles Loe. (1971, August). "Future Time Perspective in Non-Incarcerated Juvenile Delinquents," *Dissertation Abstracts International*. 32(2) : 1125-B.
- Rosenstock, Irwin M. (1974a, Winter). "Historical Origins of the Health Belief Model," *Health Education Monographs*. 2(4) : 328-335.
- _____. (1974b, Winter). "The Health Belief Model and Preventive Health Behavior," *Health Education Monographs*. 2(4) : 355-386.

- Rosenstock, Irwin M., Strecher, Victor J. and Becker, Marshall H. (1988a, Summer). "Social Learning Theory and Health Belief Model," *Health Education Quarterly*. 15(2) : 175-183.
- Rotter, Julian B. (1966). "Generalized Expectancies for Internal Versus External control of Reinforcement," *Psychological Monographs : General and Applied*. 80(1) : 609.
- Scheier, M.F., & Carver, C.S. (1988). "A model of behavior Self-regulation : translating intention into action, " in L. Berkowitz, L. *Advances in Experimental Social Psychology*. V. 21. p. 303-346. New York : Academic Press
- Sear, R.R., Maccoby, E.E., & Levin, H. (1957). *Patterns of child Rearing*. Evanston Illinois : Row Peterson, Inc.
- Shafer, M.A. & C.B. Boyer, (1991, November). "Psychosocial and behavior Factors Associated with Risk of Sexually Transmitted Disease Including Human Immunodeficiency Virus Infection, Among Urban High School Students," *Journal of Pediatrics*. 499(5) : 823-833.
- Sicard, J.M., et al. (1992, March). "The Evaluation of Sexual Behavior and Knowledge of AIDS in the School of Burkina Faso : A Knowledge Attitude and Practice," in *Am-Social Medicine Journal*. 72 (285) : 63-72.
- Tisler, K.G. (1988). "Psychological aspects of temporal dominance during adolescence," *Psychological Report*. 61 : 647-654.
- Wiley, D.C., et al. (1997). "Using the youth risk behavior survey to compare risk behaviors of Texas High School and College Students," in *Journal of School Health*. 67(2) : 45-49.
- World Health Organization. (1997). *World Health Report Bridging the Gaps*. World Health Report, Switzerland : 69.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ราชนันท์ บุญธิมา	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐิน	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา ศิริเจริญวงศ์	ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์ภัสพร ขำวิชา	ภาควิชาอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์
วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

240

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 5726, 5644

ที่ ทบ 1012/ ๔๔๔๐

วันที่ 15 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะพลศึกษา

เนื่องด้วย นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมากร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ เรือโทอาจารย์ไพบุลย์ อ่อนมั่ง และ อาจารย์กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐสิน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมากร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

241

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทบ 1012/๔๖๔1

วันที่ 5 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งกาญจน์ กาญเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมากร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ราชันย์ บุญธิมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกิ่งกาญจน์ กาญเจริญ ซึ่งจะประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมากร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

15 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งกาญจน์ กบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมาภรณ์ และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา ศิริเจริญวงศ์ และ อาจารย์ภัสพร จำวิชา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวกิ่งกาญจน์ กบเครือ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726,5644

ที่ ทม 1012/ 8623

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์ดวงเดือน พันธุมนาวิน

เนื่องจาก นางสาวกิงกาญจน์ ภายเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทาง
 เพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร"
 โดยมี รองศาสตราจารย์นายแพทย์ มัชฌมากร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุม
 การทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอใช้ แบบวัดทางพุทธศาสนา เรื่อง ความเชื่อและ
 การปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต (2540) แบบวัดวิถีชีวิตแบบพุทธใน
 การดำรงชีวิตและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต การทำงาน และจริยธรรมของคนไทย
 (2533) แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมและแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ในรายงานวิจัยฉบับที่ 21 เรื่อง
 จริยธรรมของเยาวชนไทย, 2540 และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมและแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน
 ในรายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่น ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัว
 และทางป้องกัน, 2536 เพื่อนำแบบวัดดังกล่าวไปประกอบการทำปริญญานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ
ได้แบบวัดดังกล่าว ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา
ณ โอกาสนี้ด้วย

6105000

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

[illegible]

Global W
29 W.O. 2545

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต มัธยม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นายแพทย์ มัชฌิมากร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 3 จำนวน 150 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 - มกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหอวัง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกึ่งกาญจน์ กาบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมาบุตร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 3 จำนวน 150 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 - มกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกึ่งกาญจน์ กาบเครือ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมาบุตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นายแพทย์ รัชมามกุล และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 150 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 - มกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนยานนาวาวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นายแพทย์ รัชชมางกูร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 3 จำนวน 150 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 - มกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔๕ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นายแพทย์ รัชชมางกูร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 3 จำนวน 150 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 - มกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ ธันวาคม 2545

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชาธิวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกสุศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” โดยมี รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมางกูร และ อาจารย์บุปผา ปลื้มสำราญ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ นักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 3 จำนวน 150 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนธันวาคม 2545 - มกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกิ่งกาญจน์ กาบเครือ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร มัชฌมางกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ข้าพเจ้า นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ เป็นนิสิตปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางพุทธศาสนา ต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ซึ่งในขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับคัดเลือกกว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมในการตอบแบบสอบถาม

ในการตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านโปรดอ่านคำชี้แจงในการตอบก่อน แล้วจึงอ่านแบบสอบถามอย่างระมัดระวัง ผู้ตอบแต่ละท่านอาจตอบแบบสอบถามได้แตกต่างกันไป แล้วแต่ความคิดเห็นและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แบบสอบถามนี้จึงไม่มีข้อใดถูกหรือผิด จึงขอให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความรู้สึกของท่านอย่างแท้จริง คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในงานวิจัยเท่านั้น ขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบถึงท่านเป็นการส่วนตัว

ในการตอบแบบสอบถามในแต่ละชุด กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ มิฉะนั้นข้อมูลของท่านจะนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
กิงกาญจน์ กาบเครือ
นักศึกษาปริญญาโท วิชาเอก สุขศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง
ของนักเรียนมากที่สุด โปรดตอบทุกข้อ

1. ขณะนี้นักเรียนกำลังเรียนหนังสืออยู่ชั้น
 - ☐ ม.1
 - ☐ ม.2
 - ☐ ม.3
2. ขณะนี้นักเรียนอายุ _____ ปี (ระบุอายุจำนวนเต็ม)
3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
4. นักเรียนนับถือศาสนา
 - ☐ ศาสนาพุทธ ☐ ศาสนาอื่นๆ
5. ปัจจุบันนักเรียนพักอาศัยอยู่กับใคร
 - ☐ บิดามารดา ☐ ผู้ปกครอง
 - ☐ บิดา ☐ ญาติ ☐ มารดา
 - ☐ อื่นๆ ระบุ.....
6. ศาสนาที่บิดามารดานับถือ
 - ☐ ศาสนาพุทธ ☐ ศาสนาอื่นๆ
7. ศาสนาที่ผู้ปกครองนับถือ
 - ☐ ศาสนาพุทธ ☐ ศาสนาอื่นๆ
8. บิดาของนักเรียนจบการศึกษาสูงสุดระดับ
 - ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ☐ อนุปริญญา / ปวส. / เทียบเท่า
 - ☐ปริญญาตรี / เทียบเท่า ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
9. มารดาของนักเรียนจบการศึกษาสูงสุดระดับ
 - ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ☐ อนุปริญญา / ปวส. / เทียบเท่า
 - ☐ปริญญาตรี / เทียบเท่า ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

10. บิดาของนักเรียนประกอบอาชีพ

☐ รับราชการ	☐ ทำงานบริษัทเอกชน
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ ค้าขาย
☐ ประกอบกิจการส่วนตัว	☐ ทำการเกษตร
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

11. มารดาของนักเรียนประกอบอาชีพ

☐ รับราชการ	☐ ทำงานบริษัทเอกชน
☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ ค้าขาย
☐ ประกอบกิจการส่วนตัว	☐ ทำการเกษตร
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

12. รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ

- ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท (โปรดระบุจำนวน โดยประมาณ).....
- ☐ 5,000 – 10,000 บาท
- ☐ 10,000 – 15,000 บาท
- ☐ 15,001 – 20,000 บาท
- ☐ 20,001 – 25,000 บาท
- ☐ มากกว่า 25,000 บาท ขึ้นไป (โปรดระบุจำนวน โดยประมาณ).....

13. ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อเดือน.....บาท (ระบุจำนวนเงิน)

14. ค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของนักเรียนเพียงพอหรือไม่

- ☐ เพียงพอ
- ☐ ไม่เพียงพอ ถ้าไม่เพียงพอทำอะไร ระบุ.....

15. นักเรียนมีเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัวหรือไม่

- ☐ ไม่มี
- ☐ มีเพื่อนเพศเดียวกัน
- ☐ มีเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

16. เมื่อมีเวลาว่างส่วนใหญ่ นักเรียนจะทำอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ความถี่ของการกระทำ

☐ อ่านหนังสือ.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ ฟังวิทยุ.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ ดูโทรทัศน์.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ เล่นกีฬา.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ คุยกับเพื่อน.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ ไปเที่ยวกับเพื่อนเพศเดียวกัน.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ ไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศหรือคู่รัก..	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ ทำงานบ้าน.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ ปลูกต้นไม้.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง
☐ เลี้ยงสัตว์.....	☐ ทำเป็นประจำ	☐ ทำเป็นครั้งคราว	☐ นานๆ ครั้ง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน

คำชี้แจงในการตอบ

โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุดเพียงช่องเดียว โปรดตอบทุกข้อ

ความหมายของตัวเลือก

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะกระทำมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะกระทำพอสมควร
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะกระทำเป็นบางครั้ง
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะกระทำไม่มากเท่าใดนัก
ไม่จริง	หมายถึง	ไม่คิด ไม่รู้สึก หรือมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำ
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ไม่คิด ไม่รู้สึก หรือไม่กระทำเลย

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
1. ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่และผู้ชายด้วยการมีเพศสัมพันธ์						
2. ข้าพเจ้ามีความรู้สึกด้านอารมณ์เพศความต้องการทางเพศกับคูรัก/เพื่อนต่างเพศที่ตนเองพอใจและใกล้ชิด						
3. ข้าพเจ้าคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้ชีวิตดำรงอยู่เป็นปกติตามธรรมชาติ						

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
4. ข้าพเจ้าสามารถตอบสนองทางเพศ โดยเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม สังคม ยอมรับได้ ไม่ใช่จะต้องระบายออกทาง “การร่วมเพศ”						
5. ข้าพเจ้าเคยบรรลุความสุขทางเพศด้วย ตนเอง						
6. ถึงแม้มิได้มีเพศสัมพันธ์ ข้าพเจ้าสามารถ บรรลุความสุข ความพึงพอใจทางเพศ ด้วยตนเอง อาทิเช่น สร้างจินตนาการ ทางเพศ การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การฝันเปียก เป็นต้น						
7. ความรู้สึกต้องการทางเพศ การปลด ปล่อยอารมณ์เพศของข้าพเจ้าเป็นไป ตามธรรมชาติ สามารถควบคุมร่างกาย และจิตใจได้						
8. การบรรลุความสุขทางเพศด้วยตนเอง ของข้าพเจ้าเป็นวิธีสร้างความสุข ความ พึงพอใจและปลดปล่อยต่อข้าพเจ้า มากที่สุด						
9. ข้าพเจ้าคิดว่าไม่ใช่เรื่องน่าอายที่ แสดงออกกับเพื่อนต่างเพศ/คู่รักด้วยการ จับมือถือแขน การเดินจูงมือกัน หรือเดิน กอด/ประคองกัน						
10. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นสิ่งที่น่า ทดลองสำหรับข้าพเจ้า						
11. ข้าพเจ้าพบว่าตนเองควรได้ระบาย อารมณ์เพศและตอบสนองทางเพศอย่าง เป็นจริงแบบคู่สัมพันธ์ชายหญิงเท่านั้น						

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
12. ความใกล้ชิด การสัมผัสถูกเนื้อต้องตัว ของข้าพเจ้ากับเพื่อนต่างเพศ/คู่รัก อาจนำไปสู่การมีกิจกรรมทางเพศ						
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการไม่มีแฟน/คู่รักใน วัยเรียนทำให้ตนเองรู้สึกด้อยและกังวลใจ						
14. ข้าพเจ้ายินยอมมีเซ็กส์กับคู่รัก/เพื่อน ต่างเพศเพื่อความทรงจำครั้งแรกโดยไม่ สนใจว่าจะอยู่ในสภาวะเช่นใด						

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

คำชี้แจงในการตอบ

แบบสอบถามชุดนี้วัดปริมาณความเป็นไปได้ที่ท่านเลือกปฏิบัติตนทั้งทางกาย วาจา ใจ และความรู้สึกนึกคิด ขอความกรุณาให้ท่านอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ความหมายของตัวเลือก

ไม่จริงเลย	หมายถึง	ไม่ทำเลย หรือไม่คิดเลย หรือไม่รู้สึกละเลย
ไม่จริง	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ หรือไม่คิด หรือไม่รู้สึกละเลยมาก
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ หรือไม่คิด หรือไม่รู้สึกละเลยน้อย
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะทำ หรือคิด หรือรู้สึกน้อย
จริง	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะทำ หรือคิด หรือรู้สึกมาก
จริงที่สุด	หมายถึง	ทำ หรือคิด หรือรู้สึกอย่างแน่นอน

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
1. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะพูดปด ถ้าคำพูดนั้นทำให้ข้าพเจ้าได้รับประโยชน์						
2. ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าไม่ลังเลที่จะขโมยของที่ชอบตามห้างสรรพสินค้า						
3. ข้าพเจ้าชอบจับสัตว์มาทรมานด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน						
4. ศีล 5 เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของข้าพเจ้าให้มีความสุข						
5. ข้าพเจ้าใช้วาจาพูดหวานล่อม โกหก หลอกลวง เพื่อให้คู่รัก/เพื่อนต่างเพศ ยินยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย						

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
6. การดื่มสุรา/ของมีเมา เป็นสาเหตุหนึ่ง ทำให้ข้าพเจ้าล่วงละเมิดศีลในข้ออื่นๆ ตามมา เช่น การพูดโกหก การลักขโมย กลัมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่น						
7. ความตั้งใจยึดมั่นตามศีลข้อที่ 3 ทำให้ ข้าพเจ้ามีสติ ยับยั้งชั่งใจกับตัณหา ราคะ ความอยากในกามคุณ						
8. ศีล 5 เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่ข้าพเจ้า ถือปฏิบัติ เพื่อดำรงตนจากเหตุอันเป็นที่ตั้ง แห่งความประมาท						
9. ข้าพเจ้ามีความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อ รักษาศีล 5						
10. ตัณหา ราคะ ความอยากในกามคุณเป็น ตัวกระตุ้นพฤติกรรมทางเพศของข้าพเจ้า ให้ละเมิดข้อห้ามในศีล 5 ข้อที่ 3						

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวิถีชีวิตแบบพุทธ

คำชี้แจงในการตอบ

แบบสอบถามชุดนี้มีจุดประสงค์จะสำรวจวิถีชีวิตแบบพุทธของท่าน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละประโยคที่ให้มาและพิจารณาว่าเป็นจริงในปริมาณใด จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่มีข้อความตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
1. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจะทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขอย่างแท้จริง						
2. ข้าพเจ้าเชื่อว่าบุญกุศลเป็นสิ่งเดียวที่สามารถนำติดตัวไปทุกภพทุกชาติ						
3. ข้าพเจ้าเชื่อว่านรกสวรรค์และภพภูมิต่างๆ เป็นเรื่องมมาย						
4. พระพุทธเจ้ามีความสำคัญต่อชีวิตของข้าพเจ้า						
5. ข้าพเจ้าเป็นคนดีโดยไม่ต้องสนใจคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า						
6. การพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่นิพพานเป็นสิ่งที่ไม่เกินความสามารถของมนุษย์						
7. ข้าพเจ้าซาบซึ้งในความเมตตาของพระพุทธเจ้าต่อมวลมนุษย์						
8. ข้าพเจ้าเห็นด้วยว่าการสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอนเป็นการกระทำที่ไร้สาระ						
9. คงต้องรอให้ร่ำรวยกว่านี้ก่อน ข้าพเจ้าจึงจะทำบุญให้ท่านแก่ผู้อื่น						
10. ข้าพเจ้าชอบแนะนำให้คนอื่นอ่านหนังสือเกี่ยวกับศาสนา						

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจงในการตอบ

คำถามนี้เป็นเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับตัวท่านเองหรือบุคคลต่างๆ ให้ท่านอ่านซ้ำๆ บุคคลในเรื่องจะเลือกกระทำอย่างหนึ่ง ให้ท่านคิดถึงเหตุผล ว่าท่านเป็นบุคคลนั้น ท่านจะกระทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด เมื่อท่านได้เหตุผลแล้วจึงอ่านคำตอบที่มีให้เลือก 6 คำตอบ สำหรับแต่ละเรื่อง คำตอบใดตรงกับเหตุผลที่ท่านคิดไว้ล่วงหน้ามากที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย (✓) หน้าตัวเลือก ในการตอบคำถามแต่ละข้อให้เลือกคำตอบได้ เพียงคำตอบเดียว คำถามมี 10 ข้อ

1. ถ้าหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่มาขอรับบริจาคโลหิตที่โรงเรียนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่ร่วมในการบริจาคโลหิต เพราะ

- _____ เป็นการเสียสละที่ไม่ได้ผลคุ้มค่า
- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องรักษาสุขภาพของตัวเอง
- _____ ข้าพเจ้ากลัวจะรู้สึกเจ็บ
- _____ บุคคลไม่จำเป็นต้องละอายใจตนเองเมื่อไม่ได้บริจาคโลหิต เพราะการกระทำความดีนั้นทำได้หลายทาง
- _____ ข้าพเจ้าไม่กลัวว่าเพื่อนๆ จะหาว่าข้าพเจ้าเป็นคนใจแคบ เพราะมีเพื่อนข้าพเจ้าหลายคนก็คงจะไม่บริจาคโลหิต
- _____ คนที่ไม่บริจาคโลหิต เพราะมีเหตุผลอันสมควร ย่อมไม่ทำให้ความภูมิใจในตนเองลดลง

2. ในบางครั้งข้าพเจ้าได้โต้เถียง ทะเลาะวิวาทกับพี่น้องหรือคนในบ้าน แต่ต่อมาข้าพเจ้ารู้สึกตัวจึงเลิกทะเลาะ หรือหลีกเลี่ยงไม่ทะเลาะกับคนอื่นเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพราะข้าพเจ้ารู้สึกว่า

- _____ ถ้าข้าพเจ้าทำดีกับคนอื่น คนเหล่านั้นก็จะยอมจะรักใคร่และไม่ทะเลาะกับข้าพเจ้าอีก
- _____ การที่ข้าพเจ้าสามารถให้อภัยหรือยกโทษให้ผู้อื่น ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าข้าพเจ้าเป็นผู้ใหญ่เต็มที่แล้ว
- _____ การทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นทำให้จิตใจขุ่นมัว โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด การปรับความเข้าใจกันอย่างสงบเท่านั้นที่จะช่วยแก้ปัญหาได้
- _____ ข้าพเจ้าอยากให้ใครๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนดี น่าคบหาสมาคมด้วย

_____ เมื่อข้าพเจ้าทะเลาะกับใคร ในบางครั้งก็มีการทุบตี ต่อยเตะ ขว้างปากกัน ทำให้
 _____ ข้าพเจ้าเจ็บตัว ข้าพเจ้าจึงไม่อยากทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น
 _____ ข้าพเจ้าถือว่าทุกคนในบ้านมีหน้าที่รักษาความสงบปรองดองและต้องสามัคคีกัน

3. ชายคนหนึ่งกำลังขับรถด้วยความเร็วสูง เพื่อรีบนำคนเจ็บหนักไปส่งโรงพยาบาล
 แต่บังเอิญรถติดไฟแดง ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายคนนั้น ข้าพเจ้าจะหยุดรถตามกฎจราจร เพราะ
 _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยกันรักษากฎจราจร
 _____ ข้าพเจ้ากลัวว่าจะทำผิดและถูกตำรวจจับ
 _____ การฝ่าไฟแดงเป็นการกระทำของผู้โง่เขลาปัญญา เกิดโทษมากกว่าประโยชน์
 _____ ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นนักขับรถที่ดี
 _____ ชีวิตคน ๆ เดียวมีค่าน้อยกว่าชีวิตคนอื่น ๆ อีกหลายคนรวมกัน หากเกิดอุบัติเหตุขึ้น
 _____ เป็นการป้องกันมิให้ข้าพเจ้าได้รับบาดเจ็บเนื่องจากอาจชนกับรถคันอื่น

4. ถ้าข้าพเจ้าเห็นผู้ร้ายกำลังลักทรัพย์ และต่อมาผู้ร้ายถูกจับได้ ตำรวจขอร้องให้
 ข้าพเจ้าเป็นพยาน ข้าพเจ้าจะไม่เป็นพยานให้ เพราะ
 _____ ถ้าข้าพเจ้าไม่ยอมเป็นพยานก็ไม่ใช่เป็นการกระทำที่ขัดกับกฎเกณฑ์ใดๆ
 _____ ข้าพเจ้ากลัวผู้ร้ายจะแก้แค้นภายหลัง
 _____ การปรับปร่าผู้อื่นโดยข้าพเจ้าแน่ใจว่าเขาเป็นผู้ร้ายจริง เป็นสิ่งที่น่าละอายใจเกิน
 _____ กว่าที่ข้าพเจ้าจะทำได้
 _____ เป็นการฉลาดที่จะปฏิเสธไม่ยอมเป็นพยาน เพราะคนอื่น ๆ ก็คงจะเห็นว่าข้าพเจ้า
 _____ ทำถูกต้องแล้ว
 _____ การเป็นพยานให้ตำรวจจะทำให้ข้าพเจ้ามีแต่ทางเสียมากกว่าทางได้
 _____ ไม่เป็นการเห็นแก่ตัวที่ข้าพเจ้าจะปฏิเสธไม่ยอมเป็นพยาน ถ้าข้าพเจ้ามีเหตุผลที่
 _____ สมควร

5. ขณะนี้ข้าพเจ้ากำลังเป็นนักเรียนอยู่ ทั้ง ๆ ที่เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันกับข้าพเจ้า
 ได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว ข้าพเจ้าเองนั้นในบางครั้งก็รู้สึกว่่าเบื่อการเรียน แต่ข้าพเจ้าก็ยังตั้ง
 หน้าตั้งใจเรียนต่อไป เพราะข้าพเจ้าให้เหตุผลกับตนเองว่า
 _____ ผู้ใหญ่ต้องการให้ข้าพเจ้าเรียนและข้าพเจ้าเป็นเด็กที่ต้องพึ่งผู้ใหญ่อยู่มากถึงต้อง
 _____ เชื่อฟังผู้ใหญ่
 _____ ข้าพเจ้าต้องแสวงหาความรู้ไว้ให้มากเพื่อจะได้เป็นที่พึ่งแก่ตนเองเมื่อโตขึ้น
 _____ เมื่อผู้ปกครองมีเงินส่งเสียให้ข้าพเจ้าเรียน ข้าพเจ้าจึงรู้สึกเป็นหน้าของข้าพเจ้าที่จะต้อง
 _____ ตั้งใจเล่าเรียนต่อไป

- _____ ข้าพเจ้าต้องการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อจะได้สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
ส่วนรวมได้อย่างเต็มที่เมื่อจบการศึกษาไป
- _____ ข้าพเจ้าต้องการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อจะได้สามารถทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
ส่วนรวมได้อย่างเต็มที่เมื่อจบการศึกษาไป
- _____ ข้าพเจ้ากลัวว่าผู้ปกครองจะลงโทษ ถ้าข้าพเจ้าไม่ไปเรียนหนังสือ
- _____ ข้าพเจ้าพอใจที่จะทำตามความเห็นดีเห็นชอบของผู้ใหญ่

6. ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถึงแม้มีคนเข้าคิวคอยซื้อตั๋วเป็นยาว
มาก และถ้าไปต่อคิวตัวอาจหมดเสียก่อน แต่ข้าพเจ้าก็จะเข้าคิวตามลำดับก่อนหลังเพราะ

- _____ ข้าพเจ้ากลัวการแย่งชิง ซึ่งอาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นได้
- _____ เป็นการรักษาความยุติธรรมที่ทุกคนต้องการ
- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยกันรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
- _____ ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีใครในแถวอยากให้ข้าพเจ้าแซงคิวเพราะข้าพเจ้าเองก็ไม่อยากให้
ใครมาแซงคิวข้าพเจ้าเช่นกัน
- _____ ข้าพเจ้ามาที่หลังคนอื่น ๆ จึงต้องรับผิดชอบในผลของการมาที่หลังนั้น
- _____ ข้าพเจ้าอยากให้คนอื่นเห็นว่าข้าพเจ้ามีมารยาทดี

7. ตามปกติเมื่อข้าพเจ้าจะต้องเดินข้ามถนน ข้าพเจ้าจะเดินไปข้ามตรงทางม้าลาย
เพราะ

- _____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยไม่ให้เกิดการจราจรติดขัด
- _____ การเห็นแก่ความสะดวกของตนฝ่ายเดียว ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะในที่นี้
- _____ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยย่อมทำให้เกิดความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม
- _____ ข้าพเจ้าต้องการเป็นตัวอย่งที่ดีแก่คนอื่น ๆ
- _____ ถ้าเกิดอุบัติเหตุข้าพเจ้าจะได้เป็นฝ่ายถูก และสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้
- _____ โอกาสที่ข้าพเจ้าจะโดนรถชนบนทางม้าลายมีน้อยกว่าการข้ามถนนทางอื่น ๆ

8. ถ้าข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้มีหน้าที่สอดส่องดูแลความประพฤติ
ของนักเรียน แต่มีเพื่อนสนิทของข้าพเจ้าคนหนึ่งกระทำความผิดอย่างร้ายแรง ด้วยการหนี
โรงเรียนไปเล่นการพนันและสูบบุหรี่ ข้าพเจ้าจะไม่รายงานความผิดให้ทางโรงเรียนทราบ
เพราะ

- _____ ข้าพเจ้าจะได้มีเพื่อนสนิทต่อไป
- _____ การให้อภัยและตักเตือนผู้กระทำความผิดย่อมจะเหมาะสมกว่า
- _____ ข้าพเจ้าไม่ต้องกลัวว่าจะถูกลงโทษจากทางโรงเรียน

- _____ การทำความผิดเพียงครั้งเดียวแต่ถึงกับต้องออกจากโรงเรียน ไม่เป็นการยุติธรรมเลย
- _____ คนอื่นๆ จะได้ชมว่าข้าพเจ้าเป็นคนรักพวกพ้อง
- _____ การทำตามหน้าที่ของข้าพเจ้าอาจทำให้เพื่อนเสียอนาคตในการเรียน

9. ในเวลาที่ข้าพเจ้าว่างจากการเรียน และทำการบ้านที่ครูให้เสร็จแล้ว บางทีข้าพเจ้าก็ขี้เกียจที่จะทำงานบ้านหรือดูแลน้องเล็กๆ ข้าพเจ้าก็จะไปเที่ยวเล่นหรือไปหาเพื่อนเสีย แต่ในบางครั้งข้าพเจ้าก็ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านหรือดูแลน้องเล็กๆ สาเหตุที่ข้าพเจ้าช่วยทำงานบ้าน คือ

- _____ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยงานบ้านและดูแลน้องๆ บ้างแม้ไม่มีใครสั่งก็ตาม
- _____ ข้าพเจ้าทำเพราะผู้ใหญ่ขู่ว่าถ้าข้าพเจ้าไม่ทำจะโดนตี
- _____ ข้าพเจ้าทำงานในบ้านแล้ว ผู้ใหญ่ก็จะรักและเอ็นดูและให้ในสิ่งที่ข้าพเจ้าขอ
- _____ การรู้จักช่วยเหลือผู้ที่ใกล้ชิด ย่อมเป็นลักษณะของมนุษย์ที่สภักด์ความเห็นแก่ตัวออกไปได้มาก
- _____ ข้าพเจ้าช่วยทำงานบ้านเพราะข้าพเจ้าอยากให้ใครๆ ชมข้าพเจ้าว่าเป็นคนดี ขยันขันแข็ง
- _____ เมื่อข้าพเจ้าทำตนให้เป็นประโยชน์แล้ว ข้าพเจ้าจะรู้สึกสบายใจและภูมิใจในตนเอง

10. เพื่อนบางคนของข้าพเจ้าชอบนำหนังสือและภาพโป๊ที่ลามกอนาจารมาให้เพื่อนๆ ดูที่โรงเรียน เพื่อนๆ คนอื่นๆ บางคนก็ไปรุมดู และบางคนถึงกับขอยืมไปดูที่บ้าน แต่ข้าพเจ้ามิได้อ่านหนังสือหรือดูภาพโป๊เหล่านั้นด้วย สาเหตุที่ข้าพเจ้ามิได้ดูหนังสือหรือดูภาพโป๊เหล่านั้น คือ

- _____ ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าข้าพเจ้า มีความประพฤติดี ที่ไม่นิยมดูภาพโป๊หรือหนังสือประเภทนั้น
- _____ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าการอ่านหนังสือ และดูภาพโป๊เป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมหรือขัดกับหลักศาสนา
- _____ ข้าพเจ้าทราบว่าการอ่านหนังสือ และดูภาพลามก จะทำให้จิตใจของบุคคลต่ำช้าลงทุกที ข้าพเจ้าไม่ชอบที่จะเป็นเช่นนั้น
- _____ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการดูภาพโป๊และอ่านหนังสือลามกแล้ว ไม่ทำให้เพิ่มพูนความรู้หรือเกิดประโยชน์อะไร
- _____ ข้าพเจ้ากลัวครูหรือผู้ปกครองจะจับได้แล้วข้าพเจ้าจะต้องโดนลงโทษ
- _____ ข้าพเจ้ากลัวว่าเพื่อนจะไม่ให้ข้าพเจ้าขอยืมดูภาพโป๊หรือหนังสือลามก เพราะข้าพเจ้าไม่ได้สนิทสนมกับเขา

ตอนที่ 5 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

คำชี้แจงในการตอบ

แบบสอบถามชุดนี้มีจุดประสงค์จะสำรวจความคิดและความรู้สึกของท่านที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ขอให้ท่านพิจารณาข้อความเหล่านี้ว่าตรงกับความจริงและความรู้สึกของท่านเพียงใด แล้วเลือกตอบโดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่มีคำบรรยายจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เพียงแห่งเดียวต่อข้อ โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
1. ข้าพเจ้ามักจะทำงานไม่เสร็จทันเวลาที่กำหนด						
2. การประกอบกรรมดีโดยขาดผู้รู้เห็นเป็นการกระทำที่สูญเปล่า						
3. การวางแผนล่วงหน้าเป็นการกระทำที่ไร้ประโยชน์ เพราะมักไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้						
4. ความพอใจของข้าพเจ้าเกิดจากการได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้อื่นเท่านั้น						
5. ถ้าข้าพเจ้าเห็นของที่ยากได้และราคาแพง ข้าพเจ้าจะตัดสินใจซื้อทันทีและยอมอดหลังจากนั้น						
6. ข้าพเจ้าคิดว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลยที่จะต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต						
7. ถ้าข้าพเจ้าอยากได้สิ่งใด แต่ต้องรอคอย ข้าพเจ้าจะหมดความอดทนหรือทนไม่ได้						
8. ข้าพเจ้าคิดว่า คนเราหาความสุขใส่ตัวให้มากที่สุด ในขณะที่ เพราะอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน						

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
9. การทำความชั่วในที่ลับตาคน ทำได้ง่ายกว่าในที่แจ้ง						
10. เมื่อมีคนขัดใจข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามักจะฉวยสิ่งของใกล้มือขว้างปา หรือทำลายเสมอ						

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

คำชี้แจงในการตอบ

แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจความเชื่อและความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการรักษาสุขภาพ ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความเหล่านี้ว่าตรงกับความเชื่อและความรู้สึกของนักเรียนเพียงใด แล้วเลือกตอบโดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เพียงแห่งเดียวต่อข้อ โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
1. ข้าพเจ้าสามารถดูแลควบคุมพฤติกรรมสุขภาพด้วยตนเอง						
2. สุขภาพของข้าพเจ้าในขณะนี้ เป็นผลของการกระทำ หรือนิสัยของข้าพเจ้าเอง						
3. โอกาสและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการดูแลสุขภาพของข้าพเจ้าให้มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมปลอดภัย						
4. การที่ข้าพเจ้ามีสุขภาพดีเพราะข้าพเจ้าโชคดี						
5. การเจ็บป่วยของข้าพเจ้าเป็นผลมาจากความประมาทของข้าพเจ้าเอง						
6. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้มีพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้องและเหมาะสมได้						
7. ไม่ว่าข้าพเจ้าจะป้องกันหรือดูแลสุขภาพดีแค่ไหน ถ้าเกิดข้าพเจ้าเจ็บป่วยก็ต้องเจ็บป่วย						
8. โชคชะตาเป็นตัวกำหนดการดำเนินชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า						

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
9. ข้าพเจ้าสามารถหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ได้จากการดูแลสุขภาพตนเองให้ถูกสุขลักษณะ						
10. เป็นโชคและพรหมลิขิตที่ทำให้ข้าพเจ้าปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์						

ตอนที่ 7 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว

คำชี้แจงในการตอบ

ต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาตามการรับรู้ของนักเรียนที่ได้รับการอบรม เลี้ยงดู สักสอน ส่งเสริม และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่บุตร ให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามที่ละข้อว่าเป็นความจริงตรงกับการรับรู้ของนักเรียนมากน้อยเพียง โปรดเลือกขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่เป็นความจริงมากที่สุด

ข้อความ	ได้รับ มากที่สุด	ได้รับ มาก	ได้รับ ค่อนข้าง มาก	ได้รับ ค่อนข้าง น้อย	ได้รับ น้อย	ไม่ได้ รับ เลย
1. บิดามารดาสอนให้ข้าพเจ้ารู้จักแก้ ปัญหาชีวิต โดยยึดหลักธรรมคำสอน ทางพุทธศาสนาเป็นแนวทาง						
2. บิดามารดามักกล่าวชมเชย เมื่อ ข้าพเจ้าแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้พี่น้องหรือคนอื่น						
3. บิดามารดาสอนให้ข้าพเจ้าเป็นคน ซื่อสัตย์ พูดจริงทำจริง						
4. บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูให้ข้าพเจ้ามี ความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการ ศึกษาเล่าเรียน						
5. บิดามารดาเคยพูดคุยและสอนให้ ข้าพเจ้ารู้จักให้อภัยเพื่อนที่เกเรและ ผู้อื่นที่ทำไม่ดี						
6. บิดามารดาชักจูงให้ข้าพเจ้าดูโทรทัศน์ หรือฟังเทปธรรมะเกี่ยวกับรายการทาง ศาสนา						
7. บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูให้ข้าพเจ้ารู้จัก รับผิดชอบด้วยตนเอง						

ข้อความ	ได้รับ มาก ที่สุด	ได้รับ มาก	ได้รับ ค่อนข้าง มาก	ได้รับ ค่อนข้าง น้อย	ได้รับ น้อย	ไม่ได้ รับ เลย
8. บิดามารดาอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน ให้เข้าใจถึงบาป (ผลของการทำชั่ว)						
9. บิดามารดา ยกตัวอย่างเรื่องบาปบุญว่า ให้ผลแก่ผู้ประพฤติดีและประพฤติชั่ว						
10. บิดามารดาบอกข้าพเจ้าว่าควรใช้เวลา ส่วนใหญ่ในการศึกษาเล่าเรียน ไม่ควร ไปเที่ยวเตร่กับเพื่อน						
11. ครอบครัวของข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมทาง พุทธศาสนา อาทิเช่น ทำบุญ ตักบาตร การฟังเทศน์ร่วมกันทุกครั้งที่มีโอกาส						
12. บิดามารดาพูดกับข้าพเจ้าเรื่องกฎแห่ง กรรมว่าเป็นการส่งเสริมให้บุคคลยอม แพ้ชะตาชีวิต ก้มหน้ารับกรรม และไม่ ยอมแก้ไขอะไร						
13. บิดามารดานำข้าพเจ้าสวดมนต์ ไหว้พระก่อนนอนทุกคืน						

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

คำชี้แจงในการตอบ

ต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียน ให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามที่ละข้อว่าเป็นความจริงตรงกับการรับรู้ของนักเรียนมากน้อยเพียง โปรดเลือกเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่เป็นความจริงมากที่สุด

ข้อความ	ได้รับ มาก ที่สุด	ได้รับ มาก	ได้รับ ค่อนข้าง มาก	ได้รับ ค่อนข้าง น้อย	ได้รับ น้อย	ไม่ได้ รับ เลย
1. โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถโดยการจัดนิทรรศการเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา						
2. ระหว่างการเรียนรู้ครูมักจะสอดแทรกหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาแก่นักเรียนโดยสม่ำเสมอ						
3. การจัดการเรียนการสอนในวิชาพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่น่าเบื่อสำหรับข้าพเจ้า						
4. ครูมีการมอบหมายให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือธรรมะนอกเหนือจากแบบเรียนปกติ						
5. คุณครูแนะนำให้ข้าพเจ้าฟังรายการธรรมะจากวิทยุหรือโทรทัศน์เป็นประจำ						
6. ข้าพเจ้านำหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนาที่ได้รับจากโรงเรียนเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต						
7. ข้าพเจ้าจะพูดคุยปรึกษากับคุณครูเกี่ยวกับธรรมะเสมอ						

ข้อความ	ได้รับ มาก ที่สุด	ได้รับ มาก	ได้รับ ค่อนข้าง มาก	ได้รับ ค่อนข้าง น้อย	ได้รับ น้อย	ไม่ได้ รับ เลย
8. ครูได้แนะนำหลักธรรมคำสอนทาง พุทธศาสนาแก่ข้าพเจ้าเพื่อช่วยในการ แก้ไขปัญหาชีวิตประจำวัน						
9. การนิมนต์พระสงฆ์มาสอนพุทธศาสนา ในโรงเรียน ทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจ ศรัทธา และเชื่อมั่นในหลักพุทธธรรม มากขึ้น						
10. ครูมักไม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าเข้าร่วม กิจกรรมทางพุทธศาสนา เนื่องจากจะ เสียเวลาเรียน						

แบบสอบถามปัจจัยทางพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมทางเพศ ของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ (14 ข้อ)

แบบสอบถามที่มีข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14

แบบสอบถามที่มีข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 11, 12, 13, 17, 22

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติตามหลักศีล 5 (10 ข้อ)

แบบสอบถามที่มีข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 5, 8, 9, 10, 11, 13

แบบสอบถามที่มีข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 6

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวิถีชีวิตแบบพุทธ (10 ข้อ)

แบบสอบถามที่มีข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 4, 6, 8, 9, 12

แบบสอบถามที่มีข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 5, 7, 10, 11

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม (10 ข้อ)

แบบสอบถามเป็นเหตุการณ์ 10 สถานการณ์ ตามทฤษฎีเหตุผล

เชิงจริยธรรม ของโคลเบอร์ก

ตอนที่ 5 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง

แบบสอบถามที่มีข้อความทางบวก ได้แก่ -

แบบสอบถามที่มีข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 16

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

แบบสอบถามที่มีข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 5, 6, 7, 9

แบบสอบถามที่มีข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 3, 4, 7, 8, 10

ตอนที่ 7 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว

แบบสอบถามที่มีข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8,

9, 11, 12, 13, 14

แบบสอบถามที่มีข้อความทางลบ ได้แก่ -

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน

แบบสอบถามที่มีข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, 7, 9, 10, 11

แบบสอบถามที่มีข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 3, 12

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5
ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธจาก
ครอบครัว และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธจากโรงเรียน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)				
	พฤติกรรม ทางเพศ (14 ข้อ)	การปฏิบัติตน ตามหลักศีล 5 (10 ข้อ)	ความเชื่ออำนาจ ภายในตน ด้านสุขภาพ (10 ข้อ)	การได้รับการ ปลูกฝังลักษณะ ทางพุทธจาก ครอบครัว (13 ข้อ)	การได้รับการ ปลูกฝังลักษณะ ทางพุทธจาก โรงเรียน (10 ข้อ)
1	.7546	.658	.5266	.6866	.5899
2	.8899	.698	.4388	.5433	.5966
3	.6059	.498	.6341	.7000	.2857
4	.3914	.589	.3580	.7385	.6351
5	.7499	.502	.5658	.6837	.5587
6	.7338	.695	.5825	.2918	.4894
7	.3971	.705	.2106	.7346	.6452
8	.6456	.702	.3531	.7349	.5409
9	.4987	.725	.6013	.6965	.4776
10	.7774	.548	.3873	.6521	.1327
11	.6490			.4908	
12	.5592			.3296	
13	.4327			.4319	
14	.6983				

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ การได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธจากครอบครัว และการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธจากโรงเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

1. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศ เท่ากับ .9136
2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 เท่ากับ .8508
3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวิถีชีวิตแบบพุทธ เท่ากับ .7103
4. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520) เท่ากับ .7700
5. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน เท่ากับ .7501
6. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ เท่ากับ .8019
7. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากครอบครัว เท่ากับ .8941
8. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการได้รับการปลูกฝังลักษณะทางพุทธศาสนาจากโรงเรียน เท่ากับ .8116

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกิงกาญจน์ กาบเครือ
วันเดือนปีเกิด	2 พฤษภาคม พ.ศ. 2517
สถานที่เกิด	อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	175/4 หมู่ 8 ตำบลโพชนไก่ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พยาบาลวิชาชีพ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ห้องผ่าตัด โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรี สิงห์บุรี
พ.ศ. 2539	พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2544	สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (เอกาชีวอนามัยและความปลอดภัย) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2546	วท.ม. (สุขศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ